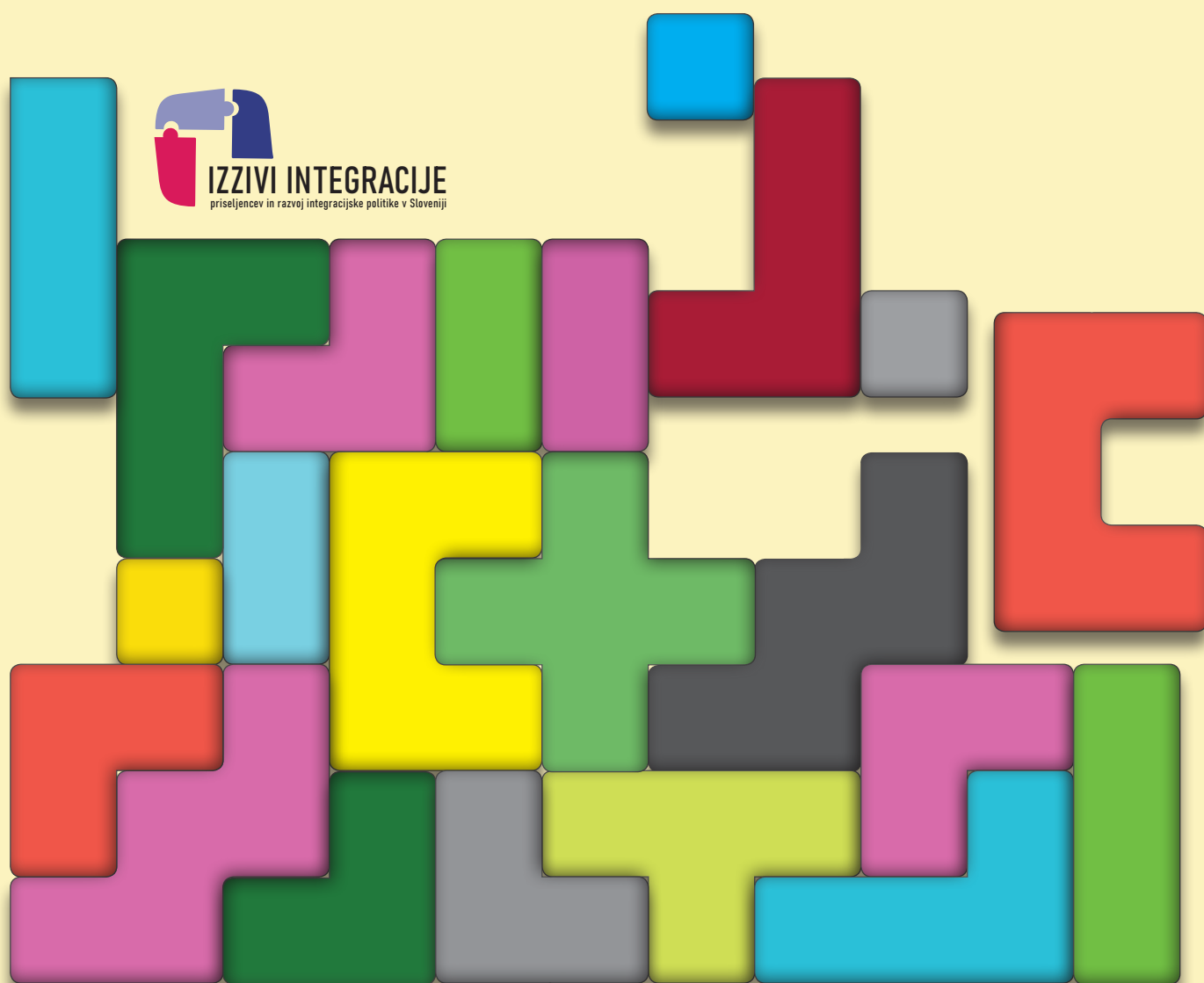

KAZALNIKI INTEGRACIJE PRISELJENCEV IN POTOMCEV PRISELJENCEV V SLOVENIJI

Mojca Medvešek, Romana Bešter, Janez Pirc

KAZALNIKI INTEGRACIJE PRISELJENCEV IN POTOMCEV PRISELJENCEV V SLOVENIJI

Mojca Medvešek, Romana Bešter, Janez Pirc

Ljubljana 2022

Kazalniki integracije priseljencev in potomcev priseljencev v Sloveniji

Avtorji in uredniki: Mojca Medvešek, Romana Bešter, Janez Pirc

Jezikovni pregled: Jasmina Vajda Vrhunec

Oblikovanje in prelom: Mateja Vrbinc

Izdajatelj: Inštitut za narodnostna vprašanja

Zanj: Sonja Novak Lukanovič

URL <http://www.inv.si/DocDir/projekti/Izzivi%20integracije/Kazalniki%20integracije%20priseljencev%20in%20potomcev%20priseljencev%20v%20Sloveniji.pdf>, 20. julij 2022

Ljubljana 2022

© 2022, Inštitut za narodnostna vprašanja

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

Monografija izraža stališča avtorjev.

Monografija je nastala kot rezultat dela v okviru projekta *Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji* (J5-9351) in raziskovalnega programa *Manjšinske in etnične študije ter slovensko narodno vprašanje* (P5-008), ki ju je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

IZZIVI INTEGRACIJE
priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 115723267

ISBN 978-961-6159-80-7 (PDF)

KAZALO

Kazalo tabel.....	5
Kazalo grafov	10
Kratice.....	15
Ključne ugotovitve.....	16
1 Uvodna razmišljanja.....	27
2 Vloga in namen kazalnikov	29
2.1 Ozadje razvoja politik integracije na ravni EU.....	29
2.2 Razvoj kazalnikov in merjenje integracije.....	31
3 Prikaz selitvenih tokov v Sloveniji.....	34
4 Število priseljencev in struktura priseljske populacije v Sloveniji.....	44
4.1 Število priseljencev.....	44
4.2 Spolna struktura priseljske populacije.....	48
4.3 Teritorialna poseljenost priseljencev.....	50
4.4 Starostna struktura populacije priseljencev.....	54
4.5 Namen priselitve v Slovenijo.....	57
5 Številčna in starostna struktura populacije potomcev priseljencev.....	61
5.1 Število potomcev priseljencev.....	61
5.2 Starostna struktura populacije potomcev priseljencev.....	62
6 Kazalniki integracije priseljencev in njihovih potomcev.....	63
6.1 Aktivno državljanstvo.....	66
6.2 Trg dela, zaposlovanje.....	74
6.3 Izobrazba in izobraževanje.....	100
6.4 Socialna vključenost.....	127
6.5 Stanovanjsko področje.....	143
6.6 Zdravje in zdravstveno varstvo.....	157
6.7 Socialno varstvo.....	182
7 Zaključek.....	208
8 Literatura.....	215

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Štirinajst ključnih kazalnikov integracije priseljencev (zaragoški kazalniki).....	32
Tabela 2:	Tuji državljani, priseljeni v Slovenijo, glede na državo državljanstva, 2011–2020.....	39
Tabela 3:	Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini glede na območje (državo) rojstva, po spolu in letu priselitve, 2018.....	42
Tabela 4:	Delež prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini glede na celotno število prebivalcev v Sloveniji, na 1. 1. tekočega leta, 2011, 2015, 2018, 2019, 2020.....	45
Tabela 5:	Prebivalci Slovenije po območju prvega prebivališča in državljanstvu, 2018.....	45
Tabela 6:	Struktura populacije priseljencev v Sloveniji po območju prvega prebivališča in državljanstvu, 2018... ..	48
Tabela 7:	Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini po območju prvega prebivališča in spolu, 2011 in 2018.....	59
Tabela 8:	Prebivalci Slovenije glede na državo prvega prebivališča, po statističnih regijah, 2011 in 2018.....	51
Tabela 9:	Prebivalci Slovenije glede na državljanstvo, po statističnih regijah, 2011 in 2018.....	53
Tabela 10:	Prvo dovoljenje za prebivanje tujih državljanov po namenu priselitve, Slovenija, 2010–2019.....	58
Tabela 11:	Priseljeni tuji državljani po namenu priselitve in državi državljanstva, Slovenija, 2011, 2015 in 2019.....	59
Tabela 12:	Prebivalstvo Slovenije po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, 2011, 2015, 2018.....	61
Tabela 13:	Prebivalstvo Slovenije po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in starosti v letu 2018.....	62
Tabela 14:	Kazalniki integracije priseljencev in njihovih potomcev v Sloveniji.....	64
Tabela 15:	Tuji državljani, ki prebivajo v Sloveniji, po posameznih kategorijah, število prebivalcev, ki so pridobili slovensko državljanstvo v koledarskem letu, in stopnja pridobitve državljanstva, 2009–2019.....	67
Tabela 16:	Število in delež veljavnih dovoljenj oziroma potrdil o prijavi prebivanja v Sloveniji, stanje na dan 31. 12., 2008–2020.....	68
Tabela 17:	Samoprijavljena udeležba na zadnjih volitvah, stari 18 let ali več.....	70
Tabela 18:	Razlike v samoprijavljeni volilni udeležbi (v odstotnih točkah) med volivci, rojenimi v državi poročevalki, in volivci, rojenimi na tujem.....	71
Tabela 19:	Samoprijavljena udeležba mladih na zadnjih volitvah glede na priseljenko ozadje (stari 18–34 let, 2008–2016).....	71
Tabela 20:	Samoprijavljena udeležba na zadnjih parlamentarnih volitvah glede na državo rojstva volivcev (v %, stari 18 let ali več, 2008–2016).....	72
Tabela 21:	Volilna udeležba vseh volilnih upravičencev v Sloveniji in državljanov drugih držav članic EU, živčih v Sloveniji, ob volitvah v Evropski parlament, 2009, 2014 in 2019.....	73
Tabela 22:	Stopnja aktivnosti prebivalstva po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020.....	76
Tabela 23:	Stopnja aktivnosti med moškimi po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020.....	77
Tabela 24:	Stopnja aktivnosti med ženskami po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020.....	78
Tabela 25:	Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020.....	79
Tabela 26:	Stopnja delovne aktivnosti med moškimi prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020.....	80
Tabela 27:	Stopnja delovne aktivnosti med prebivalkami Slovenije po območju rojstva, 2010–2020.....	81
Tabela 28:	Število in stopnja delovno aktivnih med prebivalci Slovenije, po tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019..	83
Tabela 29:	Število in delež delovno aktivnih med prebivalci Slovenije, po spolu in tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019.....	84
Tabela 30:	Samozaposleni prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2011–2020.....	85

Tabela 31:	Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalci Slovenije, starimi 15–74 let, po območju rojstva, 2009–2020	87
Tabela 32:	Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalci Slovenije, po območju rojstva, 2009–2020	88
Tabela 33:	Stopnja anketne brezposelnosti med moškimi prebivalci Slovenije, po območju rojstva, 2009–2020 ..	88
Tabela 34:	Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalkami Slovenije, po območju rojstva, 2009–2020	89
Tabela 35:	Delovno aktivni, brezposelni in stopnja registrirane brezposelnosti med prebivalci Slovenije, po tipu priseljenosti, državi prvega prebivališča in spolu, stanje na 1. 1. 2019.	90
Tabela 36:	Stopnja prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci, izbrane države članice OECD, 2007 in 2018.	94
Tabela 37:	Delavci s pogodbami o zaposlitvi za določen čas, stari 15–64 let, po območju rojstva, 2010–2019, število in delež med vsemi zaposlenimi.	96
Tabela 38:	Delovno aktivno prebivalstvo (brez kmetov) po skupinah državljanstva in dejavnostih (standardna klasifikacija dejavnosti – SKD 2008), 2020	97
Tabela 39:	Zaposlenost državljanov Slovenije in tujih državljanov v Sloveniji po posameznih dejavnostih, 2020	98
Tabela 40:	Izobrazbena struktura populacije prebivalcev, starih 15–64 let, ki niso vključeni v izobraževalni sistem, 2017	100
Tabela 41:	Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let ali več, po izobrazbi in spolu, 2018	101
Tabela 42:	Dosežena raven izobrazbe prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2018.	102
Tabela 43:	Izobrazbena struktura prebivalcev, starih 15 let ali več, po državi prvega prebivališča in spolu, 2018 ..	103
Tabela 44:	Izobrazbena struktura prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po območju prvega prebivališča in izobrazbi, 2018	104
Tabela 45:	Povprečne vrednosti uspešnosti (v točkah) učencev, starih 15 let, po tipu priseljenosti, PISA 2018.	106
Tabela 46:	Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju bralne pismenosti nizke dosežke, PISA 2018	108
Tabela 47:	Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju bralne pismenosti (BP) nizke dosežke, PISA 2015	109
Tabela 48:	Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju naravoslovne pismenosti (NP) nizke dosežke, PISA 2015	110
Tabela 49:	Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju matematične pismenosti (MP) nizke dosežke, PISA 2015	110
Tabela 50:	Število in delež prebivalcev Slovenije, starih 30–34 let, z višjo ravno izobrazbe, po tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2018.	111
Tabela 51:	Delež mladih (18–24 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča, 2009–2020	112
Tabela 52:	Delež mladih (starih 18–24 let) v Sloveniji, ki so opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020	113
Tabela 53:	Delež mladih v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020.	114
Tabela 54:	Delež mladih v Sloveniji, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020.	115
Tabela 55:	Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču, 2009–2020.	117
Tabela 56:	Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020	118

Tabela 57: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020	119
Tabela 58: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020	120
Tabela 59: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču, 2009–2020	122
Tabela 60: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020	123
Tabela 61: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu, 2009–2020	125
Tabela 62: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu in spolu, 2009–2020	126
Tabela 63: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020	128
Tabela 64: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020	129
Tabela 65: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020	131
Tabela 66: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020	132
Tabela 67: Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020	133
Tabela 68: Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020	134
Tabela 69: Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020	136
Tabela 70: Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020	137
Tabela 71: Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020	138
Tabela 72: Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020	139
Tabela 73: Srednja vrednost (na lestvici 0–10) odgovorov prebivalcev, starih 15 let ali več, ki imajo prvo prebivališče v državi poročanja, na vprašanje: »Ali menite, da je država X zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljša ali slabša dežela za bivanje?«, 2006 in 2016	140
Tabela 74: Samoporočanje o zadovoljstvu z življenjem, srednja vrednost odgovorov na lestvici 0–10, prebivalci, stari 16 let ali več, 2008–2015	141
Tabela 75: Stanovanja v Sloveniji po tipu lastništva in naseljenosti, popisi 2011, 2015, 2018	144
Tabela 76: Stanovanja v Sloveniji po lastništvu glede na prvo prebivališče njihovih lastnikov, najemnikov ali uporabnikov, popisi 2011, 2015, 2018	145
Tabela 77: Prebivalci običajnih stanovanj v Sloveniji po tipu priseljenosti članov gospodinjstva, popisi 2011, 2015, 2018	146
Tabela 78: Prebivalci Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popis 2011	147
Tabela 79: Prebivalci Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popis 2015	147

Tabela 80:	Prebivalci Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popis 2018	147
Tabela 81:	Prebivalstvo samskih domov v Sloveniji po prvem prebivališču, popisi 2011, 2015 in 2018	148
Tabela 82:	Delež prebivalstva skupinskih stanovanj v Sloveniji, ki živi v samskih domovih, glede na prvo prebivališče, 2011, 2015 in 2018	149
Tabela 83:	Delež oseb, starih 18 let ali več, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih v Sloveniji, po območju rojstva, 2011, 2015 in 2018	150
Tabela 84:	Povprečna uporabna površina stanovanja na stanovalca v običajnih stanovanjih glede na prvo prebivališče stanovalcev v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018	151
Tabela 85:	Povprečno število oseb v stanovanju glede na prvo prebivališče stanovalcev in lastništvo stanovanj v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018	153
Tabela 86:	Povprečno število sob v stanovanju glede na prvo prebivališče stanovalcev v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018	153
Tabela 87:	Delež prebivalstva, ki živi v podstandardnih stanovanjih, leta 2016 – podatki se nanašajo na populacijo, staro 16 let ali več, po območju rojstva	155
Tabela 88:	Razlika v deležu (v odstotnih točkah) med populacijo najemnikov s prvim prebivališčem v tujini, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih, in populacijo najemnikov s prvim prebivališčem v državi poročevalki, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih (leta 2016; za prebivalstvo, staro 16 let ali več)	155
Tabela 89:	Prebivalci običajnih stanovanj po prvem prebivališču in infrastrukturi v stanovanju, Slovenija, popisi 2011, 2015 in 2018	156
Tabela 90:	Samoocena zdravja priseljencev – delež odraslih priseljencev, ki so svoje zdravje opisali kot »dobro« ali »zelo dobro«, 2017	159
Tabela 91:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva, 2010–2020	160
Tabela 92:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva, 2010–2020	161
Tabela 93:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	161
Tabela 94:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	162
Tabela 95:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po območju rojstva, 2014	164
Tabela 96:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po območju rojstva in spolu, 2014	164
Tabela 97:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva, 2014	166
Tabela 98:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva in spolu, 2014	166
Tabela 99:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po območju rojstva, 2010–2020	167
Tabela 100:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po območju rojstva in spolu, 2010–2020	168
Tabela 101:	Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoocena), po tipu bolezni in območju rojstva, 2014	170
Tabela 102:	Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoocena), po območju rojstva in spolu, 2014	171

Tabela 103: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi ali hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva, 2010–2019.....	172
Tabela 104: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi ali hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	173
Tabela 105: Delež oseb brez neizpoljenih potreb po zdravstvenem varstvu, prebivalci Slovenije, stari 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	174
Tabela 106: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	176
Tabela 107: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	176
Tabela 108: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	178
Tabela 109: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	178
Tabela 110: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	180
Tabela 111: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020.....	180

KAZALO GRAFOV

Graf 1:	Meddržavne selitve in število prebivalcev Slovenije, 1991–2020.....	34
Graf 2:	Trend priseljevanja tujih državljanov v Slovenijo po spolu, 1995–2020.....	37
Graf 3:	Selitveni prirast tujih državljanov v Sloveniji, 1995–2020.....	38
Graf 4:	Priseljeni tuji državljanji v Slovenijo glede na državo državljanstva, 2011–2020.....	40
Graf 5:	Priseljeni v Slovenijo glede na državljanstvo v letu 1996.....	41
Graf 6:	Priseljeni v Slovenijo glede na državljanstvo v letu 2020.....	41
Graf 7:	Delež prebivalcev Slovenije s prvim prebivališčem v tujini v letu 2018 glede na obdobje priselitve	43
Graf 8:	Število tujih državljanov v Sloveniji na 1. 1. tekočega leta, 2002, 2011, 2018, 2019, 2020.....	47
Graf 9:	Število tujih državljanov v Sloveniji po skupinah državljanstva, 2011–2020.....	47
Graf 10:	Tuji državljanji v Sloveniji po skupinah državljanstva, 2011–2020.....	48
Graf 11:	Spolna struktura populacije tujih državljanov v Sloveniji po letih, stanje na 1. 1. tekočega leta, 2002, 2009–2020	50
Graf 12:	Delež priseljencev (prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini) po statističnih regijah v dveh časovnih točkah, 2011 in 2018.....	52
Graf 13:	Delež tujih državljanov med prebivalci v posameznih slovenskih regijah, 2011 in 2018.....	52
Graf 14:	Prebivalci Slovenije glede na območje prvega prebivališča in starost, stanje na 1. 1. 2018	54
Graf 15:	Povprečna starost prebivalcev Slovenije glede na prvo prebivališče, stanje na 1. 1. tekočega leta, 2018–2021.....	55
Graf 16:	Starostna struktura populacije tujih državljanov v Sloveniji, 2009–2019.....	56
Graf 17:	Starostna struktura populacije slovenskih državljanov v Sloveniji, 2009–2019.....	56
Graf 18:	Povprečna starost prebivalcev Slovenije glede na državljanstvo, stanje na 1. 1. tekočega leta, 2018–2021.....	57
Graf 19:	Priseljeni tuji državljanji po namenu priselitve in državi državljanstva, Slovenija, 2010–2019.....	60
Graf 20:	Prebivalstvo Slovenije po prvem prebivališču, statusu priseljenosti in starosti, 2018.....	62
Graf 21:	Število veljavnih dovoljenj oziroma potrdil o prijavi prebivanja v Sloveniji, stanje na dan 31. 12., 2008–2020	69
Graf 22:	Stopnja aktivnosti prebivalstva po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020.....	76
Graf 23:	Stopnja aktivnosti med moškimi po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020.....	77
Graf 24:	Stopnja aktivnosti med ženskami po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020.....	78
Graf 25:	Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020	80
Graf 26:	Stopnja delovne aktivnosti med moškimi prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020	81
Graf 27:	Stopnja delovne aktivnosti med prebivalkami Slovenije po območju rojstva, 2010–2020.....	82
Graf 28:	Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije po tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019.....	83
Graf 29:	Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije, po spolu in tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019 ..	84
Graf 30:	Stopnja samozaposlenosti prebivalstva Slovenije po območju rojstva, 2011–2020.....	86
Graf 31:	Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalci Slovenije, starimi 15–74 let, po območju rojstva, 2009–2020	87

Graf 32:	Stopnja registrirane brezposelnosti znotraj posameznih skupin prebivalstva Slovenije po tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2019.....	91
Graf 33:	Stopnja brezposelnosti med prebivalci Slovenije po tipu priseljenosti in državi prvega prebivališča, stanje na 1. 1. 2019	92
Graf 34:	Stopnja registrirane brezposelnosti znotraj posameznih skupin prebivalstva Slovenije po državi prvega prebivališča, tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2019	93
Graf 35:	Razlika v stopnji prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci, izbrane države članice OECD, 2007 in 2018, v odstotnih točkah	94
Graf 36:	Delež delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas med vsemi zaposlenimi, starimi 15–64 let, po območju rojstva, 2010–2019, Slovenija.....	96
Graf 37:	Zaposlenost državljanov Slovenije in tujih državljanov v Sloveniji po posameznih dejavnostih, 2020.....	99
Graf 38:	Dosežena raven izobrazbe prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po tipu priseljenosti, 2018	102
Graf 39:	Izobrazbena struktura prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po državi prvega prebivališča in spolu, 2018	104
Graf 40:	Delež mladih v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča, 2009–2020	113
Graf 41:	Delež mladih v Sloveniji, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020.....	114
Graf 42:	Delež mladih v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020	115
Graf 43:	Delež mladih v Sloveniji, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020	116
Graf 44:	Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču, 2009–2020	118
Graf 45:	Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020.....	119
Graf 46:	Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020	120
Graf 47:	Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso zaposleni ali vključeni v izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020.....	121
Graf 48:	Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču, 2009–2020	123
Graf 49:	Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020	124
Graf 50:	Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu, 2009–2020	125
Graf 51:	Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu spolu, 2009–2020	126
Graf 52:	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po območju rojstva, 2009–2020	129
Graf 53:	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020.....	130
Graf 54:	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020	131

Graf 55:	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020	132
Graf 56:	Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, 2009–2020, v evrih	134
Graf 57:	Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020, v evrih	135
Graf 58:	Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020	136
Graf 59:	Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020	137
Graf 60:	Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020	138
Graf 61:	Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020	139
Graf 62:	Deleži stanovanj glede na prvo prebivališče njihovih lastnikov, najemnikov ali uporabnikov, 2018	145
Graf 63:	Deleži prebivalstva Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popisi 2011, 2015 in 2018	148
Graf 64:	Delež oseb, starih 18 let ali več, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih, po območju rojstva, podatki za EU (povprečje) in Slovenijo, 2011, 2015 in 2018	150
Graf 65:	Povprečna uporabna površina na stanovalca za običajna stanovanja glede na prvo prebivališče stanovalcev v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018, v m ²	151
Graf 66:	Razlika v povprečnem številu sob v stanovanju med populacijo s prvim prebivališčem v Sloveniji in populacijo s prvim prebivališčem v tujini, 2011, 2015 in 2018	154
Graf 67:	Delež odraslih priseljencev, ki so svoje zdravstveno stanje opisali kot dobro ali zelo dobro, 2017	158
Graf 68:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva, 2010–2020	160
Graf 69:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva, 2010–2020	161
Graf 70:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	162
Graf 71:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	163
Graf 72:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po območju rojstva, 2014	164
Graf 73:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po spolu, 2014	165
Graf 74:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva, 2014	166
Graf 75:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva in spolu, 2014	167
Graf 76:	Delež prebivalcev Slovenije z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po območju rojstva, 2010–2020	168
Graf 77:	Delež prebivalcev v Sloveniji, starih 16 let ali več, z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po spolu, 2010–2020	169

Graf 78:	Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoocena), po tipu bolezni in območju rojstva, 2014	170
Graf 79:	Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoocena), po območju rojstva in spolu, 2014	171
Graf 80:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva, 2010–2020	172
Graf 81:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva, 2010–2020	173
Graf 82:	Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi ali hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	174
Graf 83:	Delež oseb brez neizpoljenih potreb po zdravstvenem varstvu, prebivalci Slovenije, stari 16 let ali več, po območju rojstva in letih, 2010–2020	175
Graf 84:	Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	176
Graf 85:	Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020 ..	177
Graf 86:	Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	178
Graf 87:	Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	179
Graf 88:	Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020	180
Graf 89:	Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020	181
Graf 90:	Prebivalci Slovenije, stari 18 let ali več, glede na prejemanje/neprejemanje socialnih prejemkov, po spolu, popis 2018	182
Graf 91:	Prebivalci Slovenije, stari 18 let ali več, glede na prejemanje/neprejemanje socialnih prejemkov, po območju prvega prebivališča in tipu priseljenosti, popis 2018	183
Graf 92:	Prebivalci Slovenije, stari 18 let ali več, glede na prejemanje/neprejemanje socialnih prejemkov, po prvem prebivališču (podrobnejša delitev po državah/območjih) in tipu priseljenosti, popis 2018	184
Graf 93:	Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, popis 2018	185
Graf 94:	Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018	186
Graf 95:	Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, popis 2018	186
Graf 96:	Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018	187
Graf 97:	Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018	188
Graf 98:	Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	189
Graf 99:	Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	190

Graf 100:	Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018.....	191
Graf 101:	Delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	192
Graf 102:	Delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	193
Graf 103:	Delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018	194
Graf 104:	Delež prejemnikov plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke, starih 18 let ali več, po tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018.....	195
Graf 105:	Prejemniki plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke, stari 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	195
Graf 106:	Prejemniki plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke, stari 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	196
Graf 107:	Delež prejemnikov denarne socialne pomoči, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	197
Graf 108:	Delež prejemnikov denarne socialne pomoči, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	198
Graf 109:	Delež prejemnikov denarne socialne pomoči, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018	199
Graf 110:	Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	200
Graf 111:	Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	201
Graf 112:	Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018	201
Graf 113:	Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 60 let ali več, po prvem prebivališču in spolu, Slovenija, popis 2018.....	202
Graf 114:	Delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	203
Graf 115:	Delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	204
Graf 116:	Delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018.....	205
Graf 117:	Delež prejemnikov invalidske pokojnine, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	206
Graf 118:	Delež prejemnikov invalidske pokojnine, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018	206
Graf 119:	Delež prejemnikov invalidske pokojnine, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018.....	207

KRATICE

BIH	Bosna in Hercegovina
CRP	Centralni register prebivalstva
DVK	Državna volilna komisija
EGP	Evropski gospodarski prostor
EHIS	Evropska raziskava o zdravju (<i>orig. European Health Interview Survey</i>)
EU	Evropska unija
EU-LFS	Anketa EU o delovni sili (<i>orig. EU Labour Force Survey</i>)
EU-SILC	Statistike EU o dohodku in življenjskih razmerah (<i>orig. EU Statistics on Income and Living Conditions</i>)
EUROSTAT	Evropski statistični urad (<i>orig. European Statistical Office</i>)
GALI	Globalni indikator omejitve dejavnosti (<i>orig. Global Activity Limitation Indicator</i>)
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja (<i>orig. International Standard Classification of Education</i>)
ISCO	Mednarodna standardna klasifikacija <i>poklicev</i> (<i>orig. International Standard Classification of Occupations</i>)
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (<i>orig. Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PISA	Program mednarodne primerjave dosežkov učencev (<i>orig. Programme for International Student Assessment</i>)
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
SLO	Slovenija
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SZ	Sovjetska zveza

KLJUČNE UGOTOVITVE

Priseljevanje v Slovenijo

- Za Slovenijo je večinoma značilen **pozitiven meddržavni selitveni prirast**. Negativen meddržavni selitveni prirast je bil od leta 1991 evidentiran zgolj v letih 1991, 1992, 1998, 2010 in 2014.
- **Priseljevanje tujih državljanov v Slovenijo se je izrazito povečalo** v obdobju 2007–2009. V času ekonomske krize se je priseljevanje zmanjšalo, po letu 2017 pa smo ponovno priča večji rasti priseljevanja.
- Med priseljenci, živečimi v Sloveniji leta 2018, se jih je 47,4 % v Slovenijo priselilo v zadnjih dveh desetletjih, v obdobju 2001–2018. V obdobju 2011–2018 se jih je priselilo 23,4 %.
- V Slovenijo se še vedno v večjem številu priseljujejo državljani držav, nastalih na območju nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ). Največji delež med priseljenimi tujimi državljani predstavljajo državljani Bosne in Hercegovine. Po letu 2013 je med priseljenimi tujimi državljani opazen nekoliko večji delež državljanov Evropske unije (EU), kar je posledica vstopa Hrvaške v EU.
- Med tujimi državljani, ki so se v letu 2020 priselili v Slovenijo, je bilo največ državljanov Bosne in Hercegovine (45,7 %), sledijo državljani Kosova (15,5 %), državljani držav EU (12,5 %), državljani Srbije (12,1 %) in državljani Severne Makedonije (6,2 %).

Število in struktura populacije priseljencev in potomcev priseljencev

- **V letu 2020 je bilo v Sloveniji 13,4 % prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini.**
- Med prebivalci Slovenije, **ki imajo prvo prebivališče v tujini, prevladujejo moški.**
- Leta 2018 je bil največji delež priseljencev (prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini) v obalno-kraški regiji (22,5 %), sledita osrednjeslovenska (15,1 %) in primorsko-notranjska regija (13,5 %).
- Leta 2018 je bilo med prebivalci, ki imajo prvo prebivališče v tujini, 74,3 % starih 20–64 let (**delovno sposobna starostna skupina**), medtem ko je bilo med prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji 59,2 % starih 20–64 let.
- Na začetku leta 2018 je bila **povprečna starost** vseh prebivalcev Slovenije 43,2 leta; povprečna starost prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini je bila 48,6 leta, povprečna starost prebivalcev s prvim prebivališčem v Sloveniji pa 42,5 leta.
- **Največji delež starih do 20 let** imajo priseljenci s prvim prebivališčem na Kosovu in v državah nekdanje Sovjetske zveze. **Največji delež starejših od 65 let** pa imajo priseljenci s prvim prebivališčem na Hrvaškem, v Srbiji in Črni gori.
- Med **prebivalci Slovenije, ki imajo prvo prebivališče v tujini, je velik delež slovenskih državljanov.** Leta 2018 je imelo slovensko državljanstvo 54,7 % prebivalcev Slovenije, ki so imeli prvo prebivališče v tujini.
- Leta 2018 so v največjih deležih imeli slovensko državljanstvo priseljenci s prvim

prebivališčem na Hrvaškem (82,8 %), v Črni gori (77,8 %) in državah članicah EU (brez Hrvaške) (63,2 %).

- **Leta 2020 je bilo v Sloveniji 7,5 % tujih državljanov.**
- **V letu 2020 je bilo v Sloveniji med 156.351 tujimi državljani** 78,8 % državljanov držav, nastalih na območju nekdanje SFRJ (brez hrvaških državljanov, ki so vštetni med državljane držav članic EU), 13,8 % državljanov drugih držav članic EU in 7,4 % državljanov drugih držav.
- **Med tujimi državljani v Sloveniji prevladujejo moški.** Njihov delež je leta 2009 znašal kar 73,6 %, leta 2020 pa 66,5 %.
- Deleži tujih državljanov so bili največji v obalno-kraški (10,5 %), osrednjeslovenski (7,5 %) in primorsko-notranjski regiji (6,4 %) ter najmanjši v pomurski (1,7 %), koroški (3,6 %) in zasavski regiji (4,2 %).
- **Starostna struktura tujih državljanov** v Sloveniji se je v obdobju 2009–2019 spremenila. Precej se je povečal delež mladih, starih 0–19 let, zmanjšal se je delež starih 20–64 let, delež starejših od 65 let pa je ostal enak.
- **Zaposlitev je glavni razlog za prihod tujih državljanov v Slovenijo.** Število priseljenih zaradi zaposlitve se je po letu 2008 zaradi posledic gospodarske krize precej zmanjšalo, ponovno pa je naraslo po letu 2017.
- **V Sloveniji je v letu 2018 živel 202.549 potomcev priseljencev** (to so prebivalci z vsaj enim staršem, ki je imel prvo prebivališče v tujini), kar predstavlja 9,8 % vseh prebivalcev Slovenije ali 11,1 % vseh prebivalcev s prvim prebivališčem v Sloveniji.
- V letu 2015 je imelo 97,2 % potomcev priseljencev v Sloveniji **slovensko državljanstvo**.
- Populacija potomcev priseljencev v Sloveniji ima nekoliko mlajšo starostno strukturo kot populacija prebivalcev Slovenije brez priseljenkega ozadja.

Aktivno državljanstvo

- **Stopnja pridobitve slovenskega državljanstva** (delež tujcev, ki so v koledarskem letu pridobili slovensko državljanstvo, med vsemi tujci, živečimi v državi na začetku leta) je bila v letu 2009 2,53 %. V naslednjih letih se je zniževala in leta 2014 je bila najnižja – 1,09 %. Temu je sledilo obdobje rahle rasti. V letu 2019 je znašala 1,38 %.
- Podatki kažejo, da je bila **stopnja pridobitve slovenskega državljanstva** med državljani držav EU v obdobju 2009–2013 višja kot med državljani drugih držav, ki živijo v Sloveniji. Po letu 2014 pa se je ta stopnja med državljani držav EU močno znižala in je padla pod stopnjo pridobitve slovenskega državljanstva med državljani držav nečlanic EU.
- **Delež tujih državljanov z dovoljenjem za stalno prebivanje:** v letu 2020 je imelo več državljanov držav nečlanic EU dovoljenje za stalno prebivanje (54 %) kot pa dovoljenje za začasno prebivanje (46 %) v Sloveniji. Med državljani EU v Sloveniji je razmerje obratno, več jih ima potrdila o prijavi začasnega prebivanja (57,3 %) kot o prijavi stalnega prebivanja (42,6 %).
- **Volitve na državni ravni – volitve v državni zbor: podatki o samoprijavljeni volilni udeležbi kažejo, da se** prebivalci, ki imajo prvo prebivališče v tujini, manj udeležujejo volitev kot prebivalci, rojeni v Sloveniji. V Sloveniji je samoprijavljena volilna udeležba obeh populacij nižja v primerjavi s povprečno samoprijavljeno volilno udeležbo, ki velja

za države članice EU in OECD, a je razlika v volilni udeležbi med obema populacijama manjša od povprečne razlike v državah članicah EU in OECD.

- V Sloveniji je samoprijavljena **volilna udeležba na volitvah v državni zbor (2014)** prebivalcev, rojenih v državah izven EU (64,9 %), nižja kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji (72,9 %), volilna udeležba prebivalcev, rojenih v državah članicah EU, pa višja (77,1 %). Slovenija pri tem nekoliko odstopa od povprečja držav EU, saj povprečne vrednosti za EU kažejo, da je najvišja volilna udeležba med prebivalci, rojenimi v državah poročevalkah.
- Samoprijavljena volilna udeležba mladih (18–34 let) na **volitvah v državni zbor (2014)** je v Sloveniji podpovprečna v primerjavi s povprečjem cele EU – kar velja tako za volivce, rojene v Sloveniji, s starši, rojenimi v tuji državi (44,3 %), kot za volivce, rojene v Sloveniji, s starši, rojenimi v Sloveniji (61,6 %). Izrazito majhen delež je ravno med mladimi, katerih starši so rojeni v tujini.

Vključenost na trg dela

- **Stopnja delovne aktivnosti**, ki predstavlja odstotni delež delovno aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu, je med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in prebivalci, rojenimi v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ, dokaj podobna (v obdobju 2009–2020 se je gibala med 50 in 56 %). Pri osebah, rojenih v državah članicah EU, je bila do leta 2015 stopnja delovne aktivnosti nižja kot pri prej omenjenih skupinah, potem pa je začela naraščati in je v letu 2019 precej preseгла stopnjo delovne aktivnosti prej omenjenih skupin. V skupini oseb, rojenih v drugih državah izven EU, pa je stopnja delovne aktivnosti v večini opazovanih let višja kot pri ostalih skupinah.
- **Stopnja samozaposlenosti**, ki predstavlja odstotni delež samozaposlenih znotraj delovno aktivnega prebivalstva, je v Sloveniji nižja med priseljenci kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji. Razlike v deležu samozaposlenih med tema dvema skupinama v obdobju 2011–2020 variirajo med 0,9 in 3,1 odstotne točke.
- **Stopnja brezposelnosti**, ki predstavlja odstotni delež brezposelnih v aktivnem prebivalstvu, je med priseljenci v Sloveniji praviloma višja kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji. To velja zlasti za stopnjo brezposelnosti priseljencev, rojenih v državah izven EU. Razmerje med stopnjo brezposelnosti priseljencev, rojenih v državah članicah EU, in prebivalcev Slovenije, rojenih v Sloveniji, pa se skozi leta spreminja – v določenih letih je stopnja brezposelnosti višja v prvi, v določenih letih pa v drugi populaciji. V obeh populacijah pa je stopnja brezposelnosti v celotnem proučevanem obdobju (2009–2020) nižja kot v populaciji priseljencev, rojenih izven EU. Po podatkih za leto 2019 se Slovenija sicer glede stopnje anketne brezposelnosti med priseljenci (5,9 %) uvršča pod povprečje držav članic EU, kjer je bila stopnja brezposelnosti med priseljenci 9,7 %, in pod povprečje držav članic OECD, kjer je ta stopnja znašala 8 %.
  - V letu 2019 je stopnja anketne brezposelnosti med priseljenci, rojenimi v državah izven EU, znašala 6 %, med priseljenci, rojenimi v državah članicah EU, 5,4 %, med nepriseljenim prebivalstvom pa 4,3 %.
  - Primerjava med priseljenci, potomci priseljencev in ostalim prebivalstvom kaže, da je bila na začetku leta 2019 v Sloveniji stopnja registrirane brezposelnosti najvišja med

- priseljenci, in sicer je znašala 10,9 %, med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji, je znašala 9,7 %, med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, pa 7,5 %.
- Razlika med **stopnjo prevelike kvalifikacije** priseljenih delavcev in stopnjo prevelike kvalifikacije v Sloveniji rojenih delavcev je leta 2007 v Sloveniji znašala 2,1 odstotne točke, leta 2018 pa 3,3 odstotne točke (višja je bila med priseljenimi delavci). To Slovenijo uvršča med države OECD z najmanjšimi razlikami v stopnji prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci.
  - **Delež delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas** je v Sloveniji, podobno kot v drugih državah članicah EU, večji med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji. V obdobju 2010–2019 so se razlike gibale med 1 (leta 2012) in 3,9 odstotne točke (leta 2016). To Slovenijo uvršča pod povprečje držav članic EU, kjer so razlike med deleži priseljenih in nepriseljenih delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas praviloma večje.
  - Največ tujcev je v Sloveniji zaposlenih v gradbeništvu, sledijo predelovalne dejavnosti ter promet in skladiščenje. Med slovenskimi državljani jih je največ zaposlenih v predelovalnih dejavnostih, trgovini, vzdrževanju in popravilih motornih vozil ter v izobraževanju.

Izobrazba in izobraževanje

- V povprečju imajo priseljenci v Sloveniji v primerjavi s priseljenci v članicah OECD in EU **manjši delež visoko izobraženih**.
- **Obstajajo razlike v izobrazbeni strukturi med priseljenci, potomci priseljencev in večinskim prebivalstvom.** Podatki za leto 2018 kažejo, da je največji delež visoko izobraženih (30,4 %) med potomci priseljencev, katerih en starš je priseljenec, sledijo prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, ki imajo oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji (27,8 %), nato pa potomci priseljencev, ki imajo oba starša priseljenca (26 %). Najmanjši delež visoko izobraženih je med priseljenci, zlasti med tistimi, ki so bili ob priselitvi stari 15 let in več (11,2 %). Med priseljenci, ki so se priselili pred 15. letom starosti, znaša delež visoko izobraženih 20,2 %.
- **Med ženskami je delež visoko izobraženih večji kot med moškimi.** To velja tako za populacijo priseljencev, potomcev priseljencev kot tudi za večinsko prebivalstvo.
- V Sloveniji imajo najmanjši delež visoko izobraženih in največji delež nizko izobraženih priseljenci s prvim prebivališčem v državah nečlanicah EU. Največji delež visoko izobraženih in najmanjši delež nizko izobraženih pa imajo prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji.
- **Povprečne vrednosti uspešnosti učencev, starih 15 let, na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti:** podatki, zbrani pri raziskavi PISA leta 2018, kažejo, da so na področju **našteti vrst pismenosti** v povprečju učenci s priseljskim ozadjem manj uspešni kot učenci brez priseljskega ozadja.
  - **Razlike v uspešnosti** med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti **se nekoliko zmanjšajo ob upoštevanju socialno-ekonomskega profila učencev.**
  - Rezultati na področju **bralne in matematične pismenosti so leta 2018 pokazali večje razlike** med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja **kot leta 2015**, na področju naravoslovne pismenosti pa se je razlika v uspešnosti med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja leta 2018 zmanjšala.

- **Delež 15-letnikov, ki imajo na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti, nizke dosežke:**
  - **Bralna pismenost:** v Sloveniji je bil leta 2018 delež učencev s priseljskim ozadjem, ki so dosegli slabe rezultate v **bralni pismenosti** (pod ravnjo 2), večji od deleža učencev brez priseljskega ozadja. Podatki o bralni pismenosti, zbrani leta 2018, kažejo v primerjavi z letom 2015 večje deleže učencev s slabšo uspešnostjo tako med učenci brez priseljskega ozadja kot med učenci s priseljskim ozadjem, kar pomeni, da se je uspešnost učencev na področju bralne pismenosti leta 2018 poslabšala.
  - Na področju **naravoslovne in matematične pismenosti** je bil leta 2015 med učenci s priseljskim ozadjem delež učencev s slabo uspešnostjo večji kot med učenci brez priseljskega ozadja.
  - Na vseh treh področjih so razlike med uspešnostjo učencev brez priseljskega ozadja in uspešnostjo učencev s priseljskim ozadjem v Sloveniji večje od povprečja razlik na ravni OECD, pri čemer učenci s priseljskim ozadjem glede uspešnosti povsod zaostajajo za učenci brez priseljskega ozadja.
- **Delež 30–34-letnikov s terciarno stopnjo (višja raven) izobrazbe:** priseljenci, ki so bili ob priselitvi stari 15 ali več let, in so stari 30–34 let, imajo precej manjši delež višje izobraženih v primerjavi s 30–34-letnimi potomci priseljencev in še zlasti v primerjavi s populacijo, ki ima prvo prebivališče v Sloveniji in oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji.
- **Ženske v starosti 30–34 let imajo v primerjavi z moškimi večje deleže višje izobraženih.** To velja za populacije priseljencev, potomcev priseljencev in večinskega prebivalstva.
- **Delež mladih, ki zgodaj (stari 18–24 let) opustijo izobraževanje in usposabljanje:**
  - Mladi prebivalci Slovenije, **rojeni v tujini**, imajo v primerjavi z mladimi, rojenimi v Sloveniji, v časovnem obdobju 2009–2020 **precej večje deleže tistih, ki so zgodaj opustili izobraževanje**. Podatki v letu 2020 kažejo na veliko zmanjšanje deleža mladih, rojenih v tujini, ki so opustili izobraževanje, in sicer je ta delež znašal 7,4 %. Zmanjšala pa se je tudi razlika med deležem mladih, ki so zgodaj opustili izobraževanje, rojenih v tujini, in deležem mladih, ki so zgodaj opustili izobraževanje, rojenih v Sloveniji.
  - Velike razlike obstajajo še med deleži mladih, ki so zgodaj opustili **izobraževanje, glede na državljanstvo**. Po letu 2018 se je delež mladih s tujim državljanstvom, ki so zgodaj opustili izobraževanje, nekoliko zmanjšal. Leta 2020 je bil delež mladih s tujim državljanstvom, ki so zgodaj opustili izobraževanje, 8,7 %, medtem ko je bil delež mladih s slovenskim državljanstvom, ki so zgodaj opustili izobraževanje, 3,8 %.
- **Delež mladih (15–29 let), ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje:**
  - V celotnem obdobju 2009–2020 je v Sloveniji delež mladih, ki so rojeni v tujini in niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, bistveno večji od deleža mladih, rojenih v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem.
  - V letu 2020 je bil delež mladih, ki so rojeni v tujini ter niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, v celotnem časovnem obdobju najmanjši (17,6 %). Delež mladih, rojenih v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, pa je bil 8,5 %.
  - Deleži žensk, rojenih v tujini, ki niso niti zaposlene niti vključene v izobraževalni sistem, so veliko večji kot deleži moških, rojenih v tujini, ki niso zaposleni, niti niso vključeni v izobraževalni sistem. To velja za celotno obdobje 2009–2020.
  - Še večja razlika se kaže med deleži mladih s tujim državljanstvom, ki niso niti zaposleni

niti vključeni v izobraževanje, in deleži mladih s slovenskim državljanstvom, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, in sicer je ta razlika v prid slednjih. Opaziti pa je pozitiven trend, saj se je delež mladih s tujim državljanstvom, ki niso zaposleni niti vključeni v izobraževanje, zmanjšal s 45,4 % v letu 2009 na 19,5 % v letu 2020. Delež mladih s slovenskim državljanstvom, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, pa je v letu 2009 znašal 8,9 % in v letu 2020 8,5 %.

- Ženske s tujim državljanstvom imajo izrazito velik delež mladih, ki niso zaposlene oziroma vključene v izobraževanje. V obdobju 2009–2020 je bil ta delež največji leta 2012 (68,0 %) in najmanjši leta 2017 (27,1 %).
- **Delež odraslih (25–64 let), vključenih v formalno oziroma neformalno izobraževanje:**
  - Podatki kažejo, da se odrasli, rojeni v Sloveniji, v večjem deležu udeležujejo različnih oblik izobraževanja v primerjavi z odraslimi, rojenimi v tujini.
  - V časovnem obdobju 2009–2020 so opazna precejšnja nihanja v velikosti deležev odraslih, ki so vključeni v kakšno obliko izobraževanja, tako pri odraslih, rojenih v Sloveniji (8,9–17,3 %), kot pri odraslih, rojenih v tujini (4,5–8,6 %). Za obe kategoriji prebivalstva pa je vidno precejšnje zmanjšanje teh deležev v letih 2019 in 2020.
  - Za populacijo odraslih, rojenih v Sloveniji, in za populacijo odraslih, rojenih v tujini, velja, da so ženske v večjih deležih vključene v formalno oziroma neformalno izobraževanje kot moški.
  - Odrasli, ki imajo slovensko državljanstvo, so v večjih deležih vključeni v različne oblike izobraževanja kot odrasli s tujim državljanstvom.
  - Odrasle ženske s tujim državljanstvom se v večjih deležih vključujejo v formalne in neformalne oblike izobraževanja kot moški s tujim državljanstvom. V letu 2020 se je razlika v deležih med ženskami in moškimi s tujim državljanstvom, ki se udeležujejo izobraževanj, močno zmanjšala. Tudi za odrasle s slovenskim državljanstvom velja, da se ženske v večjih deležih udeležujejo izobraževanj kot moški.

Socialna vključenost

- Podatki kažejo, da je bila v Sloveniji **stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti** v obdobju 2009–2020 **precej višja med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji**. V obeh populacijah je bila stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti višja med ženskami kot med moškimi, pri čemer so bile razlike med spoloma večje znotraj nepriseljene populacije.
- **Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti** v Sloveniji je bila v obdobju 2009–2020 **višja med tujimi državljani kot med državljani Slovenije**.
- Medtem ko je bila med državljani Slovenije stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti v celotnem opazovanem obdobju (2009–2020) višja med ženskami kot med moškimi, je bila med tujimi državljani v obdobju 2011–2015 višja med ženskami, po letu 2016 pa se je precej izenačila med spoloma.
- **Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki je rojen v tujini, je nižja od mediane ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki je rojen v Sloveniji**. Od leta 2011 do leta 2020 se je ta razlika povečala.
- Tudi **mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki ima tuje**

državljanstvo, je nižja od mediane ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki ima slovensko državljanstvo.

- **Prebivalci, rojeni v tujini in starejši od 18 let, imajo veliko višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot prebivalci, rojeni v Sloveniji.** Po letu 2016 se je stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije začela zmanjševati, in to ne glede na območje rojstva, po letu 2019 pa spet narašča, in sicer pri prebivalcih, rojenih v tujini, močnejše kot pri prebivalcih, rojenih v Sloveniji. V večini proučevanih let (2011–2020) imajo ženske, rojene v tujini, višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot moški, rojeni v tujini.
- **Med prebivalci Slovenije s tujim državljanstvom beležimo precej višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti v primerjavi s prebivalci, ki imajo slovensko državljanstvo.** Stopnja resne materialne prikrajšanosti se je med prebivalci s tujim državljanstvom po letu 2016 občutno zmanjšala. Moški, ki so tuji državljani, imajo v časovnem obdobju 2011–2020 večinoma višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot ženske, ki so tuje državljanke.
- Kazalnik »**stališče večinske družbe do priseljencev**« nakazuje odnos večinske družbe do priseljencev. Odgovori prebivalcev Slovenije, ki imajo prvo prebivališče v Sloveniji, na vprašanje: »Ali menite, da je Slovenija zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljša ali slabša dežela za bivanje«, so pokazali nevtralnno stališče do priseljencev. Po letu 2016 se je pri večini držav članic OECD pokazal nekoliko bolj naklonjen odnos do priseljencev. Slovenija je ena redkih držav, kjer se to ni zgodilo.
- V Sloveniji prebivalci na splošno niso izkazali visokega **zadovoljstva z življenjem** (srednja vrednost odgovorov na lestvici 0–10), so pa priseljenci nekoliko manj zadovoljni (5,6) z življenjem kot prebivalci, ki so rojeni v Sloveniji (5,9).

Stanovanjsko področje

- **Med prebivalci Slovenije, ki imajo prvo prebivališče v tujini, je bistveno manjši delež lastnikov ter večji delež najemnikov in uporabnikov stanovanj** (stanovalci niso ne lastniki ne najemniki stanovanj) **v primerjavi s prebivalstvom s prvim prebivališčem v Sloveniji.**
- **Delež oseb v prenaseljenih stanovanjih** je bil v obdobju 2011–2018 večji med priseljenci kot med osebami s prvim prebivališčem v Sloveniji.
- V zadnjem desetletju v Sloveniji opazamo trend postopnega povečevanja **povprečne uporabne površine na stanovalca za običajna stanovanja**, ki je leta 2018 znašala povprečno 29,2 m². Podatki kažejo, da do omenjene rasti prihaja samo pri prebivalstvu s prvim prebivališčem v Sloveniji, medtem ko se je pri priseljencih omenjena vrednost v obdobju 2011–2018 celo minimalno zmanjšala.
- Analiza podatkov o **povprečnem številu oseb v stanovanju** pokaže, da je bila leta 2018 povprečna vrednost omenjenega kazalnika v Sloveniji 2,93. V primeru stanovanj, v katerih so imeli vsi stanovalci prvo prebivališče v Sloveniji, je bila ta vrednost prav tako 2,93. Pri stanovanjih, v katerih so živele tako osebe s prvim prebivališčem v Sloveniji kot osebe s prvim prebivališčem v tujini, je ta vrednost znašala 3,12, pri stanovanjih, v katerih so vsi stanovalci imeli prvo prebivališče v tujini, pa 2,58. Ob tem je treba dodati, da v povprečju osebe s prvim prebivališčem v tujini živijo v Sloveniji v stanovanjih, kjer imajo

v primerjavi z osebami, rojenimi v Sloveniji, manjšo uporabno površino na prebivalca oziroma jih večji delež živi v prenaseljenih stanovanjih, imajo manj sob v stanovanju in v primerjavi z osebami s prvim prebivališčem v Sloveniji v večjem deležu živijo v stanovanjih slabše kakovosti oziroma standarda.

- Največjo razliko med populacijo s prvim prebivališčem v Sloveniji in tisto s prvim prebivališčem v tujini je bilo v obdobju 2011–2018 zaznati pri kazalniku o **povprečnem številu sob v stanovanju. Pri prebivalstvu s prvim prebivališčem v Sloveniji je leta 2018 vrednost tega kazalnika znašala 3,26, pri prebivalstvu s prvim prebivališčem v tujini pa samo 2,36.**
- **Delež prebivalstva, ki živi v podstandardnih stanovanjih**, je med priseljenci večji kot med nepriseljenim prebivalstvom. To velja tako na ravni Slovenije kot na ravni cele EU.
- Kombinirani kazalnik, ki se nanaša na področji stanovanjske (pre)naseljenosti in podstandardnih stanovanj, je razlika v deležu med populacijama najemnikov s prvim prebivališčem v tujini, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih, in najemnikov s prvim prebivališčem v državi poročevalki, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih. Leta 2016 je vrednost tega kazalnika v Sloveniji znašala –2,4 odstotne točke, kar pomeni, da je večji delež najemnikov s prvim prebivališčem v Sloveniji bival v stanovanjih slabše kakovosti. Večina držav članic EU ima na tem področju v nasprotju s Slovenijo pozitivne vrednosti kazalnika in večje razlike med populacijama priseljenih in nepriseljenih najemnikov.

Zdravje in zdravstveno varstvo

- **Samoocena zdravja:** rezultati različnih raziskav kažejo, da priseljenci v Sloveniji svoje zdravje percipirajo slabše kot prebivalci, rojeni v Sloveniji.
- **Telesne bolečine:** podatki za leto 2014 kažejo, da je bilo med priseljenci več takih (41,4 %), ki so bili brez bolečin, kot med nepriseljenim prebivalstvom (34,9 %). Tako med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji so o več oziroma o močnejših telesnih bolečinah poročale ženske.
- **Simptomi depresije:** kot kažejo podatki za leto 2014, se je med prebivalci Slovenije s simptomi depresije, gledano v celoti, soočalo več oseb, ki so bile rojene v Sloveniji, kot oseb, ki so bile rojene v tujini, vendar pa je bil v primerih hudih simptomov depresije delež večji med osebami, ki so bile rojene v tujini. Med osebami, rojenimi v tujini, ki so se soočale s hudimi simptomi depresije, so bile zgolj ženske.
- **Dolgotrajna bolezen ali zdravstvene težave:** iz podatkov za obdobje 2010–2019 lahko razberemo, da je v Sloveniji delež oseb z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo večji med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. To velja za vsa leta opazovanja. Prav tako je v vseh letih opazovanja ta delež večji med ženskami kot med moškimi. Razlike med spoloma so večje v populaciji priseljenih kot v populaciji rojenih v Sloveniji.
- **Bolezni in bolezenska stanja:** razlike med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in tistimi, rojenimi v tujini, so opazne tudi pri poročanju o kroničnih boleznih, kot so astma in druge kronične bolezni spodnjih dihal, visok krvni tlak, diabetes in kronična depresija. Razen pri astmi so pri vseh ostalih omenjenih boleznih deleži priseljenih oseb, ki trpijo za temi boleznimi, večji od deležev oseb, ki so bile rojene v Sloveniji. Pri priseljenicah so bolezni

dihal in kronična depresija pogostejše med ženskami kot med moškimi, obratno pa velja za visok krvni tlak in diabetes.

- **Dolgotrajne omejitve pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav:** rezultati za obdobje 2010–2019 kažejo, da se z dolgotrajnimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav pogosteje soočajo priseljenci kot osebe, rojene v Sloveniji. Do razlik prihaja predvsem v ženski populaciji, pri moških so deleži med priseljenimi in rojenimi v Sloveniji dokaj izenačeni. Tako med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji, se z omejitvami pogosteje srečujejo ženske kot moški.
- **Neizpolnjene potrebe po zdravstvenem varstvu:** v obdobju 2010–2015 je bil delež prebivalcev Slovenije, ki niso imeli težav z dostopom do zdravnika oziroma do zdravstvenega pregleda, če so ga potrebovali, dokaj velik, večinoma se je gibal nad 99,5 %. V letu 2016 je ta delež začel padati, na začetku izraziteje med priseljenci, od leta 2017 dalje pa je prišlo do opaznejšega padca tako med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. V letu 2019 je ta delež znašal 96,5 % pri priseljencih in 96,7 % pri rojenih v Sloveniji.
- **Neizpolnjene potrebe po zobozdravstvenem varstvu**
  - **Zaradi dolgih čakalnih vrst:** od leta 2010 do leta 2016 je bil delež prebivalcev Slovenije, ki so imeli težave z dostopom do zobozdravnika oziroma zobozdravstvenega posega zaradi dolgih čakalnih vrst, dokaj majhen, večinoma se je gibal pod 0,7 % med priseljenci in ni presegal 0,4 % med rojenimi v Sloveniji. V letu 2017 pa je ta delež začel naraščati, in sicer močnejše med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji. Leta 2019 je ta delež znašal 3,7 % med priseljenci in 3,3 % med rojenimi v Sloveniji.
  - **Predrag zobozdravstveni pregled/poseg:** drugi najpogostejši razlog za neizpolnjene potrebe po zobozdravstvenem varstvu so preveliki stroški pregleda/posega. Pri tem se kažejo razlike med priseljenci in osebami, rojenimi v Sloveniji. Med priseljenci je bil delež oseb, ki zaradi predragega pregleda/posega niso uspele zadovoljiti svojih potreb po zobozdravstvenem varstvu, v vseh letih opazovanja (2010–2019) večji, kot je bil ta delež med osebami, rojenimi v Sloveniji, vseeno pa gre pri tem za majhne deleže prebivalstva – v letu 2019 je bil ta delež med rojenimi v Sloveniji 0,3 %, med priseljenci pa 0,5 %.

Socialno varstvo

- **Prejemniki socialnih prejemkov:**
  - Če primerjamo podatke o prejemnikih socialnih prejemkov po tipu priseljenosti in območju prvega prebivališča, vidimo, da je bil leta 2018 delež tistih, ki so prejeli socialne prejemke, največji v skupini potomcev priseljencev, torej oseb, rojenih v Sloveniji, katerih vsaj eden izmed staršev je imel prvo prebivališče v tujini. Nekoliko manjši je bil ta delež med priseljenci, še manjši pa med osebami, rojenimi v Sloveniji, brez priseljenkega ozadja.
  - Če populacijo priseljencev razdelimo podrobneje po državah njihovega prvega prebivališča, se pokaže, da je bil delež tistih, ki so v letu 2018 prejeli socialne prejemke, največji med osebami s prvim prebivališčem na Kosovu (42,5 %). Najmanjši je bil delež prejemnikov med osebami s prvim prebivališčem v državah članicah EU (16,8 %) in ostalih državah izven območja nekdanje SFRJ (20,7 %).

- **Prejemniki socialnih prejemkov glede na število različnih socialnih prejemkov:** največji delež prebivalcev Slovenije, ki so v letih 2015 in 2018 preje(ma)li socialne prejemke, je prejemal po en socialni prispevek. Sledijo osebe s po dvema socialnima prejemkoma, manjši delež oseb je prejemal po tri in še manjši delež po štiri ali več socialnih prejemkov. To velja tako za priseljence kot za osebe, rojene v Sloveniji.
  - Med prebivalci Slovenije je bil leta 2018 delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, največji med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji, v primerjavi s priseljenci in prebivalci brez priseljskega ozadja. Pri tem se kaže, da k večjemu deležu med potomci priseljencev prispevajo predvsem ženske, se pravi potomke priseljencev.
  - Če kategorijo rojenih v tujini razdelimo na posamezne države, iz katerih prihaja največ priseljencev, ki živijo v Sloveniji, se pokaže, da je največji delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, med osebami, rojenimi na Kosovu. Tudi delež oseb, ki so prejemale tri ali več vrst socialnih prejemkov, je največji med osebami, rojenimi na Kosovu.
- **Starševski dodatek in pomoč ob rojstvu otroka:**
  - Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka je bil v letu 2018 največji med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji (2,5 %). Sledijo osebe, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja (1,6 %), najmanjši pa je bil ta delež med priseljenci (1,3 %).
  - Podrobnejša analiza po državah prvega prebivališča pokaže, da je bil delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka največji znotraj populacije priseljencev, ki je bila rojena na Kosovu (3,8 %), sledijo jim potomci priseljencev, rojeni v Sloveniji (2,5 %), nato pa priseljenci, rojeni v Severni Makedoniji (2,0 %). Najmanjši je ta delež med priseljenci, rojenimi na Hrvaškem (0,4 %).
- **Otroški dodatek, dodatek za veliko družino in dodatek za nego in varstvo otroka:**
  - V letu 2018 je bil delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka največji med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji (17,4 %), sledijo jim priseljenci (9,9 %) in osebe, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja (9,3 %).
  - Ob podrobnejši delitvi kategorije priseljencev po državah prvega prebivališča se pokaže, da je bil delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka največji med osebami, rojenimi na Kosovu (23,2 %). Sledijo potomci priseljencev, rojeni v Sloveniji (17,4 %), in osebe, rojene v Severni Makedoniji (15,5 %). Najmanjši delež prejemnikov omenjenih treh prejemkov je med osebami, rojenimi na Hrvaškem (4,1 %).
- **Plačilo prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke:** delež prejemnikov plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke je največji v populaciji potomcev priseljencev, rojenih v Sloveniji, sledijo jim osebe, rojene v državah nečlanicah EU (z izjemo držav z območja nekdanje SFRJ), nato pa osebe, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Precej manjši je delež prejemnikov teh prejemkov med osebami, rojenimi v državah z območja nekdanje SFRJ; najmanjši je v populaciji oseb, rojenih na Hrvaškem.

- **Denarna socialna pomoč:**
  - V letu 2018 je bil delež prejemnikov denarne socialne pomoči največji med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji (8,9 %), sledili so jim priseljenci (6,9 %), najmanjši pa je bil ta delež v populaciji oseb, rojenih v Sloveniji, brez priseljskega ozadja (5,3 %).
  - Znotraj populacije priseljencev je bil delež prejemnikov denarne socialne pomoči največji med priseljenci s Kosova (16,9 %), najmanjši pa med priseljenci iz držav članic EU (4,3 %).
- **Varstveni dodatek:**
  - Največji delež prejemnikov varstvenega dodatka je bil v letu 2018 zabeležen med tistimi prebivalci Slovenije, ki so bili rojeni v tujini (1,6 %), najmanjši pa med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji (0,9 %). Med osebami, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, je ta delež znašal 1,2 %.
  - Delež prejemnikov varstvenega dodatka je bil občutno večji med priseljenci iz držav z območja nekdanje SFRJ (vključno s Hrvaško) kot med ostalim prebivalstvom. Med priseljenci iz ostalih tretjih držav in drugih držav članic EU pa je bil delež prejemnikov najmanjši med celotnim prebivalstvom.
- **Nadomestilo za brezposelnost:**
  - Delež oseb, ki so v letu 2018 prejemale nadomestilo za brezposelnost, je bil največji med osebami, rojenimi v tujini (4,5 %). Med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji, je ta delež znašal 4,2 %, najmanjši pa je bil med osebami, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, kjer je znašal 2,9 %.
  - Znotraj populacije oseb, rojenih v tujini, je bil delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost največji med osebami, rojenimi na Kosovu (10,3 %), sledile so jim osebe, rojene v Severni Makedoniji (7,1 %), nato pa osebe, rojene v Bosni in Hercegovini (5 %).
- **Invalidska pokojnina:**
  - V Sloveniji je bil leta 2018 delež prejemnikov invalidske pokojnine največji med priseljenci (9,1 %), nato med rojenimi v Sloveniji brez priseljskega ozadja (6,7 %), najmanjši pa med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji (4,4 %).
  - Znotraj populacije priseljencev je bil delež prejemnikov invalidske pokojnine največji med osebami, rojenimi v Črni gori (16,4 %). Sledile so jim osebe, rojene v Bosni in Hercegovini (11,9 %), nato pa osebe, rojene na Hrvaškem (10,7 %), in osebe, rojene v Srbiji (7,6 %). Najmanjši je bil delež prejemnikov invalidske pokojnine med osebami, rojenimi v ostalih tretjih državah (brez držav z območja nekdanje SFRJ), in sicer je znašal 1,1 %.

1 Uvodna razmišljanja

Integracija priseljencev in potomcev priseljencev je pomembna tako zanje kot za družbo sprejema. Je ključnega pomena za doseganje družbene kohezije in vključujočega družbenega razvoja, h kateremu prispevajo vsi člani družbe. Uspešnost integracije lahko ugotovljamo s preverjanjem, ali priseljenci in potomci priseljencev dosegajo enake socialne in ekonomske rezultate kot drugi prebivalci države sprejema, seveda ob upoštevanju njihovih značilnosti. Vedno več držav, na primer Avstrija, Irska, Nemčija, Italija, Nizozemska, Švica in Luksemburg, spremlja učinke različnih integracijskih ukrepov s pomočjo kazalnikov, ki merijo različne vidike integracije.

V raziskavi *Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji* (skrajšano *Izzivi integracije*) smo integracijski proces proučevali s pomočjo hevrističnega modela, ki predpostavlja razčlenjen pristop k proučevanju integracije in razlikuje: tri dimenzije (pravno-politično, socialno-ekonomsko in kulturno-religijsko), dva deležnika (priseljence in družbo sprejema) in tri ravni proučevanja (posameznik, organizacije/društva, institucije). Entzinger (2000) poudarja, da omenjene tri dimenzije ustrezajo glavnim dejavnikom, ki prežemajo procese priseljevanja in integracije: državo, trg in narod. Osredotočenost nanje omogoča premik fokusa od samih priseljencev na njihov odnos z državo sprejema. Vprašanje ni samo, kaj počnejo priseljenci, s kom komunicirajo in kako se identificirajo, temveč predvsem, ali so sprejeti v državi priselitve in kako so umeščeni znotraj pravno-politične, socialno-ekonomske in kulturno-religijske dimenzije. Omenjene tri dimenzije med seboj niso neodvisne. Na ravni posameznika (priseljenca) to pomeni, na primer, da njegov pravni status opredeljuje možnosti, ki jih ima na področju zaposlovanja (socialno-ekonomska dimenzija). Kulturno-religijska dimenzija lahko vpliva na socialno-ekonomsko dimenzijo, ko se na primer priseljenec ne more vključiti na trg dela zaradi predsodkov in stereotipov na strani delodajalcev. Uspešna integracija priseljencev in potomcev priseljencev se seveda ne odraža samo v učinkovitem vključevanju na trg dela, ima tudi širše družbene, izobraževalne, kulturne, celo prostorske vidike, ki so med seboj povezani. Prikrajšanost in neuspeh pri vključevanju na enem področju ima lahko različne posledice za vključevanje na drugih področjih. Koncentracija priseljencev v socialno in ekonomsko prikrajšanih območjih lahko na primer vpliva na manj učinkovito vključevanje v izobraževalni sistem in pozneje na manj uspešno vključevanje na trg dela (OECD/EU 2015, 19).

Namen te publikacije je predstaviti rezultate raziskave, v kateri smo preverjali, kako se skozi različne kazalnike odraža položaj priseljencev in potomcev priseljencev v Sloveniji. Zanimalo nas je, kakšen je položaj priseljencev in potomcev priseljencev na izbranih družbenih področjih v primerjavi z večinsko populacijo.

Pri raziskavi smo upoštevali tudi *časovno dimenzijo* in *primerjalni vidik* integracijskega procesa. Pri časovni dimenziji je treba upoštevati razlike med posameznikom in skupino; na ravni posameznika je integracija vseživljenjski proces, na ravni skupine pa velja biti pozoren na generacijsko dimenzijo (priseljenci v primerjavi s potomci priseljencev) (Garcés-Mascareñas in Penninx 2016). S pomočjo primerjalne metode smo skozi izbrane objektivne kazalnike ugotavljali tudi razlike med posameznimi kategorijami priseljencev (npr. državljani/nedržavljeni Slovenije, tuji državljani iz držav EU/državljeni ostalih držav, priseljenci/potomci priseljencev). Za vsako dimenzijo smo izbrali ustrezne (večinoma objektivne) kazalnike, na podlagi katerih smo preverjali, ali je položaj priseljencev in potomcev priseljencev primerljiv s položajem večinskega prebivalstva oziroma ali imajo priseljenci in potomci priseljencev zagotovljen enak dostop do institucionalnih storitev in resursov kot večinsko prebivalstvo.

Kot izhodišče smo vzeli nabor tako imenovanih zaragoških kazalnikov,¹ ki se na ravni EU uporabljajo za spremljanje rezultatov integracijskih politik na področju zaposlovanja, izobraževanja, družbene vključenosti in aktivnega državljanstva. Te kazalnike smo poskušali razširiti še na druga področja, kot so na primer stanovanjska oskrba, zdravje in socialno varstvo.

---

1 Declaration of the European Ministerial Conference on Integration, 2010. Zaragoza, 15. in 16. april 2010.

2 Vloga in namen kazalnikov

Integracijo priseljencev in potomcev priseljencev je treba proučevati z različnimi pristopi. Raziskovalci lahko »producirajo« znanje o integraciji v okviru konceptualnih oziroma teoretičnih raziskav, aplikativnih raziskav, statističnih analiz, analiz politik (vključno z evalvacijo obstoječih politik) ali pa na podlagi empirično zasnovanih raziskav. Težnja po institucionalizaciji integracijskih politik po vsej Evropi je povečala interes za zbiranje kvantitativnih podatkov na ravni posameznih držav, s pomočjo katerih se lahko spremlja in vrednoti uspešnost integracijskih politik. Zato analize statističnih oziroma administrativnih podatkov pridobivajo na pomenu. Pri tem je treba upoštevati, da je proučevanje učinkov integracijskih politik samo s pomočjo administrativnih podatkov lahko enako konceptualno problematično kot omejevanje proučevanja na analizo kvalitativnih podatkov (Scholten et al. 2015, 8–10). Smotrno je oblikovati različne vrste kazalnikov, in sicer od statističnih (objektivnih) do kvalitativnih (subjektivnih). Objektivni kazalniki so pogosto statistične ali pravne narave in merijo, na primer, stopnjo zaposlenosti in brezposelnosti ali dostop do določenih zakonskih pravic, kot je volilna pravica na lokalnih volitvah. Subjektivni kazalniki pa odražajo stališča ali odnos, na primer zadovoljstvo na delovnem mestu ali občutke pripadnosti posamezni državi oziroma okolju (Niessen in Schibel 2004, 59).

Glede na kompleksnost integracijskega procesa se družbena integracija lahko razčleni na posamezne vidike, v okviru katerih je mogoče meriti rezultate in izvajati presoje vplivov politik. Za spremljanje in evalvacijo uresničevanja integracijske politike je pomembno identificirati ključna področja, ki so pomembna za integracijo priseljencev in njihovih potomcev, in opredeliti kazalnike, s pomočjo katerih lahko ugotavljamo rezultate integracijskega procesa. Le tako lahko spremljamo napredek, trende in razvoj integracijskih procesov.² Kazalniki prav tako omogočajo primerjave med posameznimi skupinami priseljencev (med priseljenci, potomci priseljencev in ostalim prebivalstvom ali pa med državljani držav članic EU in državljani ostalih držav), med regijami znotraj države ter med različnimi fazami integracije ali stopnjami razvoja politik (Niessen in Schibel 2004, 54).

2.1 Ozadje razvoja politik integracije na ravni EU

Skupna osnovna načela za integracijsko politiko (*The Common Basic Principles for the Immigrant Integration Policy*), ki jih je sprejel Svet za pravosodje in notranje zadeve v okviru Sveta EU leta 2004 in so bila ponovno potrjena leta 2014, tvorijo izhodišča za oblikovanje politike EU na področju vključevanja priseljencev. Enajst osnovnih načel, ki so nezavezujoča, opredeljuje temeljne značilnosti integracijskega procesa, najpomembnejša področja integracije

2 Pomembno je razločevanje med kazalniki politik (političnih prizadevanj) in kazalniki rezultatov. Kazalniki rezultatov kažejo dejanski položaj priseljencev (na primer: stopnja udeležbe na trgu dela), kazalniki politik pa kažejo na obstoj možnosti, ki jih imajo priseljenci (na primer: količina sredstev, ki so bila uporabljena za posamezen program, obstoj pravnih instrumentov) (Niessen in Schibel 2004, 61).

in potrebo po razvoju kazalnikov oziroma evalvacijskih mehanizmov, s pomočjo katerih se lahko spremlja učinkovitost integracijske politike v posamezni državi (JHA Council 2004; Niessen in Huddleston 2010):

1. Integracija je dinamičen dvosmerni proces vzajemnega prilagajanja priseljencev in državljanov držav članic EU.
2. Integracija pomeni spoštovanje temeljnih vrednot EU.
3. Zaposlovanje je ključni del integracijskega procesa, ki je osrednjega pomena za udeležbo priseljencev, prispevek, ki ga priseljenci dajo družbi sprejema, in prepoznavnost tega prispevka.
4. Osnovno poznavanje jezika, zgodovine in institucij družbe sprejema je nujno za integracijo; omogočanje priseljencem, da pridobijo to osnovno znanje, bistveno vpliva na uspešnost integracije.
5. Prizadevanja za izobraževanje odločilno vplivajo na pripravo priseljencev in zlasti njihovih potomcev na uspešnejše in aktivnejše udejstvovanje v družbi.
6. Dostop priseljencev do institucij ter do javnih in zasebnih dobrin ter storitev, ki je enakovreden dostopu domačih državljanov in ni razlikovalen, je odločilni temelj za boljšo integracijo.
7. Pogosta interakcija med priseljenci in državljani države članice je temeljni mehanizem integracije. Skupni forumi, medkulturni dialog, izobraževanje o priseljencih in njihovih kulturah ter stimulatívni življenjski pogoji v mestnih okoljih krepíjo interakcije med priseljenci in državljani države članice.
8. Spoštovanje kulturne in verske raznolikosti je zagotovljeno v Listini EU o temeljnih pravicah in ga je treba varovati, razen če ni v nasprotju z drugimi nedotakljivimi evropskimi pravicami ali z nacionalno zakonodajo.
9. Udeležba priseljencev v demokratičnem procesu ter pri oblikovanju integracijskih politik in ukrepov, zlasti na lokalni ravni, podpira njihovo integracijo.
10. Pri oblikovanju javne politike in njenem izvajanju je treba dobro razmisliti o vključevanju integracijskih politik in ukrepov v vse pomembne portfelje politik ter na vse ravni vladnih in javnih služb.
11. Razvoj jasnih ciljev, kazalnikov in ocenjevalnih mehanizmov je nujen za prilagoditev politike, oceno napredka pri integraciji in učinkovitejšo izmenjavo informacij.

Vedno pomembnejša postaja integracija državljanov držav nečlaníc EU. Evropska komisija je leta 2011 predlagala program za integracijo priseljencev iz držav nečlaníc EU (Evropska komisija 2011), v katerem so v ospredju ukrepi za povečanje ekonomske, socialne, kulturne in politične participacije priseljencev, predvsem pa je poudarek na izvajanju ukrepov na lokalni ravni. V Evropskem programu za vključevanje državljanov tretjih držav je zapisano, da so se na podlagi podatkov kot najbolj pereči izzivi pokazali:

- prevladujoča nizka stopnja zaposlenosti priseljencev, zlasti žensk;
- povečevanje brezposelnosti in veliko število previsoko kvalificiranih oseb za delovno mesto, ki ga zasedajo (*overqualification rate*);
- vse večje tveganje socialne izključenosti;
- odstopanje pri šolskem uspehu;
- zaskrbljenost javnosti zaradi nezadostnega vključevanja priseljencev.

V letu 2016 je Evropska komisija sprejela akcijski načrt o integraciji državljanov tretjih držav. Akcijski načrt vključuje celovit okvir podpore državam članicam pri razvoju in krepitvi njihovih integracijskih politik in ukrepe, ki jih bo Komisija v zvezi s tem izvajala. Predvideva ukrepe na različnih področjih življenja, ki so ključna za integracijo: 1) ukrepi pred odhodom in pred prihodom, vključno z ukrepi za pripravo priseljencev in lokalne skupnosti za integracijski proces; 2) ukrepi na področju izobraževanja, vključno z ukrepi za spodbujanje jezikovnega usposabljanja, vključevanje otrok priseljencev v izobraževalni proces ter predšolsko vzgojo in usposabljanje učiteljev za delo s priseljenci (državljska vzgoja); 3) ukrepi na področju vključevanja na trg dela in dostop do poklicnega usposabljanja, vključno z ukrepi za priseljsko podjetništvo; 4) ukrepi za spodbujanje dostopa do osnovnih storitev in pravic, kot sta zdravstveno varstvo in stanovanje; 5) ukrepi, ki spodbujajo aktivno udeležbo in socialno vključenost, vključno z ukrepi za podporo priseljencem pri njihovem vključevanju v kulturno življenje in ukrepi za preprečevanje diskriminacije (Evropska komisija 2016).

Evropska komisija je v letu 2020 predstavila nov pakt o migracijah in azilu, ki promovira celovit pristop in združuje politike na področjih migracij, azila, integracije in upravljanja meja. Večje in nenadne spremembe strukture migracijskih tokov in vzorcev, ki smo jim priča v zadnjih letih, predstavljajo nove izzive državam sprejema. Pakt potrjuje potrebe političnih odločevalcev po kakovostnih informacijah o značilnostih priseljencev za oblikovanje ustreznih ukrepov integracijskih politik. Kot ena izmed pobud pakta o migracijah in azilu pa je bil leta 2020 sprejet še akcijski načrt EU za integracijo in vključevanje (2021–2027). Nov akcijski načrt spodbuja: vključenost za vse, pri čemer se integracijo razume kot dvosmerni proces; ciljno usmerjeno podporo na vseh stopnjah integracije; vključevanje prednostnih nalog glede enakosti spolov in boja proti diskriminaciji; partnerstvo z državami članicami, lokalnimi in regionalnimi oblastmi, civilno družbo, socialnimi in gospodarskimi partnerji, delodajalci, filantropijami in fundacijami; izkoriščanje novih tehnologij in digitalnih orodij ter kar se da dobro izkoriščanje sredstev EU (Eurostat 2021).

2.2 Razvoj kazalnikov in merjenje integracije

Leta 2007 sprejeta uredba (ES) št. 862/2007 Evropske unije o statističnih podatkih o migracijah in mednarodni zaščiti je predstavljala pomemben korak naprej pri doseganju skupnih opredelitev in standardov v zvezi s statistiko migracij.

Omeniti velja Stockholmski program na področju svobode, varnosti in pravice za obdobje 2010–2014 (2010), ki je predlagal razvoj ključnih kazalnikov za omejeno število družbenih področij oziroma politik (npr. zaposlovanje, izobraževanje in socialno vključenost), s pomočjo katerih bi lahko spremljali rezultate integracijskih politik posameznih držav. To bi posledično povečalo primerljivost nacionalnih izkušenj in okrepilo učni proces.

Na strokovnem srečanju, ki ga je švedsko predsedstvo organiziralo v Malmöju leta 2009, so predstavili opredelitve ključnih evropskih kazalnikov. Kazalniki integracije priseljencev so predstavljeni v Zaragozaški deklaraciji (2010). Sprejeti so bili kazalniki za štiri družbena področja: zaposlovanje, izobraževanje, socialno vključenost in aktivno državljanstvo.

Tabela 1: Štirinajst ključnih kazalnikov integracije priseljencev (zaragoški kazalniki)

PODROČJA POLITIK	KAZALNIKI
ZAPOSLOVANJE	stopnja zaposlenosti (vir: EUROSTAT/EU-LFS)
	stopnja brezposelnosti (vir: EUROSTAT/EU-LFS)
	stopnja aktivnosti (vir: EUROSTAT/EU-LFS)
IZOBRAŽEVANJE	najvišja dosežena izobrazba (delež populacije s terciarno, sekundarno in primarno ali nižjo ravno izobrazbe) (vir: EUROSTAT/ EU-LFS)
	delež 15-letnikov, ki imajo na področju bralnih dosežkov (pismenosti), matematike in naravoslovja nizke dosežke (vir: OECD/PISA)
	delež 30–34-letnikov s terciarno ravno izobrazbe (vir: EUROSTAT/ EU-LFS)
	delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje (vir: EUROSTAT/ EU-LFS)
SOCIALNA VKLJUČENOST	mediana neto dohodka – mediana neto dohodka priseljencev kot delež mediane neto dohodkov celotnega prebivalstva (vir: EU-SILC)
	stopnja tveganja revščine - odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine, pri čemer je prag tveganja revščine opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi (vir: EU-SILC)
	delež prebivalcev, ki svoje zdravstveno stanje percipirajo kot »dobro« ali »slabo« (vir: EU-SILC)
	razmerje med lastniki in nelastniki nepremičnin med priseljenci in celotnim prebivalstvom (vir: EU-SILC)
AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO*	delež priseljencev, ki so pridobili državljanstvo (vir: <i>Eurostat migration statistics, specifically administrative data on acquisition of citizenship and residence permits</i>)
	delež priseljencev, ki imajo dovoljenje za stalno prebivanje oziroma imajo status rezidenta za daljši čas
	delež priseljencev med izvoljenimi predstavniki

* Stališča članic EU do kazalnikov na tem področju še niso poenotena.

Vir: Declaration of the European Ministerial Conference on Integration 2010.

Področja in kazalniki (objektivni in subjektivni) integracije, ki jih večina ali vse države članice EU štejejo kot pomembne za spremljanje, so še: delež zaposlenih, ki so preveč kvalificirani za svoja delovna mesta, delež samozaposlitev, jezikovno znanje, izkušnje z diskriminacijo, zaupanje v javne institucije, volilna udeležba med prebivalstvom, ki ima volilno pravico, in občutek pripadnosti (Declaration of the European Ministerial Conference on Integration 2010).

Ustreznost predlaganih skupnih kazalnikov integracije ter razpoložljivost in kakovost statističnih podatkov sta bili preverjeni v pilotni študiji leta 2011 z naslovom *Indicators of immigrant integration*.³ Priporočila omenjene pilotne študije so bila uporabljena v naslednji raziskavi, katere rezultati so predstavljeni v poročilu *Using EU indicators of immigrant integration* (Huddleston et al. 2013), ki je potrdila ustreznost in uporabnost kazalnikov, opredeljenih v Zaragoški deklaraciji.

3 Več o tem European Commission 2011a.

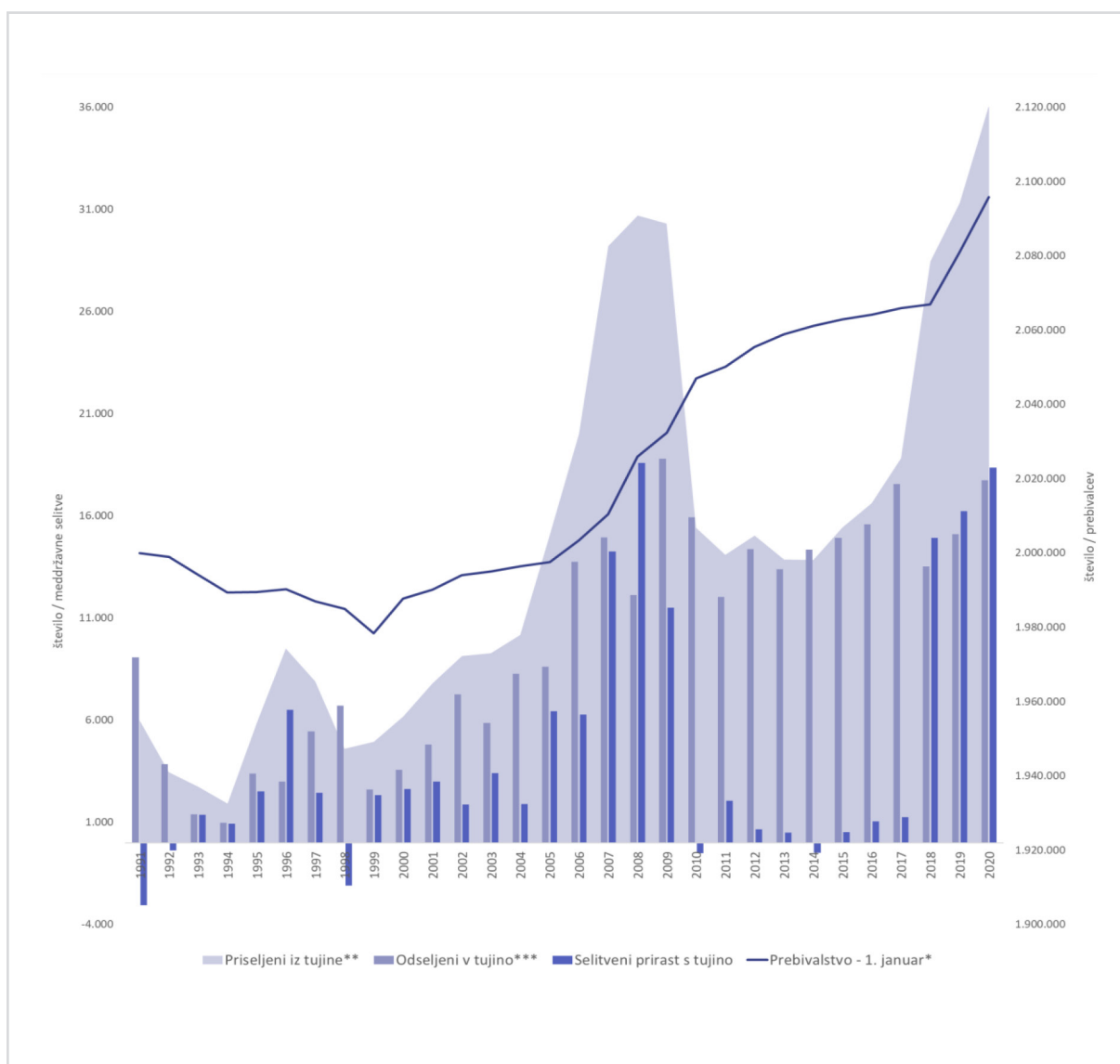

Leta 2015 je Evropska komisija skupaj z Organizacijo za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) izdala poročilo *Indicators of Immigrant Integration 2015 – Settling In* (OECD/EU 2015). Drugo poročilo *Settling In 2018: Indicators of Immigrant Integration* je izšlo leta 2018 (OECD/EU 2018).

3 Prikaz selitvenih tokov v Sloveniji

V zadnjih desetletjih smo priča trendu postopnega naraščanja priseljevanja v Slovenijo, čeprav v posameznih obdobjih občasno prihaja tudi do upada števila priselitev, kar je zlasti povezano z uspešnostjo ali neuspešnostjo gospodarstva oziroma s pojavi ekonomske krize.

Graf 1: Meddržavne selitve in število prebivalcev Slovenije, 1991–2020

* Prebivalec Slovenije je oseba, ne glede na državljanstvo, s prijavljenim stalnim in/ali začasnim prebivališčem v Sloveniji, ki v Sloveniji prebiva ali ima namen prebivati eno leto ali več in ni začasno odsotna iz Slovenije eno leto ali več. To pomeni, da ima v Sloveniji običajno prebivališče.

** Priseljenci iz tujine je prebivalec, ki se je v Slovenijo priselil iz tujine in ima v Sloveniji običajno prebivališče (ima namen prebivati v Sloveniji vsaj eno leto), ne glede na državljanstvo.

*** Odseljeni v tujino je prebivalec Slovenije, ki se je iz Slovenije odselil v tujino, kjer ima običajno prebivališče (ima namen prebivati v tujini vsaj eno leto), ne glede na državljanstvo.

Vir: SURS.

Na začetku devetdesetih let je bil v Sloveniji zaradi političnih in gospodarskih sprememb ter vojnih spopadov na območju nekdanje SFRJ selitveni prirast s tujino negativen. Od druge polovice devetdesetih let dalje pa se je število priseljenih začelo povečevati in Slovenija je postala država priseljevanja. Visok selitveni prirast je bil glavni razlog za izrazitejše povečevanje števila prebivalcev Slovenije, ki se je začelo v letu 2005, še zlasti pa je bilo opazno v obdobju 2007–2009. Povečanje števila priselitev v tem obdobju je bilo povezano s pospešitvijo gospodarske rasti (zlasti rasti gradbeništva) in vstopom Slovenije v EU.

Graf 1 prikazuje meddržavne selitve (priseljani iz tujine, odseljeni v tujino, selitveni prirast s tujino) in število prebivalcev Slovenije (na 1. januarja) za posamezno leto v obdobju 1991–2020. V podatkih o meddržavnih selitvah do leta 1992 so upoštevane selitve državljanov vseh republik nekdanje SFRJ, ki so v Sloveniji prijavi oziroma odjavili stalno prebivališče. V obdobju 1992–1994 so upoštevane le selitve državljanov Republike Slovenije na naslov stalnega prebivališča. Po slovenskih zakonskih predpisih s področja osebnih stanj so državljani nekdanje SFRJ postali tujci, če niso sprejeli državljanstva Republike Slovenije ali če niso izpolnjevali pogojev za pridobitev državljanstva Republike Slovenije. Meddržavnih selitev tujcev Statistični urad Republike Slovenije (SURS) do leta 1995 ni spremljal. Za priseljene tujce v Slovenijo za obdobje druge polovice devetdesetih let tudi manjkajo podatki o državi, iz katere so se priselili. Pri tem si je delno mogoče pomagati s podatkom o državljanstvu priseljencev, saj jih večina prihaja v Slovenijo iz države, katere državljani so (Bevc in Prevolnik Rupel 2000, 148). Podatki o selitvah v obdobju 1995–2007 so bili pripravljani skladno s takrat veljavno statistično definicijo prebivalstva, objavljeno leta 1996⁴. Podatki o meddržavnih selitvah od leta 2008 dalje so pripravljani skladno z novo statistično definicijo prebivalstva, objavljeno v letu 2008.⁵ Od 1. 10. 2020 se za del populacije pri uvrščanju med prebivalce uporabljajo dodatni kriteriji zaradi administrativne spremembe v povezavi s prijavo začasnega prebivališča v tujini.⁶

-
- 4 Po tej statistični definiciji prebivalstva so bili med prebivalce Slovenije vključeni: državljani Republike Slovenije s prijavljenim stalnim prebivališčem v Sloveniji, brez tistih, ki so bili zaradi odhoda v tujino odsotni več kot 3 mesece in ki so svoj odhod prijavi na upravni enoti svojega stalnega prebivališča; tujci z izdanim dovoljenjem za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji, ki so imeli v Republiki Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče; tujci z izdanim dovoljenjem začasno prebivanje v Republiki Sloveniji, ki so imeli v Republiki Sloveniji prijavljeno začasno prebivališče; tujci z veljavnim delovnim ali poslovnim vizumom, ki so imeli v Sloveniji prijavljeno začasno prebivališče; osebe z začasnim zatočiščem v Republiki Sloveniji; osebe, ki sta jim bila po zakonu o azilu priznana pravica do azila in status begunca v Republiki Sloveniji (begunci).
- 5 V letu 2008 je Statistični urad Republike Slovenije skladno z Uredbo (ES) št. 862/2007 Evropskega parlamenta in Sveta o statistikah Skupnosti o selitvah in mednarodni zaščiti pripravil predlog nove statistične definicije prebivalstva, ki temelji na konceptu običajnega prebivališča; v Sloveniji je to lahko stalno ali začasno prebivališče. Ključno merilo za določitev običajnega prebivališča je upoštevanje enoletnega prebivanja na naslovu tega bivališča. Od 1. 4. 2008 so tako pri pripravi statistik o številu prebivalcev za državljane Slovenije in tujce uporabljena enotna merila (SURS 2010, 70).
- 6 Zakon o prijavi prebivališča je v 53. členu določil, da začasen odhod z območja Slovenije preneha štiri leta po uveljavitvi zakona (če ni prenehal že prej). Pred 13. 8. 2016 se je namreč začasen odhod v tujino prijavljal brez časovne omejitve, po tem datumu pa prijava začasnega naslova v tujini lahko traja največ 4 leta. Glede na to je s 13. 8. 2020 začasni naslov v tujini prenehal veljati po uradni dolžnosti 22.248 posameznikom. Nekaj manj kot 18.500 teh oseb bi bilo po obstoječi statistični metodologiji 1. oktobra 2020 uvrščenih med prebivalce Slovenije. SURS je s pomočjo različnih dodatnih podatkovnih virov, zlasti tistih, ki določajo status aktivnosti posameznika in po katerih sklepamo o dejanskem prebivanju osebe v Sloveniji, med prebivalce Slovenije uvrstil manj kot 7.500 teh oseb (od tega 97 % državljanov Slovenije in 3 % tujih državljanov). Večina teh prebivalcev se je najverjetneje vrnila iz tujine že pred leti ali celo desetletji, a tega iz različnih razlogov niso prijavi na upravni enoti (Razpotnik 2021).

Ne glede na omenjene metodološke omejitve (različne opredelitve populacij itd.) velja ugotovitev, da je za Slovenijo večinoma značilen pozitiven selitveni prirast. Negativen selitveni prirast prebivalcev Slovenije je bil v obdobju 1991–2019 evidentiran zgolj v letih 1991, 1992, 1998⁷, 2010 in 2014. V letu 2020 se je po podatkih SURS-a v Slovenijo priselilo 36.110 prebivalcev, iz Slovenije pa se jih je odselilo 17.745.

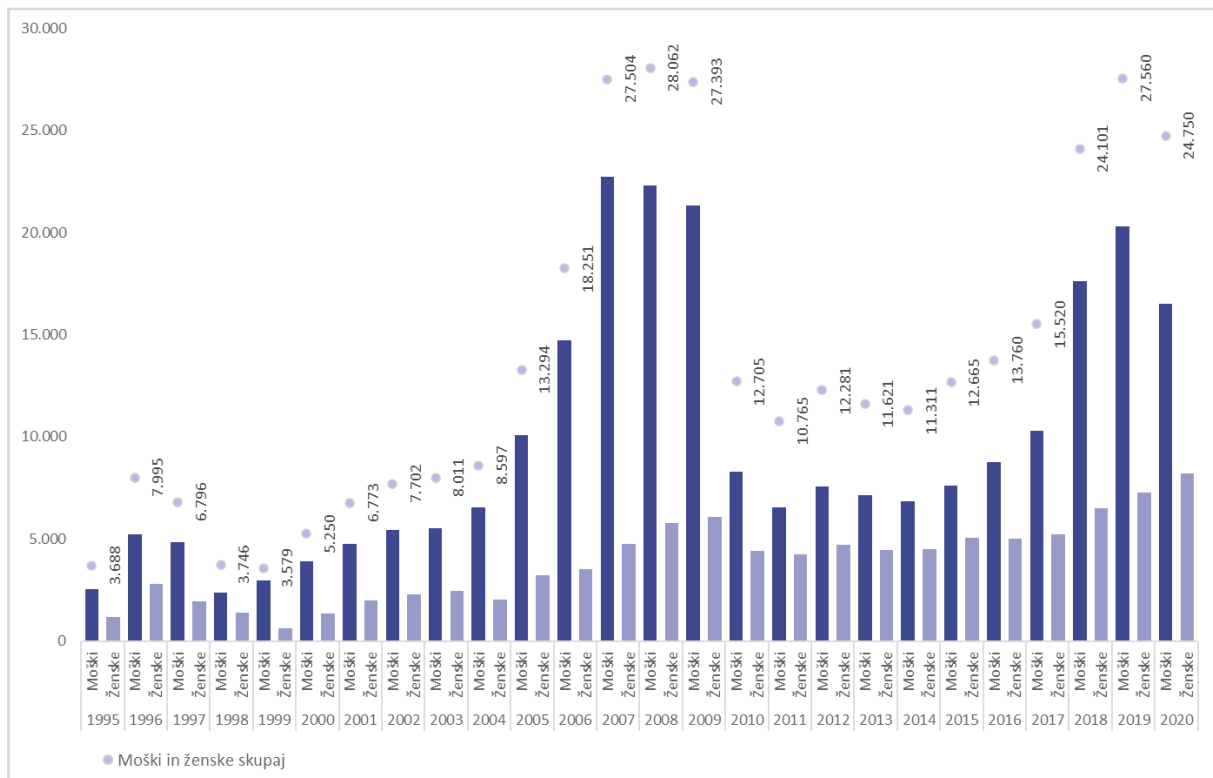
Tako kot drugod po Evropi je tudi v Sloveniji zaznati posledice demografskih sprememb, vključno s staranjem prebivalstva, podaljševanjem pričakovane življenjske dobe in zmanjševanjem deleža delovno aktivnega prebivalstva. Slovenija ima tudi negativen naravni prirast v zadnjih nekaj letih (2020, 2019, 2018 in 2017), zato so priselitve pomemben dejavnik, ki prispeva k rasti števila prebivalstva. Priseljevanje postaja vse pomembnejši način za povečanje vzdržnosti sistema socialnega varstva in za zagotavljanje rasti gospodarstva. Priseljevanje tujcev v Slovenijo se je izrazito povečalo v letih 2007, 2008 in 2009, kar je bilo posledica:

- večjega povpraševanja po delovni sili (predvsem v gradbeništvu);
- vstopa Slovenije in drugih držav v EU – zaradi prostega pretoka delovne sile so začeli prihajati priseljenci iz novih izvornih držav (npr. iz Slovaške, Bolgarije);
- sekundarnega priseljevanja družinskih članov v Sloveniji že prebivajočih tujih državljanov (zlasti z območja nekdanje SFRJ). Slovenija je v selitvenem smislu še vedno zelo tesno povezana z drugimi državami na območju nekdanje SFRJ.

Slovenija je imela pred začetkom gospodarske recesije rekordno zaposlenost. V letu 2008 je bilo skupno zaposlenih 1.000.818 oseb, največ po letu 1995. Število zaposlenih in s tem tudi priseljevanje pa sta se od leta 2009 naprej zmanjševala. V obdobju gospodarske krize se je število zaposlenih zmanjšalo za 7,7 % (za 76.566 oseb), do leta 2013 na 924.252 oseb (Stražišar et al. 2015). Poleg tega obdobje gospodarske krize spremlja še večje število odselitev.

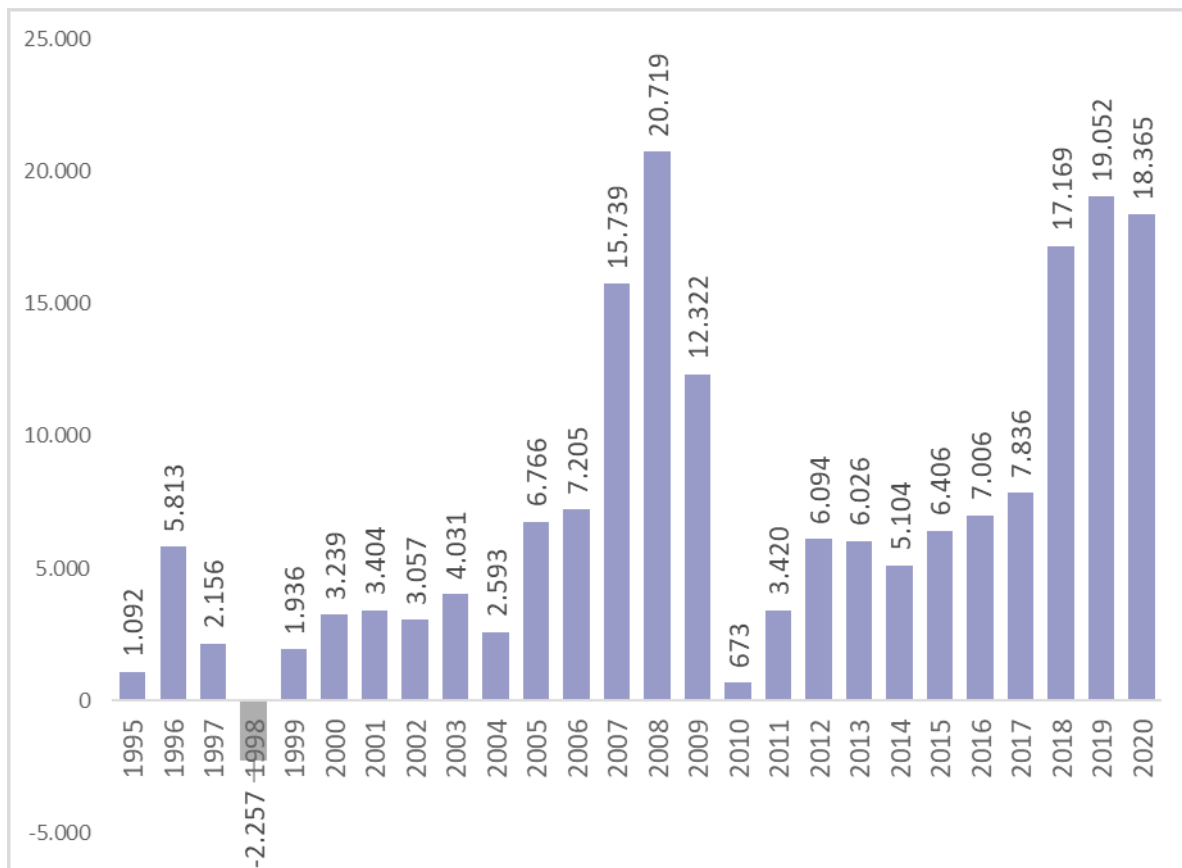
---

7 »V letu 1998 je prišlo do čiščenja evidenc pri državnih upravnih organih in tako se je formalno bistveno povečalo število odseljenih tujcev, ki so se dejansko odselili že davno prej, vendar niso bili izbrisani iz evidenc. Dejansko je bil pri tujcih tudi v tem letu selitveni prirast pozitiven« (Apothal Vučkovič in Čelebič 2009, 80).

Graf 2: Trend priseljevanja tujih državljanov v Slovenijo po spolu, 1995–2020

Vir: SURS.

Med državljani Republike Slovenije je bil beležen negativen selitveni prirast v letih 1991, 1992 in vsako leto od 2000 do 2019, medtem ko je bil pri tujih državljanih negativen selitveni prirast (–2.257) samo leta 1998. Največji selitveni prirasti tujih državljanov v Sloveniji so bili zabeleženi v letu 2008 (20.719) in ponovno v letu 2019 (19.052).

Graf 3: Selitveni prirast tujih državljanov v Sloveniji, 1995–2020

Vir: SURS.

Slovenija spada v skupino držav Srednje in Vzhodne Evrope (kot na primer tudi Hrvaška, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Poljska, Slovaška), v katerih so na strukturo in število priseljencev v veliki meri vplivale spremembe državnih mej oziroma nastanki novih manjših držav na območju nekdanjih večjih držav.

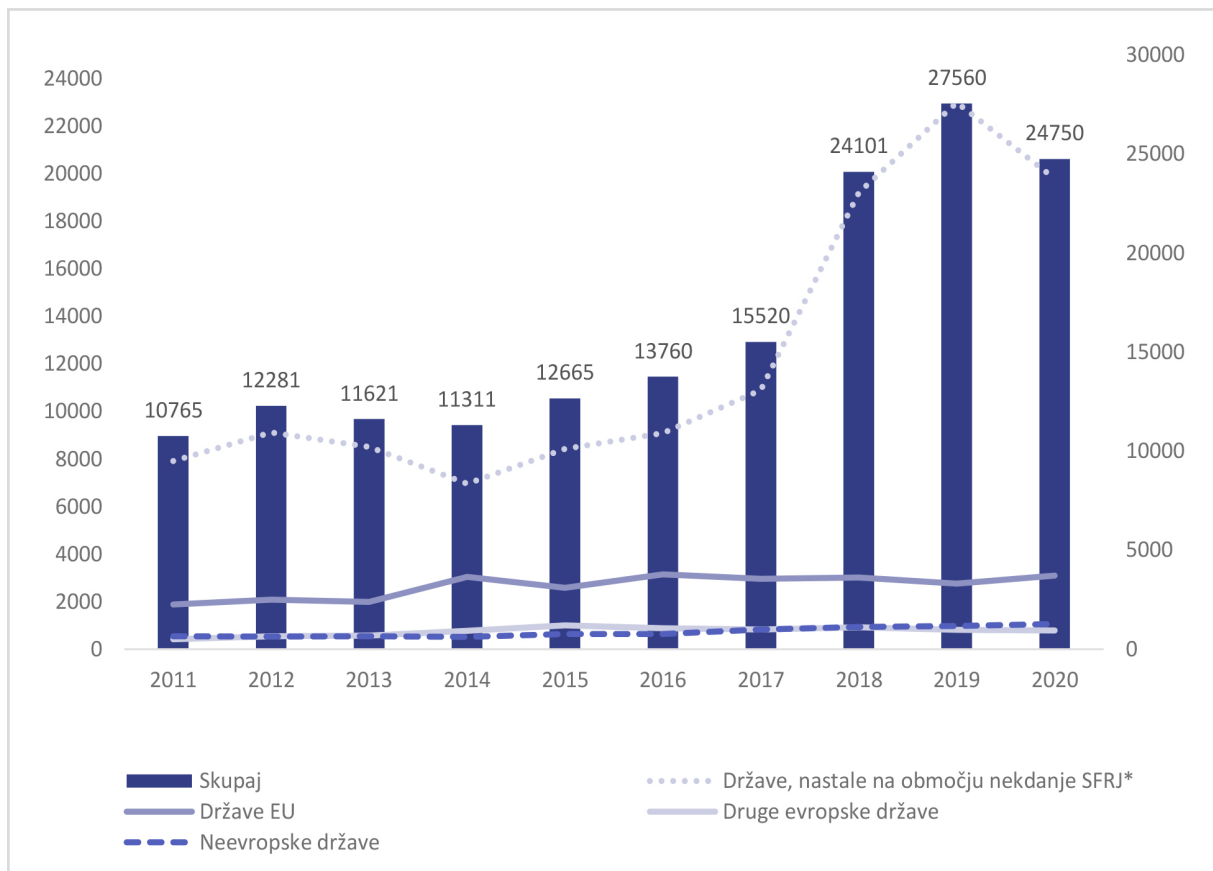
V Slovenijo se še vedno v večjem številu priseljujejo državljani držav, nastalih na območju nekdanje SFRJ, in to predvsem zaradi relativne bližine, sorodnosti jezika, boljše ekonomske razvitosti Slovenije, obstoja sorodstvenih mrež v Sloveniji oziroma poznavanja drugih priseljencev iz izvornega okolja, ki v Sloveniji že prebivajo. Največji delež med priseljenimi tujimi državljani predstavljajo državljani Bosne in Hercegovine. Po letu 2013 je med priseljenimi tujimi državljani opazen nekoliko večji delež državljanov EU, kar je posledica vstopa Hrvaške v EU.

Tabela 2: Tuji državljani, priseljeni v Slovenijo, glede na državo državljanstva, 2011–2020.

Država državljanstva	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Skupaj	10.765	12.281	11.621	11.311	12.665	13.760	15.520	24.101	27.560	24.750
Evropa – skupaj	10.221	11.755	11.073	10.792	12.020	13.126	14.691	23.160	26.578	23.689
Države, nastale na območju nekdanje SFRJ – skupaj*	7.920	9.117	8.510	6.963	8.425	9.090	10.906	19.215	22.998	19.796
... Bosna in Hercegovina	3.408	4.063	3.859	3.381	4.725	4.845	6.215	11.768	13.863	11.304
... Črna gora	80	74	74	83	68	53	64	90	117	130
... Kosovo	1.175	1.319	1.303	1.425	1.552	1.476	1.377	2.451	3.476	3.835
... Severna Makedonija	1.111	1.177	930	871	787	974	1.113	1.583	1.705	1.526
... Srbija	1.240	1.425	1.215	1.203	1.293	1.742	2.137	3.323	3.837	3.001
... Hrvaška	906	1.059	1.129							
Države članice EU – skupaj	1.882	2.088	1.985	3.048	2.591	3.149	2.962	3.015	2.759	3.099
... Avstrija	100	113	68	78	57	103	81	108	63	149
... Belgija	18	16	11	13	4	18	26	27	26	28
... Bolgarija	622	640	575	672	580	628	680	573	513	272
... Hrvaška				1.016	790	1.002	960	978	989	999
... Italija	322	433	440	476	541	576	550	485	417	681
... Nemčija	180	205	144	151	108	174	121	219	150	346
... Slovaška	157	118	137	119	79	78	64	58	58	49
... Združeno kraljestvo	74	106	62	68	76	88	86	118	110	161
... Ostale države članice EU	409	457	548	455	356	482	394	449	433	414
Druge evropske države – skupaj	419	550	578	781	1.004	887	823	930	821	794
... Ruska federacija	133	239	336	487	631	524	472	544	453	435
... Švica	13	20	10	20	15	20	22	11	26	20
... Ukrajina	206	219	182	221	295	299	265	307	260	250
... Ostale evropske države	67	72	50	53	63	44	64	68	82	89
Afrika	65	63	64	84	83	65	99	127	99	115
Azija	281	296	296	286	364	388	528	580	656	738
Severna in Srednja Amerika	129	109	127	107	142	114	124	156	69	126
Južna Amerika	51	38	43	31	43	51	57	59	138	62
Avstralija in Oceanija	18	20	18	11	13	16	21	19	20	20

* Do leta 2013 je v seštevku upoštevana tudi Hrvaška, ki je od leta 2014 šteta k državam članicam EU.

Vir: SURS.

Graf 4: Priseljeni tuji državljani v Slovenijo glede na državo državljanstva, 2011–2020

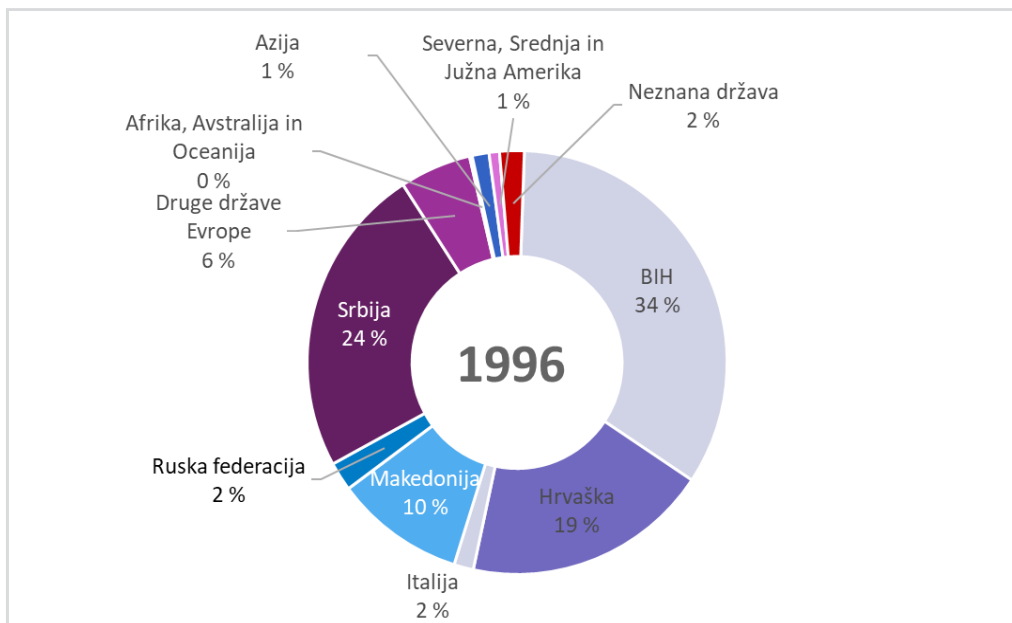
* Do leta 2013 je v seštevku upoštevana tudi Hrvaška, ki je od leta 2014 šteta k državam članicam EU.

Vir: SURS.

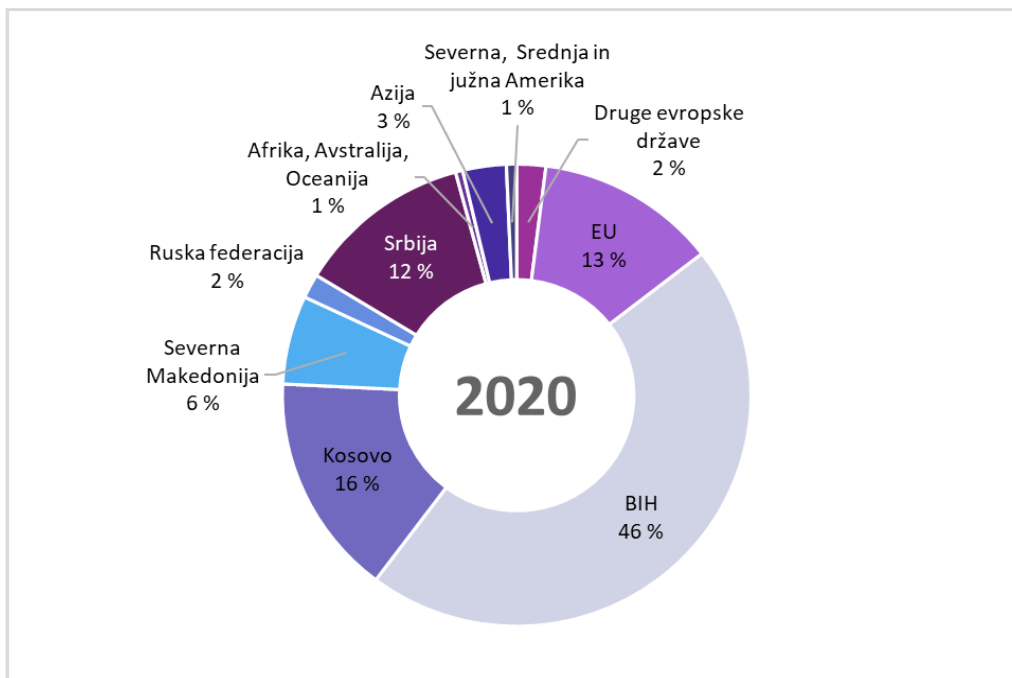
V Slovenijo se večinoma priseljujejo državljani držav nečlanic EU. Vendar se je struktura populacije priseljenih glede na državljanstvo od leta 1996 do leta 2020 nekoliko spremenila. Med tujimi državljani, ki so se v letu 2020 priselili v Slovenijo, je bilo največ državljanov Bosne in Hercegovine (45,7 %), sledijo državljani Kosova (15,5 %), državljani držav EU (12,5 %), državljani Srbije (12,1 %) in državljani Severne Makedonije (6,2 %).

V letu 2020 je med priseljenimi v primerjavi z letom 1996 znatno večji delež državljanov Kosova, večja pa sta tudi deleža državljanov Bosne in Hercegovine ter Severne Makedonije. Hkrati je opaziti manjši delež hrvaških (ti so v letu 2020 prišteti k državljanom EU) in srbskih državljanov.

Graf 5: Priseljeni v Slovenijo glede na državljanstvo v letu 1996

Vir: SURS.

Graf 6: Priseljeni v Slovenijo glede na državljanstvo v letu 2020

Vir: SURS.

Med 250.226 prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini v letu 2018 jih je imelo 86,1 % (215.566) prvo prebivališče na območju nekdanje SFRJ (Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna gora, Severna Makedonija, Kosovo in Hrvaška).

Tabela 3: Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini glede na območje (državo) rojstva, po spolu in letu priselitve, 2018

Območje rojstva	Spol	Obdobje priselitve									
		Skupaj	Do 1940	1941–1950	1951–1960	1961–1970	1971–1980	1981–1990	1991–2000	2001–2010	Po l. 2011
Skupaj	Skupaj	250.226	928	4.207	8.152	19.098	46.112	33.254	19.747	60.174	58.554
	Moški	141.577	339	1.794	4.216	10.206	23.793	15.855	11.365	39.883	34.126
	Ženske	108.649	589	2.413	3.936	8.892	22.319	17.399	8.382	20.291	24.428
Države z območja nekdanje SFRJ*	Skupaj	170.572	246	1.263	2.906	9.209	31.471	24.495	13.564	45.337	42.081
	Moški	102.625	99	598	1.815	5.551	17.080	11.826	8.474	32.305	24.877
	Ženske	67.947	147	665	1.091	3.658	14.391	12.669	5.090	13.032	17.204
... Bosna in Hercegovina		107.677	54	393	1.369	5.710	22.799	18.434	9.349	26.922	22.647
... Črna gora		3.344	15	57	126	283	921	863	217	520	342
... Kosovo		17.051	16	38	133	298	942	1.169	1.272	6.413	6.770
... Severna Makedonija		17.128	29	67	175	530	1.413	1.521	1.424	6.336	5.633
... Srbija		25.372	132	708	1.103	2.388	5.396	2.508	1.302	5.146	6.689
Države članice EU**	Skupaj	65.808	647	2.903	5.204	9.717	14.005	8.278	4.891	10.421	9.742
	Moški	32.641	230	1.185	2.378	4.554	6.370	3.805	2.411	5.770	5.938
	Ženske	33.167	417	1.718	2.826	5.163	7.635	4.473	2.480	4.651	3.804
... Hrvaška		44.994	308	1.340	4.911	8.939	11.011	6.528	3.102	5.108	3.747
Druge evropske države	Skupaj	7.144	5	16	20	29	319	208	706	2.192	3.649
	Moški	2.801	1	2	11	14	164	79	187	691	1.652
	Ženske	4.343	4	14	9	15	155	129	519	1.501	1.997
Afrika	Skupaj	822	3	7	5	13	47	39	40	206	462
	Moški	568	1	3	2	7	32	20	22	149	332
	Ženske	254	2	4	3	6	15	19	18	57	130
Južna Amerika	Skupaj	832	9	13	2	40	37	36	128	295	272
	Moški	376	2	5	0	23	20	15	56	138	117
	Ženske	456	7	8	2	17	17	21	72	157	155
Severna in Srednja Amerika	Skupaj	1.524	18	1	7	33	105	76	123	623	538
	Moški	737	6	0	3	21	55	41	58	291	262
	Ženske	787	12	1	4	12	50	35	65	332	276
Azija	Skupaj	3.151	0	3	6	24	46	87	253	987	1.745
	Moški	1.630	0	1	5	19	35	55	135	467	913
	Ženske	1.521	0	2	1	5	11	32	118	520	832
Avstralija in Oceanija	Skupaj	373	0	1	2	33	82	35	42	113	65
	Moški	199	0	0	2	17	37	14	22	72	35
	Ženske	174	0	1	0	16	45	21	20	41	30

* Bosna in Hercegovina, Črna gora, Kosovo, Severna Makedonija, Srbija.

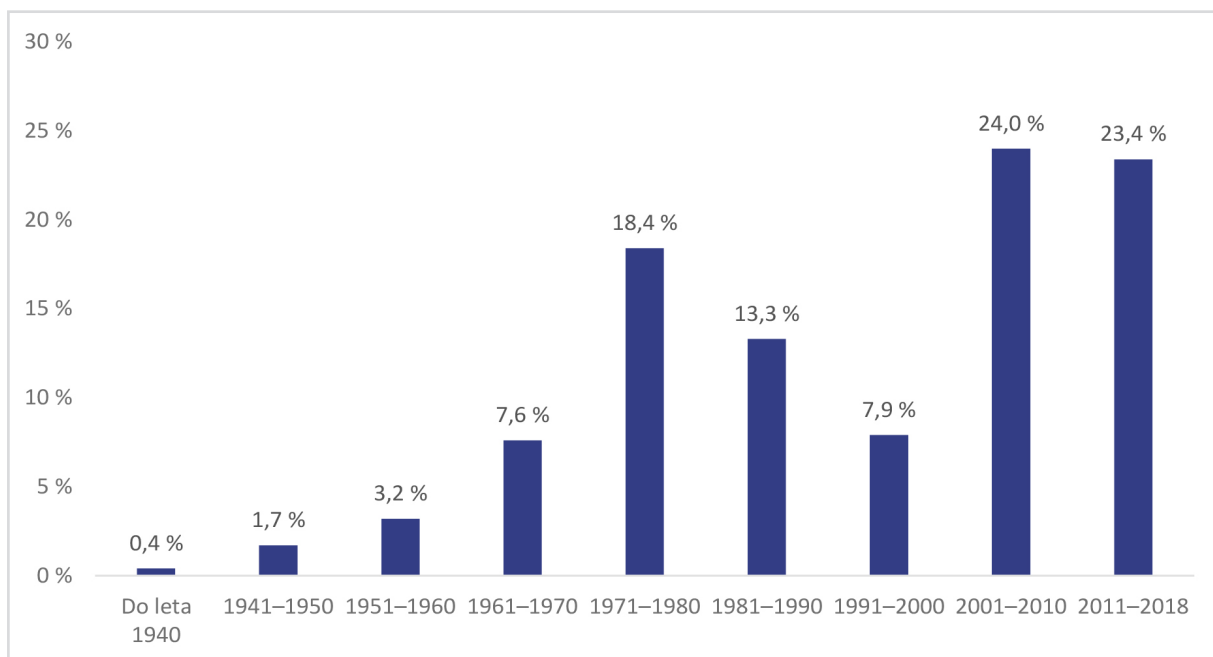
** Vključno s Hrvaško.

Vir: SURS.

Med 250.226 prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini se jih je 47,4 % v Slovenijo priselilo v zadnjih dveh desetletjih, v obdobju 2001–2018. V obdobju 2011–2018 se jih je priselilo kar 23,4 %. Močnejši priselitveni val je bil še v obdobju 1971–1980.

Tisti, ki so se v Slovenijo priselili kot notranji selivci v času obstoja skupne države SFRJ, so bili v formalnopravnem pogledu praktično izenačeni z drugimi prebivalci Slovenije že takoj ob priselitvi. Kot notranji državni selivci se tako niso soočali z nekaterimi problemi, s katerimi se običajno soočajo mednarodni selivci – na primer s pridobivanjem delovnih dovoljenj in omejenim dostopom do trga dela, pridobivanjem in podaljševanjem dovoljenj za prebivanje, omejenimi socialnimi pravicami. Težavo pri njihovi integraciji v začetnem obdobju je lahko predstavljalo neznanje slovenskega jezika (Bešter 2007, 251).

Graf 7: Delež prebivalcev Slovenije s prvim prebivališčem v tujini v letu 2018 glede na obdobje priselitve

Vir: SURS.

4 Število priseljencev in struktura priseljske populacije v Sloveniji

Poznavanje socialno-demografskih značilnosti priseljencev je pomembno za načrtovanje učinkovite integracijske politike oziroma politik. Pomembno je vedeti, kakšni sta starostna in spolna struktura priseljske populacije, iz katerih držav prihajajo priseljenci, kakšen je namen njihove priselitve, kakšna je njihova teritorialna poseljenost itd.

Za opredelitev priseljske populacije lahko uporabimo dva koncepta:

- koncept prvega prebivališča (država rojstva);
- koncept državljanstva.

Kazalnike, s katerimi bomo predstavili integracijo priseljencev, bomo prikazali glede na oba koncepta, odvisno od razpoložljivih podatkov.

Glede na prvo prebivališče smo v naši študiji prebivalce razdelili v dve glavni skupini:

- prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji;
- prebivalci s prvim prebivališčem v tujini, ki so se v določeni fazi življenja priselili v Slovenijo. Lahko imajo slovensko ali tuje državljanstvo. Bolj kot državljanstvo je relevanten podatek o prvem prebivališču oziroma kraju rojstva, saj lahko posameznik v času svojega življenja spremeni državljanstvo, medtem ko se prvo prebivališče ne spreminja. Podatke o prebivalcih s prvim prebivališčem v tujini v študiji občasno prikazujemo tudi po državi prvega prebivališča in sicer:
  - prebivalci s prvim prebivališčem v državah članicah EU;
  - prebivalci s prvim prebivališčem v drugih državah (pri čemer občasno predstavimo podatke po posameznih skupinah drugih držav, podrobneje pa zlasti po državah, nastalih na območju nekdanje SFRJ).

Tudi glede na državljanstvo smo prebivalce razdelili v dve glavni skupini:

- prebivalce s slovenskim državljanstvom;
- prebivalce s tujim državljanstvom, pri čemer smo to skupino delili na prebivalce z državljanstvom držav članic EU in prebivalce z državljanstvom držav nečlanic EU (s podrobnejšo analizo po državah, nastalih na območju nekdanje SFRJ).

4.1 Število priseljencev

V zadnjem desetletju je delež prebivalcev, ki imajo prvo prebivališče v tujini, narasel v skoraj vseh državah članicah OECD, izjema so Izrael in baltske države (OECD/EU 2018, 42). V EU je leta 2019 približno 8 % prebivalcev imelo prvo prebivališče izven območja EU. V povprečju se je v preteklih letih delež prebivalcev s prvim prebivališčem izven držav EU povečal

v večini držav članic EU. Prebivalcev s prvim prebivališčem izven držav EU je okoli 10 % ali več na Švedskem, Hrvaškem in Malti ter v Estoniji, Luksemburgu, Latviji, Avstriji in Nemčiji, medtem ko jih je pod 3 % na Češkem, Madžarskem, Poljskem in Slovaškem ter v Romuniji in Bolgariji (Evropska komisija 2020).

Tudi v Sloveniji število oziroma delež prebivalcev, ki imajo prvo prebivališče v tujini, narašča. Leta 2011 je bilo v Sloveniji 228.588 prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini, kar je znašalo 11,1 % celotnega prebivalstva. Leta 2020 se je vsak sedmi prebivalec Slovenije (13,4 %) priselil iz tujine. S takim deležem priseljencev se je Slovenija med državami članicami EU uvrstila na šestnajsto mesto (največji delež priseljencev je imel Luksemburg – 46,5 %, najmanjšega pa Poljska – 1,8 %).

Tabela 4: Delež prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini glede na celotno število prebivalcev v Sloveniji, na 1. 1. tekočega leta, 2011, 2015, 2018, 2019, 2020

Leto	Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini		Prebivalci Slovenije – skupaj
	Število	%	Število
2020	281.621	13,4	2.095.861
2019	265.072	12,7	2.080.908
2018	250.226	12,1	2.066.880
2015	237.616	11,5	2.062.874
2011	228.588	11,1	2.050.189

Vir: SURS.

Slovenija se v določenem smislu razlikuje od večine drugih evropskih držav glede tega, da ima velik del priseljencev, predvsem tistih, ki so se priselili z območja nekdanje SFRJ, slovensko državljanstvo. V letu 2018 je imelo 54,7 % prebivalcev Slovenije, ki so imeli prvo prebivališče v tujini, slovensko državljanstvo.

Tabela 5: Prebivalci Slovenije po območju prvega prebivališča in državljanstvu, 2018

Območje (država) prvega prebivališča	Skupaj		Državljanstvo			
			Slovensko		Druge države	
	Število	%	Število	%	Število	%
Skupaj	2.066.880		1.945.005		121.875	
Slovenija	1.816.654		1.808.038		8.616	
Tuja država prvega prebivališča – skupaj	250.226	100	136.967	54,7	113.259	45,3
Države nekdanje SFRJ*	170.572	100	81.944	48,0	88.628	51,9
Države članice EU	65.808	100	50.416 ¹⁰	76,6	15.392	23,4
Druge evropske države	7.144	100	2.080	29,1	5.064	70,9
Afrika	822	100	314	38,0	508	62,0

8 Leta 2018 je imel velik del prebivalcev s prvim prebivališčem na Hrvaškem (44.994) slovensko državljanstvo (37.258).

Območje (država) prvega prebivališča	Skupaj		Državljanstvo			
			Slovensko		Druge države	
	Število	%	Število	%	Število	%
Južna Amerika	832	100	532	64,0	300	36,0
Severna in Srednja Amerika	1.524	100	835	54,8	689	45,2
Azija	3.151	100	544	17,3	2.607	82,7
Avstralija in Oceanija	373	100	302	81,0	71	19,0

* Brez Hrvaške, ta je šteta pod EU.

Vir: SURS.

Med priseljenci v Sloveniji je bilo leta 2018 daleč največ tistih, ki imajo prvo prebivališče v Bosni in Hercegovini (43 %). Sledijo priseljenci s prvim prebivališčem na Hrvaškem (18 %) in v Srbiji (10 %), Severni Makedoniji (6,8 %) ter na Kosovu (6,8 %). Podatki popisov, opravljenih pred letom 2002, kažejo, da ni mogoče enostavno povezovati narodne pripadnosti z državo prvega prebivališča. V preteklosti je veliko Srbov in Hrvatov prihajalo iz Bosne in Hercegovine, precejšen del Albancev pa se je priselil iz Severne Makedonije.

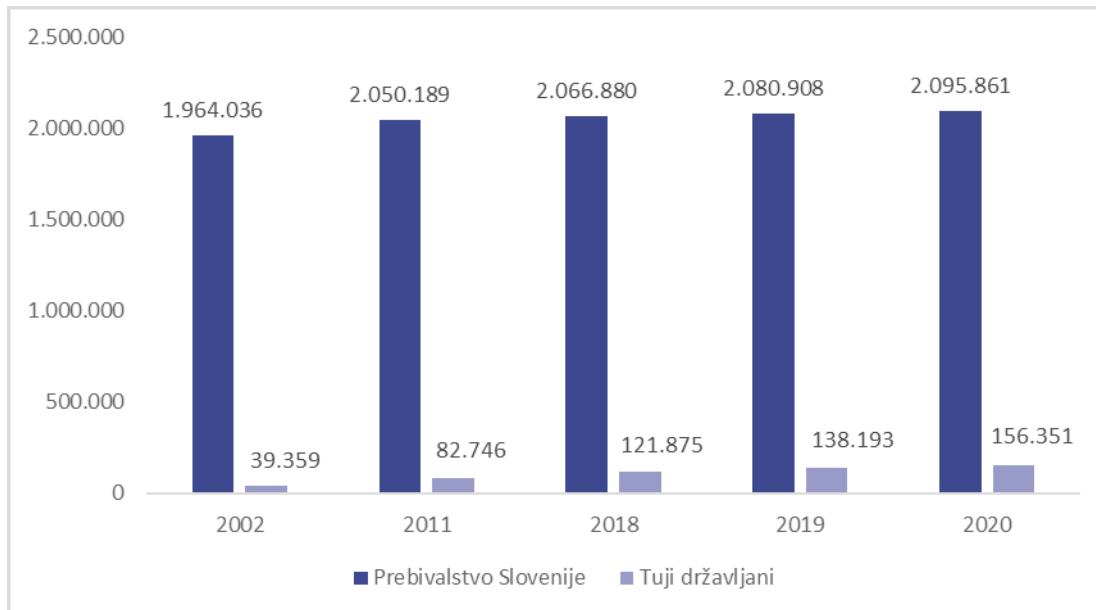
Tabela 6: Struktura populacije priseljencev v Sloveniji po območju prvega prebivališča in državljanstvu, stanje na 1. 1. 2018

Območje prvega prebivališča	Skupaj		Državljanstvo					
			Slovensko		Države prvega prebivališča		Druge države	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
Skupaj	250.226	100	136.967	54,7	105.425	42,1	7.834	3,1
Bosna in Hercegovina	107.677	100	55.921	52,0	49.639	46,1	2.117	2,0
Črna gora	3.344	100	2.601	77,8	658	19,7	85	2,5
Srbija	25.372	100	14.851	58,5	9.593	37,8	928	3,6
Severna Makedonija	17.128	100	5.164	30,1	9.991	58,3	1.973	11,5
Kosovo	17.051	100	3.407	19,9	12.597	73,9	1.047	6,1
Hrvaška	44.994	100	37.258	82,8	7.154	15,9	582	1,3
Države članice EU (brez Hrvaške)	20.814	100	13.158	63,2	6.982	33,5	674	3,2
Države nekdanje Sovjetske zveze	6.417	100	1.310	20,4	4.946	77,1	161	2,5
Druge države	7.429	100	3.297	44,4	3.865	52,0	267	3,6

Vir: SURS.

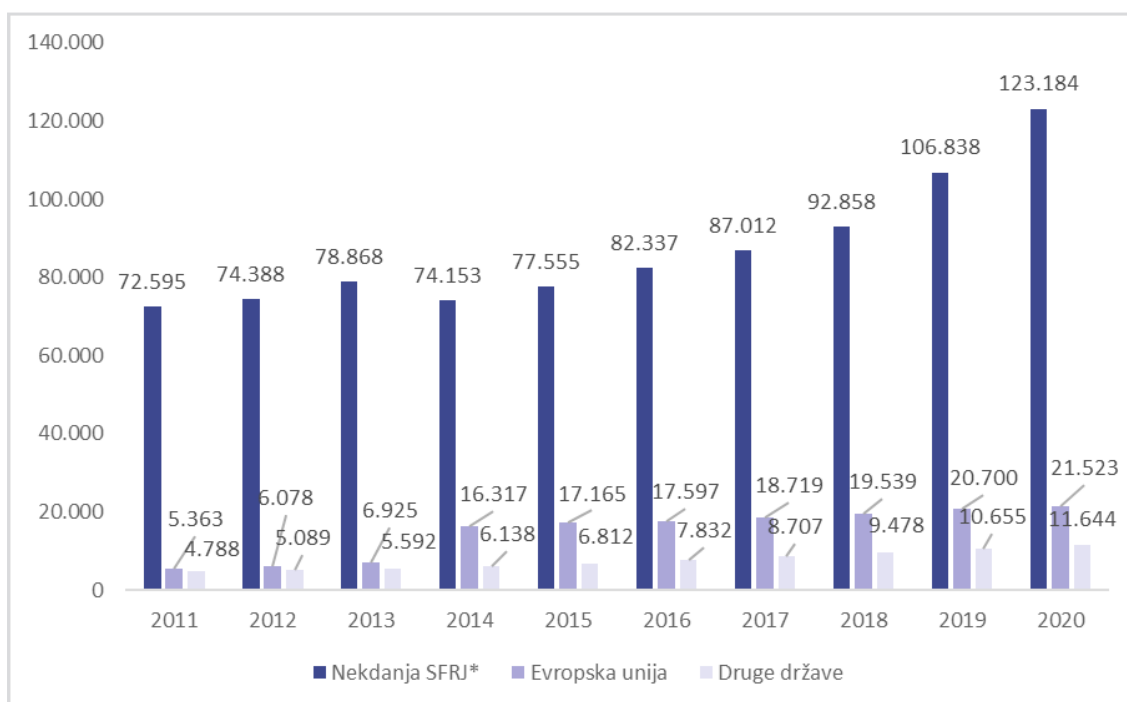
Leta 2018 so v največjih deležih imeli slovensko državljanstvo priseljenci s prvim prebivališčem na Hrvaškem (82,8 %), v Črni gori (77,8 %) in državah članicah EU (brez Hrvaške) (63,2 %).

V Sloveniji se povečuje število tujih državljanov. Ob popisu leta 2002 je delež tujih državljanov med prebivalci Slovenije znašal 2 %, leta 2011 4 % in leta 2020 7,5 %.

Graf 8: Število tujih državljanov v Sloveniji na 1. 1. tekočega leta, 2002, 2011, 2018, 2019, 2020

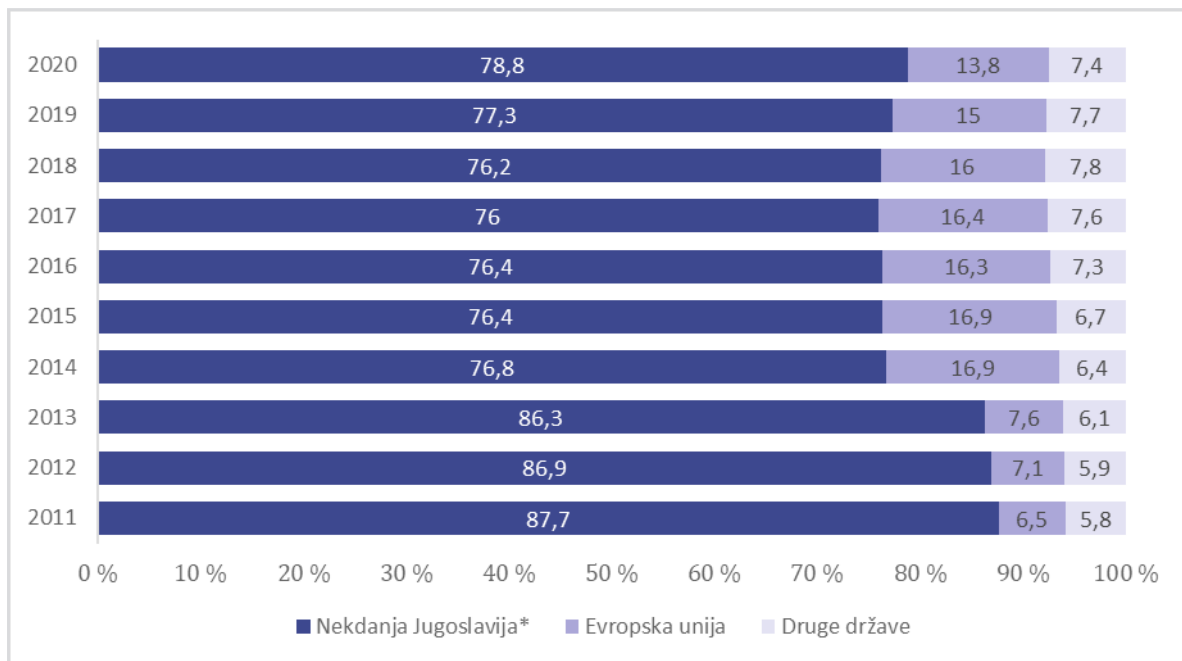
Vir: SURS.

Slovenija se sooča s problemom staranja prebivalstva in posledično z zmanjševanjem deleža aktivnega prebivalstva. To povzroča primanjkljaje delovne sile na trgu dela in potrebo po zapolnjevanju teh primanjkljajev s priseljenci. Ta potreba pride še bolj do izraza v obdobju gospodarske rasti. Tudi zaradi tega se je v Sloveniji priseljevanje tujcev po letu 2017 povečalo.

Graf 9: Število tujih državljanov v Sloveniji po skupinah državljanstva, 2011–2020

* Kategorija »Nekdanja SFRJ« od leta 2014 ne vključuje več Hrvaške, ki je sredi leta 2013 vstopila v EU.

Vir: SURS.

Graf 10: Tujni državljani v Sloveniji po skupinah državljanstva, 2011–2020

* Kategorija »Nekdanja SFRJ« od leta 2014 ne vključuje več Hrvaške, ki je sredi leta 2013 vstopila v EU.

Vir: SURS.

Med tujimi državljani v Sloveniji še vedno v veliki meri prevladujejo državljani držav z območja nekdanje SFRJ. Povečan delež državljanov držav EU po letu 2013 je povezan z vstopom Hrvaške v EU. V letu 2020 je bilo med 156.351 tujimi državljani 78,8 % državljanov držav, nastalih na območju nekdanje SFRJ, 13,8 % državljanov držav EU in 7,4 % državljanov drugih držav.

4.2 Spolna struktura priseljske populacije

Med prebivalstvom se rodi več dečkov kot deklic, vendar moški v povprečju umirajo mlajši, zato je v določeni populaciji običajno več žensk kot moških. Med vsemi prebivalci Slovenije (2.100.126) je bilo 1. julija 2020 50,2 % moških, torej več kot žensk. V Sloveniji je naraščanje deleža moških zlasti posledica močnejšega priseljevanja tujih državljanov, pretežno moških, ki so se priselili k nam zaradi zaposlitve v obdobju ugodnih gospodarskih razmer v preteklih letih. To se odraža tudi v številčnem razmerju med spoloma po različnih starostnih skupinah: moških je več kot žensk do starosti 61 let. Najizraziteje pa število moških presega število žensk v starosti od 20 do 50 let, torej v aktivni dobi. Na dan 1. 7. 2020 je bilo moških v tem starostnem razponu 53.000 več kot žensk ali 53 % vseh prebivalcev tega starostnega razpona (Razpotnik 2020).

Med prebivalci Slovenije, ki imajo prvo prebivališče v tujini, je bilo leta 2018 56,6 % moških in 43,4 % žensk. Slovenija je bila leta 2017 med državami članicami OECD, ki imajo najnižje deleže žensk med prebivalci s prvim prebivališčem v tujini. Nižja deleža imata samo še Češka (39,6 % žensk) in Južna Koreja (42,8 % žensk). Sicer je v državah članicah OECD in

EU v populaciji priseljencev 51 % žensk (OECD/EU 2018, 150). Med državami EU pa ima v letu 2018 najmanjši delež žensk med priseljenci Hrvaška, Slovenija je na drugem mestu. Več je razlogov, zakaj ženske v mnogih državah predstavljajo vse večji delež priseljenke populacije. En razlog je vse večje povpraševanje po delovni sili na delovnih mestih v storitvah (na primer zdravstvu in zabavi), ki jih običajno zasedajo ženske. Drug razlog je ta, da je več držav razširilo pravico do združitve družine in omogočilo priseljenecem, da se jim pridružijo njihovi zakonci in otroci. Najpogosteje so ti zakonci ženske. Tretji razlog je sprememba odnosov med spoloma v nekaterih državah izvora, kar pomeni, da imajo ženske zdaj več možnosti za migracije kot prej. Četrty razlog pa je to, da sta se povečali migracija žensk, ki opravljajo gospodinjska dela, ter migracija žensk zaradi poroke in vključevanja v seksualno industrijo (Koser 2008). V Sloveniji prevladujejo ženske samo med priseljenci s prvim prebivališčem v državah članicah EU in drugih evropskih državah (razen z območja nekdanje SFRJ).

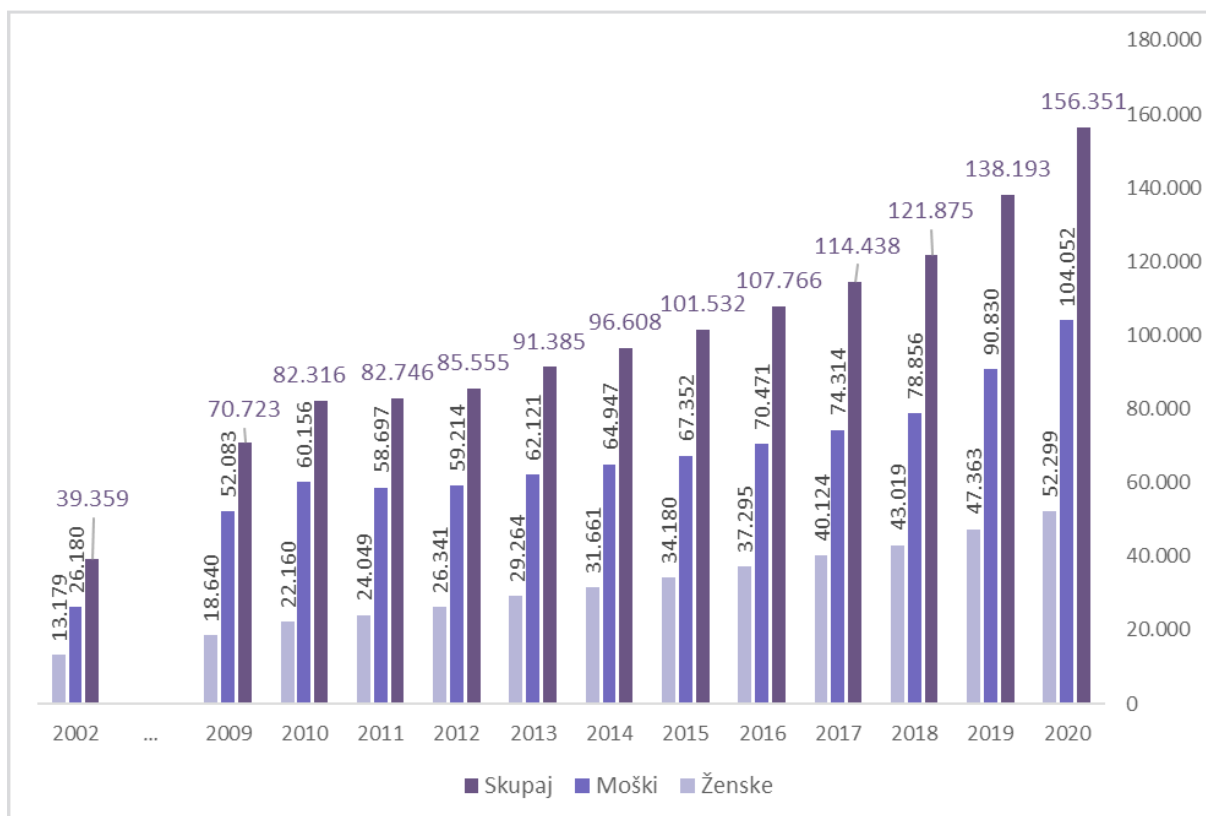
Tabela 7: Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini po območju prvega prebivališča in spolu, 2011 in 2018

Območje prvega prebivališča		2011			2018		
		Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
Skupaj	Število	228.588	131.173	97.415	250.226	141.577	108.649
	%	100	57,4	42,6	100	56,6	43,4
Države z območja nekdanje SFRJ	Število	198.242	116.651	81.591	170.572	102.625	67.947
	%	100	58,8	41,2	100	60	40,0
... Bosna in Hercegovina	Število	96.897	60.268	36.629	107.677	65.526	42.151
	%	100	62,2	37,8	100	60,8	39,2
... Črna gora	Število	2.811	1.550	1.261	3.344	1.793	1.551
	%	100	55,1	44,9	100	53,6	46,4
... Srbija	Število	26.368	15.404	10.964	25.372	14.995	10.377
	%	100	58,4	41,6	100	59,1	40,9
... Severna Makedonija	Število	13.658	8.564	5.094	17.128	10.048	7.080
	%	100	62,7	37,3	100	58,7	41,3
... Kosovo	Število	9.350	6.706	2.644	17.051	10.263	6.788
	%	100	71,7	28,3	100	60,2	39,8
... Hrvaška	Število	49.158	24.159	24.999	/	/	/
	%	100	49,1	50,9	/	/	/
Države članice EU	Število	21.182	10.433	10.749	65.808	32.641	33.167
	%	100	49,2	50,8	100	49,6	50,4
Druge evropske države	Število	4.238	1.529	2.709	7.144	2.801	4.343
	%	100	36,1	63,9	100	39,2	60,8
Ostale države	Število	4.926	2.560	2.366	6.702	3.510	3.192
	%	100	52	48	100	52,4	47,6

Vir: SURS.

Tudi med tujimi državljani v Sloveniji prevladujejo moški. Njihov delež je leta 2009 znašal kar 73,6 %, leta 2020 pa je upadel na 66,5 %. To pomeni, da se je delež žensk med tujimi državljani v zadnjih desetih letih nekoliko povečal. Na drugi strani ostaja spolna struktura v populaciji slovenskih državljanov nespremenjena. Med njimi je delež moških malo manjši (2009 – 48,5 % in 2020 – 48,8 %) od deleža žensk (2009 – 51,5 % in 2020 – 51,2 %).

Graf 11: Spolna struktura populacije tujih državljanov v Sloveniji po letih, stanje na 1. 1. tekočega leta, 2002, 2009–2020

Viri: SURS, MNZ – CRP, MNZ – Direktorat za upravne notranje zadeve.

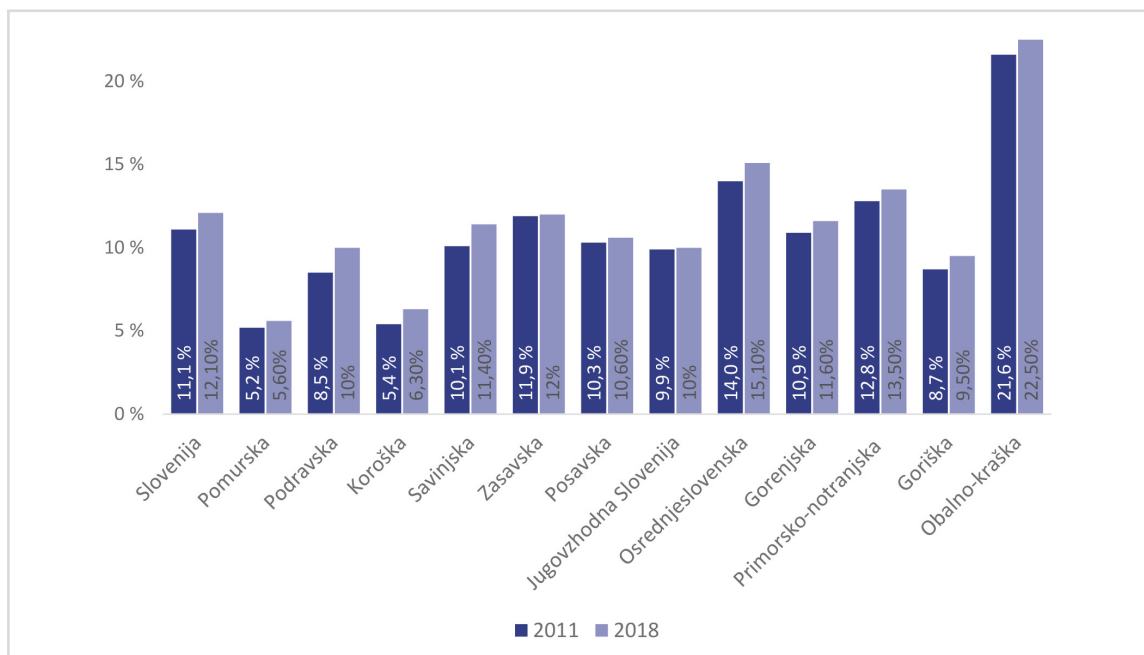
4.3 Teritorialna poseljenost priseljencev

Priseljevanje v Slovenijo pogosto poteka po konceptu migracijskih verig, tako da se priseljenci iz istih izvornih okolij naseljujejo strnjeno (Dolenc 2007, 97). Leta 2018 je bila približno tretjina (32,8 %) vseh priseljencev (prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini) naseljenih v osrednjeslovenski regiji. 12,8 % jih je bilo v podravski, 11,6 % v savinjski in 10,2 % v obalno-kraški regiji. Populacija priseljencev ni enakomerno porazdeljena po vseh regijah znotraj države. Leta 2018 je bil največji delež priseljencev, prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini, v obalno-kraški regiji (22,5 %), sledita ji osrednjeslovenska (15,1 %) in primorsko-notranjska regija (13,5 %).

Tabela 8: Prebivalci Slovenije glede na državo prvega prebivališča, po statističnih regijah, 2011 in 2018

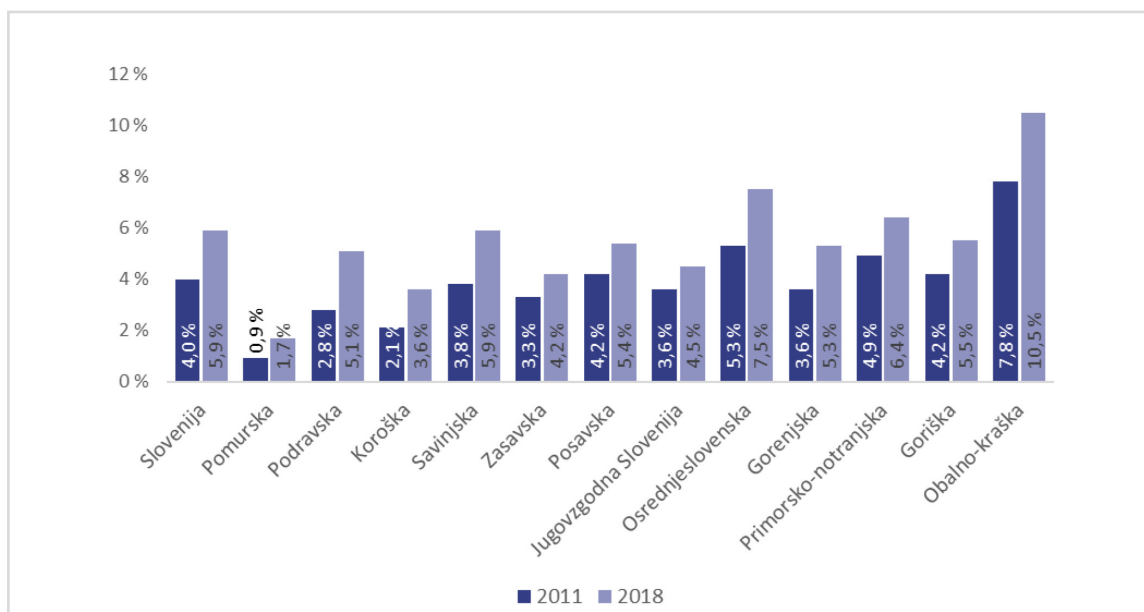
Regija	Leto	Skupaj	Država prvega prebivališča		
			Slovenija	Tuja država prvega prebivališča	
				Število	% vsega prebivalstva regije
Slovenija	2011	2.050.189	1.821.601	228.588	11,1
	2018	2.066.880	1.816.654	250.226	12,1
Pomurska	2011	119.145	112.933	6.212	5,2
	2018	114.776	108.662	6.114	5,6
Podravska	2011	323.119	295.600	27.519	8,5
	2018	322.058	290.064	31.994	10
Koroška	2011	72.494	68.596	3.898	5,4
	2018	70.550	66.103	4.447	6,3
Savinjska	2011	259.726	233.417	26.309	10,1
	2018	254.760	225.666	29.094	11,4
Zasavska	2011	44.222	38.941	5.281	11,9
	2018	57.061	50.277	6.784	12
Posavska	2011	70.167	62.941	7.226	10,3
	2018	75.359	67.369	7.990	10,6
Jugovzhodna Slovenija	2011	142.483	128.369	14.114	9,9
	2018	142.819	128.543	14.276	10
Osrednjeslovenska	2011	533.213	458.431	74.782	14
	2018	542.306	460.260	82.046	15,1
Gorenjska	2011	203.427	181.238	22.189	10,9
	2018	203.636	179.946	23.690	11,6
Primorsko-notranjska	2011	52.287	45.583	6.704	12,8
	2018	52.334	45.273	7.061	13,5
Goriška	2011	119.146	108.776	10.370	8,7
	2018	117.260	106.169	11.091	9,5
Obalno-kraška	2011	110.760	86.776	23.984	21,6
	2018	113.961	88.322	25.639	22,5

Vir: SURS.

Graf 12: Delež priseljencev (prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini) po statističnih regijah v dveh časovnih točkah, 2011 in 2018

Vir: SURS.

Leta 2018 je bil največji delež tujih državljanov v obalno-kraški regiji (10,5 %), sledita osrednjeslovenska (7,5 %) in primorsko-notranjska regija (6,4 %). Najmanjši delež tujih državljanov pa je bil v pomurski (1,7 %), koroški (3,6 %) in zasavski regiji (4,2 %). Med letoma 2011 in 2018 se je delež tujih državljanov najbolj povečal v treh slovenskih regijah, ki sicer nimajo posebno visokega deleža tujcev, to je v koroški, podravski in pomurski regiji.

Graf 13: Delež tujih državljanov med prebivalci v posameznih slovenskih regijah, 2011 in 2018

Vir: SURS.

Tabela 9: Prebivalci Slovenije* glede na državljanstvo, po statističnih regijah, 2011 in 2018

Regija	Leto	Število vseh prebivalcev	Število državljanov Republike Slovenije	Število tujih državljanov	Delež tujih državljanov med prebivalci (%)
Slovenija	2011	2.050.189	1.967.443	82.746	4,0
	2018	2.066.880	1.945.005	121.875	5,9
Pomurska	2011	119.145	118.046	1.099	0,9
	2018	114.776	112.851	1.925	1,7
Podravska	2011	323.119	314.134	8.985	2,8
	2018	322.058	305.650	16.408	5,1
Koroška	2011	72.494	70.956	1.538	2,1
	2018	70.550	68.011	2.539	3,6
Savinjska	2011	259.726	249.818	9.908	3,8
	2018	254.760	239.786	14.974	5,9
Zasavska	2011	44.222	42.769	1.453	3,3
	2018	57.061	54.655	2.406	4,2
Posavska	2011	70.167	67.200	2.967	4,2
	2018	75.359	71.274	4.085	5,4
Jugovzhodna Slovenija	2011	142.483	137.301	5.182	3,6
	2018	142.819	136.393	6.426	4,5
Osrednjeslovenska	2011	533.213	505.215	27.998	5,3
	2018	542.306	501.590	40.716	7,5
Gorenjska	2011	203.427	196.048	7.379	3,6
	2018	203.636	192.945	10.691	5,3
Primorsko-notranjska	2011	52.287	49.743	2.544	4,9
	2018	52.334	48.965	3.369	6,4
Goriška	2011	119.146	114.083	5.063	4,2
	2018	117.260	110.834	6.426	5,5
Obalno-kraška	2011	110.760	102.130	8.630	7,8
	2018	113.961	102.051	11.910	10,5

* Med prebivalce Slovenije štejemo: 1. osebe, ki v Sloveniji dejansko prebivajo eno leto ali več; 2. osebe, ki imajo v Sloveniji namen prebivati eno leto ali več; 3. osebe, ki na datum opazovanja sicer začasno prebivajo ali nameravajo začasno prebivati zunaj Slovenije, vendar le, če prebivajo ali bodo prebivale zunaj Slovenije manj kot eno leto.

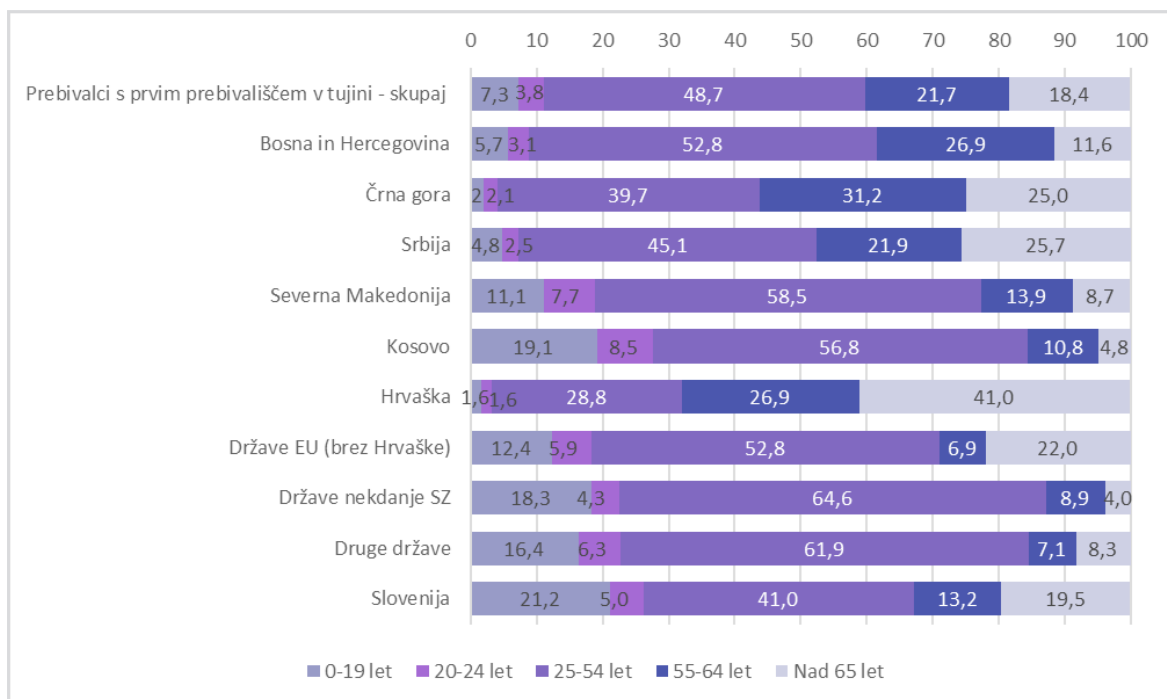
Viri: SURS, MNZ – CRP, MNZ – Direktorat za upravne notranje zadeve.

Opazno je večje število priseljencev na obmejnih območjih, zlasti ob meji s Hrvaško in z Italijo, ter na območjih, ki imajo urbana središča, kjer priseljenci lažje dobijo zaposlitev.

4.4 Starostna struktura populacije priseljencev

V poročilih *Indicators of immigrant integration — a pilot study* (European Commission 2011a) in *Migrants in Europe* (European Commission 2011b) je poudarek na treh starostnih skupinah: skupni starostni kategoriji 20–64 let in dveh podkategorijah: 25–54 let in 55–64 let. Starostna skupina 20–64 let je bila predlagana kot glavna skupina za doseg prvega cilja strategije Evropa 2020, ki je opredeljen kot: »Stopnja zaposlenosti prebivalstva, starega od 20 do 64 let, se mora povečati s sedanjih 69 % na vsaj 75 %, vključno z večjo vključenostjo žensk, starejših delavcev in boljšim vključevanjem migrantov v delovno silo.« Vključevanje mladih (20–24 let), ki so študenti ali pripravniki in dejansko še niso vstopili na trg dela in morda živijo s svojimi starši, bi zabrisalo dejanske rezultate. Za spremljanje gospodarskega in socialnega položaja starejših je bila predlagana starostna skupina 55–64 let. Starostna kategorija 25–54 let naj bi bila najprimernejša za analizo položaja delovno sposobnih priseljencev. Izbira te skupine zmanjšuje učinek migracij, povezanih z neekonomskimi razlogi, kot sta študij in upokožitev. Poleg tega je število oseb v tej starostni skupini dovolj veliko, da omogoča analizo socialno-ekonomskih značilnosti z ustrežno stopnjo zanesljivosti.

Graf 14: Prebivalci Slovenije glede na območje prvega prebivališča in starost, stanje na 1. 1. 2018, v %

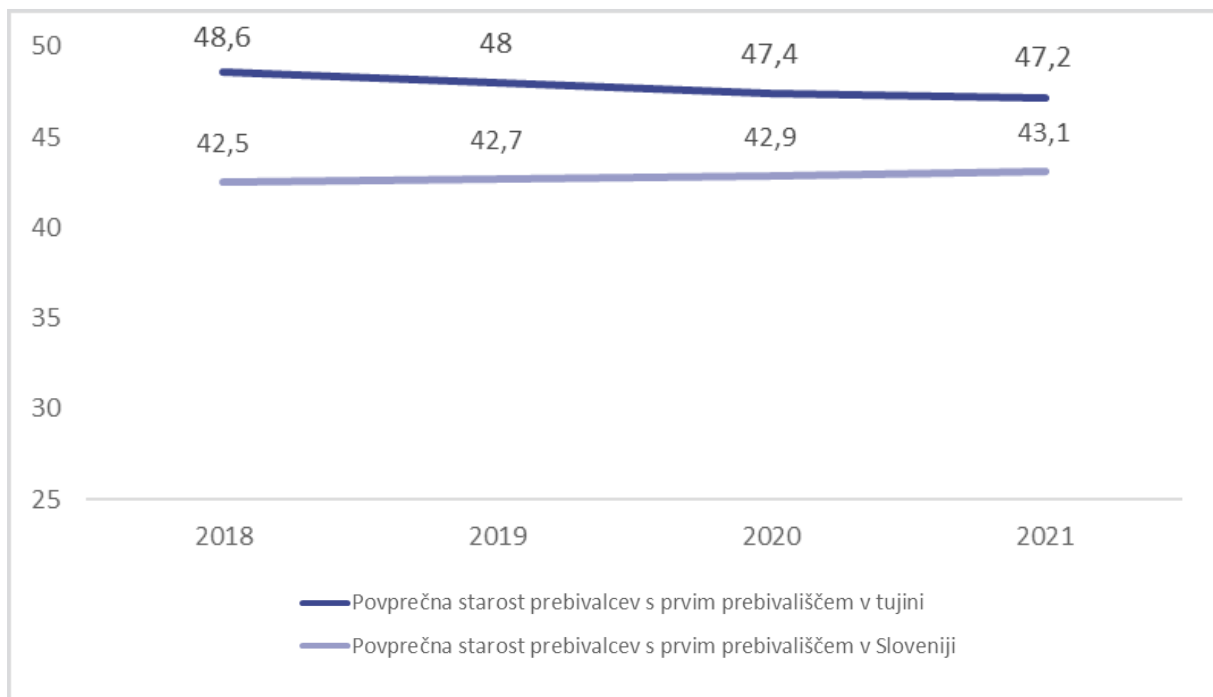
Vir: SURS.

Leta 2018 je bilo v Sloveniji med prebivalci, ki imajo prvo prebivališče v tujini, 74,3 % starih 20–64 let, medtem ko je bilo med prebivalci, ki imajo prvo prebivališče v Sloveniji, 59,2 % starih 20–64 let. Najmlajšo starostno strukturo (največji delež starih do 20 let) ima populacija priseljencev s prvim prebivališčem na Kosovu in v državah nekdanje Sovjetske zveze. Najstarejšo starostno strukturo (največji delež starejših od 65 let) pa ima populacija priseljencev s prvim prebivališčem na Hrvaškem, v Srbiji in Črni gori. Če se priseljski tokovi iz posamezne

države prvega prebivališča v časovni dimenziji zmanjšujejo, bo populacija priseljencev, rojenih v tej državi, imela tendenco staranja.

Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini so povprečno starejši od tistih s prvim prebivališčem v Sloveniji. Na začetku leta 2018 je bila povprečna starost vseh prebivalcev Slovenije 43,2 leta; povprečna starost prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini je bila 48,6 leta, povprečna starost prebivalcev s prvim prebivališčem v Sloveniji pa 42,5 leta (SURS 2018).⁹ V obdobju 2018–2021 se je povprečna starost prebivalcev s prvim prebivališčem v Sloveniji zviševala, medtem ko se je povprečna starost prebivalcev s prvim prebivališčem v tujini zniževala.

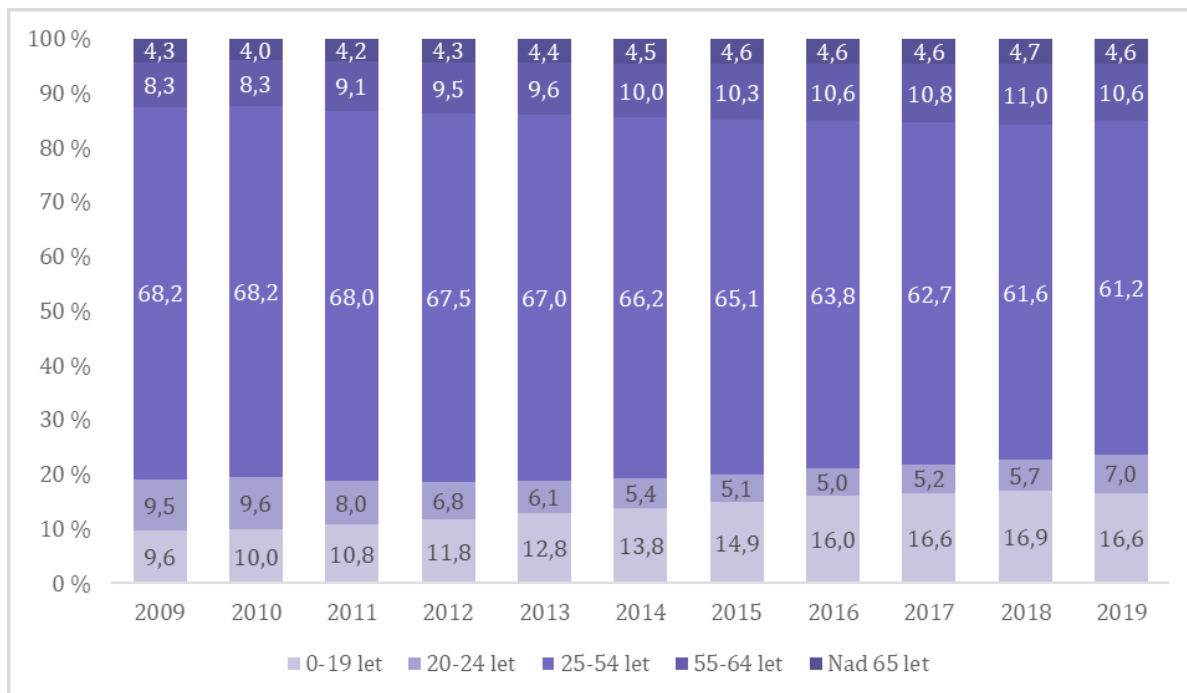
Graf 15: Povprečna starost prebivalcev Slovenije glede na prvo prebivališče, stanje na 1. 1. tekočega leta, 2018–2021

Vir: SURS.

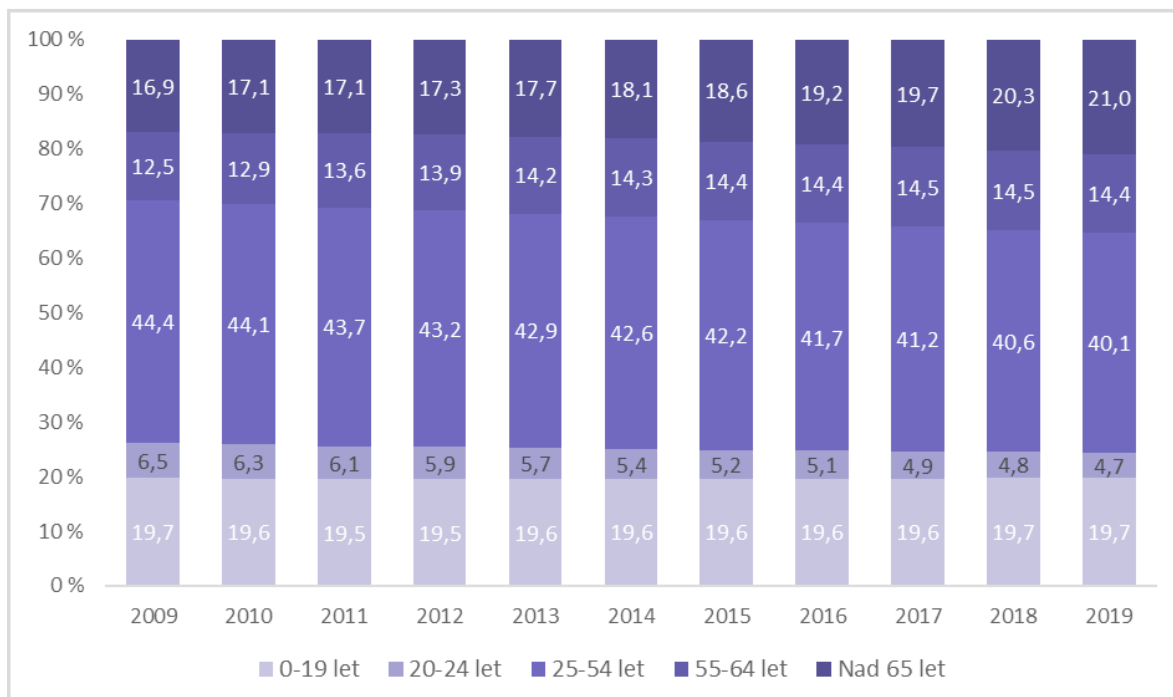
Če primerjamo prebivalce Slovenije glede na to, ali so državljani Slovenije ali ne, ugotovimo, da so tuji državljani v povprečju mlajši od državljanov Slovenije. Starostna struktura populacije tujih državljanov v Sloveniji se je v obdobju 2009–2019 nekoliko spremenila. Precej se je povečal delež mladih (0–19 let), zmanjšal se je delež starih 20–64 let, delež starejših od 65 let pa je ostal enak.

⁹ V državah članicah OECD in EU je bilo leta 2018 približno 80 % prebivalcev, rojenih v tujini, starih 15–64 let, medtem ko je bilo med prebivalci, rojenimi v državah poročevalkah, približno 64 % starih 15–64 let (OECD/EU 2018, 45). Podobna starostna struktura se kaže tudi v Sloveniji, kjer je bilo leta 2018 med prebivalci, rojenimi v tujini, 81,9 % starih 15–64 let, med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, pa 64,5 %.

Graf 16: Starostna struktura populacije tujih državljanov v Sloveniji, 2009–2019

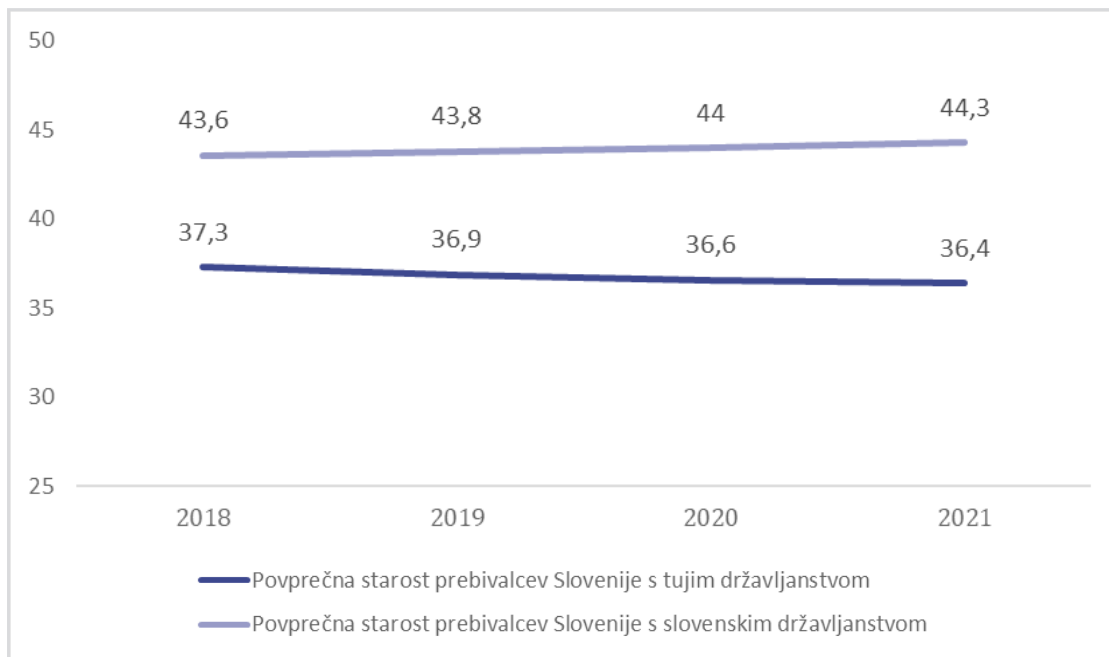
Vir: SURS.

Spremenila pa se je tudi starostna struktura populacije slovenskih državljanov v obdobju 2009–2019. Povečal se je delež starejših od 65 let, nekoliko se je zmanjšal delež populacije, stare 20–64 let, delež mladih (0–19 let) pa je ostal nespremenjen.

Graf 17: Starostna struktura populacije slovenskih državljanov v Sloveniji, 2009–2019

Vir: SURS.

Graf 18: Povprečna starost prebivalcev Slovenije glede na državljanstvo, stanje na 1. 1. tekočega leta, 2018–2021

Vir: SURS.

Povprečna starost tujih državljanov leta 2018 je bila 37,3 leta, medtem ko je bila povprečna starost slovenskih državljanov 43,6 leta. Povprečna starost tujih državljanov se je v zadnjih štirih letih zniževala, povprečna starost slovenskih državljanov pa zviševala.

4.5 Namen priselitve v Slovenijo

Zagotovo so individualne motivacije posameznikov za preseljevanje pomembne, vendar pa posamezne raziskave kažejo, da vzrok za preselitev niso le sanje o boljšem življenju posameznika, temveč gre pogosto za kombinacijo različnih dejavnikov, kot so:

- *socialno-ekonomski dejavniki* (potrebe po delovni sili v državi sprejema oziroma pomanjkanje delovnih mest v državi izvora, boljši zaslužek v državi sprejema);
- *politični dejavniki* (politična nestabilnost v državi izvora);
- pomembno vlogo kot motiv za preseljevanje pa imajo tudi *socialna omrežja* (posamezniki se pogosto preselijo, ker so to pred njim že naredili mnogi prijatelji, sosedje ali sorodniki, in sčasoma se splete močna samovzdržujoča se transnacionalna mreža (Suárez-Orozco in Suárez-Orozco 2001, 21);
- *kulturni dejavniki*, ki se kažejo prek medijev ali ustnega izročila posredovanih zgodb o obstoječem boljšem življenju v državi sprejema in s tem boljših možnostih za potomce (potencialnih) priseljencev (Suárez-Orozco in Suárez-Orozco 2001, 22), preko podobnosti jezika itd.;
- *subjektivni (racionalni in emocionalni) dejavniki* in posameznikove socialno-psihološke osebnostne lastnosti.

Končna odločitev posameznika za preselitev je velikokrat utemeljena s prevlado predvidenih prednosti pred slabostmi same preselitve. Statistika o namenih za priselitev ne izkazuje celovite podobe o dejanskih namenih ali motivih posameznikov, gre zgolj za uradno zabeležene »namene« priseljencev. Dejanski nameni oziroma motivi so lahko drugačni od uradno zapisanih, lahko pa gre celo za kombinacijo različnih motivov oziroma njihovo vzročno-posledično povezanost.

Tabela 10: Prvo dovoljenje za prebivanje tujih državljanov po namenu priselitve, Slovenija, 2010–2019

Namen priselitve	2010		2011		2012		2013		2014	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Skupaj	12.705	100	10.765	100	12.281	100	11.621	100	11.311	100
Združitev z družino	2.974	23,4	4.304	40	5.075	41,3	4.977	42,8	4.993	44,1
Študij	218	1,7	437	4,0	512	4,2	507	4,4	534	4,7
Zaposlitev	8.291	65,2	5.192	48,2	5.913	48,1	5.483	47,2	5.122	45,3
Drugo	468	3,7	556	5,2	614	5	476	4,1	514	4,5
Neznano	754	5,9	276	2,6	167	1,3	178	1,5	148	1,3

Namen priselitve	2015		2016		2017		2018		2019	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Skupaj	12.665	100	13.760	100	15.520	100	24.101	100	27.560	100
Združitev z družino	5.939	46,9	5.392	39,2	5.537	35,7	6.821	28,3	6.952	25,2
Študij	568	4,5	757	5,5	864	5,6	1.013	4,2	1.237	4,5
Zaposlitev	5.547	43,8	6.917	50,3	8.465	54,5	15.510	64,3	18.736	68
Drugo	458	3,6	561	4,1	520	3,3	564	2,3	510	1,8
Neznano	153	1,2	133	1	134	0,9	193	0,8	125	0,4

Vir: SURS.

Zaposlitev je glavni razlog za приход tujih državljanov v Slovenijo. Samo v letu 2015 je bilo več priselitev zaradi združitve z družino kot pa zaradi zaposlitve. V letih 2017, 2018 in 2019 smo bili priča ponovni večji rasti priseljevanja v Slovenijo zaradi ekonomsko spodbudnejših trendov v državi.¹⁰ Posledično se je spremenila tudi struktura namena priselitve – močno se je povečal delež priselitev zaradi zaposlitve. Delež priselitev zaradi združitve z družino se je nekoliko zmanjšal, lahko pa pričakujemo njegov porast v prihodnjih letih.

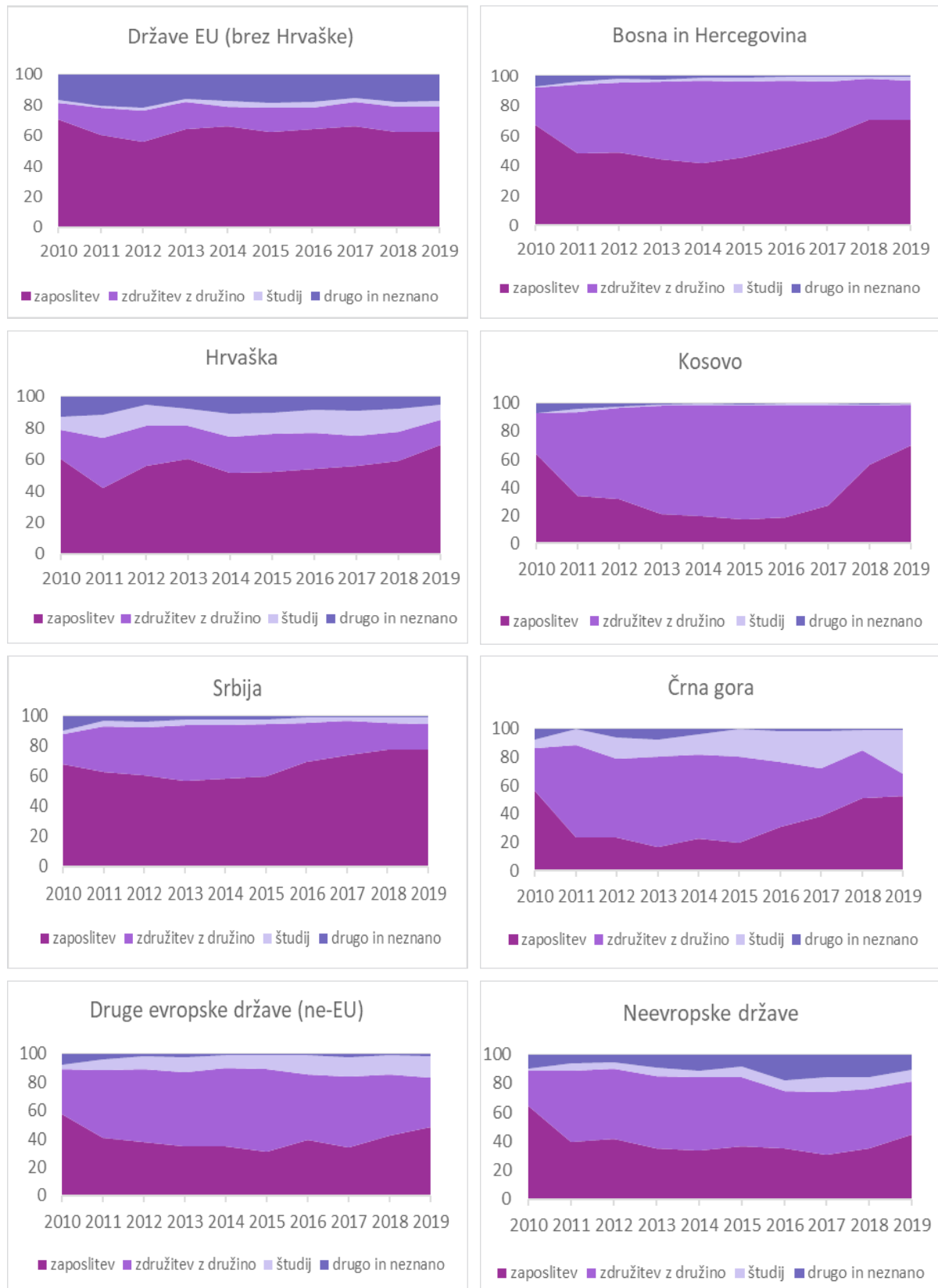
¹⁰ Slovenija je v letu 2019 izdala petnajst prvih dovoljenj za prebivanje na 1.000 prebivalcev in se je po vrednosti tega kazalnika uvrstila na četrto mesto med državami članicami EU, za Malto, Ciprom in Poljsko (SURS 2020b).

Tabela 11: Priseljeni tuji državljani po namenu priselitve in državi državljanstva, Slovenija, 2011, 2015 in 2019

Država državljanstva	2011										2015										2019									
	Namen priselitve										Namen priselitve										Namen priselitve									
	Skupaj	Z	ZD	Š	Dr	N	Skupaj	Z	ZD	Š	Dr	N	Skupaj	Z	ZD	Š	Dr	N	Skupaj	Z	ZD	Š	Dr	N						
Skupaj	Število	10.765	5.192	4.304	437	556	276	12.665	5.547	5.939	568	458	153	27.560	18.736	6.952	1.237	510	125											
	%	100	48,2	40	4,1	5,2	2,6	100	43,8	46,9	4,5	3,6	1,2	100	68	25,2	4,5	1,8	0,5											
Države članice EU	Število	1.990	1.201	348	33	388	20	2.762	1.638	510	163	375	76	3.142	2.045	504	202	346	45											
	%	100	60,3	17,5	1,6	19,5	1	100	59,3	18,5	5,9	13,6	2,7	100	65,1	16	6,4	11	1,4											
... Hrvaška	Število	...	...	...	...	...	...	846	442	205	111	72	16	1.269	877	200	127	60	5											
	%	...	...	...	...	...	...	100	52,2	24,2	13,1	8,5	2	100	69,1	15,8	10	4,7	0,4											
... druge države članice EU	Število	...	...	...	...	...	...	1.916	1.196	305	52	303	60	1.873	1.168	304	75	286	40											
	%	...	...	...	...	...	...	100	62,4	15,9	2,7	15,8	3,1	100	62,3	16,2	4	15,3	2,1											
BIH	Število	3.387	1.628	1.571	59	28	101	4.694	2.128	2.401	120	14	31	13.792	9.754	3.627	354	31	26											
	%	100	48	46,4	1,7	0,8	3	100	45,3	51,1	2,5	0,3	0,7	100	70,7	26,3	2,6	0,2	0,2											
Hrvaška	Število	945	397	298	137	85	28	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...											
	%	100	42	31,5	14,5	9	3	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...											
Srbija	Število	1.174	738	356	37	10	33	1.251	747	435	41	8	20	3.778	2.940	643	163	20	12											
	%	100	62,9	30,3	3,1	0,8	2,8	100	59,7	34,8	3,3	0,6	1,6	100	77,8	17	4,3	0,5	0,3											
Črna gora	Število	80	19	52	9	0	0	67	13	41	13	0	0	118	62	19	36	1	0											
	%	100	23,7	65	11,2	0	0	100	19,4	61,2	19,4	0	0	100	52,5	16,1	30,5	0,8	0											
Kosovo	Število	1.230	422	728	29	5	46	1.531	260	1.244	15	2	10	3.344	2.343	956	29	4	12											
	%	100	34,3	59,2	2,3	0,4	3,7	100	17	81,2	1	0,1	0,6	100	70,1	28,6	0,9	0,1	0,3											
Druge evropske države	Število	1.435	582	691	106	21	35	1.719	525	1.003	169	12	10	2.405	1.156	842	370	18	19											
	%	100	40,5	48,1	7,4	1,5	2,4	100	30,5	58,3	9,8	0,7	0,6	100	48,1	35	15,4	0,7	0,8											
Nevropske države	Število	524	205	260	27	19	13	641	236	305	47	47	6	981	436	361	83	90	11											
	%	100	39,1	49,6	5,1	3,6	2,5	100	36,8	47,6	7,3	7,3	0,9	100	44,4	36,8	8,5	9,2	1,1											

Z – zaposlitev, ZD – združitev z družino, Š – študij, Dr – drugo, N – neznano

Vir: SUPS.

Graf 19: Priseljeni tuji državljani po namenu priselitve in državi državljanstva, Slovenija, 2010–2019, v %

Vir: SURS.

5 Številčna in starostna struktura populacije potomcev priseljencev

Pri proučevanju populacije potomcev priseljencev moramo najprej opredeliti, kdo vse spada v to populacijo. Obstaja namreč več različnih interpretacij, koga štejemo za potomca priseljencev. SURS, katerega podatke bomo uporabili v tem delu, potomce priseljencev opredeljuje kot prebivalce Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji (ne glede na državljanstvo), katerih vsaj eden od staršev je imel prvo prebivališče v tujini. Pri tem ni pomembno, ali sta starša oziroma eden od njiju v trenutku opazovanja prebivalca Slovenije.

5.1 Število potomcev priseljencev

Potomcev priseljencev je bilo v letu 2018 202.549, kar predstavlja 9,8 % vseh prebivalcev Slovenije ali 11,1 % vseh prebivalcev s prvim prebivališčem v Sloveniji.

Tabela 12: Prebivalstvo Slovenije po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, 2011, 2015, 2018

	2011	2015	2018
Prebivalci – skupaj	2.050.189	2.062.874	2.066.880
Prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji – skupaj	1.821.601	1.825.258	1.816.654
Prebivalci brez priseljskega ozadja*	1.328.729	1.374.182	1.398.983
Potomci priseljencev – skupaj	189.035	198.633	202.549
Potomci – oba starša priseljenca	59.817	63.493	64.561
Potomci – samo mati priseljenka	56.585	58.939	60.513
Potomci – samo oče priseljenec	72.633	76.201	77.475
Prebivalci, katerih priseljsko ozadje ni znano**	303.837	252.443	215.122
Priseljenci, prebivalci s prvim prebivališčem v tujini	228.588	237.616	250.226

* Prebivalec brez priseljskega ozadja je prebivalec Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji (ne glede na državljanstvo), katerega starša sta imela prvo prebivališče v Sloveniji ali katerega vsaj eden od staršev je imel prvo prebivališče v Sloveniji, pri čemer o drugem staršu ni podatka. Pri tem ni pomembno, ali sta bila starša oziroma eden od njiju v trenutku opazovanja prebivalca Slovenije.

** Prebivalec, katerega priseljsko ozadje ni znano, je prebivalec Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji (ne glede na državljanstvo), o katerega starših ni nobenega podatka.

Vir: SURS.

Po podatkih SURS-a je v letu 2015 imelo 97,2 % potomcev priseljencev v Sloveniji slovensko državljanstvo. Glede na to, da ima velika večina potomcev priseljencev slovensko državljanstvo, imajo pri vključevanju v družbo zagotovljene enake pravice, vprašanje pa je, ali imajo zagotovljene tudi enake možnosti.

5.2 Starostna struktura populacije potomcev priseljencev

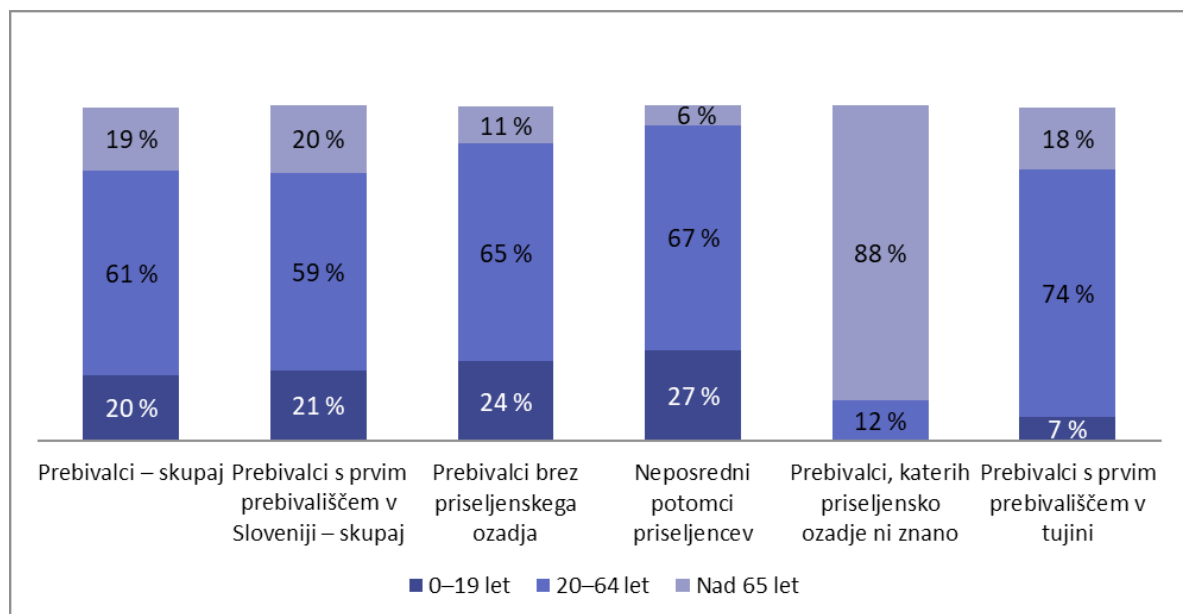
Populacija potomcev priseljencev v Sloveniji ima nekoliko mlajšo starostno strukturo kot populacija prebivalcev brez priseljskega ozadja.

Tabela 13: Prebivalstvo Slovenije po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in starosti v letu 2018

2018		Starost – skupaj	0–19 let	20–64 let	nad 65 let
Prebivalci – skupaj	Število	2.066.880	403.734	1.261.884	401.262
	%	100	19,5	61,0	19,4
Prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji – skupaj	Število	1.816.654	385.393	1.076.045	355.216
	%	100	21,2	59,2	19,5
Prebivalci brez priseljskega ozadja	Število	1.398.983	330.516	912.622	155.845
	%	100	23,6	65,2	11,1
Potomci priseljencev – skupaj	Število	202.549	54.862	135.881	11.806
	%	100	27,1	67,1	5,8
Potomci – oba starša priseljencev	Število	64.561	18.426	45.578	557
Potomci – samo mati priseljenka	Število	60.513	16.261	37.682	6.570
Potomci – samo oče priseljenec	Število	77.475	20.175	52.621	4.679
Prebivalci, katerih priseljsko ozadje ni znano	Število	215.122	15	27.542	187.565
	%	100	0,0	12,8	87,2
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini	Število	250.226	18.341	185.839	46.046
	%	100	7,3	74,3	18,4

Vir: SURS.

Graf 20: Prebivalstvo Slovenije po prvem prebivališču, statusu priseljenosti in starosti, 2018

Vir: SURS.

6 Kazalniki integracije priseljencev in njihovih potomcev

Obstaja veliko razlogov, zakaj je položaj priseljencev, zlasti tistih, ki so se priselili kot odrasli, drugačen kot položaj večinskega prebivalstva (prebivalcev, rojenih v Sloveniji, brez priseljenkega ozadja). Eden je ta, da so se socializirali in izobraževali v drugem kulturnem in jezikovnem okolju, zaradi česar se lahko v državi sprejema soočajo z različnimi ovirami (na primer zaradi neznanja jezika in nepoznavanja kulturnih navad družbe sprejema), ki jim otežujejo doseganje enakopravnega položaja v družbi. Raziskave sicer kažejo, da dlje časa kot priseljenci živijo v državi sprejema, manjši je vpliv elementov izvirne kulture na integracijo (OECD/EU 2018, 20). Drugače je pri potomcih priseljencev, ki so bili rojeni v Sloveniji, socializirani in vključeni v slovenski izobraževalni sistem ter se zato pri integraciji praviloma ne bi smeli soočati z enakimi ovirami kot njihovi starši. Teoretično naj bi imeli enake možnosti v življenju in njihov položaj naj bi bil primerljiv s položajem sovrstnikov, katerih oba starša sta rojena v Sloveniji.

V nadaljevanju bomo predstavili položaj priseljencev in potomcev priseljencev v primerjavi z večinskim prebivalstvom s pomočjo izbranih kazalnikov. Uporabili bomo omejeno število kazalnikov, za katere obstajajo javno dostopni podatki, bodisi so to statistični podatki, pridobljeni iz registrov podatkov, bodisi so to podatki izvedenih anketnih raziskav. Oboji kazalniki pa imajo določene omejitve.

Statistični podatki, ki temeljijo na različnih registrih prebivalstva, ne vsebujejo vedno podatkov, potrebnih za analizo priseljenke populacije, ali pa je dostop do njih omejen zaradi varstva osebnih podatkov.

Anketne raziskave so običajno izpeljane na reprezentativnem nacionalnem vzorcu, kar pa ne pomeni, da je v njem populacija priseljencev ustrezno zastopana oziroma zajeta. Raziskavi, kot sta EU-LFS in EU-SILC, v vzorec vključujeta zasebna gospodinjstva in osebe, ki živijo v teh gospodinjstvih. S tem so iz raziskave izključeni priseljenci, ki živijo v skupinskih gospodinjstvih. Za priseljenke populacije je še značilna visoka stopnja nesodelovanja v anketnih raziskavah in to zaradi različnih razlogov, od jezikovnih težav, nerazumevanja namena tovrstnih raziskav itd.

Spremljanje kazalnikov o integraciji priseljencev je težavno tudi zato, ker se struktura priseljenke populacije v času spreminja. To pa je treba upoštevati pri analizi podatkov v različnih časovnih točkah.

Kazalniki se navezujejo na posamezna področja življenja oziroma dimenzije integracije. Uspešnost integracije se med temi področji lahko tudi razlikuje. Priseljenc ima lahko visok dohodek in odlično službo, vendar ne čuti, da pripada družbi sprejema. Zaradi tega kazalniki niso združeni v en sestavljen »kazalnik integracije«, temveč se obravnavajo ločeno, da bi zagotovili informacije o različnih vidikih življenja priseljenca ali potomca priseljenca.

Tabela 14: Kazalniki integracije priseljencev in njihovih potomcev v Sloveniji

KAZALNIK	VIR
6.1 Aktivno državljanstvo	
6.1.1 Stopnja pridobitve državljanstva	SURS, MNZ, EUROSTAT
6.1.2 Delež prebivalcev z dovoljenjem za stalno prebivanje	MNZ
6.1.3 Volitve na državni ravni: volitve v državni zbor	OECD/EU
6.1.4 Volitve na ravni EU: volitve v Evropski parlament	MNZ, Hutcheson in Russo (2019), Državna volilna komisija
6.2 Vključenost na trg dela	
6.2.1 Stopnja aktivnosti	SURS
6.2.2 Stopnja delovne aktivnosti	SURS
6.2.3 Stopnja samozaposlenosti	SURS, EUROSTAT
6.2.4 Stopnja brezposelnosti	SURS, EUROSTAT
6.2.5 Stopnja prevelike kvalifikacije	OECD
6.2.6 Delež delavcev, s pogodbami o zaposlitvi za določen čas	EUROSTAT
6.2.7 Zaposlenost po dejavnostih	SURS
6.3 Izobrazba in izobraževanje	
6.3.1 Najvišja dosežena izobrazba	SURS
6.3.2 Povprečne vrednosti uspešnosti učencev, starih 15 let, na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti	OECD/PISA
6.3.3 Delež 15-letnikov, ki imajo na področjih bralne, matematične in naravoslovne pismenosti, nizke dosežke	OECD/PISA
6.3.4 Delež 30–34-letnikov s terciarno ravno izobrazbe	SURS
6.3.5 Delež mladih (18–24 let), ki zgodaj opustijo izobraževanje	EUROSTAT (EU-LFS)
6.3.6 Delež mladih (15–29 let), ki niso zaposleni in vključeni v izobraževanje	EUROSTAT (EU-LFS)
6.3.7 Delež odraslih (25–64 let), vključenih v formalno oziroma neformalno izobraževanje	EUROSTAT (EU-LFS)
6.4 Socialna vključenost	
6.4.1 Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti	EUROSTAT (EU-SILC)
6.4.2 Mediana oziroma povprečna vrednost neto dohodka	EUROSTAT (EU-SILC)
6.4.3 Stopnja resne materialne prikrajšanosti	EUROSTAT (EU-SILC)
6.4.4 Stališče večinske družbe do priseljencev	OECD (raziskava)
6.4.5 Zadovoljstvo z življenjem	OECD (raziskava)

KAZALNIK	VIR
6.5 Stanovanjsko področje	
6.5.1 Lastništvo stanovanj	SURS
6.5.2 Delež oseb, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih	SURS, EUROSTAT
6.5.3 Povprečna uporabna površina na stanovalca	SURS
6.5.4 Povprečno število oseb v stanovanju	SURS
6.5.5 Povprečno število sob v stanovanju	SURS
6.5.6 Delež oseb, ki živijo v podstandardnih stanovanjih	OECD
6.6 Zdravje in zdravstveno varstvo	
6.6.1 Samoocena zdravja	OECD, EUROSTAT
6.6.2 Telesne bolečine	EUROSTAT
6.6.3 Simptomi depresije	EUROSTAT
6.6.4 Dolgotrajna bolezen ali zdravstvena težava	EUROSTAT
6.6.5 Bolezni in bolezenska stanja	EUROSTAT
6.6.6 Dolgotrajne omejitve pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav	EUROSTAT
6.6.7 Neizpolnjene potrebe po zdravstvenem varstvu	EUROSTAT
6.6.8 Neizpolnjene potrebe po zobozdravstvenem varstvu	EUROSTAT
6.7 Socialno varstvo	
6.7.1 Prejemniki socialnih prejemkov	SURS
6.7.2 Prejemniki socialnih prejemkov glede na število posameznih socialnih prejemkov	SURS
6.7.3 Starševski dodatek in pomoč ob rojstvu otroka	SURS
6.7.4 Otroški dodatek, dodatek za veliko družino in dodatek za nego in varstvo otroka	SURS
6.7.5 Plačilo prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke	SURS
6.7.6 Denarna socialna pomoč	SURS
6.7.7 Varstveni dodatek	SURS
6.7.8 Nadomestilo za brezposelnost	SURS
6.7.9 Invalidska pokojnina	SURS

6.1 Aktivno državljanstvo

S konceptom »aktivno demokratično državljanstvo«, ki se je izoblikoval pod okriljem Sveta Evrope, Spajić Vrkaš in Žagar (2012, 406) opredelujeta obliko državljanstva, ki »omogoča vsem zmožnim in pripravljenim posameznikom, še posebej – vendar ne ekskluzivno – državljanom določene države, da aktivno in prostovoljno participirajo v demokratičnem procesu odločanja in se udeležujejo (individualno in kolektivno) v vseh procesih in odločanjih na vseh ravneh, upoštevaje njihove (specifične in splošne) potrebe in interese«.

Aktivno državljanstvo torej vključuje tudi sodelovanje priseljencev v demokratičnih procesih v državi sprejema. Takšno sodelovanje lahko spodbuja njihovo integracijo in občutek pripadnosti družbi sprejema. Aktivno državljanstvo zajema različne aktivnosti posameznikov tako na političnem kot na civilnodružbenem področju, pri čemer so možnosti sodelovanja, ki so na voljo priseljencem, odvisne tudi od njihovega pravnega statusa. Priseljenci z državljanstvom države sprejema imajo najširši nabor omenjenih možnosti, saj so v pravicah izenačeni z ostalimi državljani. Sledijo jim priseljenci z dovoljenjem za stalno prebivanje, ostali priseljenci pa imajo manj pravic in zato tudi bolj omejene možnosti, zlasti na področju politične participacije (volitve, članstvo v političnih strankah). Do dodatnih razlik prihaja na tem področju med priseljenci še glede na to, ali so ti državljani drugih držav članic EU ali državljani tretjih držav.

Del koncepta aktivnega državljanstva je tudi politična participacija prebivalcev. Po besedah predstavnice Državne volilne komisije (DVK),¹¹ DVK ne vodi podatkov o udeležbi na volitvah glede na državo prvega prebivališča ali rojstva volilnih upravičencev, niti ne o državljanstvu volilnih upravičencev, temveč le o udeležbi vseh volilnih upravičencev po volilnih enotah in okrajih. Zato nimamo nobenih statističnih podatkov za lokalne volitve o volilni udeležbi volilnih upravičencev, ki so tuji državljani, živeči v Sloveniji (tako državljanov drugih držav članic EU kot državljanov tretjih držav). Prav tako ni bilo mogoče zaslediti, da bi (za Slovenijo) obstajalo več objektivnih kazalnikov za manj »klasična« področja politične participacije tujcev, kot so: politične svoboščine, svoboda združevanja in posvetovalna telesa. Aktivnosti oziroma udeležbo tujih državljanov na teh področjih je tudi težje kvantificirati.

6.1.1 Stopnja pridobitve državljanstva

Povezava med državljanstvom in integracijo je kompleksna. Pridobitev državljanstva države sprejema, naturalizacija, pomeni zadnji korak v procesu »pravne« integracije in hkrati začetek novih možnosti za polnejšo integracijo na različnih drugih področjih. Mednarodne raziskave kažejo, da imajo naturalizirani priseljenci boljše socialnoekonomske rezultate kot priseljenci, ki nimajo državljanstva države sprejema (Hoxhaj et al. 2019; Liebig in Von Haaren 2011).

11 E-poštna korespondenca s predstavnico DVK (Kopčić 2020).

Po podatkih SURS-a je od leta 1991 do leta 2018 slovensko državljanstvo pridobilo 224.218 priseljencev. V Sloveniji je delež priseljencev, ki živijo v Sloveniji 10 let¹² in več in imajo slovensko državljanstvo, dokaj visok. V letih 2006–2007 je ta delež znašal 95,7 %, v letu 2017 pa se je delež nekoliko zmanjšal in je znašal 87,6 % (OECD/EU 2018, 125).

Stopnja pridobitve državljanstva (delež tujcev, ki so v koledarskem letu pridobili slovensko državljanstvo, med vsemi tujci, živečimi v državi na začetku leta) je kazalnik odprtosti družbe sprejema oziroma liberalnosti zakonodaje na tem področju. Raziskava med petindvajsetimi državami EU, Norveško in Švico¹³ je pokazala, da so z višino stopnje pridobitve državljanstva najbolj povezani (strožji oziroma milejši) pogoji za pridobitev državljanstva in odnos države sprejema do dvojnega državljanstva (Reichel 2011). Več priseljencev se naturalizira v državah, ki imajo bolj odprte politike naturalizacije. Med osemindvajsetimi članicami EU je imela leta 2018 Švedska s 7,2 % najvišjo stopnjo pridobitve državljanstva, sledili sta ji Romunija (5,6 %) in Portugalska (5,1 %). Slovenija je bila s stopnjo pridobitve državljanstva 1,6 % na sedemnajstem mestu. Državi z najnižjo stopnjo pridobitve državljanstva (0,4 %) sta bili Estonija in Češka (Eurostat 2020c).

Tabela 15: Tuji državljani, ki prebivajo v Sloveniji, po posameznih kategorijah, število prebivalcev, ki so pridobili slovensko državljanstvo v koledarskem letu, in stopnja pridobitve državljanstva, 2009–2019

Slovenija	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sprejem v slovensko državljanstvo	1.792	1.840	1.775	1.490	1.470	1.057	1.255	1.297	1.563	1.978	1.911
Št. tujih državljanov v Sloveniji (1. 1.)	70.723	82.316	82.746	85.555	91.385	96.608	101.532	107.766	114.438	121.875	138.193
Državljanji članic EU, v skladu s članstvom držav v posameznem letu, ki so pridobili slovensko državljanstvo	210	247	244	203	314	55	70	67	71	77	88
Državljanji držav, ki niso članice EU, ki so pridobili slovensko državljanstvo	1.570	1.581	1.531	1.282	1.154	1.002	1.185	1.230	1.492	1.901	1.823
Brez državljanstva, neznano	12	12	0	5	2	0	0	0	0	0	0
Stopnja pridobitve državljanstva (%)											
Skupaj	2,53	2,24	2,15	1,74	1,61	1,09	1,24	1,20	1,37	1,62	1,38
Stopnja pridobitve državljanstva tujcev iz držav članic EU (%)	5,01	5,34	4,55	3,34	4,53	0,34	0,41	0,38	0,38	0,39	0,43
Stopnja pridobitve državljanstva tujcev iz držav zunaj EU (%)	2,36	2,04	1,98	1,61	1,37	1,25	1,40	1,36	1,56	1,86	1,55

Vira: SURS, Eurostat (MIGR_ACQ; MIGR_ACQS).

12 To obdobje prebivanja tujca v Sloveniji je tudi eden izmed temeljnih pogojev za pridobitev slovenskega državljanstva z naturalizacijo (10. člen ZDRS).

13 Omeniti velja, da je tovrstna statistična primerjava dovzetna za napake, med drugim tudi zaradi majhnega števila opazovanih enot (držav).

Stopnja pridobitve državljanstva je bila v Sloveniji leta 2009 2,53 %. V naslednjih letih se je zniževala in leta 2014 je bila najnižja – 1,09 %. Temu je sledilo obdobje rahle rasti.

Podatki kažejo, da je bila stopnja pridobitve slovenskega državljanstva med državljani držav EU v obdobju 2009–2013 višja kot med državljani drugih držav, ki živijo v Sloveniji. Po letu 2014 pa se je stopnja pridobitve slovenskega državljanstva med državljani članic EU močno znižala in je padla pod stopnjo pridobitve slovenskega državljanstva državljanov držav nečlanic EU.

6.1.2 Delež prebivalcev z dovoljenjem za stalno prebivanje

Vidne so razlike med številom izdanih dovoljenj oziroma potrdil za prebivanje in številom tujih državljanov v Sloveniji, ki jih objavlja SURS. Na primer v letu 2020 (na dan 31. 12.) je bilo v Sloveniji veljavnih 202.746 dovoljenj in potrdil za prebivanje, medtem ko je bilo po statističnih podatkih SURS-a v Sloveniji (na dan 1. 1. 2021) 168.651 tujih državljanov. Do razlike med obema podatkoma pride po pojasnilih SURS-a zaradi tega, ker statistično med prebivalce štejejo le osebe z začasnim prebivališčem, pri katerih je le-to veljavno vsaj eno leto.

Tabela 16: Število in delež veljavnih dovoljenj oziroma potrdil o prijavi prebivanja v Sloveniji, stanje na dan 31. 12., 2008–2020

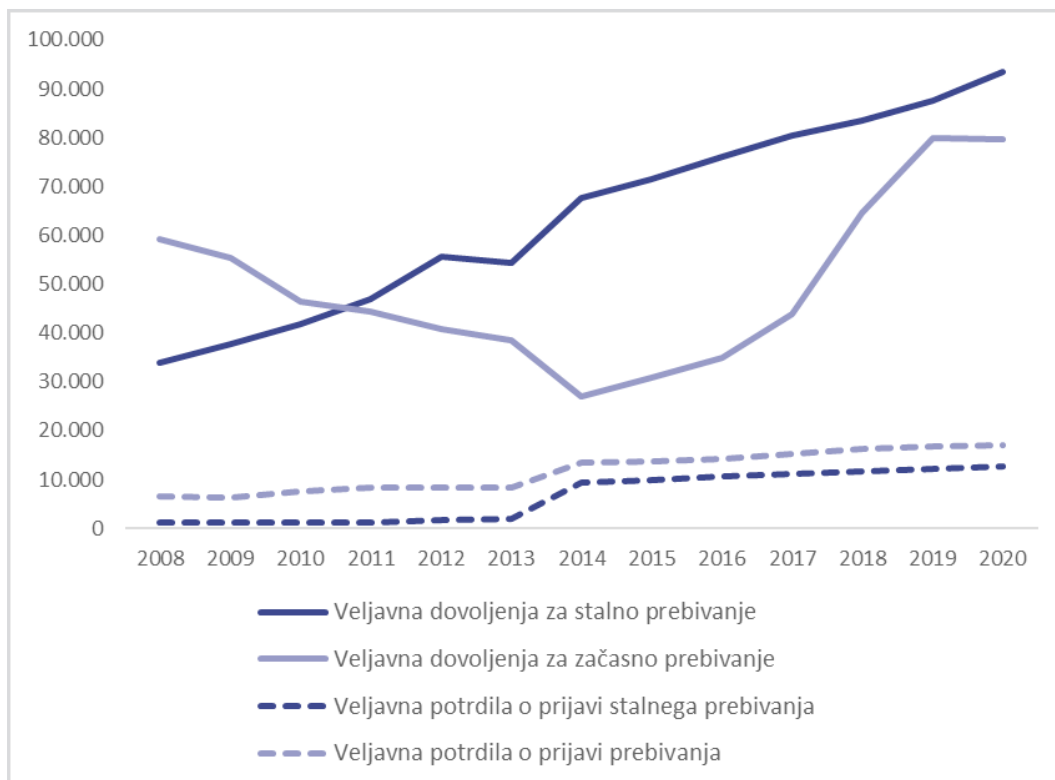
	Veljavna dovoljenja na dan 31. 12. tekočega leta za državljane držav nečlanic EU					Veljavna potrdila o prijavi prebivanja na dan 31. 12. tekočega leta za državljane EGP s Švico					Skupaj
	Dovoljenja za stalno prebivanje		Dovoljenja za začasno prebivanje		Skupaj	Potrdilo o prijavi stalnega prebivanja in dovoljenje za stalno prebivanje		Potrdilo o prijavi prebivanja in dovoljenje za začasno prebivanje		Skupaj	
	Število	%	Število	%		Število	%	Število	%		
2008	34.003	36,5	59.174	63,5	93.177	1.265	16	6.627	84	7.892	101.069
2009	37.656	40,5	55.359	59,5	93.015	1.059	14,6	6.181	85,4	7.240	100.255
2010	41.812	47,4	46.308	52,5	88.120	1.262	14,4	7.498	86,6	8.760	96.880
2011	46.970	51,5	44.253	48,5	91.223	1.258	13	8.429	87	9.687	100.910
2012	55.504	57,5	40.927	42,4	96.431	1.759	17,2	8.454	82,8	10.213	106.644
2013	54.413	58,6	38.486	41,4	92.899	1.876	18,4	8.322	81,6	10.198	103.097
2014	67.737	71,4	27.103	28,6	94.840	9.284	41	13.382	59	22.666	117.506
2015	71.584	69,8	30.906	30,1	102.490	9.919	42	13.676	58	23.595	126.085
2016	76.034	68,6	34.815	31,4	110.849	10.511	42,6	14.176	57,4	24.687	135.536
2017	80.482	64,7	43.950	35,3	124.432	11.150	42,3	15.205	57,7	26.355	150.787
2018	83.542	56,4	64.472	43,5	148.014	11.755	42	16.274	58	28.029	176.064
2019	87.488	52,2	79.950	47,7	167.438	12.257	42,2	16.775	57,8	29.032	196.470
2020	93.344	54,0	79.600	46,0	172.944	12.713	42,6	17.089	57,3	29.802	202.746

Vir: MNZ.

Leta 2008 je imelo 36,5 % državljanov držav nečlanic EU dovoljenje za stalno prebivanje v Sloveniji, preostalih 63,5 % pa dovoljenje za začasno prebivanje. Leta 2020 se je razmerje obrnilo: 54 % državljanov držav nečlanic EU je imelo dovoljenje za stalno prebivanje in 46 % dovoljenje za začasno prebivanje.

Državljanji držav EU (oziroma Evropskega gospodarskega prostora (EGP) in Švice) imajo, ravno obratno, večje deleže izdanih potrdil za začasno prebivanje in manjše deleže potrdil za stalno prebivanje. V letu 2014 se je zelo povečal delež potrdil za stalno prebivanje, kar je posledica pridružitve Hrvaške EU.

Graf 21: Število veljavnih dovoljenj oziroma potrdil o prijavi prebivanja v Sloveniji, stanje na dan 31. 12., 2008–2020

Vir: MNZ.

V letu 2020 je bilo med državljani držav nečlanic EU z dovoljenjem za stalno prebivanje v Sloveniji največ državljanov Bosne in Hercegovine (52,2 %), Kosova (17,9 %), Severne Makedonije (11,2 %) in Srbije (9,1 %). Največ veljavnih dovoljenj za začasno prebivanje pa je bilo izdanih državljanom Bosne in Hercegovine (54,3 %), Srbije (15,7 %), Kosova (14,6 %) in Severne Makedonije (6,7 %).

Med državljani EGP in Švice s potrdilom o prijavi stalnega prebivanja v Sloveniji je bilo v letu 2020 največ državljanov Hrvaške (56,7 %), Bolgarije (14,2 %) in Italije (6,7 %). Največje deleže veljavnih potrdil o prijavi prebivanja pa so imeli državljani Hrvaške (36,6 %), Bolgarije (18,6 %) in Italije (16 %).

6.1.3 Volitve na državni ravni: volitve v državni zbor

Kazalniki v nadaljevanju so povzeti po publikaciji OECD/EU (2018) in pripadajoči zbirki podatkov, razen če ni navedeno drugače. Kazalniki se nanašajo na volitve v državni zbor (OECD/EU 2018, 126, 212, 252).¹⁴

Tabela 17: Samoprijavljena udeležba na zadnjih volitvah, stari 18 let ali več

	Volivci, rojeni na tujem	Volivci, rojeni v državi poročevalki
	%	%
Povprečje v državah članicah OECD*	73,7	80,3
Povprečje v državah članicah EU**	73,7	79,0
Slovenija***	69,8	72,9

* Brez upoštevanja podatkov za Litvo.

** Brez upoštevanja podatkov za Litvo.

*** V Sloveniji se podatki nanašajo na volitve v državni zbor leta 2014.

Vir: OECD/EU 2018.

Kot kažejo povprečja za države članice EU in OECD, je volilna udeležba prebivalcev, ki so bili rojeni na tujem in živijo v drugi državi, praviloma nižja od udeležbe volivcev, rojenih v državi volitev (tj. državi poročevalki). Enako velja tudi za Slovenijo. Samo v redkih državah je položaj obrnjen, tako da beležijo večjo volilno udeležbo med volivci, ki so rojeni na tujem. To velja za nekatere nove države članice EU: Poljsko, Madžarsko, Estonijo in Litvo (OECD/EU 2018, 126). V Sloveniji je udeležba obeh populacij podpovprečna, a je razlika med populacijama približno pol manjša kot povprečno pri EU in OECD. Tu je treba dodati, da je bila samoprijavljena udeležba na volitvah drugačna od podatkov splošne volilne udeležbe v Sloveniji. Ta je bila leta 2014, ko so bile zadnje volitve v državni zbor pred raziskavo OECD/EU (2018), precej nižja – 51,7 % za vse volivce. Če vzamemo za primer zadnjih pet volitev v državni zbor (v obdobju 2004–2018), se je volilna udeležba gibala med 51,7 % leta 2014 in 65,6 % leta 2011 (Državna volilna komisija 2020). Še na daljši rok, od ustanovitve države naprej, pa volilna udeležba z leti na splošno upada – od 85,6 % do 52,6 % v obdobju 1992–2018 (Comparative Political Data Set 2020).

14 Vsi podatki, ki jih navaja OECD/EU (2018), izvirajo iz raziskav *European Social Survey*, ki temeljijo na reprezentativnih vzorcih populacij.

Tabela 18: Razlike v samoprijavljeni volilni udeležbi (v odstotnih točkah) med volivci, rojenimi v državi poročevalki, in volivci, rojenimi na tujem¹⁵

	V obdobju 2010–2016	V obdobju 2002–2008
Povprečje v državah članicah OECD*	5,7	9,6
Povprečje v državah članicah EU**	6,2	7,7
Slovenija	4,5	-0,9

* Brez upoštevanja podatkov za Litvo.

** Samo za skupno triindvajset držav.

Vir: OECD/EU 2018.

Povprečno je bila volilna udeležba v državah članicah EU in OECD na volitvah v obdobju 2002–2008 večja med volivci, rojenimi v državi poročevalki. Ena od izjem je bila takrat Slovenija, ki je skupaj z nekaterimi drugimi novimi članicami EU (Poljsko, Madžarsko, Slovaško in Češko) beležila nekoliko večjo volilno udeležbo med prebivalci, rojenimi v tujini. Ta razlika, ki je bila v obdobju 2002–2008 majhna (0,9 odstotne točke) in v korist volivcev, rojenih v tujini, se je v obdobju 2010–2016 povečala in obrnila v korist volivcev, rojenih v Sloveniji (za 4,5 odstotne točke). Še vedno pa je bila ta razlika pod povprečjem EU in OECD (tabela 18).

Tabela 19: Samoprijavljena udeležba mladih na zadnjih volitvah glede na priseljenko ozadje, stari 18–34 let, 2008–2016

	Volivci, rojeni v državi poročevalki – s starši, rojenimi v tuji državi	Volivci, rojeni v državi poročevalki – s starši, rojenimi v isti državi
	%	%
Povprečje v državah članicah OECD	58,2	67,5
Povprečje v državah članicah EU	57,0	67,2
Slovenija*	44,3	61,6

* V Sloveniji se podatki nanašajo na volitve v državni zbor leta 2014.

Vir: OECD/EU 2018.

Delež mladih, ki so se udeležili zadnjih volitev, je v Sloveniji pod povprečjem držav EU in OECD – to velja tako za mlade, rojene v državi poročevalki, ki imajo starše rojene v tuji državi, kot za mlade, rojene v državi poročevalki, ki imajo starše rojene v isti državi (tabela 19). Izrazito majhen delež je zlasti pri mladih, katerih starši so bili rojeni v tujini, tudi če vrednost tega kazalnika primerjamo s (samoprijavljeno) splošno udeležbo na zadnjih volitvah v tabeli 17.

15 Pozitivne vrednosti pomenijo, da je volilna udeležba volivcev, rojenih v državi poročevalki, večja od udeležbe volivcev, rojenih na tujem.

Podatki raziskave o volilni udeležbi mladih na zadnjih volitvah ne kažejo popolnoma realne slike. Za volitve v Sloveniji je namreč značilna izrazito podpovprečna volilna udeležba mladih, ki je še precej nižja od deležev, prikazanih v tabeli 19. Na volitvah v državni zbor leta 2018 je udeležba med volivci, starimi med 18 in okvirno 30 let (ne glede na priseljsko ozadje), znašala samo 13 %. Volilna udeležba v Sloveniji raste s starostjo volivcev (Državna volilna komisija 2018).

Tabela 20: Samoprijavljena udeležba na zadnjih parlamentarnih volitvah glede na državo rojstva volivcev (v % , stari 18 let ali več, 2008–2016)

	Volivci, rojeni v državah nečlanicah EU	Volivci, rojeni v državi poročevalki	Volivci, rojeni v drugih državah članicah EU
Povprečje v državah članicah EU	72,8	79,0	75,6
Slovenija*	64,9	72,9	77,1

* V Sloveniji se podatki nanašajo na volitve v državni zbor leta 2014.

Vir: OECD/EU 2018.

V primerjavi s povprečjem držav EU beleži Slovenija podpovprečno volilno udeležbo med volivci, rojenimi v državah nečlanicah EU, in volivci, rojenimi v Sloveniji, nadpovprečno pa pri volivcih, rojenih v drugih državah članicah EU. V Sloveniji je bila ob zadnjih volitvah največja udeležba pri slednji skupini volivcev, medtem ko povprečne vrednosti za EU kažejo, da je bila največja volilna udeležba pri prebivalcih, rojenih v državi poročevalki.

Na splošno v EU velja, da je manj verjetno, da bodo posamezniki, rojeni v državi nečlanici EU, živeči v državi poročevalki, volili na volitvah na državni ravni, v primerjavi s posamezniki, rojenimi v državi poročevalki (OECD/EU 2018, 252).

6.1.4 Volitve na ravni EU: volitve v Evropski parlament

Na tem področju smo osrednje podatke – o državljanih drugih držav članic EU, ki so se vpisali v evidenco volilne pravice v Sloveniji – pridobili s strani Ministrstva za notranje zadeve, konkretnije Direktorata za upravne notranje zadeve, Sektorja za registracijo prebivalstva in javne listine. Agregirane podatke o volitvah v Evropski parlament v letih 2009 in 2014 pa vsebuje tudi delo Hutchesona in Russoja (2019). Pri tem je treba opozoriti, da o volilni udeležbi državljanov drugih držav članic EU, živečih v Sloveniji, obstaja samo posredni kazalnik – to je delež vpisanih v evidenco volilne pravice (v %) glede na število vseh državljanov drugih držav članic EU. Obstaja pa velika verjetnost, da so omenjeni posamezniki potem tudi dejansko volili, če so se že evidentirali za ta namen.

Tabela 21: Volilna udeležba vseh volilnih upravičencev v Sloveniji in državljanov drugih držav članic EU, živečih v Sloveniji, ob volitvah v Evropski parlament, 2009, 2014 in 2019

Leto volitev v Evropski parlament	Število vseh volilnih upravičencev	Volilna udeležba (v %)	Državljanji drugih držav članic EU, živeči v Sloveniji, ki so izpolnjevali pogoje za vpis v evidenco volilne pravice	Državljanji drugih držav članic EU, vpisani v evidenco volilne pravice	Delež vpisanih v evidenco volilne pravice (v %) glede na število vseh državljanov drugih držav članic EU, živečih v Sloveniji
2009	1.699.755	28,5	1.426	82	5,8
2014	1.710.856	24,6	18.806	668	3,6
2019	1.704.866	28,9	21.711	1.000	4,6

Viri: Državna volilna komisija 2009, 2014 in 2019 (za stolpca 2 in 3); MNZ.

Kot opozarjata Hutcheson in Russo (2019, 21), so stopnje vpisa državljanov držav EU, ki živijo v drugi državi članici, v evidenci volilne pravice na splošno nizke v primeru volitev v Evropski parlament. Stopnje so še nižje kot pri lokalnih volitvah. Vsaj v Sloveniji je to verjetno tudi posledica dejstva, da se morajo omenjeni posamezniki sami vpisati v evidenco volilne pravice (v skladu z Zakonom o evidenci volilne pravice), ne pa, da bi bili kot tuji državljani z dovoljenjem za stalno ali začasno prebivanje v Sloveniji že avtomatično registrirani, kot to velja pri lokalnih volitvah.¹⁶

V primerjavi z drugimi državami članicami EU spada Slovenija s 5,8 % in 3,6 % v tretjo četrtino držav po stopnji evidence registriranih volivcev – državljanov drugih držav članic EU – v letih 2009 in 2014. Najnižje vrednosti tega kazalnika imajo nove države članice EU, kot so Bolgarija, Češka, Hrvaška in Slovaška.¹⁷ Tudi v državi z najvišjo stopnjo na tem področju, na Irskem, se je ta v letih 2009 in 2014 gibala samo med 22 in 24 %, kar pomeni še vedno malo manj kot četrtino vseh potencialnih volivcev – državljanov članic EU, živečih v drugih državah članicah (Hutcheson in Russo 2019, 21). Ob tem je treba dodati, da je stopnja volilne udeležbe *vseh* volilnih upravičencev na volitvah v Evropski parlament v Sloveniji najnižja, če to primerjamo s parlamentarnimi ali predsedniškimi volitvami.

Podroben pregled strukture volilne udeležbe v Sloveniji živečih tujih državljanov iz drugih držav članic EU kaže, da je po absolutnih številih najvišja udeležba na vseh treh volitvah bila beležena pri državljanih Italije in Nemčije. Po vstopu Hrvaške v EU (leta 2013) pa so v tem pogledu daleč pred drugimi državljani Hrvaške. V manjši meri se sem uvrščajo še državljani Velike Britanije in Bolgarije. To so hkrati državljani tistih držav EU, iz katerih v Sloveniji živi največ tujcev.

16 Ob volitvah v Evropski parlament leta 2004 so v skladu s takratno različico Zakona o evidenci volilne pravice lahko volili samo tisti državljani drugih držav članic EU, ki so v Sloveniji imeli dovoljenje za stalno prebivanje. Šele dopolnitve oziroma spremembe zakona so prinesle razširitev te pravice še na tiste državljane drugih držav članic EU, ki imajo v Sloveniji potrjeno prijavo prebivanja in prijavljeno začasno prebivališče (Pirc 2022).

17 Za primerjavo: delež slovenskih državljanov, živečih v drugih državah članicah EU, ki so se tam udeležili volitev v Evropski parlament leta 2014, je znašal 10,2 % (Hutcheson in Russo 2019, 21).

Pri državljanih Italije je bila zabeležena malenkostno nadpovprečna volilna udeležba (v primerjavi z drugimi državljani držav članic EU) v Sloveniji ob vseh treh omenjenih volitvah v Evropski parlament. Enako velja za državljane Velike Britanije in Hrvaške (za slednje od 2014 dalje). Za nemške državljane veljajo nadpovprečne vrednosti v letih 2014 in 2019, medtem ko so bile pri bolgarskih državljanih te vrednosti ob vseh trojih volitvah podpovprečne. Ob teh volitvah se izraziteje kažejo podpovprečne vrednosti volilne udeležbe tudi pri državljanih še nekaterih drugih novih članic EU, ki sicer živijo v Sloveniji v relativno večjem številu. Ta pojav je soroden nizki volilni udeležbi nasploh v izvornih državah teh tujih državljanov, na primer na Češkem, Madžarskem, Poljskem in Slovaškem.

6.2 Trg dela, zaposlovanje

Vključevanje na trg dela oziroma zaposlovanje je pomembna dimenzija integracije, saj omogoča (večjo) ekonomsko neodvisnost in socialno varnost priseljencev ter prispeva k lažjemu vključevanju v družbo sprejema tudi na drugih področjih, kot so izobraževanje, zdravstvo in stanovanjsko področje.

Podatke o položaju priseljenih in nepriseljenih prebivalcev Slovenije na trgu dela smo večinoma črpali iz podatkovne baze SURS-a (Si-Stat). Ti podatki izvirajo iz raziskave Aktivno in neaktivno prebivalstvo. Določene podatke, ki v bazi Si-Stat niso dostopni, smo črpali iz spletne strani Eurostata, nekatere podatke za leto 2019 pa smo dobili neposredno od SURS-a. Slednji temeljijo na registrskih podatkih in ne raziskavi Aktivno in neaktivno prebivalstvo, zato prihaja do določenih odstopanj v primerjavi s podatki iz raziskave Aktivno in neaktivno prebivalstvo za leto 2019. Vsi podatki v tem podpoglavju se nanašajo na prebivalstvo, staro 15 let ali več, razen če ni v tekstu, tabeli ali grafu drugače označeno.

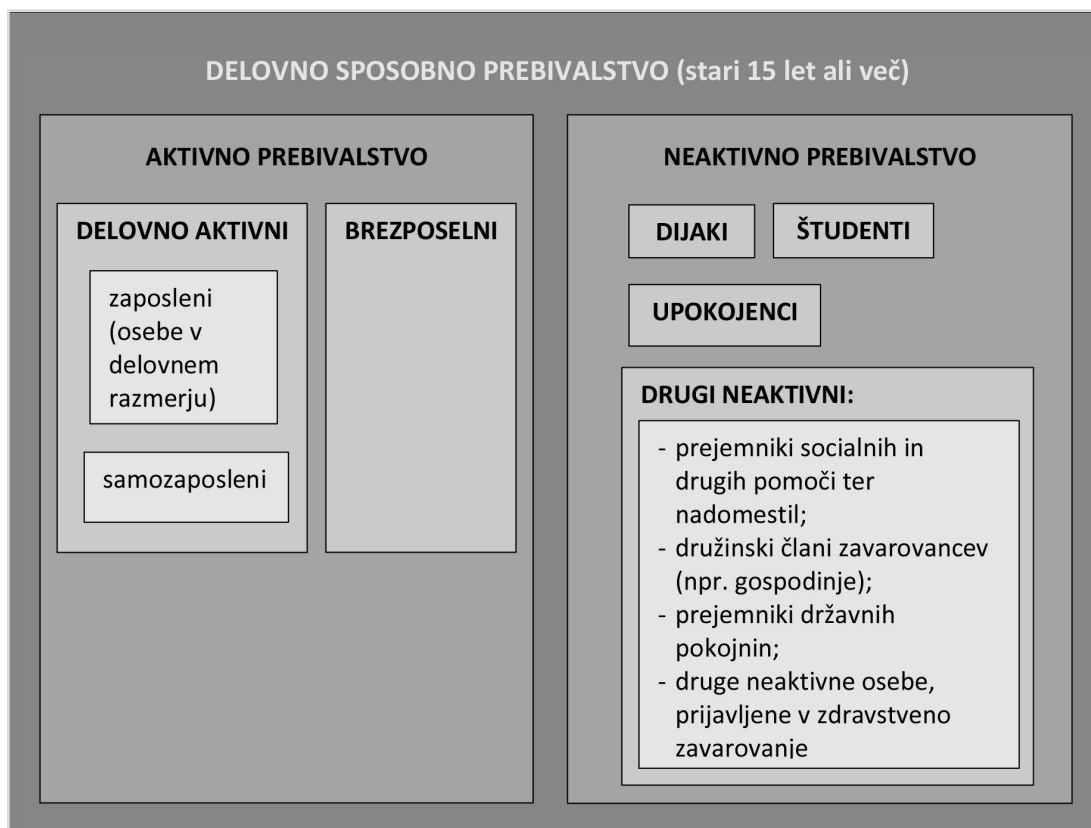
Definicije:¹⁸

- *Delovno sposobno prebivalstvo* so vse osebe, stare 15 let ali več.
- *Aktivno prebivalstvo* sestavljajo delovno aktivni prebivalci in brezposelne osebe skupaj.
- *Delovno aktivno prebivalstvo* so osebe, ki so v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred izvajanjem raziskovanja opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo. Med delovno aktivno prebivalstvo spadajo tudi vse tiste zaposlene ali samozaposlene osebe, ki jih v zadnjem tednu pred izvajanjem raziskovanja ni bilo na delo. Kot delovno aktivne obravnavamo tudi zaposlene osebe, ki so začasni ali trajni presežki, in sicer do prenehanja delovnega razmerja, osebe na porodniškem dopustu ter pomagajoče družinske člane.
- *Zaposlene osebe*: med zaposlene osebe v delovnem razmerju štejemo osebe, ki so zaposlene v podjetjih ali organizacijah, pri obrtnikih, kmetih in osebah v svobodnih poklicih, in pa osebe, ki delajo prek javnih del. Med zaposlene osebe, ki opravljajo druge oblike dela, spadajo tiste osebe, ki opravljajo pogodbeno delo, delajo prek študentskega servisa, delajo za neposredno plačilo ali so na praksi oziroma so vajenci.

18 Kjer ni drugače označeno, so definicije povzete iz Metodološkega pojasnila – aktivno in neaktivno prebivalstvo (Rutar in Tomažič 2020).

- *Brezposelne osebe*: registrirana brezposelna oseba je oseba, ki je prijavljena na Zavodu RS za zaposlovanje in ki ustreza vsem merilom brezposelnosti, določenim s strani zavoda. Brezposelna oseba po raziskavi Aktivno in neaktivno prebivalstvo je oseba, ki v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred izvajanjem raziskovanja ni delala niti eno uro za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo, vendar v zadnjih 4 tednih aktivno išče delo in ga je v 2 tednih tudi pripravljena sprejeti. Med brezposelne osebe spadajo tudi tiste, ki so že našle delo, a ga bodo začele opravljati v 2 tednih po izvedbi raziskovanja (Rutar et al. 2021, 9).
- *Neaktivno prebivalstvo* so osebe, stare 15 let ali več, ki niso razvrščene med delovno aktivno prebivalstvo ali brezposelne osebe. Mednje spadajo na primer dijaki, študenti, upokoјenci in drugi neaktivni.
- *Drugi neaktivni* so osebe, ki jih po statusu aktivnosti ni bilo mogoče razvrstiti v nobeno od ostalih kategorij neaktivnega prebivalstva. Sem spadajo:
  - prejemniki socialnih in drugih pomoči ter nadomestil;
  - družinski člani zavarovancev (npr. gospodinje);
  - prejemniki državnih pokojnin;
  - druge neaktivne osebe, prijavljene v zdravstveno zavarovanje (Razpotnik 2018).
- *Stopnja aktivnosti* je odstotni delež aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu.
- *Stopnja delovne aktivnosti* je odstotni delež delovno aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu.
- *Stopnja brezposelnosti* je odstotni delež brezposelnih v aktivnem prebivalstvu.

Slika 1: Slikovni prikaz kategorizacije delovno sposobnega prebivalstva

6.2.1 Stopnja aktivnosti

Stopnja aktivnosti je odstotni delež aktivnega prebivalstva (delovno aktivni prebivalci in brezposelni) v delovno sposobnem prebivalstvu.

Tabela 22: Stopnja aktivnosti prebivalstva po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020

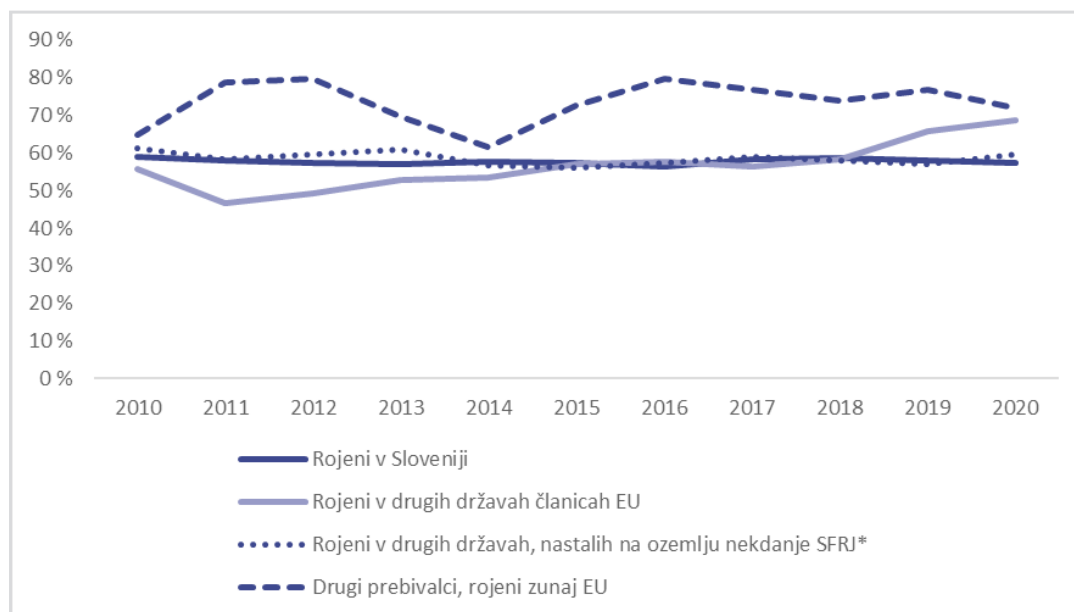
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	59,0	57,9	57,4	56,9	57,8	57,4	56,4	58,3	58,8	58,0	57,4
Rojeni v drugih državah članicah EU	55,7	46,7	49,3	52,7	53,4	57,0	57,7	56,4	58,3	65,9	68,6
Rojeni zunaj držav članic EU	61,3	58,9	60,2	61,4	56,8	56,7	58,1	59,8	58,9	58,0	60,4
... Rojeni v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	61,3	58,3	59,5	61,0	56,6	56,1	57,2	58,9	58,0	57,1	59,6
... Drugi prebivalci, rojeni zunaj EU	64,8	78,9	79,7	69,6	61,7	72,5	79,6	76,8	73,8	76,9	71,8
Delovno sposobni – skupaj	59,2	57,9	57,6	57,3	57,7	57,3	56,6	58,4	58,8	58,1	57,8

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

Stopnja aktivnosti med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in prebivalci, rojenimi v drugih državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ, je v celotnem opazovalnem obdobju (2010–2020) zelo podobna in se tudi ne spreminja dosti skozi leta. Pri osebah, rojenih v državah članicah EU, je bila do leta 2015 stopnja aktivnosti nekoliko nižja kot pri prej omenjenih skupinah, potem je bila nekaj let praktično izenačena z njima, v letu 2019 pa je celo prerasla stopnjo aktivnosti prej omenjenih skupin. V skupini oseb, rojenih v drugih državah izven EU, pa je stopnja aktivnosti v večini opazovanih let višja kot pri ostalih skupinah.

Graf 22: Stopnja aktivnosti prebivalstva po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

Splošno gledano imajo moški višjo stopnjo aktivnosti kot ženske, in to ne glede na državo rojstva. Primerjava stopnje aktivnosti po državah rojstva znotraj populacije žensk in znotraj populacije moških pokaže podobno sliko, le da so razlike med posameznimi skupinami znotraj populacije žensk nekoliko manjše kot pri populaciji moških.

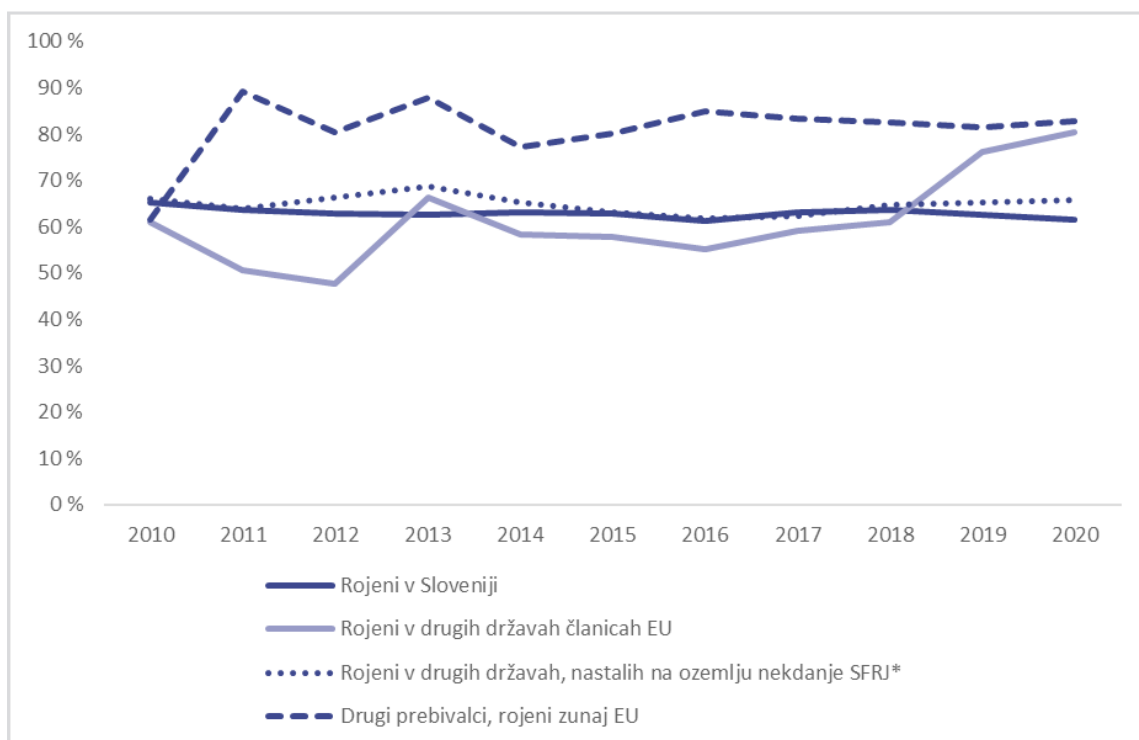
Tabela 23: Stopnja aktivnosti med moškimi po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	65,3	63,8	62,9	62,5	63,1	62,9	61,2	63,2	63,8	62,5	61,6
Rojeni v drugih državah članicah EU	61	50,6	47,6	66,2	58,4	57,8	55,2	59,2	60,9	76,3	80,5
Rojeni zunaj držav članic EU	65,9	64,5	66,6	69,4	65,7	63,6	62,6	63,0	65,5	65,8	66,7
... Rojeni v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	66	63,9	66,2	68,7	65,3	63,1	61,9	62,3	64,8	65,3	65,9
... Drugi prebivalci, rojeni zunaj EU	61,5	89,3	80,5	88	77,3	80,1	85	83,3	82,6	81,4	82,9
Delovno sposobni – skupaj	65,3	63,7	63,1	63,1	63,3	62,9	61,3	63,2	64	63	62,4

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

Graf 23: Stopnja aktivnosti med moškimi po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

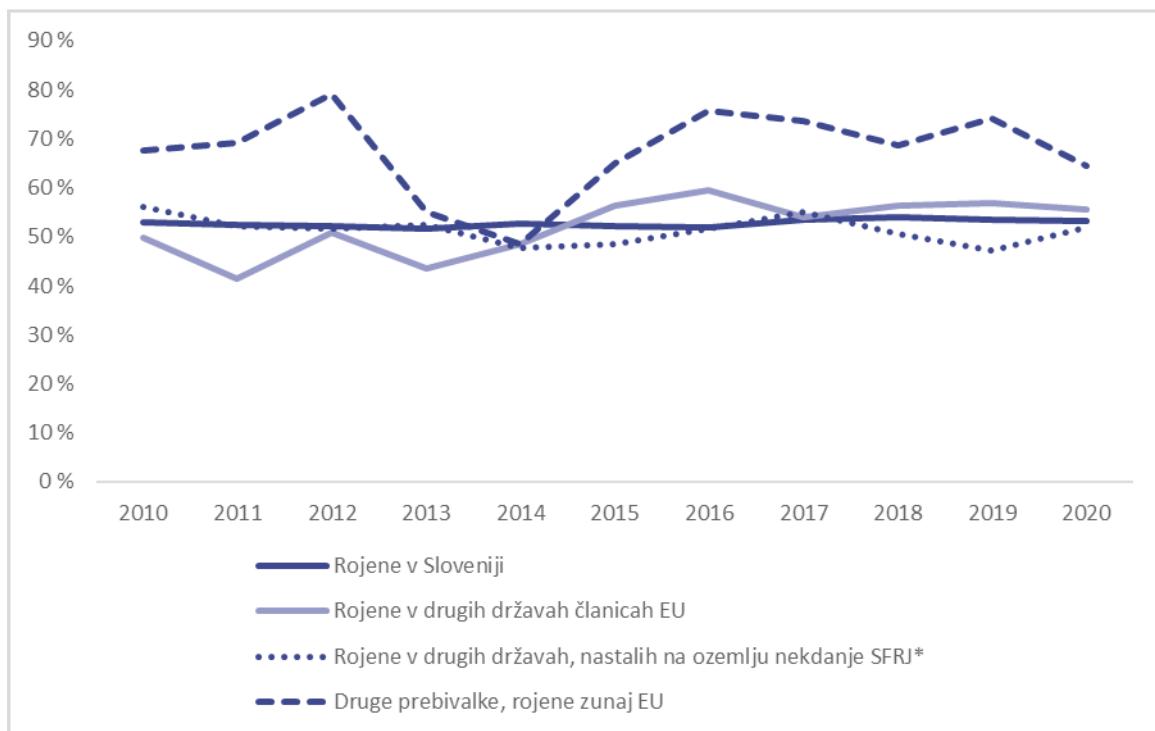
Vir: SURS.

Tabela 24: Stopnja aktivnosti med ženskami po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojene v Sloveniji	53	52,4	52,2	51,6	52,7	52,1	51,9	53,5	53,9	53,6	53,2
Rojene v drugih državah članicah EU	49,9	41,5	50,8	43,6	48,6	56,4	59,5	54	56,3	56,9	55,6
Rojene zunaj držav članic EU	56,4	52,7	52,7	52,7	47,7	49,2	52,9	56,4	51,8	49,0	52,8
... Rojene v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	56,1	52,2	51,7	52,5	47,6	48,6	51,7	55,1	50,5	47,3	51,8
... Druge prebivalke, rojene zunaj EU	67,5	69,2	79,1	55,1	48,6	65,1	75,7	73,6	68,7	74,2	64,5
Delovno sposobne – skupaj	53,3	52,4	52,3	51,6	52,3	51,9	52	53,8	53,8	53,2	53,2

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

Graf 24: Stopnja aktivnosti med ženskami po državah rojstva, Slovenija, 2010–2020

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

6.2.2 Stopnja delovne aktivnosti

Stopnja delovne aktivnosti je odstotni delež delovno aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu.

Tabela 25: Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020

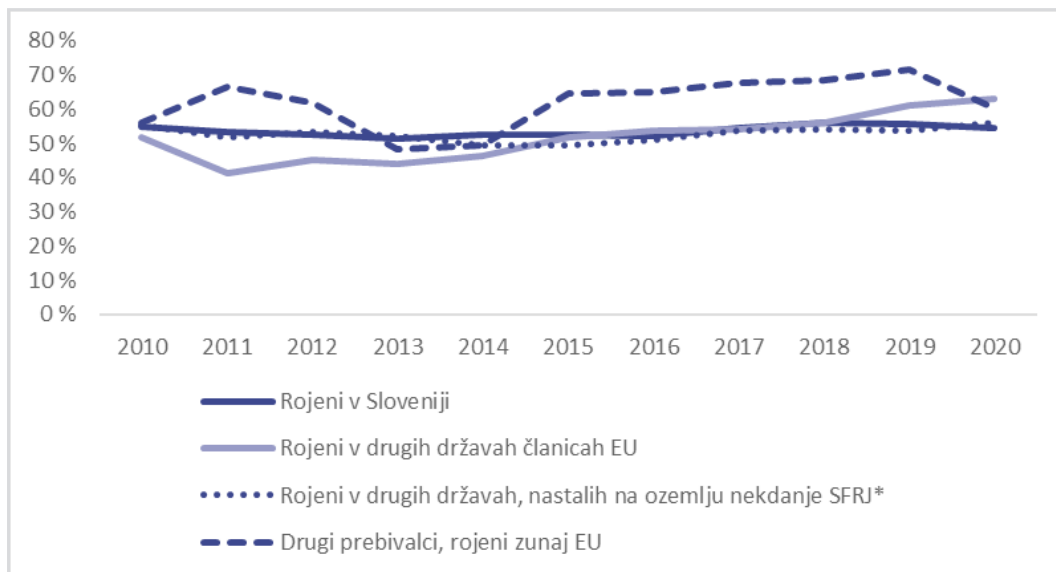
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	54,9	53,4	52,4	51,5	52,4	52,4	52,1	54,6	55,9	55,5	54,7
Rojeni v drugih državah članicah EU	51,8	41,2	45	44	46,4	51,9	53,7	54	56,1	61	63
Rojeni zunaj držav članic EU	55,4	52,2	53,5	51,9	49,4	49,8	51,5	54,5	54,9	54,7	56,2
... Rojeni v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	55,4	51,8	53,2	52,1	49,4	49,3	50,9	53,8	54,2	53,9	56
... Drugi prebivalci, rojeni zunaj EU	56,0M	66,6M	62,0M	48,3M	49,3M	64,7M	65	67,8	68,4	71,6	60,2
Delovno sposobni – skupaj	54,9	53,2	52,5	51,5	52,1	52,2	52,1	54,6	55,8	55,5	54,9

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba).

Vir: SURS.

Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in prebivalci, rojenimi v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ, je v celotnem opazovalnem obdobju (2010–2020) zelo podobna in se tudi ne spreminja dosti skozi leta. Pri osebah, rojenih v državah članicah EU, je bila do leta 2015 stopnja delovne aktivnosti nižja kot pri prej omenjenih skupinah, potem pa je (predvidoma zaradi vstopa Hrvaške v EU) začela naraščati in je v letu 2019 prerasla stopnjo delovne aktivnosti prej omenjenih skupin. Za skupino oseb, rojenih v drugih državah izven EU, pa je stopnja delovne aktivnosti v večini opazovanih let višja kot pri ostalih skupinah, pri čemer je treba upoštevati, da so podatki za to skupino pred letom 2016 manj natančni.

Graf 25: Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

Razmerja med omenjenimi skupinami glede na državo rojstva so podobna, tudi če primerjamo stopnjo delovne aktivnosti zgolj znotraj populacije moških. Ta stopnja je medsebojno dokaj podobna in konstantna v populaciji moških, rojenih v Sloveniji, in populaciji moških, rojenih v drugih državah nekdanje SFRJ, precej večja in naraščajoča je v populaciji moških, rojenih v drugih državah nečlanicah EU, v populaciji moških, rojenih v državah članicah EU, pa je bila na začetku prejšnjega desetletja nižja od slovenskega povprečja, potem pa se je počasi dvigovala in v zadnjih treh letih preseгла slovensko povprečje.

Tabela 26: Stopnja delovne aktivnosti med moškimi prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020

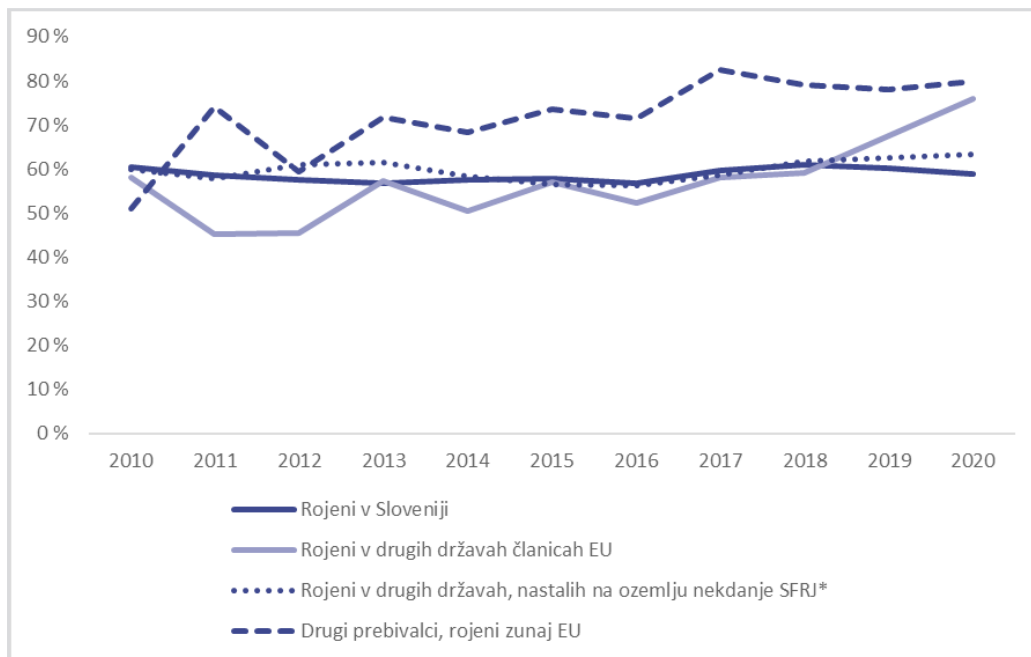
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	60,5	58,7	57,6	56,7	57,6	57,9	56,8	59,6	60,9	60,1	58,9
Rojeni v drugih državah članicah EU	58,0M	45,3M	45,4M	57,3M	50,5M	57,1M	52,2M	58,1	59,1M	67,4	76
Rojeni zunaj držav članic EU	59,6	58,3	61	62	58,6	57	56,6	59,3	62,4	63	64,1
... Rojeni v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	59,8	57,9	61	61,6	58,2	56,4	56,1	58,5	61,8	62,5	63,3
... Drugi prebivalci, rojeni zunaj EU	51,0M	74,1M	59,5M	71,7M	68,3M	73,5M	71,5M	82,5M	79,2M	78,0M	79,9M
Delovno sposobni – skupaj	60,4	58,5	57,8	57,1	57,7	57,8	56,7	59,5	61	60,4	59,6

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba).

Vir: SURS.

Graf 26: Stopnja delovne aktivnosti med moškimi prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2010–2020

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

V populaciji žensk so opazna predvsem večja nihanja stopnje delovne aktivnosti med priseljenkami, rojenimi v državah članicah EU, kar pa je lahko tudi posledica manj natančnih podatkov. Stopnja delovne aktivnosti med priseljenkami, rojenimi v državah nekdanje SFRJ, je praktično v vseh proučevanih letih nižja kot med prebivalkami, rojenimi v Sloveniji. Pri moških se to razmerje bolj nagiba k nekoliko višjim vrednostim pri priseljencih ali pa je izenačeno. Pri priseljenkah, rojenih v državah članicah EU, pa se, podobno kot pri moških v tej skupini, stopnja delovne aktivnosti skozi proučevana leta postopno zvišuje in je bila v letu 2020 približno izenačena s stopnjo delovne aktivnosti večinskega prebivalstva.

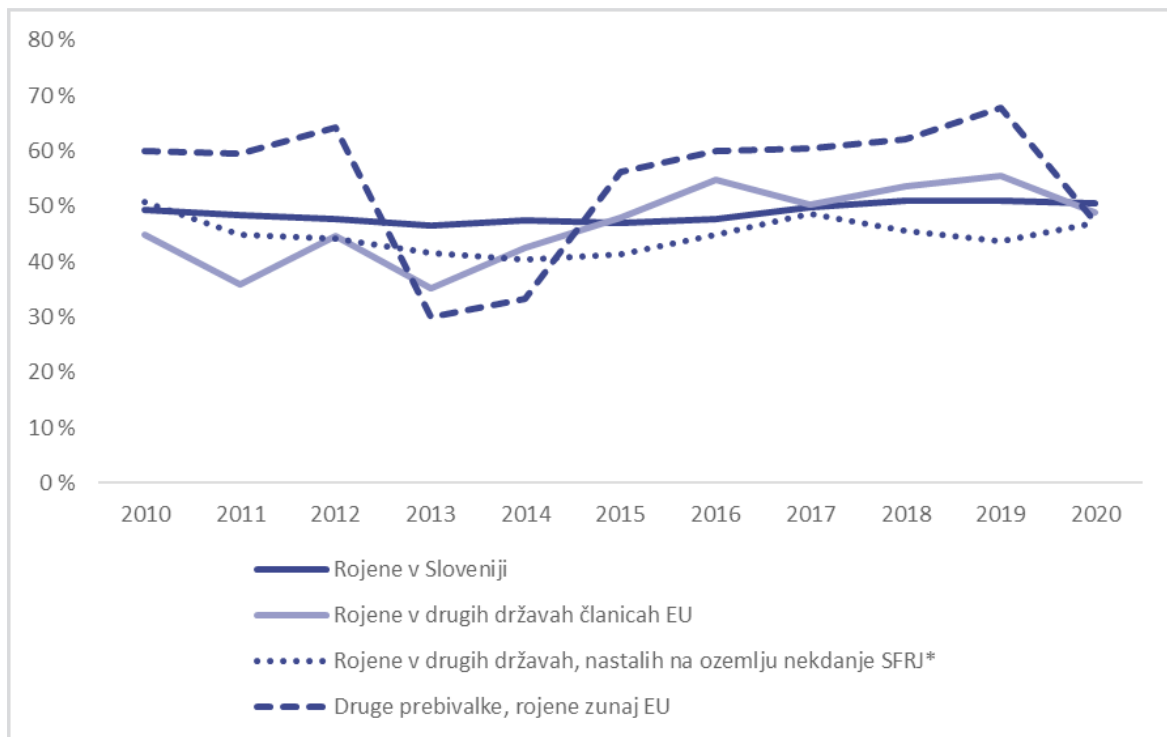
Tabela 27: Stopnja delovne aktivnosti med prebivalkami Slovenije po območju rojstva, 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojene v Sloveniji	49,4	48,4	47,6	46,5	47,4	47,1	47,7	49,8	51,1	51,1	50,5
Rojene v drugih državah članicah EU	44,8M	35,9M	44,7M	35,1M	42,6M	48,0M	54,7	50,3	53,7	55,5	48,9
Rojene zunaj držav članic EU	50,9	45,3	44,8	41	40,1	42	45,6	49,5	46,8	45,1	46,9
... Rojene v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	50,7	44,9	44,1	41,5	40,4	41,4	44,8	48,7	45,6	43,6	46,9
... Druge prebivalke, rojene zunaj EU	60,1M	59,6M	64,2M	30,1M	33,3M	56,2M	60,1M	60,4M	62,1M	67,7M	47,3M
Delovno sposobne – skupaj	49,5	48,1	47,3	46	46,7	46,7	47,5	49,8	50,7	50,6	50,2

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba).

Vir: SURS.

Graf 27: Stopnja delovne aktivnosti med prebivalkami Slovenije po območju rojstva, 2010–2020

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

Vir: SURS.

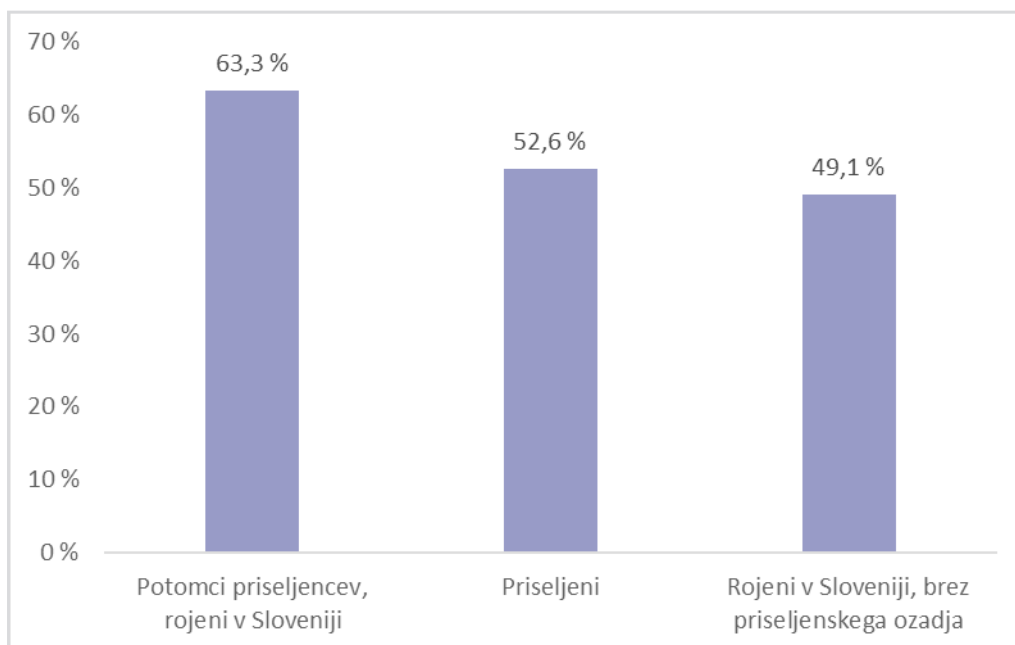
Primerjava stopnje delovne aktivnosti med spoloma še pokaže, da je ta stopnja v vseh proučevanih letih višja med moškimi kot med ženskami (za približno 10 odstotnih točk). To praviloma velja tako na ravni celotnega prebivalstva kot znotraj posameznih skupin glede na državo rojstva (z izjemo posameznih let pri posameznih skupinah priseljencev). V populaciji rojenih v Sloveniji so te razlike med spoloma skozi celotno proučevano obdobje približno konstantne (gibljejo se okrog 10 odstotnih točk), pri drugih skupinah pa so nihanja večja. Pri tem je treba upoštevati, da so podatki za posamezne skupine manj natančni, zato moramo biti pri zaključkih previdni, vseeno pa se kaže, da so razlike med spoloma največje med priseljenci, rojenimi v državah izven EU.

Za preverjanje razlik med priseljenci, potomci priseljencev in prebivalci, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, smo uporabili podatke SURS-a o stanju na dan 1. 1. 2019 (gre za podatke iz registra prebivalstva). Iz teh podatkov je razvidno, da je stopnja delovne aktivnosti med vsemi tremi prej omenjenimi populacijami najvišja med potomci priseljencev (63,3 %), sledijo priseljenci s stopnjo delovne aktivnosti 52,6 %, najnižja pa je stopnja delovne aktivnosti med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja (49,1 %).

Tabela 28: Število in stopnja delovno aktivnih med prebivalci Slovenije, po tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019

Prebivalci glede na tip priseljenosti	Skupaj	Delovno aktivni	
	Število	Število	%
Potomci priseljencev, rojeni v Sloveniji	158.481	100.351	63,3
Priseljeni	252.347	132.814	52,6
Rojeni v Sloveniji, brez priseljenkega ozadja	1.356.374	666.611	49,1

Vir: SURS.

Graf 28: Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije po tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019

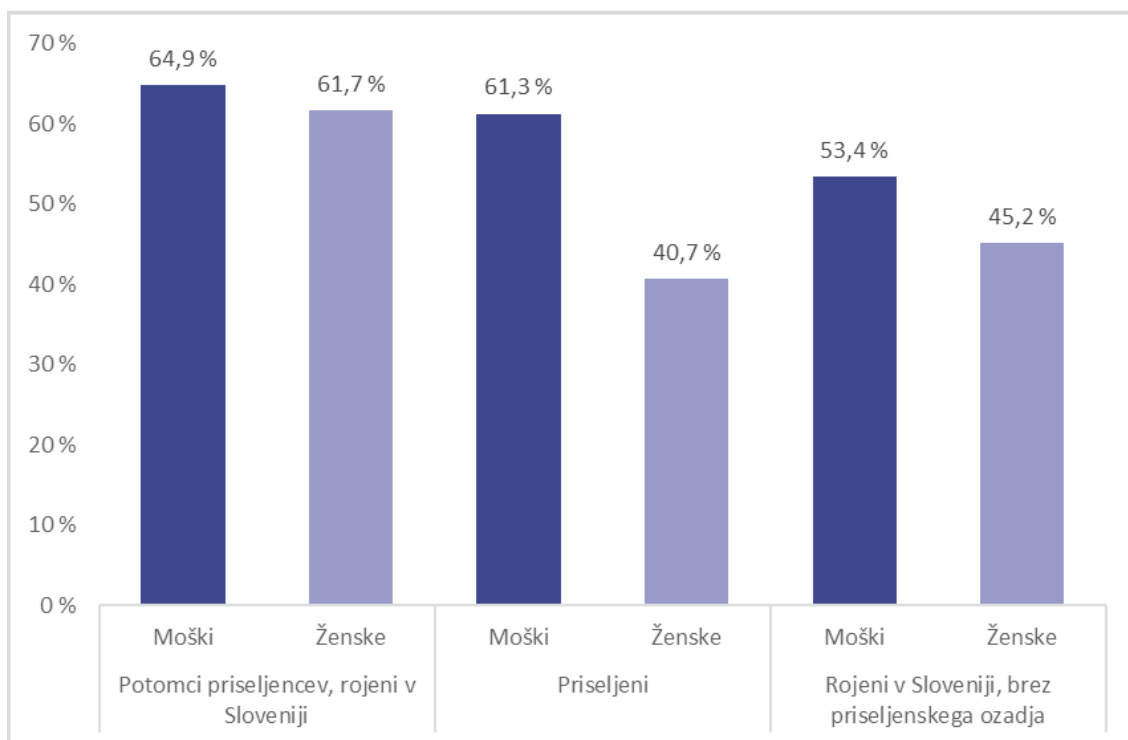
Vir: SURS.

Primerjava po spolu pokaže, da je bil na začetku leta 2019 delež delovno aktivnih pri vseh skupinah večji med moškimi kot med ženskami. Razlike med spoloma so bile največje v skupini priseljencev (20,6 odstotne točke), najmanjše pa v skupini potomcev priseljencev (3,2 odstotne točke). Med rojenimi v Sloveniji brez priseljenkega ozadja je razlika med spoloma znašala 8,3 odstotne točke.

Tabela 29: Število in delež delovno aktivnih med prebivalci Slovenije, po spolu in tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019

Prebivalci glede na tip priseljenosti	Spol	Skupaj	Delovno aktivni	
		Število	Število	%
Potomci priseljencev, rojeni v Sloveniji	Moški	80.027	51.922	64,9
	Ženske	78.454	48.429	61,7
Priseljeni	Moški	146.156	89.570	61,3
	Ženske	106.191	43.244	40,7
Rojeni v Sloveniji, brez priseljenkega ozadja	Moški	651.084	347.945	53,4
	Ženske	705.290	318.666	45,2

Vir: SURS

Graf 29: Stopnja delovne aktivnosti med prebivalci Slovenije, po spolu in tipu priseljenosti, stanje na 1. 1. 2019

Vir: SURS.

6.2.3 Stopnja samozaposlenosti

Stopnja samozaposlenosti predstavlja odstotni delež samozaposlenih znotraj vsega delovno aktivnega prebivalstva.

Večji delež samozaposlenih med priseljenci bi lahko bil rezultat njihovega reševanja pred dolgotrajno brezposelnostjo, pred diskriminacijo na trgu dela, jezikovnimi ovirami oziroma drugimi omejitvami, s katerimi se priseljenci soočajo pri vključevanju na trg dela, po drugi strani pa je lahko tudi odraz večjega podjetniškega duha med priseljenci in želje po neodvisnosti oziroma po tem, da so »sami svoj šef«.

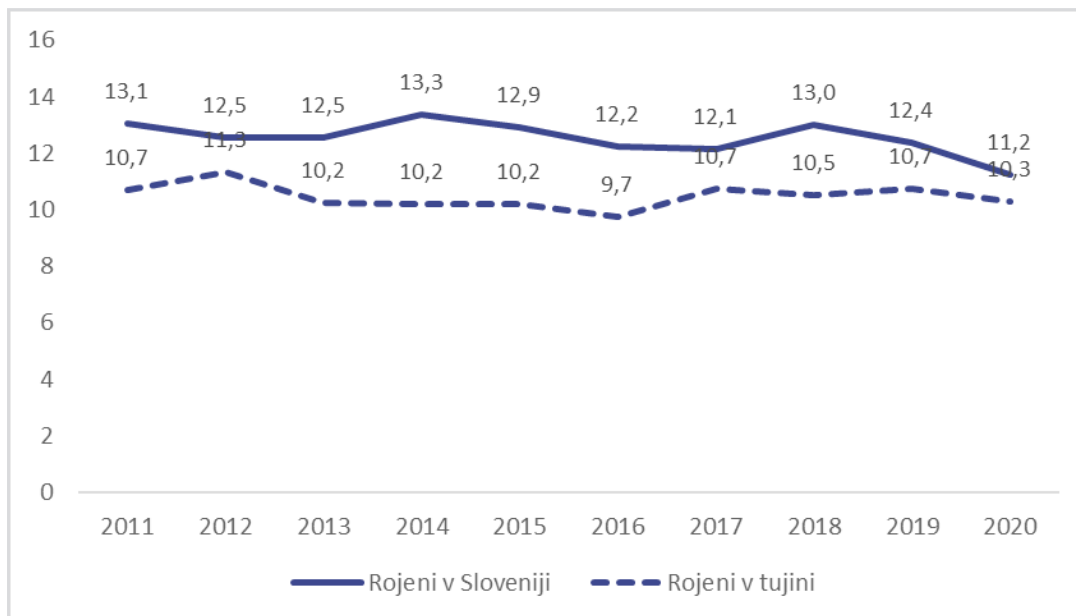
Stopnja samozaposlenosti je v Sloveniji nižja med priseljenci kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji. Razlike v deležu samozaposlenih med tema dvema skupinama v obdobju 2011–2020 variirajo med 0,9 in 3,1 odstotne točke.

Tabela 30: Samozaposleni prebivalci Slovenije po območju rojstva, 2011–2020

	Območje rojstva		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Delovno aktivni	Slovenija	Število	830.700	825.200	807.100	808.300	816.000	812.000	844.800	860.900	868.000	856.900
	Tujina	Število	84.200	81.300	81.000	84.200	85.500	90.500	98.700	101.000	101.700	107.800
Samo-zaposleni	Slovenija	Število	108.500	103.400	101.100	107.900	105.500	99.400	102.500	111.800	107.200	96.200
		Stopnja* (%)	13,1	12,5	12,5	13,3	12,9	12,2	12,1	13,0	12,4	11,2
	Tujina	Število	9.000	9.200	8.300	8.600	8.700	8.800	10.600	10.600	10.900	11.100
		Stopnja* (%)	10,7	11,3	10,2	10,2	10,2	9,7	10,7	10,5	10,7	10,3

* Stopnja samozaposlenosti.

Vir: Eurostat (LFSA_PGACWS, LFSA_ESGACOB).

Graf 30: Stopnja samozaposlenosti prebivalstva Slovenije po območju rojstva, 2011–2020, v %

Vir: Eurostat (LFSA_PGACWS, LFSA_ESGACOB).

6.2.4 Stopnja brezposelnosti

V Sloveniji je stopnja brezposelnosti, ki predstavlja odstotni delež brezposelnih v aktivnem prebivalstvu, med priseljenci višja kot med rojenimi v Sloveniji. Najvišja je med priseljenci, ki so bili rojeni v državah izven EU. Po podatkih za leto 2019 se Slovenija glede stopnje (anketne)¹⁹ brezposelnosti med priseljenci (5,9 %) uvršča pod povprečje držav članic EU, kjer je bila stopnja brezposelnosti med priseljenci 9,7 %, in pod povprečje držav članic OECD, kjer je ta stopnja znašala 8 % (OECD 2020). V obdobju 2009–2020 je bila stopnja anketne brezposelnosti med priseljenci v Sloveniji najvišja leta 2013 in je znašala 15,3 %. Šele v letu 2017 se je spustila pod 10 %, medtem ko stopnja brezposelnosti med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, v tem obdobju ni nikoli preseгла 10 %.

¹⁹ Stopnja anketne brezposelnosti (ali brezposelnosti po raziskavi Aktivno in neaktivno prebivalstvo) je odstotni delež brezposelnih oseb med aktivnim prebivalstvom. Rezultati raziskave Aktivno in neaktivno prebivalstvo so ocene, ki temeljijo na statističnem vzorcu.

Tabela 31: Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalci Slovenije, starimi 15–74 let, po območju rojstva, 2009–2020

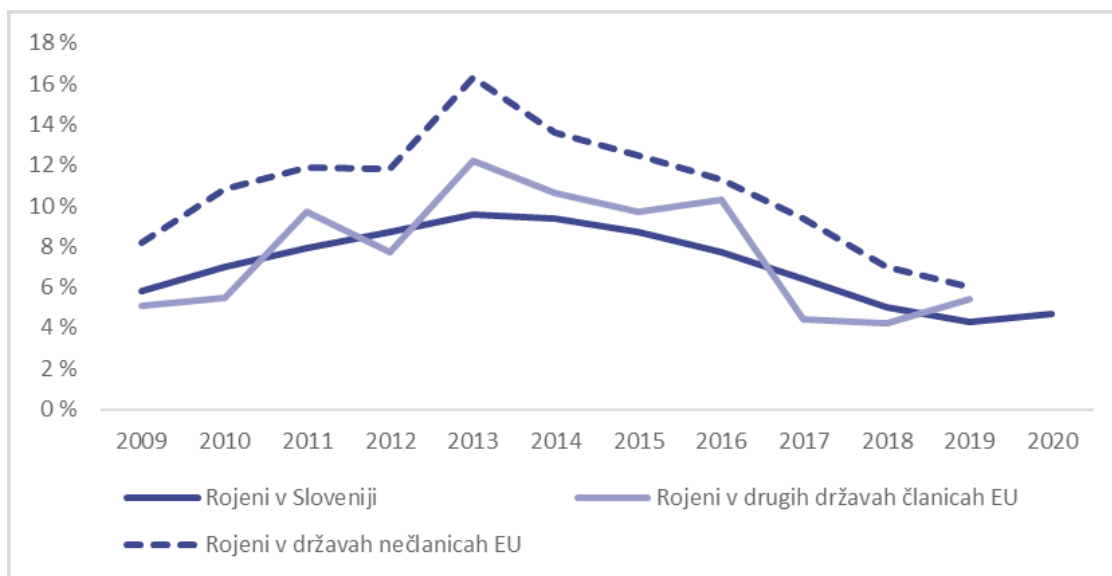
Območje rojstva	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	5,8	7	7,9	8,7	9,6	9,4	8,7	7,7	6,4	5	4,3	4,7
Rojeni v tujini	7,3	9,5	11,4	10,9	15,3	12,9	11,8	11,1	8,4	6,4	5,9	6,9
... Rojeni v državi članici EU*	5,1 M	5,5 M	9,7 M	7,7 M	12,2M	10,6 M	9,7 M	10,3 M	4,4 M	4,2 M	5,4 M	/
... Rojeni v državi nečlanici EU	8,2	10,8	11,9	11,8	16,3	13,6	12,5	11,3	9,4	7	6	/

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba).

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (LFSA_URGACOB).

Graf 31: Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalci Slovenije, starimi 15–74 let, po območju rojstva, 2009–2020

Vir: Eurostat.

V spodnjih tabelah so prikazani podatki SURS-a o stopnji anketne brezposelnosti po državah rojstva, spolu in letih za obdobje 2009–2020. Za posamezne skupine priseljencev so podatki manj natančni, zato je pri njih potrebna previdnost pri uporabi. Prihaja pa tudi do rahlih odstopanj med podatki SURS-a in podatki Eurostata.

Tabela 32: Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalci Slovenije, po območju rojstva, 2009–2020

Območje rojstva	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	5,7	7	7,9	8,7	9,6	9,4	8,7	7,7	6,4	5	4,3	4,7
Rojeni v državah članicah EU	N	N	11,7 M	8,6 M	16,5 M	13,0 M	9,0 M	7,0 M	N	N	7,4 M	8,1
Rojeni zunaj držav EU	7,7	9,7	11,4	11,2	15,4	13	12,2	11,4	8,8	6,7	5,7	6,8
... Rojeni v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	7,7	9,6	11,3	10,7	14,7	12,6	12,3	11	8,6	6,7	5,6	6,1
... Drugi prebivalci, rojeni zunaj EU	N	N	15,6 M	22,2 M	30,5 M	20,1 M	N	18,4 M	11,8 M	7,4 M	N	16,1
Delovno sposobni – skupaj	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7	9	8	6,6	5,1	4,5	5,0

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba); N – za objavo premalo natančna ocena.

Vir: SURS – SiStat (ID tabele: 0762102S).

Tabela 33: Stopnja anketne brezposelnosti med moškimi prebivalci Slovenije, po območju rojstva, 2009–2020

Območje rojstva	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojeni v Sloveniji	5,8	7,2	8	8,4	9,3	8,7	7,9	7,3	5,8	4,6	3,9	4,5
Rojeni v državah članicah EU	N	N	N	N	13,5M	13,6M	N	N	N	N	11,7M	N
Rojeni zunaj držav EU	7,8M	9,6	9,6	8,5	10,7	10,9	10,4	9,6	5,9M	4,7M	4,3M	3,9
... Rojeni v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	7,9M	9,5	9,3	7,9M	10,3	10,8	10,5	9,3	6,1M	4,7M	4,3M	4,0
... Drugi prebivalci, rojeni zunaj EU	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Delovno sposobni – skupaj	5,9	7,4	8,2	8,4	9,5	9	8,1	7,5	5,8	4,6	4	4,4

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba); N – za objavo premalo natančna ocena.

Vir: SURS – SiStat (ID tabele: 0762102S).

Tabela 34: Stopnja anketne brezposelnosti med prebivalkami Slovenije, po območju rojstva, 2009–2020

Območje rojstva	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rojene v Sloveniji	5,7	6,8	7,7	8,9	9,9	10,1	9,6	8,1	7	5,4	4,7	5,0
Rojene v državah članicah EU	N	N	N	N	19,6M	N	14,9M	N	N	N	N	12,0
Rojene zunaj držav EU	7,4M	9,7M	14	15,1	22,1	15,9	14,7	13,8	12,2	9,6	8,0M	11,2
... Rojene v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ*	7,4M	9,7M	14	14,9	20,9	15,2	14,8	13,3	11,6	9,6M	7,9M	9,5
... Druge prebivalke, rojene zunaj EU	N	N	N	N	45,4M	31,6M	N	20,6M	18,0M	N	N	26,6
Delovno sposobne – skupaj	5,8	7,1	8,2	9,4	10,9	10,6	10,1	8,6	7,5	5,7	5	5,7

* Hrvaška je do leta 2013 med državami nekdanje SFRJ, od leta 2014 dalje pa med državami članicami EU.

M – manj natančna ocena (previdna uporaba); N – za objavo premalo natančna ocena.

Vir: SURS – SiStat (ID tabele: 0762102S).

Razpoložljivi podatki o stopnji anketne brezposelnosti kažejo, da imajo ženske ne glede na območje rojstva višjo stopnjo brezposelnosti kot moški.

V nadaljevanju so prikazani podatki o stopnji registrirane²⁰ brezposelnosti znotraj posameznih skupin glede na tip priseljenosti, državo prvega prebivališča in spol.

20 Stopnja registrirane brezposelnosti se izračuna na podlagi registrskih podatkov o brezposelnih. Registrske podatke o brezposelnih zbira Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje v Registru brezposelnih oseb, medtem ko se podatki o anketni brezposelnosti pridobivajo na podlagi raziskave Aktivno in neaktivno prebivalstvo. Pri registrskih podatkih gre za popolno zasetje, rezultati raziskave Aktivno in neaktivno prebivalstvo pa so ocene, ki temeljijo na statističnem vzorcu (Rutar et al. 2021, 9).

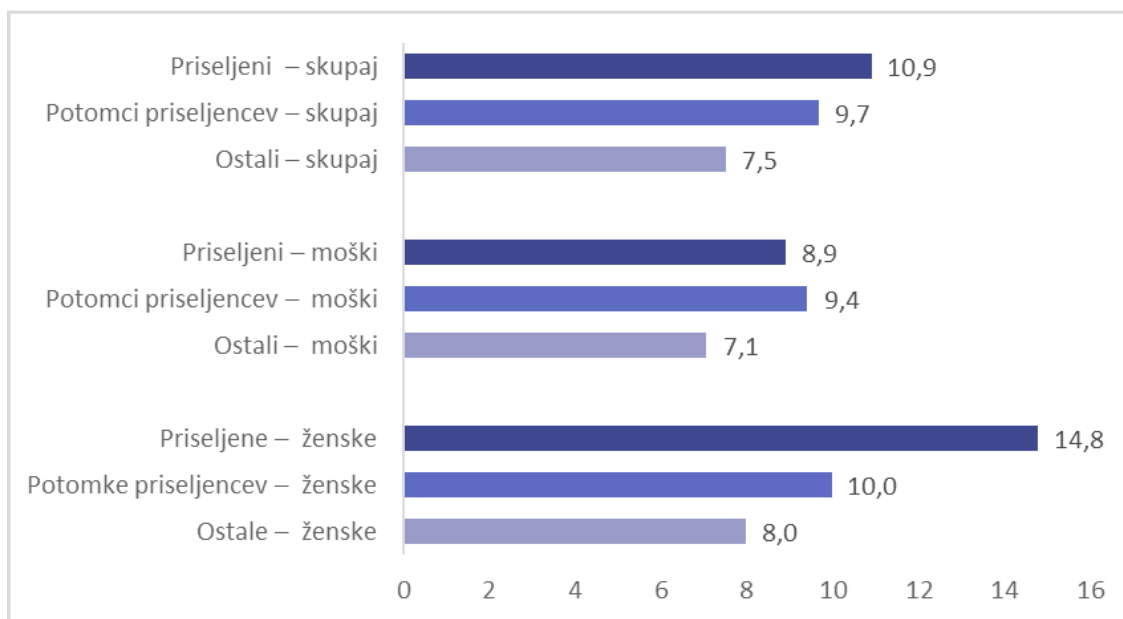
Tabela 35: Delovno aktivni, brezposelni in stopnja registrirane brezposelnosti med prebivalci Slovenije, po tipu priseljenosti, državi prvega prebivališča in spolu, stanje na 1. 1. 2019

Država prvega prebivališča	Delovno aktivni	Brezposelni	Skupaj	Stopnja registrirane brezposelnosti %
Skupaj	899.776	81.104	980.880	8,3
Tujina – priseljeni skupaj	132.814	16.252	149.066	10,9
... Bosna in Hercegovina	67.657	7.024	74.681	9,4
... Srbija	13.951	1.302	15.253	8,5
... Hrvaška	14.952	1.814	16.766	10,8
... Severna Makedonija	9.787	1.593	11.380	14,0
... Kosovo	7.666	2.440	10.106	24,1
... Črna gora	1.532	243	1.775	13,7
... EU	9.724	843	10.567	8,0
... Ostale države	7.545	993	8.538	11,6
Slovenija – potomci priseljencev	100.351	10.765	111.116	9,7
Slovenija – ostali	666.611	54.087	720.698	7,5
Moški – skupaj	489.437	40.587	530.024	7,7
Tujina – priseljeni skupaj	89.570	8.749	98.319	8,9
... Bosna in Hercegovina	47.654	4.074	51.728	7,9
... Srbija	10.196	677	10.873	6,2
... Hrvaška	8.430	882	9.312	9,5
... Severna Makedonija	6.812	897	7.709	11,6
... Kosovo	6.314	1.379	7.693	17,9
... Črna gora	847	110	957	11,5
... EU	5.469	379	5.848	6,5
... Ostale države	3.848	351	4.199	8,4
Slovenija – potomci priseljencev	51.922	5.397	57.319	9,4
Slovenija – ostali	347.945	26.441	374.386	7,1
Ženske – skupaj	410.339	40.517	450.856	9,0
Tujina – priseljene skupaj	43.244	7.503	50.747	14,8
... Bosna in Hercegovina	20.003	2.950	22.953	12,9
... Srbija	3.755	625	4.380	14,3
... Hrvaška	6.522	932	7.454	12,5
... Severna Makedonija	2.975	696	3.671	19,0
... Kosovo	1.352	1.061	2.413	44,0
... Črna gora	685	133	818	16,3
... EU	4.255	464	4.719	9,8
... Ostale države	3.697	642	4.339	14,8
Slovenija – potomke priseljencev	48.429	5.368	53.797	10,0
Slovenija – ostale	318.666	27.646	346.312	8,0

Vir: SURS.

Primerjava med priseljenci, potomci priseljencev in ostalim prebivalstvom pokaže, da je bila na začetku leta 2019 stopnja registrirane brezposelnosti najvišja med priseljenimi (10,9 %), sledili so potomci priseljencev (9,7 %) in nato ostali (7,5 %). Če primerjamo skupine še po spolu, je razvidno, da je bila stopnja registrirane brezposelnosti v vseh skupinah višja med ženskami kot med moškimi, pri čemer je bila pri potomcih priseljencev in rojenih v Sloveniji brez priseljskega ozadja razlika med spoloma majhna, znašala je manj kot 1 odstotno točko, pri priseljenih pa precej večja, skoraj 5 odstotnih točk (8,9 % med moškimi in 14,8 % med ženskami).

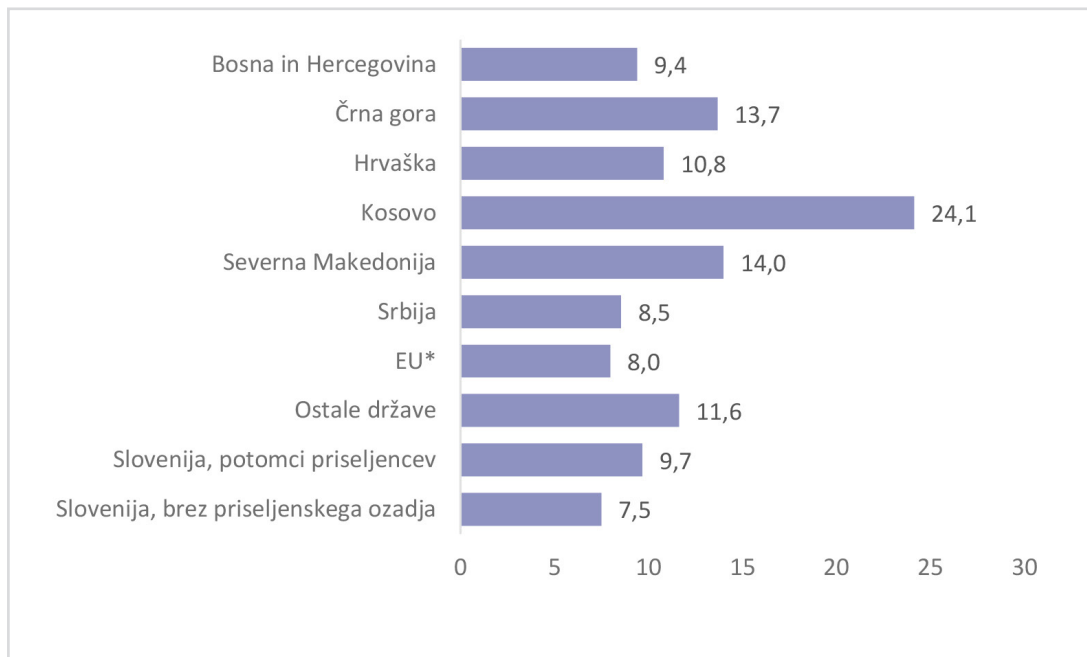
Graf 32: Stopnja registrirane brezposelnosti znotraj posameznih skupin prebivalstva Slovenije po tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2019, v %

Vir: SURS.

Podrobnejša razčlenitev po državah rojstva priseljencev pokaže, da je stopnja registrirane brezposelnosti izrazito visoka zlasti med priseljenici s Kosova.

Graf 33: Stopnja brezposelnosti med prebivalci Slovenije po tipu priseljenosti in državi prvega prebivališča, stanje na 1. 1. 2019, v %

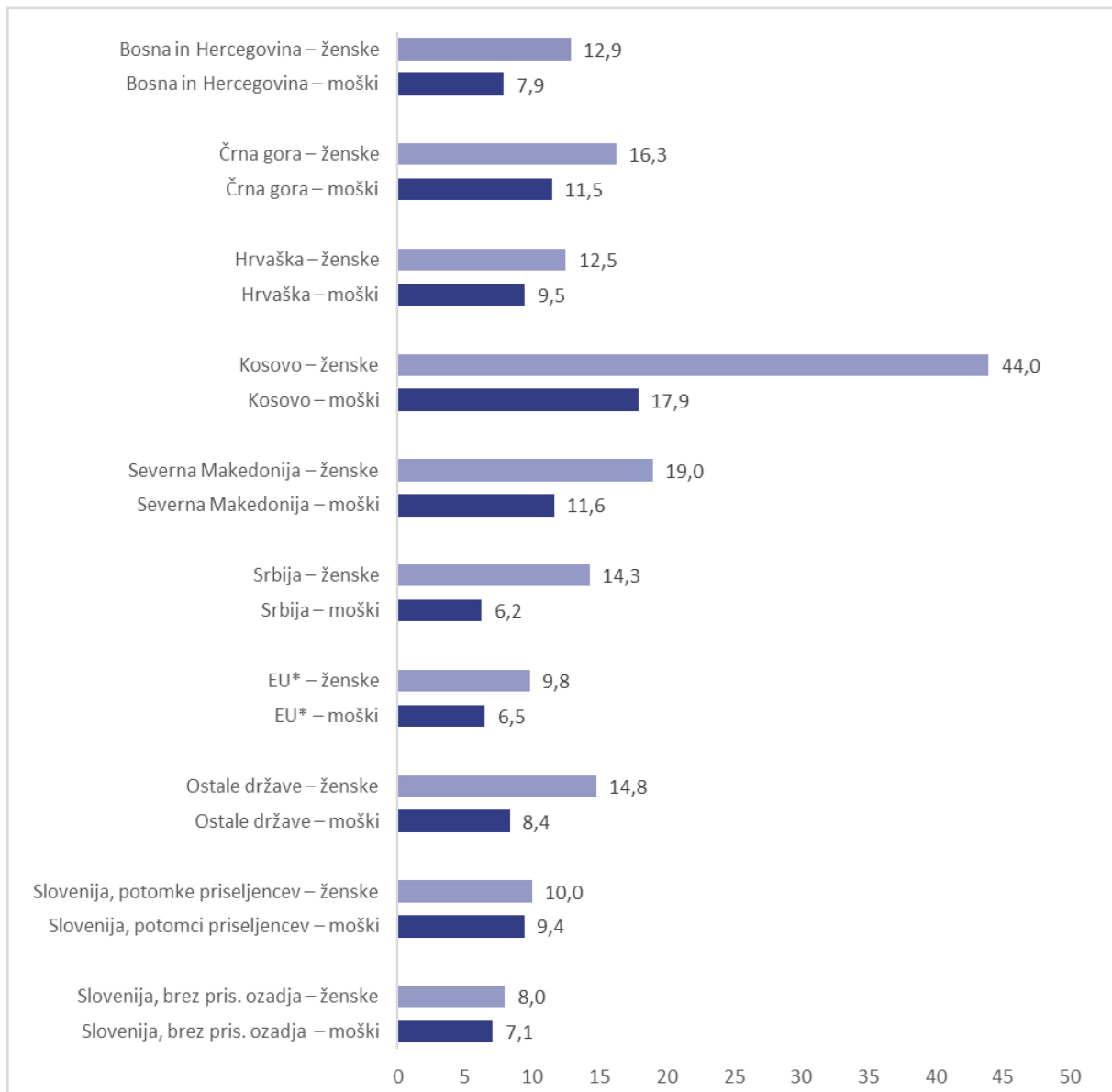

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Primerjava med spoloma (glej graf 34) pokaže, da obstaja izredno velika razlika (kar 26 odstotnih točk) v stopnji brezposelnosti med moškimi in ženskami, rojenimi na Kosovu (moški 17,9 %, ženske 44 %). Sledijo priseljenci iz Srbije z razliko med spoloma 8 odstotnih točk in priseljenci iz Severne Makedonije z razliko med spoloma 7,3 odstotne točke. Razlika, večja od 5 odstotnih točk, je bila zabeležena tudi pri priseljenih iz ostalih držav (6,4 odstotne točke), pri priseljenih iz Bosne in Hercegovine pa je znašala natanko 5 odstotnih točk.

Graf 34: Stopnja registrirane brezposelnosti znotraj posameznih skupin prebivalstva Slovenije po državi prvega prebivališča, tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2019, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.2.5 Stopnja prevelike kvalifikacije

Preveč kvalificirani delavci so opredeljeni kot osebe s terciarno ravno izobrazbe (kot je opredeljena v mednarodni standardni klasifikaciji izobrazbe (ISCED) stopnje 5–8), ki delajo v nizko ali srednje kvalificiranih poklicih (kot so opredeljeni v mednarodnem standardu klasifikacije poklicev (ISCO) skupine 4–9), za katere ni potrebna terciarna raven izobrazbe (Eurostat – Statistics Explained 2021). Stopnja prevelike kvalifikacije je delež preveč kvalificiranih oseb v skupnem številu zaposlenih oseb s terciarno ravno izobrazbe (Eurostat – Statistics Explained 2021).

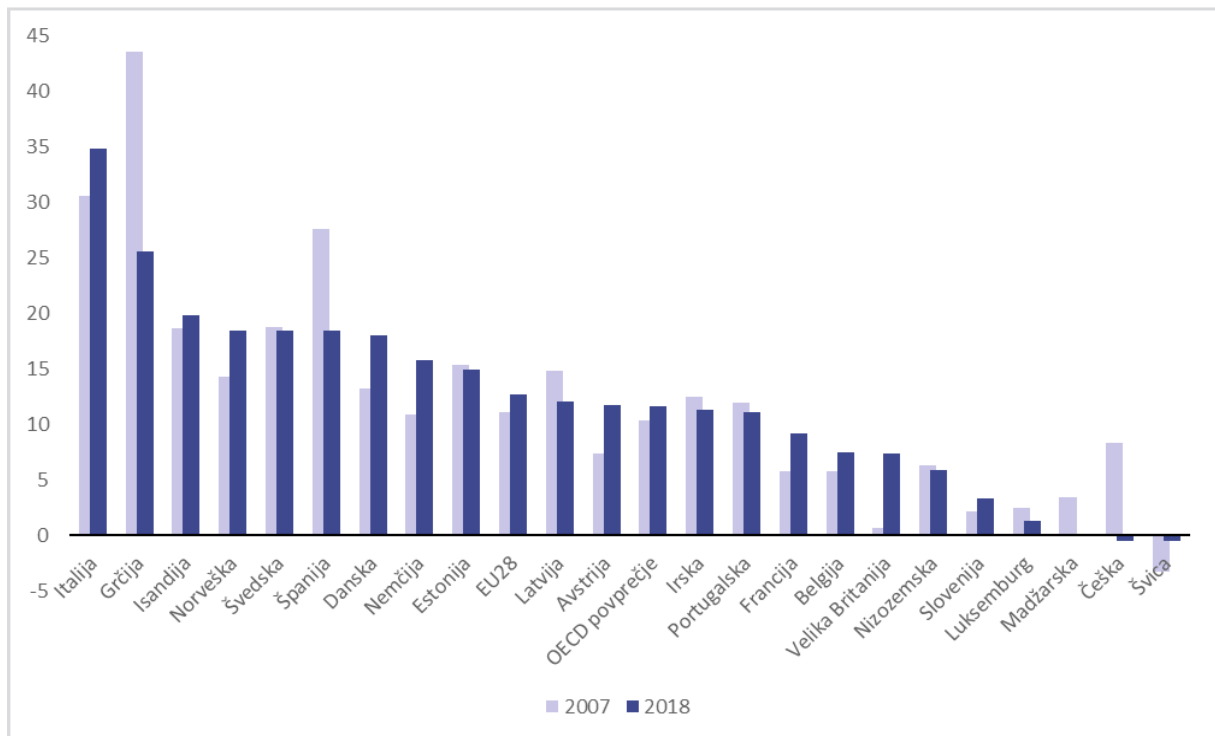
Stopnja prevelike kvalifikacije je v Sloveniji višja med priseljenimi delavci kot med delavci, rojenimi v Sloveniji. Razlika med stopnjo prevelike kvalifikacije priseljenih delavcev in stopnjo prevelike kvalifikacije v Sloveniji rojenih delavcev je leta 2007 znašala 2,1 odstotne točke, leta 2018 pa 3,3 odstotne točke. To Slovenijo uvršča med države OECD z najmanjšimi razlikami v stopnji prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci. V povprečju je omejenjena razlika v državah članicah OECD leta 2007 znašala 10,3 odstotne točke, leta 2018 pa 11,6 odstotne točke (OECD 2019a).

Tabela 36: Stopnja prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci, izbrane države članice OECD, 2007 in 2018

	2007			2018		
	Rojeni v državi poročevalki (v %)	Rojeni v tujini (v %)	Razlika	Rojeni v državi poročevalki (v %)	Rojeni v tujini (v %)	Razlika
Italija	11,5	42,1	30,6	17,6	52,5	34,9
Grčija	16,9	60,5	43,7	31,6	57,1	25,6
Islandija	9,4	28,0	18,6	14,1	33,9	19,8
Norveška	11,9	26,2	14,3	13,3	31,8	18,5
Švedska	10,6	29,4	18,8	12,3	30,8	18,5
Španija	32,3	59,9	27,6	35,6	54,1	18,5
Danska	11,9	25,2	13,3	13,1	31,1	18,0
Nemčija	19,9	30,8	10,9	16,1	31,8	15,7
Estonija	24,3	39,7	15,4	19,6	34,5	14,9
EU28 – povprečje	15,7	26,8	11,1	21,2	34,0	12,7
Latvija	14,7	29,6	14,9	20,5	32,6	12,1
Avstrija	22,3	29,7	7,4	25,8	37,5	11,7
OECD – povprečje	17,3	27,6	10,3			11,6
Irska	28,8	41,3	12,5	26,7	38,0	11,3
Portugalska	11,8	23,7	12,0	11,9	22,9	11,1
Francija	19,5	25,3	5,8	21,2	30,3	9,1
Belgija	21,5	27,3	5,8	19,3	26,7	7,5
Velika Britanija	22,3	22,9	0,6	24,1	31,5	7,4
Nizozemska	12,6	18,9	6,3	15,3	21,2	5,9
Slovenija	7,0	9,1	2,1	15,5	18,9	3,3
Luksemburg	1,9	4,4	2,5	4,7	6,0	1,3
Madžarska	10,4	13,9	3,5	14,7	14,6	0,0
Češka	5,7	14,0	8,4	18,5	18,0	-0,5
Švica	20,9	17,6	-3,3	18,5	18,0	-0,5

Vir: OECD 2019a.

Graf 35: Razlika v stopnji prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci, izbrane države članice OECD, 2007 in 2018, v odstotnih točkah

Opomba: Referenčna populacija so zaposlene osebe z visoko izobrazbo, stare 15–64 let, ki se ne izobražujejo. Podatki za evropske države se nanašajo samo na prva tri četrtletja leta 2018.

Vir: OECD 2019a.

V državah članicah EU je po podatkih Eurostata stopnja prevelike kvalifikacije delavcev, ki so bili državljani držav poročevalk, v letu 2019 v povprečju znašala 20,8 %, stopnja prevelike kvalifikacije priseljenih delavcev, ki so bili državljani drugih držav članic EU, je znašala 33,4 %, stopnja prevelike kvalifikacije priseljenih delavcev, ki so bili državljani držav nečlanic EU, pa 43,8 %. Slovenija v tem pogledu spada med manjšino držav članic EU,²¹ kjer je stopnja prevelike kvalifikacije višja med priseljenimi delavci, ki so državljani držav EU, kot med priseljenimi delavci, ki so državljani drugih držav (Eurostat – Statistics Explained 2021).

6.2.6 Delež delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas

Pogodba o zaposlitvi za določen čas je za populacijo priseljencev pogosto prvi korak za vstop na trg dela. Priseljenci, ki v državi sprejema prebivajo krajše obdobje, imajo večji delež pogodb o zaposlitvi za določen čas kot priseljenci, ki v državi sprejema prebivajo daljše časovno obdobje. Statistični podatki razkrivajo, da se vrzel v deležih pogodb o zaposlitvi za določen čas med priseljenci in prebivalci, rojenimi v državah sprejema, zmanjšuje v korelaciji z dolžino bivanja priseljencev v državi sprejema. V tretjini držav ta razlika sčasoma celo izgine. To velja na primer za nordijske države (zlasti Švedsko), Slovenijo in Nemčijo (OECD/EU 2018, 80).

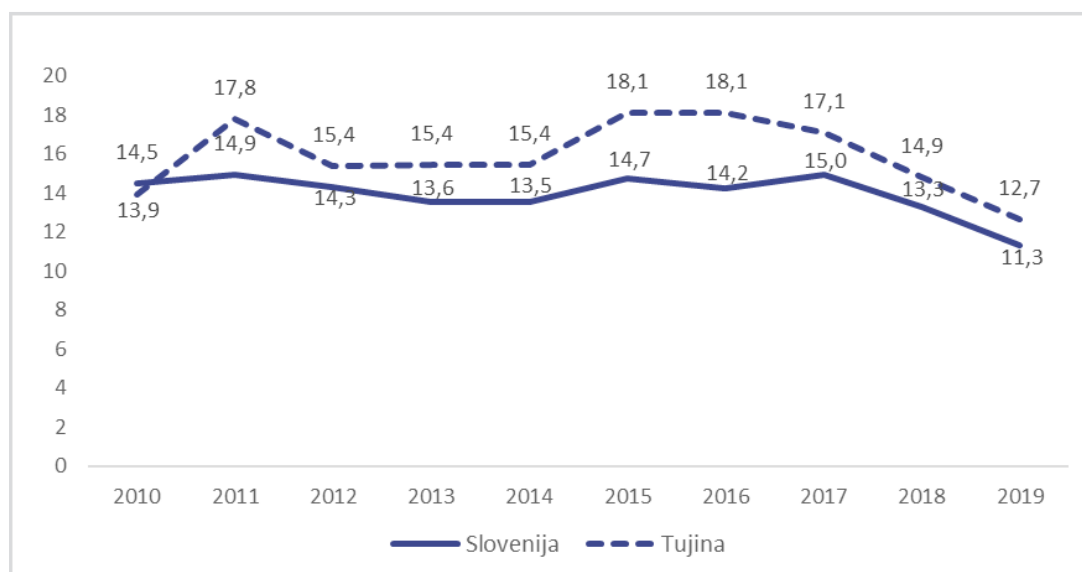
21 Poleg Slovenije so bile v tej skupini držav leta 2019 še Irska, Nemčija in Velika Britanija.

Tabela 37: Delavci s pogodbami o zaposlitvi za določen čas, stari 15–64 let, po območju rojstva, 2010–2019, število in delež med vsemi zaposlenimi

	Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Delavci s pogodbami o zaposlitvi za določen čas	Slovenija	123.900	124.100	118.400	109.600	109.500	120.400	115.600	126.400	114.700	98.400
	tujina	12.200	15.000	12.500	12.500	13.000	15.500	16.400	16.900	15.000	12.900
Zaposleni	Slovenija	853.800	830.800	825.800	807.800	808.800	816.800	812.800	844.800	860.800	868.800
	tujina	87.700	84.200	81.300	81.000	84.200	85.500	90.500	98.700	101.000	101.700
% delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas med vsemi zaposlenimi	Slovenija	14,51	14,94	14,34	13,57	13,54	14,74	14,22	14,96	13,32	11,33
	tujina	13,91	17,81	15,38	15,43	15,44	18,13	18,12	17,12	14,85	12,68

Vir: Eurostat (LFSA_PGACWS, LFST_R_E2TGAEDCU).

Razen leta 2010 je v vseh ostalih letih opazovanja delež delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas večji med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji. Razlike se gibajo med 1 (leta 2012) in 3,9 odstotne točke (leta 2016). Po letu 2016 so se hkrati s splošnim zmanjševanjem deleža delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas začele zmanjševati tudi razlike med priseljenci in ostalimi delavci. Leta 2019 je tako razlika v deležih med obema populacijama znašala 1,35 odstotne točke v škodo priseljenih delavcev. Predstavljeni rezultati Slovenijo uvrščajo pod povprečje držav članic EU, kjer so razlike med deleži priseljenih in nepriseljenih delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas praviloma večje – v letu 2019 je ta razlika v povprečju drugih držav članic EU znašala 5,78 odstotne točke v škodo priseljenih delavcev.

Graf 36: Delež delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas med vsemi zaposlenimi, starimi 15–64 let, po območju rojstva, 2010–2019, Slovenija, v %

Vir: Eurostat (LFSA_PGACWS, LFST_R_E2TGAEDCU).

6.2.7 Zaposlenost po dejavnostih

Največ tujcev je v Sloveniji zaposlenih v gradbeništvu, sledijo predelovalne dejavnosti ter promet in skladiščenje. Med slovenskimi državljani jih je največ zaposlenih v predelovalnih dejavnostih, trgovini, vzdrževanju in popravilih motornih vozil ter v izobraževanju.

Tabela 38: Delovno aktivno prebivalstvo (brez kmetov) po skupinah državljanstva in dejavnostih (standardna klasifikacija dejavnosti – SKD 2008), 2020

Dejavnosti (SKD 2008)	Delovno aktivno prebivalstvo				
	Skupaj	Državljeni Slovenije	Tujci		
			Skupaj	EU	Druge države
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	5.174	4.653	521	74	446
Rudarstvo	2.329	2.241	88	24	64
Predelovalne dejavnosti	202.780	178.560	24.220	4.259	19.961
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	7.960	7.840	120	z	z
Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja	10.489	9.804	685	98	587
Gradbeništvo	64.914	37.508	27.406	1.911	25.495
Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	113.961	107.532	6.428	1.566	4.863
Promet in skladiščenje	56.232	39.387	16.845	1.594	15.252
Gostinstvo	35.149	29.672	5.477	z	z
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	28.725	27.576	1.149	461	688
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	19.842	19.667	175	78	97
Poslovanje z nepremičninami	4.671	4.082	588	41	547
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	56.844	53.401	3.443	1.094	2.348
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	34.616	26.959	7.656	1.347	6.309
Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti	49.286	49.242	44	17	27
Izobraževanje	74.325	72.929	1.396	535	861
Zdravstvo in socialno varstvo	67.131	65.281	1.850	460	1.390
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	15.838	15.168	669	302	367
Druge dejavnosti	16.724	15.772	952	245	707
Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem, proizvodnja za lastno rabo	686	593	93	22	70
Dejavnost eksteritorialnih organizacij in teles	–	–	–	–	–

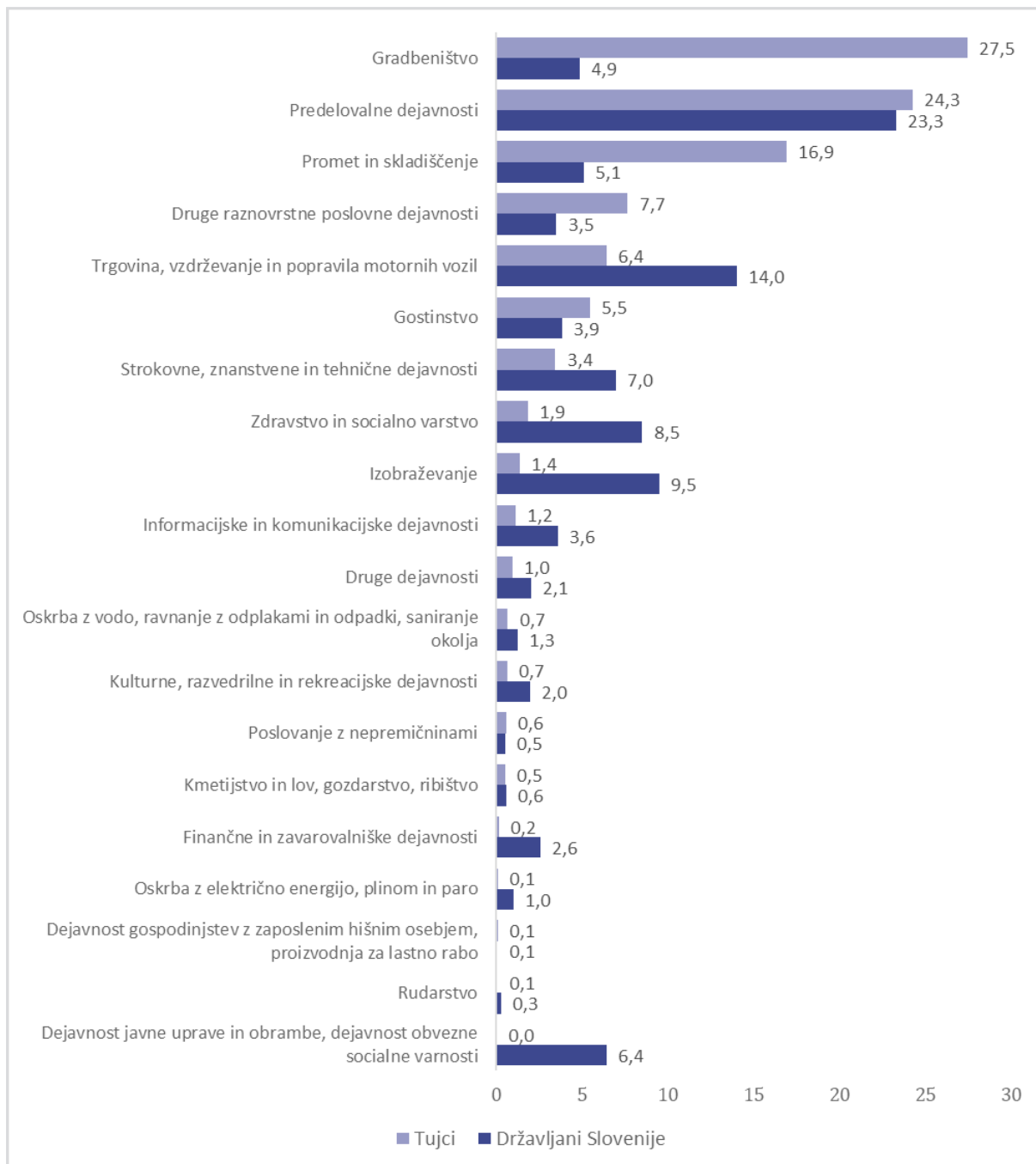
z – statistično zaupno.

Vir: SURS – SiStat (ID tabele: 0775325S).

Tabela 39: Zaposlenost državljanov Slovenije in tujih državljanov v Sloveniji po posameznih dejavnostih, 2020

Dejavnosti (SKD 2008)	Državljeni Slovenije	Tujci
	%	%
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	0,6	0,5
Rudarstvo	0,3	0,1
Predelovalne dejavnosti	23,3	24,3
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	1,0	0,1
Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja	1,3	0,7
Gradbeništvo	4,9	27,5
Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	14,0	6,4
Promet in skladiščenje	5,1	16,9
Gostinstvo	3,9	5,5
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	3,6	1,2
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	2,6	0,2
Poslovanje z nepremičninami	0,5	0,6
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	7,0	3,4
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	3,5	7,7
Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti	6,4	0,0
Izobraževanje	9,5	1,4
Zdravstvo in socialno varstvo	8,5	1,9
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	2,0	0,7
Druge dejavnosti	2,1	1,0
Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem, proizvodnja za lastno rabo	0,1	0,1
Skupaj	100	100

Vir: SURS – SiStat (ID tabele: 0775325S).

Graf 37: Zaposlenost državljanov Slovenije in tujih državljanov v Sloveniji po posameznih dejavnostih, 2020, v %

Vir: SURS – SiStat (ID tabele: 0775325S).

6.3 Izobrazba in izobraževanje

Pri obravnavanju dosežene izobrazbe kot kazalnika integracije moramo biti previdni, saj ni relevanten za vse priseljence. Pri priseljencih, ki so se priselili kot odrasli in so izobraževanje končali v državi izvora, dosežena izobrazba sama po sebi ni relevanten kazalnik integracije, ker na njihovo izobraževanje država sprejema ni imela vpliva (ima pa lahko dosežena izobrazba v državi izvora posreden vpliv na integracijo priseljencev v državi sprejema). Drugače je pri priseljencih, ki so se priselili kot otroci in so bili vključeni v izobraževalni sistem države sprejema, ali pri potomcih priseljencev. Pri slednjih je dosežena izobrazba pomemben kazalnik integracije. Priseljenski učenci in tudi potomci priseljencev se v procesu izobraževanja soočajo z večjimi izzivi kot učenci brez priseljskega ozadja. Pogosto imajo omejen dostop do kakovostne izobrazbe, prej zaključijo s šolanjem, imajo nižje akademske rezultate in so vključeni v šole z večjim številom nepriviligiranih učencev. Velik del razlik v učni uspešnosti med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja je mogoče razložiti s socialno-ekonomskim statusom družine in jezikom, ki ga učenci govorijo doma. Drugi dejavniki, ki še prispevajo k večji učni uspešnosti, so: vključevanje v predšolsko vzgojo, bralne navade v družini, več ur učenja učnega jezika v šoli, obstoj izobraževalnih virov doma, boljša socialno-ekonomska struktura populacije vseh učencev v šoli itd. (OECD 2010). Preden preverimo, kaj kažejo kazalniki integracije na področju izobraževanja v Sloveniji, pogledjmo podatke o izobrazbeni strukturi populacije priseljencev, ki jih je zbral OECD.

Tabela 40: Izobrazbena struktura populacije prebivalcev, starih 15–64 let, ki niso vključeni v izobraževalni sistem, 2017, v %

	Rojeni v tujini			Rojeni v drugi državi članici EU			Rojeni v državi nečlanici EU			Nedavni priseljenci (< 10 let)		Rojeni v državi/državah poročanja		
	Zelo nizka (ISCED 0–1)	Nizka (ISCED 0–2)	Visoka (ISCED 5–8)	Zelo nizka (ISCED 0–1)	Nizka (ISCED 0–2)	Visoka (ISCED 5–8)	Zelo nizka (ISCED 0–1)	Nizka (ISCED 0–2)	Visoka (ISCED 5–8)	Nizka (ISCED 0–2)	Visoka (ISCED 5–8)	Zelo nizka (ISCED 0–1)	Nizka (ISCED 0–2)	Visoka (ISCED 5–8)
Slovenija	2	23	18	2	16	24	2	32	9	19	13	1	12	32
OECD – skupaj	11	27	37	/	/	/	/	/	/	24	42	7	26	33
EU – skupaj	12	34	29	7	26	31	15	39	27	32	34	5	22	29

Vir: OECD/EU 2018.

V Sloveniji je visoko izobraženih med priseljenimi 18 %, medtem ko je visoko izobraženih med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, 32 %. Se je pa delež visoko izobraženih priseljencev tudi v Sloveniji povečal v obdobju 2006–2017, in sicer za 6,1 odstotne točke (OECD/EU 2018, 66–67).

Poleg velike razlike v deležu visoko izobraženih med priseljenci in rojenimi v Sloveniji se kaže še, da je med priseljenci v Sloveniji v primerjavi s priseljenci v mnogih drugih državah (povprečje držav članic OECD in povprečje držav članic EU) precej manjši delež visoko izobraženih. V povprečju je v 35 državah članicah OECD med priseljenci 37 % visoko izobraženih,

kar presega delež visoko izobraženih med nepriseljenim prebivalstvom, ki znaša v povprečju 33 %.

Predvsem pa ima v Sloveniji majhen delež priseljencev, ki so se priselili v obdobju zadnjih 10 let, visoko izobrazbo. Teh je zgolj 13 %, medtem ko jih je v državah članicah OECD (skupaj) 42 % in v državah članicah EU (skupaj) 34 % (OECD/EU 2018).

6.3.1 Izobrazbena struktura

Pri ugotavljanju dosežene ravni izobrazbe²² priseljencev in potomcev priseljencev v primerjavi z večinskim prebivalstvom je smiselna razdelitev prebivalcev v naslednje kategorije:

- prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini, ki so se priselili kot odrasli (od 15 leta);
- prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini, ki so se priselili kot otroci (do 14 leta);
- potomci priseljencev z obema staršema priseljencema;
- potomci priseljencev z enim staršem priseljencem;
- prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji z obema staršema rojenima v Sloveniji.

Za izobrazbeno strukturo prebivalstva Slovenije v letu 2018 je bilo značilno, da je bil približno enak delež nižje izobraženih (23,9 %) in višje izobraženih (23,7 %), 52,4 % prebivalcev pa je imelo srednjo raven izobrazbe. Za prebivalce Slovenije je še značilno, da je med ženskami večji delež nižje izobraženih in tudi večji delež višje izobraženih v primerjavi z moškimi.

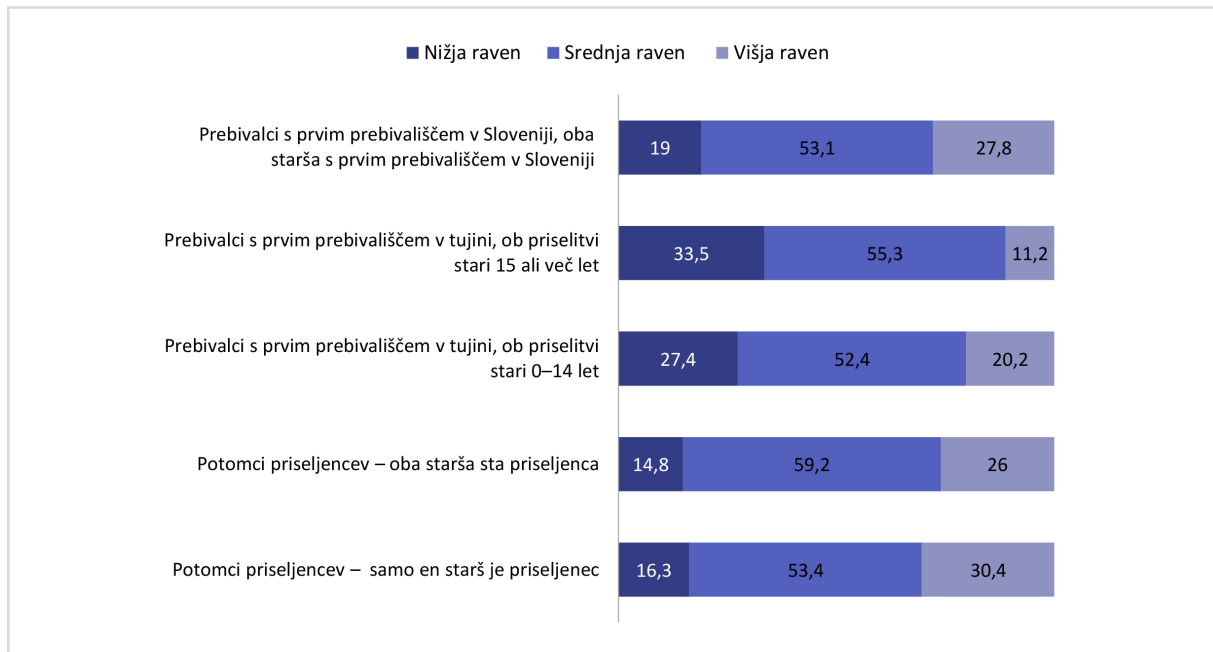
Tabela 41: Prebivalstvo Slovenije, staro 15 let ali več, po izobrazbi in spolu, 2018

	2018							
	Nižja raven izobrazbe		Srednja raven izobrazbe		Višja raven izobrazbe		Skupaj	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
Moški	169.101	19,5	524.731	60,5	173.426	20	867.258	100
Ženske	250.177	28,1	395.930	44,5	242.838	27,3	888.945	100
Skupaj	419.278	23,9	920.661	52,4	416.264	23,7	1.756.203	100

Vir: SURS (ID tabele 05G2014S).

Obstajajo tudi precejšnje razlike v izobrazbeni strukturi med populacijami priseljencev, potomcev priseljencev in večinskega prebivalstva. Največji delež visoko izobraženih je med potomci priseljencev, katerih en starš je priseljenec (30,4 %), sledijo prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, ki imajo oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji (27,8 %), in potomci priseljencev, ki imajo oba starša priseljenca (26 %). Najmanjši delež visoko izobraženih je med priseljenci, pri čemer obstajajo razlike znotraj te populacije glede na starost ob priselitvi. Med priseljenci, ki so se priselili pred 15. letom starosti, je delež visoko izobraženih 20,2 %, med priseljenci, ki so bili ob priselitvi stari 15 let in več, pa le 11,2 %.

²² Izobrazbeno strukturo smo (ob upoštevanju mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja ISCED 2011) združili v tri ravni: nižja raven (nižje od srednješolskega izobraževanja; ISCED-stopnje 0–2), srednja raven (srednješolsko izobraževanje; ISCED-stopnji 3 in 4), visoka raven (terciarno izobraževanje; ISCED-stopnje 5–8).

Graf 38: Dosežena raven izobrazbe prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po tipu priseljenosti, 2018, v %

Vir: SURS.

Tabela 42: Dosežena raven izobrazbe prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po tipu priseljenosti²³ in spolu, stanje na 1. 1. 2018

	Spol	Nižja raven izobrazbe	Srednja raven izobrazbe	Višja raven izobrazbe	Skupaj
		%	%	%	%
Prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji	Skupaj	19	53,1	27,8	100
	Moški	17,7	59,6	22,7	100
	Ženske	20,3	46,7	32,9	100
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini, ob priselitvi stari 15 let ali več	Skupaj	33,5	55,3	11,2	100
	Moški	22,5	67,8	9,6	100
	Ženske	48,5	38,2	13,3	100
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini, ob priselitvi stari 0–14 let	Skupaj	27,4	52,4	20,2	100
	Moški	25,6	57,5	16,9	100
	Ženske	29,3	46,9	23,7	100
Potomci priseljencev – oba starša priseljenca	Skupaj	14,8	59,2	26	100
	Moški	17,1	63,7	19,2	100
	Ženske	12,4	54,5	33,1	100
Potomci priseljencev – samo en starš priseljenec	Skupaj	16,3	53,4	30,4	100
	Moški	16,5	58,8	24,8	100
	Ženske	16,1	47,9	36	100

Vir: SURS.

23 V podatkih so prikazane vse skupine glede na tip priseljenosti z izjemo prebivalstva, za katerega tipa priseljenosti ni možno določiti, ker ni podatkov o nobenem od staršev.

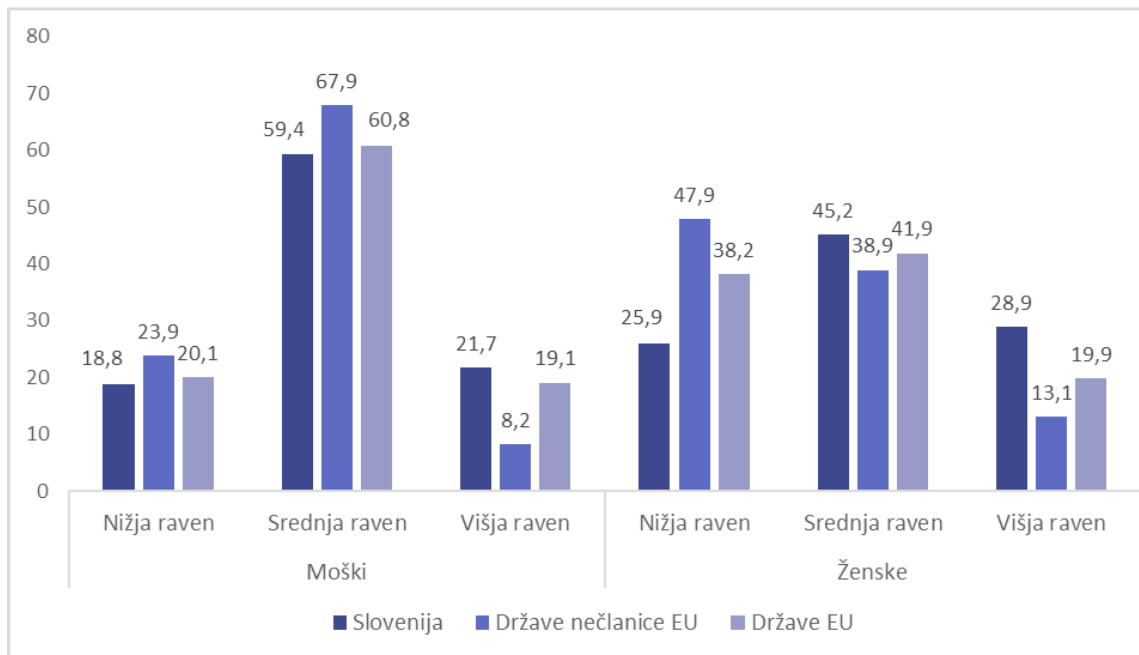
Za države članice OECD in EU je značilno, da je med ženskami večji delež visoko izobraženih kot med moškimi. To velja tudi za prebivalke s prvim prebivališčem v tujini (OECD/EU 2018, 152). Enako je v Sloveniji. Med prebivalci s prvim prebivališčem v tujini, ki so bili ob priselitvi stari 15 let ali več, je med ženskami precej večji delež visoko izobraženih v primerjavi z moškimi, hkrati pa je precej večji tudi delež nižje izobraženih. Podobno velja za prebivalce s prvim prebivališčem v tujini, ki so bili ob priselitvi stari 0–14 let. Tudi med potomci priseljencev in prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, ki imajo oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji, imajo ženske v primerjavi z moškimi precej večje deleže visoko izobraženih.

Tabela 43: Izobrazbena struktura populacije prebivalcev, starih 15 let ali več, po državi prvega prebivališča in spolu, 2018

Država prvega prebivališča	Skupaj				Moški				Ženske			
	Skupaj	Nižja raven	Srednja raven	Višja raven	Skupaj	Nižja raven	Srednja raven	Višja raven	Skupaj	Nižja raven	Srednja raven	Višja raven
Skupaj	1.756.203	419.278	920.661	416.264	867.258	169.101	524.731	173.426	888.945	250.177	395.930	242.838
	100 %	23,9 %	52,4 %	23,7 %	100 %	19,5 %	60,5 %	20 %	100 %	28,1 %	44,5 %	27,3 %
Slovenija	1.517.609	341.803	789.824	385.982	731.815	137.974	434.956	158.885	785.794	203.829	354.868	227.097
	100 %	22,5 %	52 %	25,4 %	100 %	18,8 %	59,4 %	21,7 %	100 %	25,9 %	45,2 %	28,9 %
Države nečlanice EU	174.941	58.870	98.226	17.845	103.921	24.798	70.618	8.505	71.020	34.072	27.608	9.340
	100 %	33,6 %	56,14 %	10,2 %	100 %	23,9 %	68 %	8,2 %	100 %	48 %	38,9 %	13,1 %
Države članice EU	63.653	18.605	32.611	12.437	31.522	6.329	19.157	6.036	32.131	12.276	13.454	6.401
	100 %	29,2 %	51,2 %	19,5 %	100 %	20,1 %	61 %	19,1 %	100 %	38,2 %	41,9 %	19,9 %

Vir: SURS.

V Sloveniji imajo najmanjši delež visoko izobraženih in največji delež nizko izobraženih prebivalci s prvim prebivališčem v državah nečlanicah EU. Največji delež visoko izobraženih in najmanjši delež nizko izobraženih pa imajo prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji.

Graf 39: Izobrazbena struktura populacije prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po državi prvega prebivališča in spolu, 2018, v %

Vir: SURS.

Podrobnejša razdelitev po območjih prvega prebivališča pa pokaže, da imajo največje deleže visoko izobraženih prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v Južni Ameriki (40,8 %), evropskih državah, ki niso članice EU (40,5 %), Afriki (33 %) ter Severni in Srednji Ameriki (31,3 %). Najmanjši delež visoko izobraženih (8,2 %) pa imajo prebivalci s prvim prebivališčem na območju nekdanje SFRJ, ki so hkrati najštevilčnejši.

Tabela 44: Izobrazbena struktura populacije prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, po območju prvega prebivališča in izobrazbi, 2018

Država/območje prvega prebivališča	Nižja raven izobrazbe		Srednja raven izobrazbe		Višja raven izobrazbe		Skupaj	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
Slovenija	341.803	22,5	789.824	52,0	385.982	25,4	1.517.609	100
Države nekdanje SFRJ (brez Hrvaške)	55.801	34,3	93.566	57,5	13.422	8,2	162.789	100
Države članice EU	18.605	29,2	32.611	51,2	12.437	19,5	63.653	100
Druge evropske države	1.537	24,5	2.194	35	2.544	40,5	6.275	100
Afrika	193	27,1	284	40	234	33	711	100
Južna Amerika	152	19,7	304	39,5	314	40,8	770	100
Severna in Srednja Amerika	400	31,8	464	36,9	394	31,3	1.258	100
Azija	707	25,2	1.261	44,9	841	30	2.809	100
Avstralija in Oceanija	80	24,3	153	46,5	96	29,2	329	100
Skupaj	419.278	23,9	920.661	52,4	416.264	23,7	1.756.203	100

Vir: SURS.

6.3.2 Uspešnost učencev, starih 15 let, na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti

Mnogo priseljskih učencev se v šoli srečuje s številnimi izzivi. Po priselitvi se morajo v kratkem času prilagoditi različnim akademskim pričakovanjem, naučiti se morajo nov jezik, soočajo pa se tudi z oblikovanjem nove identitete, ki vključuje tako njihovo družinsko kulturno ozadje kot elemente kulture države sprejema, pri čemer se hkrati prilagajajo pričakovanjem družine in »pritiskom« vrstnikov. V določeni meri se s podobnimi težavami soočajo tudi potomci priseljencev. Vse to se pogosto odraža na šolski uspešnosti, ki je med učenci s priseljskim ozadjem običajno slabša kot med učenci brez priseljskega ozadja. Težave so še posebej velike pri učencih, ki živijo v segregiranih soseskah z manj kakovostnimi šolami. Podatki raziskave PISA²⁴ v večini držav dosledno zaznavajo vrzel med uspešnostjo učencev s priseljskim ozadjem in učencev, ki nimajo priseljskega ozadja. Obstajajo pa precejšnje razlike med državami glede izkazane uspešnosti obeh omenjenih skupin. Čeprav ni vseeno, iz kakšnega kulturnega miljeja učenec priseljenec izhaja in v kakšen izobraževalni sistem je bil vključen pred priselitvijo, se kaže, da ima izobraževalni sistem države sprejema precejšen vpliv na uspešnost učencev s priseljskim ozadjem.

Leta 2018 je v raziskavi PISA sodelovalo 6.401 slovenskih dijakov in dijakinj (praviloma 1. letnikov srednjih šol) ter učencev in učenk, vključenih v 302 srednješolska izobraževalna programa, 43 osnovnih šol in 2 ustanovi za izobraževanje odraslih (PISA 2018 2019). V Sloveniji je bilo med učenci, ki so sodelovali v raziskavi, 8,8 % učencev s priseljskim ozadjem (5,2 % je učencev s prvim prebivališčem v tujini in 3,6 % učencev, ki so rojeni v Sloveniji, njihovi starši pa imajo prvo prebivališče v tujini).

Pri raziskavi PISA 2018 so bili učenci razvrščeni v dve kategoriji glede na priseljsko ozadje njihovih staršev:

- učenci brez priseljskega ozadja – to so učenci, katerih mama ali oče (ali oba) sta rojena v državi, v kateri se je izvajal test PISA, ne glede na to, ali je bil učenec rojen v tej državi ali ne;
- učenci s priseljskim ozadjem – to so učenci, katerih mama in oče sta bila rojena v drugi državi.

Med učenci priseljenci sta bili oblikovani še dve kategoriji (OECD 2019b):

- učenci priseljenci prve generacije – to so učenci, ki so rojeni v drugi državi in katerih oba starša sta prav tako rojena v drugi državi;
- učenci priseljenci druge generacije – to so učenci, ki so rojeni v državi, kjer se je izvajal test, in katerih oba starša sta rojena v drugi državi.

24 V raziskavo PISA so zajeti 15-letni učenci, učenke, dijakinje in dijaki (celotna populacija), ne glede na vrsto šole, ki jo obiskujejo. V Sloveniji več kot 90 % 15-letnikov obiskuje 1. letnik srednje šole, nekaj jih je v 2. letniku srednje šole, nekaj še v osnovni šoli, nekaj pa tudi v institucijah za izobraževanje odraslih in institucijah za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Namen raziskave PISA je zajeti podatke o kompetencah učencev, ki jih potrebujejo v življenju, poklicno in zasebno, in ki so pomembne tako za posameznika kot za celotno družbo. Raziskava torej ni posebej usmerjena na merjenje rezultatov šolskih kurikulumov.

Tabela 45: Povprečne vrednosti uspešnosti (v točkah) učencev, starih 15 let, po tipu priseljensosti, PISA 2018

	Vsi učenci		Učenci brez priseljenskega ozadja		Učenci priseljenci		Učenci priseljenci druge generacije		Učenci priseljenci prve generacije	
	Povp.	Stand. napaka	Povp.	Stand. napaka	Povp.	Stand. napaka	Povp.	Stand. napaka	Povp.	Stand. napaka
BRALNA PISMENOST										
Povprečje OECD*	487	(0,4)	494	(0,4)	452	(1,3)	465	(1,6)	440	(2,1)
Slovenija	495	(1,2)	502	(1,3)	439	(6,0)	464	(7,3)	422	(8,2)
MATEMATIČNA PISMENOST										
Povprečje OECD	489	(0,4)	494	(0,4)	/	/	467	(1,6)	452	(2,1)
Slovenija	509	(1,4)	516	(1,4)	448	/	472	(8,9)	425	(9,8)
NARAVOSLOVNA PISMENOST										
Povprečje OECD	489	(0,4)	494	(0,4)	/	/	463	(1,5)	446	(2,0)
Slovenija	507	(1,3)	514	(1,3)	447	/	469	(7,3)	426	(7,3)

* Vključuje 37 držav: Avstralijo, Avstrijo, Belgijo, Kanado, Čile, Kolumbijo, Češko, Dansko, Estonijo, Finsko, Francijo, Nemčijo, Grčijo, Madžarsko, Islandijo, Irsko, Izrael, Italijo, Japonsko, Korejo, Latvijo, Litvo, Luksemburg, Mehiko, Nizozemsko, Novo Zelandijo, Norveško, Poljsko, Portugalsko, Slovaško, Slovenijo, Španijo, Švedsko, Švico, Turčijo, Veliko Britanijo, ZDA.

Vir: OECD 2018b.

V Sloveniji je leta 2018 povprečna razlika v uspešnosti na področju **bralne pismenosti** med učenci s priseljenskim ozadjem in učenci brez priseljenskega ozadja znašala 63 točk v korist učencev brez priseljenskega ozadja. Ob upoštevanju socialno-ekonomskega profila učencev se je razlika zmanjšala na 28 točk, kar pomeni, da socialno-ekonomski status ne pojasni vseh razlik. Med učenci s priseljenskim ozadjem so se najbolje odrezali učenci druge generacije priseljencev (464 točk), ki pa so še vedno zaostajali za učenci brez priseljenskega ozadja, ki so dosegli 502 točki (OECD 2019b). V letu 2018 je povprečna razlika v uspešnosti pri bralni pismenosti v državah članicah OECD med učenci s priseljenskim ozadjem in učenci brez priseljenskega ozadja znašala 42 točk v korist učencev brez priseljenskega ozadja. Ob upoštevanju socialno-ekonomskega profila²⁵ učencev in šol se je razlika zmanjšala na 24 točk (OECD 2019b). Podatki kažejo, da je v Sloveniji razlika med povprečno uspešnostjo na področju bralne pismenosti med učenci brez priseljenskega ozadja in priseljenskimi učenci večja od povprečja držav članic OECD. V Sloveniji je leta 2015 (OECD 2016) povprečna razlika v uspešnosti na področju bralne pismenosti med učenci s priseljenskim ozadjem in učenci brez priseljenskega ozadja znašala 51 točk v korist učencev brez priseljenskega ozadja. Ob upoštevanju socialno-ekonomskega profila učencev se je razlika zmanjšala na 28 točk. Tudi v tem letu so se med učenci s priseljenskim ozadjem najbolje odrezali učenci druge generacije priseljencev (478 točk), ki pa so še vedno zaostajali za učenci brez priseljenskega ozadja, ki so dosegli 511 točk.

25 V raziskavi PISA je socialno-ekonomsko ozadje ocenjeno na podlagi učenčevih odgovorov o finančnih, socialnih in kulturnih virih, ki so mu v njegovem okolju na voljo v procesu izobraževanja (npr. poklic in izobrazba staršev, število razpoložljivih knjig doma ipd.).

Pri **matematični pismenosti** je v Sloveniji leta 2018 povprečna razlika v uspešnosti med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja znašala 68 točk v korist učencev brez priseljskega ozadja (PISA 2018). Rezultati v letu 2015 (OECD 2016) so pokazali 57 točk razlike v uspešnosti pri matematični pismenosti med učenci priseljenci (459 točk) in učenci brez priseljskega ozadja (516 točk), v korist slednjih. Ob upoštevanju socialno-ekonomskega statusa se je razlika zmanjšala na 24 točk, in sicer v korist učencev brez priseljskega ozadja. Rezultati v letu 2012 so pokazali 51 točk razlike v uspešnosti pri matematični pismenosti med učenci priseljenci (456 točk) in učenci brez priseljskega ozadja (506 točk), v korist slednjih. Ob upoštevanju socialno-ekonomskega statusa se je razlika zmanjšala na 26 točk, in sicer v korist učencev brez priseljskega ozadja (OECD 2013).

Pri **naravoslovni pismenosti** je v Sloveniji leta 2018 povprečna razlika v uspešnosti med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja znašala 67 točk, in sicer v korist učencev brez priseljskega ozadja (PISA 2018). Rezultati v letu 2015 so pokazali 71 točk razlike v uspešnosti pri naravoslovni pismenosti med učenci priseljenci (449 točk) in učenci brez priseljskega ozadja (520 točk), v korist slednjih. Ob upoštevanju socialno-ekonomskega statusa se je razlika zmanjšala na 45 točk, in sicer v korist učencev brez priseljskega ozadja (OECD 2016).

6.3.3 Delež 15-letnikov, ki imajo na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti nizke dosežke

Bralna pismenost

V Sloveniji je bil leta 2018 delež učencev s priseljskim ozadjem, ki so dosegli slabe rezultate v bralni pismenosti (pod ravnjo 2), precej visok (35,8 %) v primerjavi z učenci brez priseljskega ozadja, pri katerih je bil delež učencev s slabšo uspešnostjo 15,7 %. Razlika med deleži s slabšo uspešnostjo (pod ravnjo 2) učencev brez priseljskega ozadja in učenci s priseljskim ozadjem je v Sloveniji večja, kot jo kaže povprečje držav članic OECD. Precej velik delež (43,3 %) slabše uspešnosti pri bralni pismenosti (pod ravnjo 2) so imeli učenci priseljenci prve generacije, malo manjši delež (24,9 %) pa učenci priseljenci druge generacije.

Tabela 46: Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju bralne pismenosti nizke dosežke, PISA 2018

PISA 2018	Delež učencev s priseljskim ozadjem		Deleži slabše uspešnosti v bralni pismenosti (pod ravnjo 2)										Verjetnost, da bo imel učenec s priseljskim ozadjem rezultat v branju nižji od ravnji 2 v primerjavi z učencem brez priseljskega ozadja			
			Vsi učenci		Učenci brez priseljskega ozadja		Učenci s priseljskim ozadjem		Učenci priseljenci – druga generacija		Učenci priseljenci – prva generacija		Brez upoštevanja spola in socialno-ekonomskega profila učenca		Z upoštevanjem spola in socialno-ekonomskega profila učenca	
	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	Razmerje obetov**	S.N.	Razmerje obetov**	S.N.
Slovenija	8,9	(0,3)	17,9	(0,7)	15,7	(0,7)	35,8	(3,0)	24,9	(3,5)	43,3	(4,4)	3,00	(0,43)	1,94	(0,36)
OECD povprečje-36a*	13,1	(0,1)	22,6	(0,2)	20,4	(0,2)	35,0	(0,6)	30,1	(0,7)	39,8	(0,9)	2,43	(0,13)	1,93	(0,12)

* Aritmetična sredina med vsemi članicami OECD, razen Španije.

** Razmerje obetov je mera moči učinka. Obet dogodka je definiran kot količnik verjetnosti dogodka in verjetnosti nasprotnega dogodka.

S. N. – standardna napaka.

Vir: OECD 2021.

Kot pomembna dejavnika za uspešnost učencev sta se pokazala socialno-ekonomski položaj učenca oziroma njegove družine in jezik, ki ga govorijo doma.

Socialno-ekonomski položaj učenca oziroma njegove družine pomembno vpliva na njegovo uspešnost na različnih področjih. Po podatkih raziskave PISA 2018 so v večini držav učenci priseljenci običajno socialno-ekonomsko prikrajšani. Največji delež (vsaj 45 %) socialno-ekonomsko prikrajšanih med učenci priseljenci se kaže v Avstriji, Danski, Finski, Franciji, Nemčiji, Grčiji, Norveški, Sloveniji in Švedski ter na Nizozemskem in Islandiji. Natančneje je v Sloveniji kar 55 % učencev s priseljskim ozadjem v deprivilegiranem socialno-ekonomskem položaju (OECD 2019b).

Jezik, ki ga govorijo doma, v družini, je prav tako pomemben dejavnik, ki vpliva na uspešnost učenca. Med državami, kjer je imelo več kot 5 % učencev priseljsko ozadje, je bil delež tistih, ki doma ne govorijo učnega jezika, največji (tj. več kot 70 %) v Avstriji, Bruneju, Finski, Libanonu, Luksemburgu, Sloveniji in na Islandiji (OECD 2019b). Leta 2018 je v Sloveniji 78,1 % učencev priseljencev doma govorilo drug jezik (torej jezik, ki ni učni jezik v šoli). Drug jezik je doma govorilo 57,1 % priseljskih učencev druge generacije in 92,8 % priseljskih učencev prve generacije. Priseljski učenci, ki doma večinoma govorijo drug jezik, so imeli slabšo bralno pismenost (srednja vrednost: 435 točk) kot učenci priseljenci, ki doma govorijo učni jezik (srednja vrednost: 456 točk) (OECD 2019b).

Podatkov o uspešnosti na področju naravoslovne in matematične pismenosti za leto 2018 glede na priseljsko ozadje učencev nismo uspeli pridobiti, zato bomo upoštevali podatke, pridobljene v letu 2015.

Tabela 47: Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju bralne pismenosti (BP) nizke dosežke, PISA 2015

PISA 2015	Delež učencev s priseljskim ozadjem		Učenci brez priseljskega ozadja		Učenci s priseljskim ozadjem		Učenci priseljenci – druga generacija		Učenci priseljenci – prva generacija		Verjetnost, da bo imel učenec s priseljskim ozadjem uspešnost pri BP nižjo kot raven 2 v primerjavi z učencem brez priseljskega ozadja			
			Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri BP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri BP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri BP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri BP (pod ravnjo 2)		Brez upoštevanja socialno-ekonomskega statusa učenca		Z upoštevanjem socialno-ekonomskega statusa učenca	
	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	Razmerje obetov*	S.N.	Razmerje obetov*	S.N.
Slovenija	7,8	(0,5)	13,6	(0,5)	28,7	(3,2)	21,5	(3,1)	38,4	(4,9)	2,6	(0,4)	1,7	(0,4)
OECD – povprečje	12,5	(0,1)	18,1	(0,2)	32,7	(0,8)	25,9	(0,9)	38,1	(1,0)	2,5	(0,1)	2,1	(0,1)

* Razmerje obetov je mera moči učinka. Obet dogodka je definiran kot količnik verjetnosti dogodka in verjetnosti nasprotnega dogodka.
S. N. – standardna napaka.

Vir: OECD 2016.

Tudi rezultati v letu 2015 kažejo, da je delež učencev s priseljskim ozadjem, ki so dosegli slabe rezultate v bralni pismenosti (pod ravnjo 2), večji (28,7 %) od tovrstnega deleža učencev brez priseljskega ozadja (13,6 %). Razlika med deleži učencev s slabšo uspešnostjo brez priseljskega ozadja in deleži učencev s slabšo uspešnostjo s priseljskim ozadjem je v Sloveniji večja, kot to velja za povprečje držav članic OECD.

Poleg tega podatki, zbrani leta 2015, na področju bralne pismenosti kažejo v primerjavi z letom 2018 manjše deleže učencev s slabšo uspešnostjo, in to tako med učenci brez priseljskega ozadja kot med učenci s priseljskim ozadjem. To pomeni, da se je uspešnost učencev na področju bralne pismenosti leta 2018 na splošno poslabšala.

Naravoslovna pismenost

Na področju naravoslovne pismenosti se med učenci s priseljskim ozadjem beleži večje deleže tistih s slabo uspešnostjo kot med učenci brez priseljskega ozadja. Razlika med deleži učencev s slabšo uspešnostjo brez priseljskega ozadja in deleži učencev s slabšo uspešnostjo s priseljskim ozadjem je v Sloveniji večja od povprečne razlike deležev v državah članicah OECD.

Tabela 48: Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju naravoslovne pismenosti (NP) nizke dosežke, PISA 2015

PISA 2015	Delež učencev s priseljskim ozadjem		Učenci brez priseljskega ozadja		Učenci s priseljskim ozadjem		Učenci priseljenci – druga generacija		Učenci priseljenci – prva generacija		Verjetnost, da bo imel učenec s priseljskim ozadjem uspešnost pri NP nižjo kot raven 2 v primerjavi z učencem brez priseljskega ozadja			
			Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri NP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri NP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri NP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri NP (pod ravnjo 2)		Brez upoštevanja socialno-ekonomskega statusa učenca		Z upoštevanjem socialno-ekonomskega statusa učenca	
	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	Razmerje obetov*	S.N.	Razmerje obetov*	S.N.
Slovenija	7,8	(0,5)	12,6	(0,4)	36,4	(3,2)	30,6	(3,7)	44,3	(5,8)	4,0	(0,6)	2,7	(0,5)
OECD – povprečje	12,5	(0,1)	18,9	(0,2)	35,2	(0,8)	29,5	(1,0)	39,1	(0,9)	2,8	(0,4)	2,3	(0,2)

* Razmerje obetov je mera moči učinka. Obet dogodka je definiran kot količnik verjetnosti dogodka in verjetnosti nasprotnega dogodka.

S. N. – standardna napaka.

Vir: OECD 2016.

Matematična pismenost

Enako kot za bralno in naravoslovno pismenost velja za matematično pismenost. Tudi na tem področju se med učenci s priseljskim ozadjem beleži večje deleže učencev s slabo uspešnostjo kot med učenci brez priseljskega ozadja. Razlika med deleži učencev s slabšo uspešnostjo brez priseljskega ozadja in deleži učencev s slabšo uspešnostjo s priseljskim ozadjem je v Sloveniji večja od povprečne razlike deležev v državah članicah OECD.

Tabela 49: Delež učencev, starih 15 let, ki imajo na področju matematične pismenosti (MP) nizke dosežke, PISA 2015

PISA 2015	Delež učencev s priseljskim ozadjem		Učenci brez priseljskega ozadja		Učenci s priseljskim ozadjem		Učenci priseljenci – druga generacija		Učenci priseljenci – prva generacija		Verjetnost, da bo imel učenec s priseljskim ozadjem uspešnost pri MP nižjo kot raven 2 v primerjavi z učencem brez priseljskega ozadja			
			Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri MP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri MP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri MP (pod ravnjo 2)		Delež učencev s slabšo uspešnostjo pri MP (pod ravnjo 2)		Brez upoštevanja socialno-ekonomskega statusa učenca		Z upoštevanjem socialno-ekonomskega statusa učenca	
	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	%	S.N.	Razmerje obetov*	S.N.	Razmerje obetov*	S.N.
Slovenija	7,8	(0,5)	14,1	(0,6)	33,6	(2,9)	29,3	(3,5)	39,4	(4,7)	3,1	(0,4)	2,1	(0,3)
OECD – povprečje	12,5	(0,1)	21,2	(0,2)	36,0	(0,8)	30,5	(1,0)	39,7	(1,0)	2,7	(0,3)	2,2	(0,3)

* Razmerje obetov je mera moči učinka. Obet dogodka je definiran kot količnik verjetnosti dogodka in verjetnosti nasprotnega dogodka.

S. N. – standardna napaka.

Vir: OECD 2016.

6.3.4 Delež 30–34-letnikov s terciarno stopnjo (višja raven) izobrazbe

Raziskava, izvedena leta 2016,²⁶ je pokazala, da se študenti s priseljenkim ozadjem pogosteje vključujejo v višje-/visokošolske strokovne programe ali krajše oblike (izrednega) študija kot pa v redne univerzitetne programe (Gril et al. 2018). Statistični podatki kažejo, da imajo v starostni skupini 30–34 let priseljenci in potomci priseljencev manjši delež višje izobraženih v primerjavi s prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, ki imajo oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji. V Sloveniji imajo v starostni skupini 30–34 let najmanjši delež višje izobraženih (14,3 %) prebivalci s prvim prebivališčem v tujini, ki so bili ob priselitvi stari 15 ali več let. S 30,7-odstotnim deležem višje izobraženih jim sledijo potomci priseljencev, ki imajo oba starša priseljenca. Še večji delež višje izobraženih (39,7 %) imajo potomci priseljencev, katerih en starš je priseljenec. Največji delež visoko izobraženih (47,2 %) pa imajo prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, ki imajo oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji.

Tabela 50: Število in delež prebivalcev Slovenije, starih 30–34 let, z višjo ravnjo izobrazbe, po tipu priseljenosti in spolu, stanje na 1. 1. 2018

Tip priseljenosti	Število prebivalcev, starih med 30–34 let								
	Skupaj			Moški			Ženske		
	Skupaj	Višja raven izobrazbe		Skupaj	Višja raven izobrazbe		Skupaj	Višja raven izobrazbe	
	Število	Število	%	Število	Število	%	Število	Število	%
Prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji, oba starša s prvim prebivališčem v Sloveniji	97.946	46.239	47,2	49.734	17.200	34,6	48.212	29.039	60,2
Priseljenci s prvim prebivališčem v tujini, ob priselitvi stari 15 ali več let	16.131	2.299	14,3	10.140	825	8,1	5.991	1.474	24,6
Potomci priseljencev – oba starša priseljenca	10.005	3.070	30,7	5.088	1.084	21,3	4.917	1.986	40,4
Potomci priseljencev – samo en starš priseljenec	10.645	4.222	39,7	5.484	1.585	29	5.161	2.637	51,1
Skupaj	134.727	55.830	41,4	49.734	17.200	34,6	64.281	35.136	54,7

Vir: SURS.

Slovenija, Hrvaška, Italija in Grčija so bile v letu 2015 države, v katerih so imeli priseljenci, stari 30–34 let, najmanjše deleže visoko izobraženih med državami članicami EU-28 (Juchno in Agafitei 2017, 34).

Ženske v starosti 30–34 let imajo v primerjavi z moškimi večje deleže višje izobraženih. To velja za populacije priseljencev, potomcev priseljencev in večinskega prebivalstva.

²⁶ Raziskava je vključevala 4.968 študentov, kar predstavlja 6,5 % študentske populacije v študijskem letu 2015/2016, ko je bilo v Sloveniji v terciarno izobraževanje vpisanih 77.354 študentov in študentk (Gril et al. 2018).

6.3.5 Delež mladih, ki zgodaj (stari 18–24 let) opustijo izobraževanje in usposabljanje

Podatki o mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, so pridobljeni iz raziskave EU-LFS.

V Sloveniji je leta 2009 delež vseh mladih (starih 18–24 let), ki so opustili izobraževanje, znašal 5,3 %, v letu 2020 pa 4,1 %, kar kaže na napredek.

Mladi prebivalci Slovenije, stari 18–24 let, ki so rojeni v tujini, imajo v primerjavi z mladimi, rojenimi v Sloveniji, v časovnem obdobju 2009–2020 precej večje deleže tistih, ki so zgodaj opustili izobraževanje. Razlika med deleži mladih, rojenih v tujini, ki so zgodaj opustili izobraževanje, in mladih, rojenih v Sloveniji, je bila še posebej velika v letih 2010 in 2011, kar je verjetno posledica gospodarske krize.²⁷ Podatki v letu 2020 kažejo na veliko zmanjšanje deleža mladih, rojenih v tujini, ki so opustili izobraževanje. Zmanjšala pa se je tudi razlika v deležih mladih, rojenih v tujini in Sloveniji, ki so zgodaj opustili izobraževanje.

Povprečni deleži mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje, so v državah članicah EU-28 precej večji kot v Sloveniji. To velja za priseljence in večinsko prebivalstvo.

Tabela 51: Delež mladih (18–24 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča, 2009–2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%											
	Slovenija											
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini*	13,0	20,0	17,3	10,1	16,4	13,5	16,5	15,6	/	11,6	11,6	7,4
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji	5,0	4,5	3,6	4,2	3,5	4,0	4,3	4,4	4,2	3,6	4,0	3,8
Skupaj	5,3	5,0	4,2	4,4	3,9	4,4	5,0	4,9	4,3	4,2	4,6	4,1
EU-28												
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v tujini	26,1	25,6	24,8	24,2	21,9	20,2	19,5	19,8	19,3	20,2	19,9	/
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v državah poročevalkah	13,1	12,8	12,3	11,6	11,0	10,3	10,1	9,8	9,6	9,4	9,2	/
Skupaj	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11,0	10,7	10,5	10,5	10,3	/

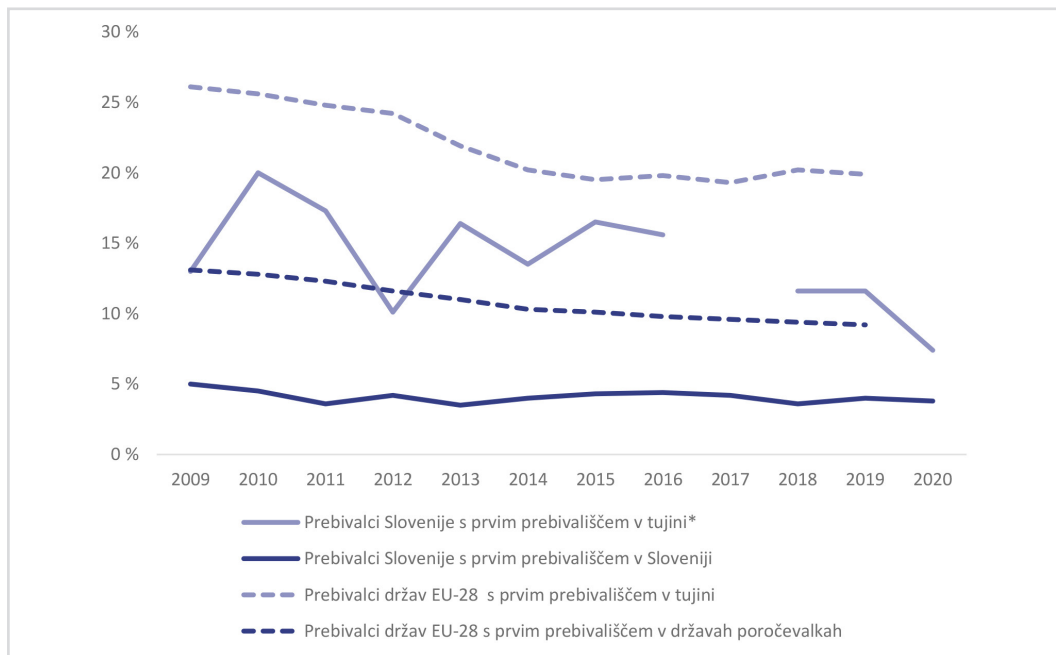
/ – ni podatka.

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_02).

²⁷ Raziskava je pokazala, da so študenti s priseljskim ozadjem pogosteje odvisni od lastnega zaslужka in ne od finančne podpore družine. Posledično imajo pogosteje finančne težave (Gril et al. 2018).

Graf 40: Delež mladih v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča, 2009–2020

* Nizka zanesljivost podatkov.

Opomba: v letu 2017 za prebivalce Slovenije s prvim prebivališčem v tujini ni podatka; v letu 2020 ni podatkov za prebivalce držav članic EU-28.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_02).

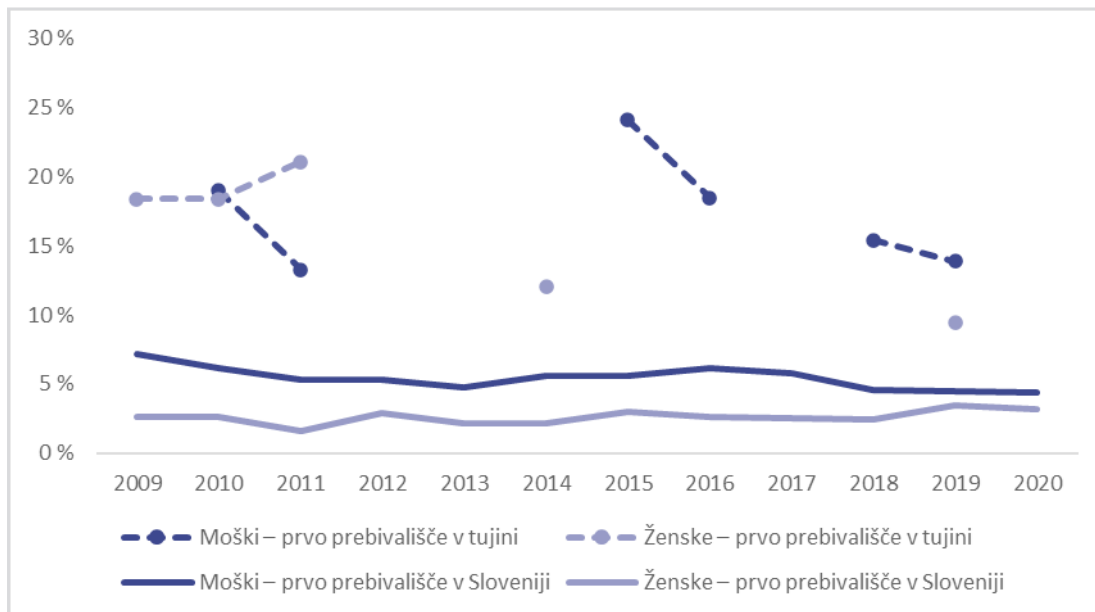
Delež žensk, rojenih v Sloveniji, ki so zgodaj opustile izobraževanje, je v celotnem časovnem obdobju (2009–2020) manjši od deleža moških, rojenih v Sloveniji, ki so zgodaj opustili izobraževanje. Za mlade, rojene v tujini, ki so zgodaj opustili izobraževanje, v velikem številu časovnih točk ni podatka o opuščanju izobraževanja glede na spol. V letih 2010 in 2019 je bil delež žensk, rojenih v tujini, ki so zgodaj opustile izobraževanje, manjši od deleža moških, rojenih v tujini, ki so zgodaj opustili izobraževanje. V letu 2011 pa je bil delež žensk, rojenih v tujini, ki so opustile izobraževanje, precej večji od deleža moških, rojenih v tujini, ki so opustili izobraževanje.

Tabela 52: Delež mladih (starih 18–24 let) v Sloveniji, ki so opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020

Območje prvega prebivališča	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tujina	Moški	/	19,0	13,3	/	/	/	24,1	18,5	/	15,4	13,9	/
	Ženske	18,4	18,4	21,1	/	/	12,0	/	/	/	/	9,4	/
Slovenija	Moški	7,2	6,1	5,3	5,3	4,7	5,6	5,6	6,1	5,8	4,6	4,5	4,4
	Ženske	2,6	2,6	1,6	2,9	2,1	2,1	3,0	2,6	2,5	2,4	3,4	3,2

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_02).

Graf 41: Delež mladih v Sloveniji, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020

Opomba:

– za moške, ki imajo prvo prebivališče v tujini, v letih 2009, 2012, 2013, 2014, 2017 in 2020 ni podatka;

– za ženske, ki imajo prvo prebivališče v tujini, v letih 2012, 2013, 2015, 2016, 2017, 2018 in 2020 ni podatka.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_02).

Velike razlike obstajajo tudi med deleži mladih, ki so zgodaj opustili izobraževanje, glede na državljanstvo. Te razlike so še posebej izrazite v obdobju 2011–2016. Po letu 2018 se je delež mladih s tujim državljanstvom, ki so zgodaj opustili izobraževanje, nekoliko zmanjšal. Še vedno pa je ta delež velik v primerjavi z deležem mladih s slovenskim državljanstvom, ki zgodaj opustijo izobraževanje.

Tabela 53: Delež mladih v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%											
	Slovenija											
Tuji državljani*	/	/	20,2	19,1	25,7	18,3	20,2	17,8	/	10,3	11,9	8,7
Državljeni Slovenije	5,1	4,8	3,9	4,1	3,5	4,0	4,4	4,4	4,3	3,8	4,1	3,8
Skupaj	5,3	5,0	4,2	4,4	3,9	4,4	5,0	4,9	4,3	4,2	4,6	4,1
EU-28												
Tuji državljani	30,7	29,8	29,2	28,0	25,6	23,4	22,2	22,8	22,0	22,8	23,0	/
Državljeni držav poročevalk EU-28	13,0	12,8	12,3	11,6	10,9	10,3	10,1	9,7	9,6	9,4	9,1	/
Skupaj	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11,0	10,7	10,5	10,5	10,3	/

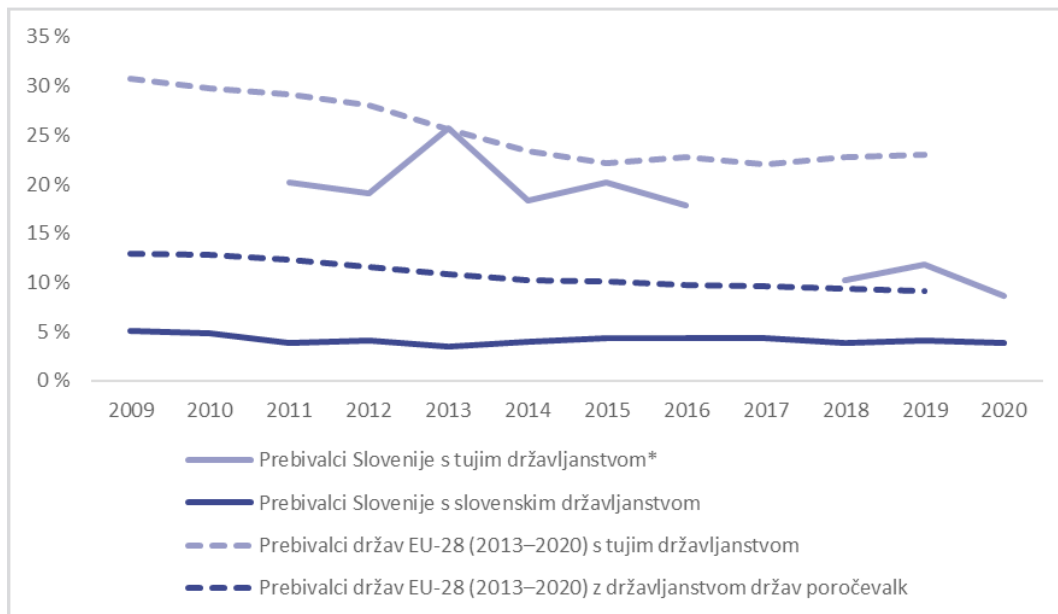
/ – ni podatka.

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_01).

V letu 2013 je bil v Sloveniji delež mladih s tujim državljanstvom, ki so opustili izobraževanje, primerljiv s povprečnim tovrstnim deležem mladih v državah članicah EU-28. Po letu 2017 so se v Sloveniji deleži mladih s tujim državljanstvom, ki so opustili izobraževanje, precej zmanjšali. V letih 2018 in 2019 sta bila omenjena deleža v Sloveniji precej manjša, kot sta bila povprečna deleža v državah članicah EU-28.

Graf 42: Delež mladih v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_01).

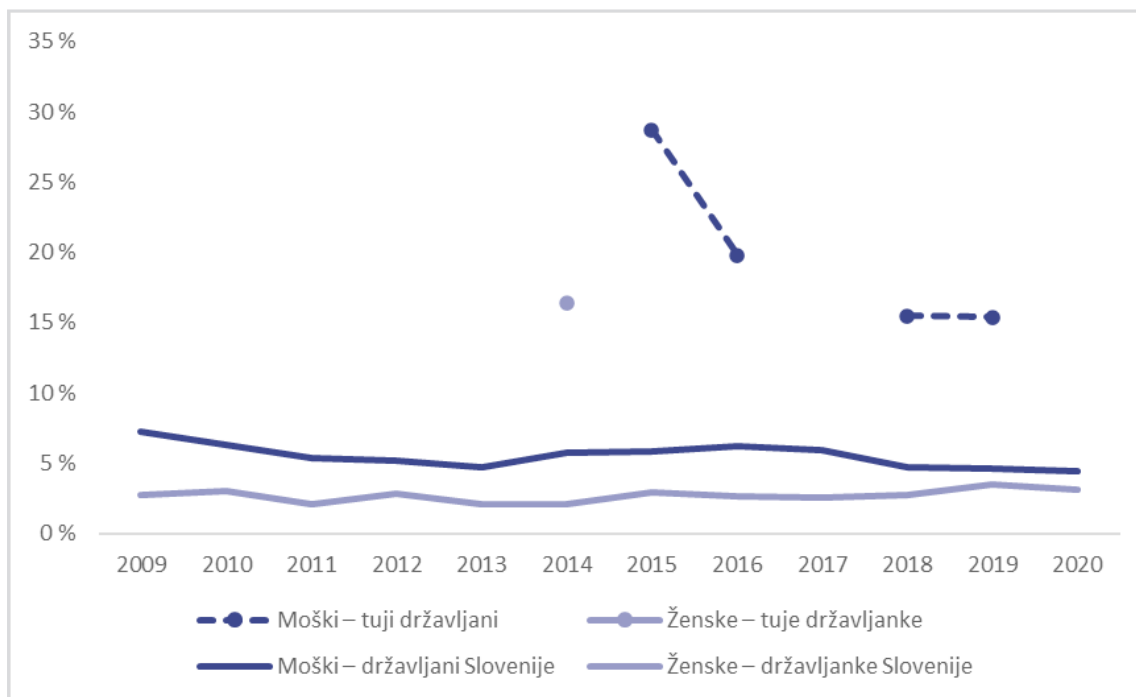
Podatkov o mladih v Sloveniji, ki imajo tuje državljanstvo in opustijo izobraževanje, po spolu nimamo. Iz podatkov o mladih v Sloveniji, ki imajo slovensko državljanstvo in opustijo izobraževanje, pa je razvidno, da ženske v manjših deležih opuščajo izobraževanje kot moški.

Tabela 54: Delež mladih v Sloveniji, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Državljanstvo	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Državljanstvo tuje države	Moški	/	/	/	/	/	/	28,7	19,8	/	15,5	15,4	/
	Ženske	/	/	/	/	/	16,4	/	/	/	/	/	/
Državljanstvo Slovenije	Moški	7,2	6,3	5,4	5,2	4,7	5,7	5,8	6,2	5,9	4,7	4,6	4,4
	Ženske	2,7	3,0	2,1	2,8	2,1	2,1	2,9	2,6	2,5	2,7	3,5	3,1

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_01).

Graf 43: Delež mladih v Sloveniji, ki so zgodaj (stari 18–24 let) opustili izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Opomba: nizka zanesljivost podatkov velja za tuje državljane, ženske in moške, v letih 2018, 2019 in 2020.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_01).

6.3.6 Delež mladih (15–29 let), ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje

Podatki o mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, so pridobljeni iz raziskave EU-LFS.

V celotnem obdobju 2009–2020 je v Sloveniji delež mladih (15–29 let), rojenih v tujini, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, bistveno večji od deleža mladih, rojenih v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem. V obdobju 2012–2014 so deleži mladih, rojenih v tujini, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, presegali 30 %. V zadnjem obdobju (po letu 2015) se je ta delež zmanjšal in dosegel najnižjo vrednost v letu 2020 (17,6 %).

V Sloveniji so deleži mladih (15–29 let), rojenih v tujini, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, v večini časovnih točk večji od povprečnih tovrstnih deležev mladih v državah članicah EU-28. Deleži mladih, rojenih v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, pa so manjši od povprečnih deležev mladih, rojenih v državah poročevalkah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem.

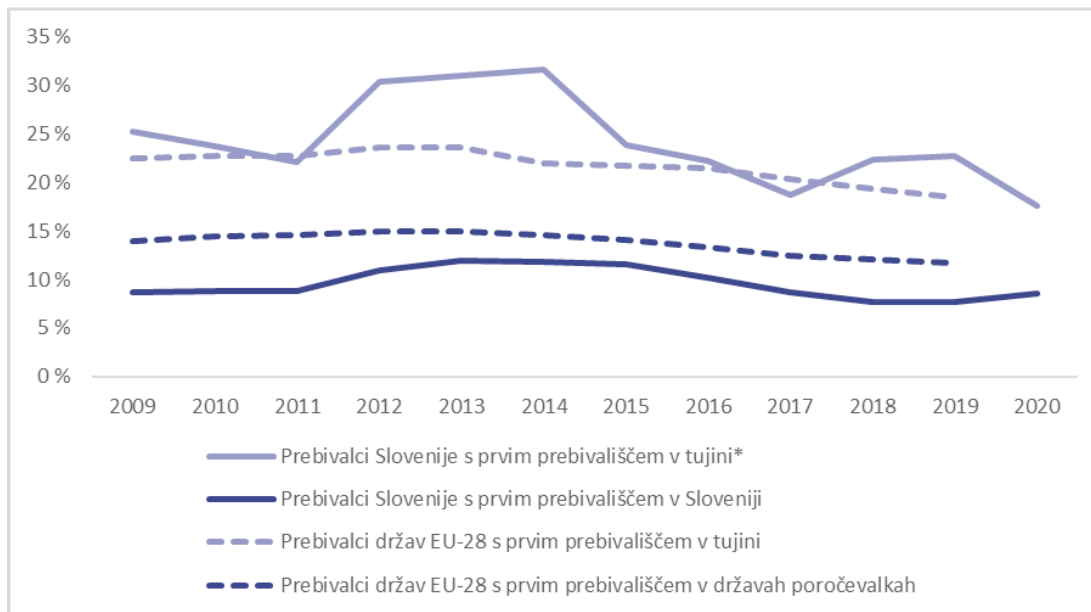
Tabela 55: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču, 2009–2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%											
	Slovenija											
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini*	25,3*	23,7*	22,1*	30,4	31,0	31,6	23,9	22,3	18,7*	22,4	22,7	17,6
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji	8,7	8,8	8,8	10,9	11,9	11,8	11,6	10,2	8,7	7,7	7,7	8,5
Skupaj	9,3	9,4	9,4	11,8	12,9	12,9	12,3	10,9	9,3	8,8	8,8	9,2
	EU-28											
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v tujini	22,5	22,8	22,7	23,6	23,6	22,0	21,7	21,5	20,3	19,3	18,5	/
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v državah poročevalkah	13,9	14,4	14,6	15,0	15,0	14,6	14,1	13,3	12,5	12,1	11,7	/
Skupaj	14,8	15,3	15,4	15,9	15,9	15,4	14,8	14,2	13,4	12,9	12,5	/

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_28).

V Sloveniji je v celotnem obdobju (2009–2020) razlika med deleži mladih, rojenih v tujini, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, ter deleži mladih, rojenih v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, precej večja od razlike med povprečnimi deleži mladih prebivalcev držav članic EU-28, rojenih v tujini, in povprečnimi deleži mladih prebivalcev držav članic EU-28, rojenih v državah poročevalkah, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem.

Graf 44: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču, 2009–2020

* Nizka veljavnost podatkov za prebivalce s prvim prebivališčem v tujini, v letih 2009, 2010, 2011 in 2017.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_28).

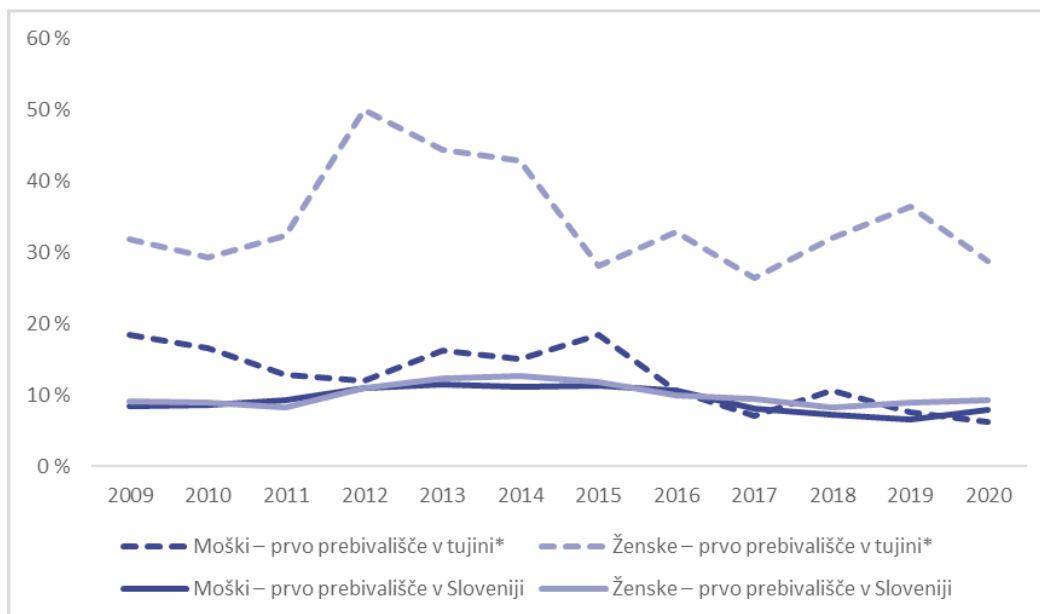
Tabela 56: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020

Območje prvega prebivališča	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tujina*	Moški	18,4	16,6	12,8	12,0	16,3	15,1	18,4	10,6	7,0	10,7	7,6	6,3
	Ženske	31,9	29,4	32,4	50,1	44,4	42,9	28,1	32,9	26,5	32,0	36,5	28,9
Slovenija	Moški	8,4	8,6	9,2	10,9	11,5	11,1	11,3	10,6	8,1	7,2	6,6	7,9
	Ženske	9,1	9,0	8,3	11,0	12,3	12,7	11,9	9,9	9,4	8,2	8,9	9,2

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_28).

Med mladimi, rojenimi v Sloveniji, ki niso zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem, razlike med spoloma niso tako izrazite kot med mladimi, rojenimi v tujini, ki niso zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem. Deleži žensk, rojenih v tujini, ki niso zaposlene niti vključene v izobraževalni sistem, so veliko večji kot deleži moških, rojenih v tujini, ki niso zaposleni niti vključeni v izobraževalni sistem. To velja za celotno obdobje 2009–2020.

Graf 45: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020

* Nizka zanesljivost podatkov velja za ženske s prvim prebivališčem v tujini v letih 2009, 2010, 2011, 2015, 2016, 2017 in 2020, za moške s prvim prebivališčem v tujini v vseh časovnih točkah in za prebivalce s prvim prebivališčem v tujini (skupaj) v letih 2009, 2010, 2011 in 2017.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_28).

Podatki kažejo, da je v Sloveniji velika razlika med deleži mladih, ki imajo tuje državljanstvo in niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje, ter deleži mladih, ki imajo slovensko državljanstvo in niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje, v prid slednjih. Opaziti pa je pozitiven trend, saj se je delež mladih, ki imajo tuje državljanstvo in niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje, s 45,4 % v letu 2009 zmanjšal na 19,5 % v letu 2020.

Tabela 57: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%											
	Slovenija											
Tuji državljani	45,4*	43,0*	29,4*	41,8	39,2	38,5	25,0*	22,9*	18,0*	23,4	26,8	19,5
Državljeni Slovenije	8,9	8,9	9,0	11,0	12,0	11,9	11,8	10,4	8,9	7,9	7,6	8,5
Skupaj	9,3	9,4	9,4	11,8	12,9	12,9	12,3	10,9	9,3	8,8	8,8	9,2
	EU-28											
Tuji državljani	23,8	24,2	24,0	24,9	24,8	23,1	22,6	22,8	21,5	20,4	19,7	/
Državljeni držav poročevalk EU-28	14,0	14,5	14,7	15,1	15,1	14,7	14,2	13,4	12,6	12,2	11,7	/
Skupaj	14,8	15,3	15,4	15,9	15,9	15,4	14,8	14,2	13,4	12,9	12,5	/

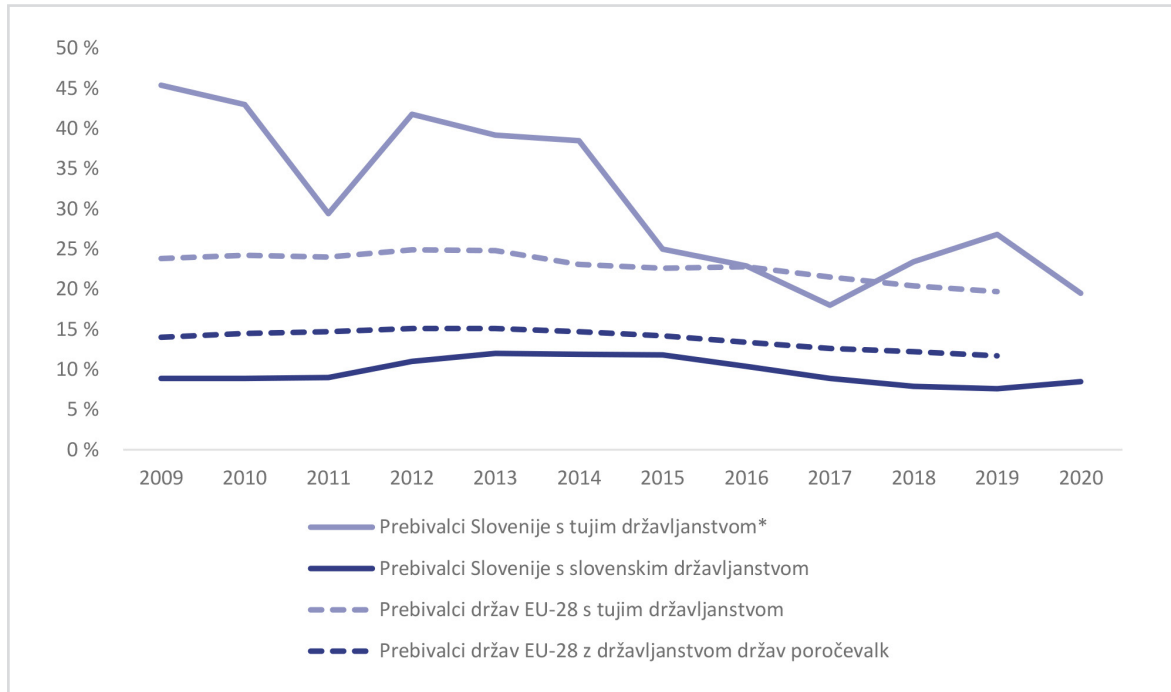
* Nizka zanesljivost podatkov.

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_23).

Povprečni deleži na ravni držav članic EU-28 prav tako kažejo večje deleže mladih, ki imajo tuje državljanstvo in niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje, v primerjavi z deleži mladih, ki so državljani držav poročevalk EU-28, vendar pa razlike med njimi niso tako velike, kot so v Sloveniji.

Graf 46: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu, 2009–2020

* Nizka zanesljivost podatkov v letih: 2009, 2010, 2011, 2015, 2016, 2017.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_23).

Deleži mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, so v Sloveniji izrazito veliki med ženskami s tujim državljanstvom.

Tabela 58: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Državljanstvo	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Državljanstvo tuje države	Moški*	/	/	/	14,6	14,2	15,5	15	7,3	/	10,4	8,7	6,3
	Ženske	55,9	62,2	60,7	68	57,8	52,2	31,8	37,8	27,1	33,4	43,1	32,1
Državljanstvo Slovenije	Moški	8,6	8,8	9,5	10,8	11,7	11,1	11,6	10,7	8,2	7,3	6,5	7,9
	Ženske	9,2	9	8,4	11,1	12,3	12,9	12	10	9,7	8,5	8,8	9,2

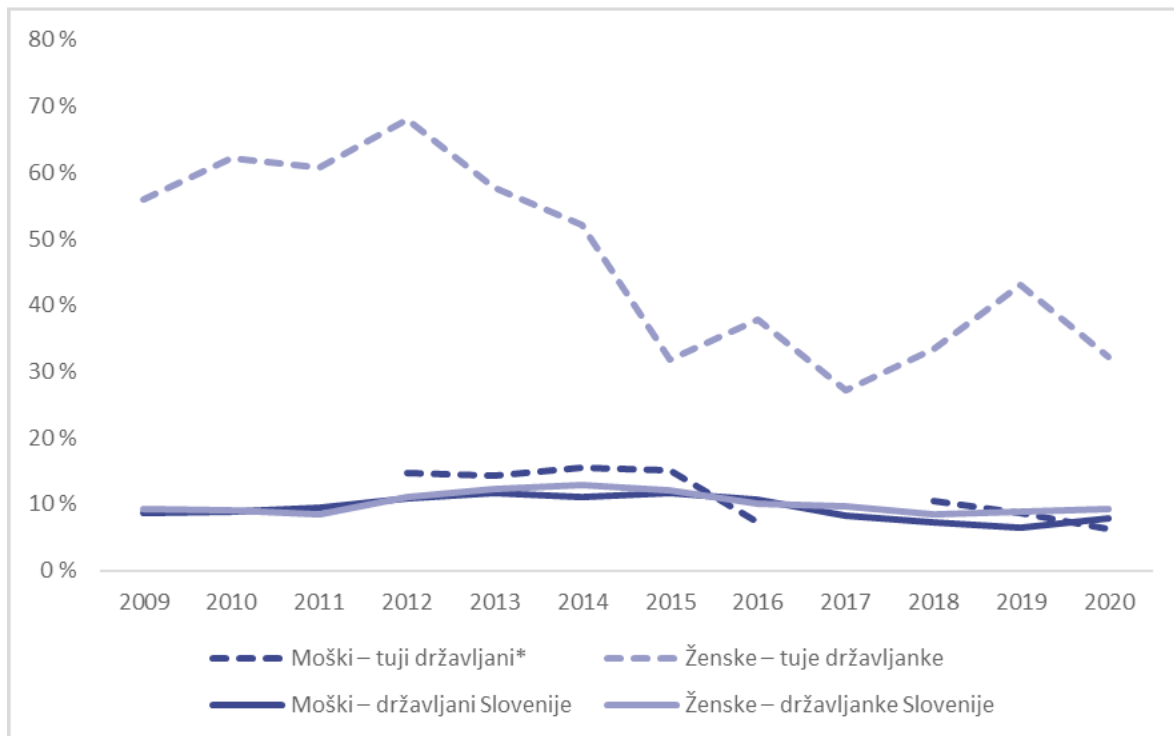
* Nizka zanesljivost podatkov.

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_23).

Graf 47: Delež mladih (15–29 let) v Sloveniji, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (EDAT_LFSE_23).

6.3.7 Delež odraslih (25–64 let), vključenih v formalno oziroma neformalno izobraževanje

Podatki o odraslih, starih 25–64 let, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje, se nanašajo na vključenost posameznikov v različne oblike izobraževanja in usposabljanja v obdobju 4 tednov pred anketiranjem in so pridobljeni iz raziskave EU-LFS.

Slovenija se v zadnjih letih sooča s pomanjkanjem ustrezne delovne sile, kar je pretežno posledica demografske strukture prebivalstva (staranje prebivalstva), v manjši meri pa je to povezano tudi z neskladjem med usposobljenostjo delovne sile in potrebami trga dela. Hiter tehnološki razvoj prinaša spremembe v potrebah trga dela po novih znanjih. Vključevanje odraslih prebivalcev Slovenije v različne oblike formalnega in neformalnega izobraževanja (tako imenovano vseživljenjsko učenje) posredno vpliva na zagotavljanje ustrezno usposobljene delovne sile in s tem na večjo konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Tudi za priseljence je pomembno, da se v državi sprejema lahko vključijo v različne oblike izobraževanj in usposabljanj, bodisi da gre za tečaje jezika države sprejema ali za pridobivanje drugih znanj, potrebnih za uspešno vključevanje na trg dela.

Tabela 59: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču, 2009–2020

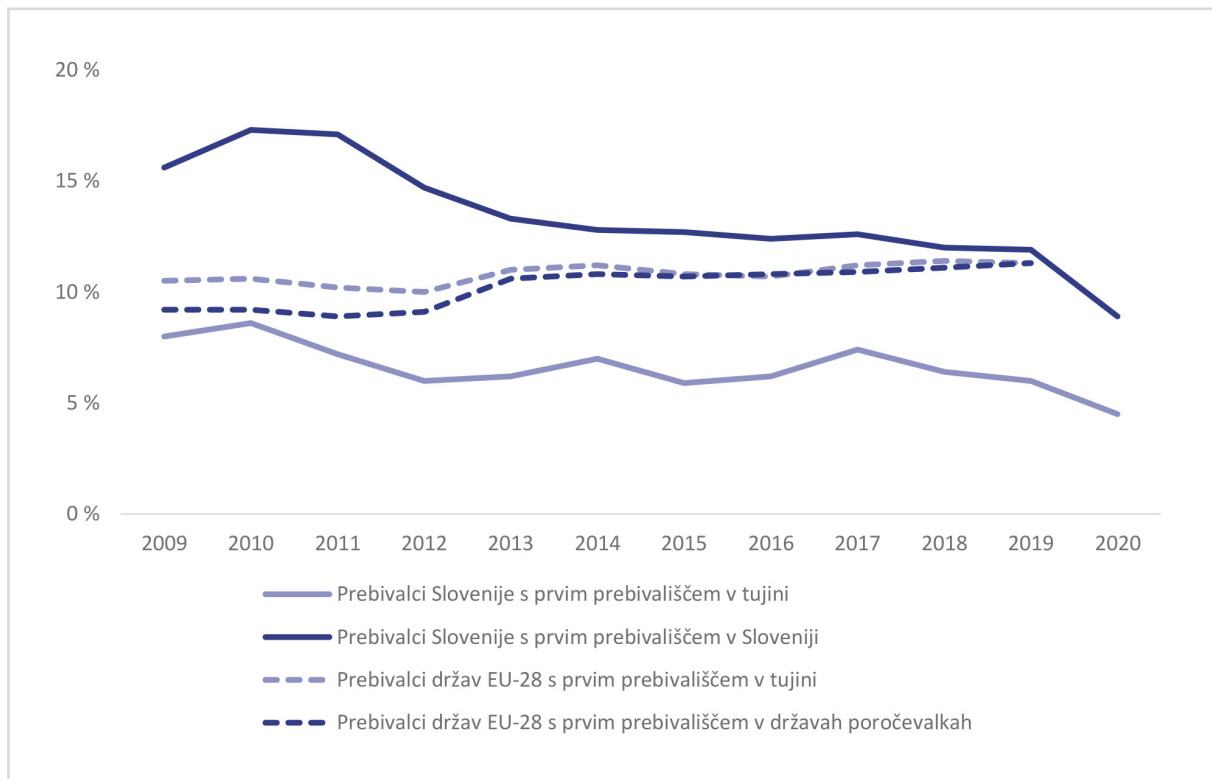
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%											
	Slovenija											
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini	8,0	8,6	7,2	6,0	6,2	7,0	5,9	6,2	7,4	6,4	6,0	4,5
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji	15,6	17,3	17,1	14,7	13,3	12,8	12,7	12,4	12,6	12,0	11,9	8,9
Skupaj	14,8	16,4	16,0	13,8	12,5	12,1	11,9	11,6	12,0	11,4	11,2	8,4
	EU-28											
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v tujini	10,5	10,6	10,2	10,0	11,0	11,2	10,8	10,7	11,2	11,4	11,3	/
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v državah poročevalkah	9,2	9,2	8,9	9,1	10,6	10,8	10,7	10,8	10,9	11,1	11,3	/
Skupaj	9,3	9,3	9,1	9,2	10,7	10,8	10,8	10,8	10,9	11,1	11,3	/

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_13).

Podatki kažejo, da se odrasli, rojeni v Sloveniji, v večjem deležu udeležujejo različnih oblik izobraževanja v primerjavi z odraslimi, rojenimi v tujini. V časovnem obdobju 2009–2020 so opazna manjša nihanja v velikosti deležev odraslih, ki so vključeni v kakšno obliko izobraževanja, tako pri odraslih, rojenih v Sloveniji, kot pri odraslih, rojenih v tujini. Za obe kategoriji prebivalstva pa je vidno precejšnje zmanjšanje deležev odraslih, vključenih v formalno oziroma neformalno izobraževanje v letih 2019 in 2020. Zmanjšanje deleža odraslih, vključenih v izobraževanje v letu 2020, je lahko posledica ukrepov v povezavi s pandemijo covid-19, ki so omejevalno posegli tudi na področje izobraževanja. Zmanjševanje deleža odraslih, vključenih v vseživljenjsko učenje, ni ugodno, še zlasti ne z vidika uspešnosti vključevanja na trg dela in v družbo ter spopadanja s spremembami na delovnih mestih, ki so posledica digitalizacije in avtomatizacije (Kmet Zupančič 2020, 38).

V Sloveniji so se odrasli do leta 2017 v večjih deležih vključevali v formalno in neformalno izobraževanje kot odrasli v državah članicah EU-28. V letih 2018 in 2019 se je to razmerje precej izenačilo, za leto 2020 pa v času priprave te monografije še ni bilo objavljenih podatkov za prebivalce držav članic EU-28. Odrasli prebivalci Slovenije, rojeni v tujini, pa so se v celotnem obdobju 2009–2019 v manjših deležih vključevali v različne oblike izobraževanja kot prebivalci držav članic EU-28, rojeni v tujini. Hkrati je v Sloveniji razlika med deleži odraslih, rojenih v tujini in vključenih v izobraževanje, in deleži odraslih, rojenih v Sloveniji in vključenih v izobraževanje, precej večja od tovrstne razlike na ravni držav članic EU-28 (razlika med povprečnimi deleži odraslih, rojenih v tujini, in povprečnimi deleži odraslih, rojenih v državah poročevalkah).

Graf 48: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču, 2009–2020

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_13).

V Sloveniji velja tako za populacijo odraslih, rojenih v Sloveniji, kot za populacijo odraslih, rojenih v tujini, da so ženske v večjih deležih vključene v formalno oziroma neformalno izobraževanje kot moški.

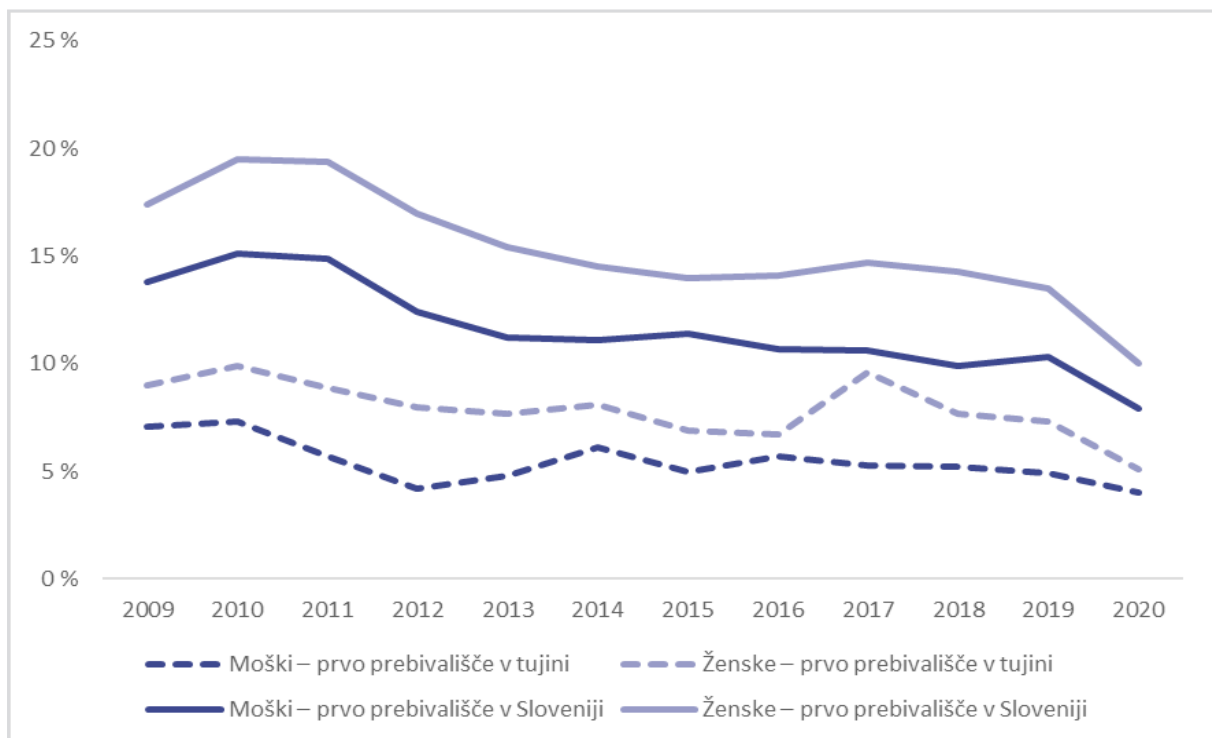
Tabela 60: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020

Območje prvega prebivališča	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tujina	Moški	7,1	7,3	5,7*	4,2*	4,8*	6,1*	5,0*	5,7*	5,3*	5,2*	4,9*	4,0*
	Ženske	9,0	9,9	8,9	8,0	7,7	8,1	6,9	6,7	9,6	7,7	7,3	5,1*
Slovenija	Moški	13,8	15,1	14,9	12,4	11,2	11,1	11,4	10,7	10,6	9,9	10,3	7,9
	Ženske	17,4	19,5	19,4	17,0	15,4	14,5	14,0	14,1	14,7	14,3	13,5	10,0

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_13).

Graf 49: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po prvem prebivališču in spolu, 2009–2020

Opomba: Nizka zanesljivost podatkov kategorije moški – prvo prebivališče v tujini, v letih 2011–2020, in kategorije ženske – prvo prebivališče v tujini, v letu 2020.

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_13).

V Sloveniji so odrasli, ki imajo slovensko državljanstvo, v večjih deležih vključeni v različne oblike izobraževanja kot odrasli s tujim državljanstvom. Pri obeh populacijah je od leta 2009 naprej viden trend zmanjševanja deleža tistih, ki se vključujejo v formalno oziroma neformalno izobraževanje, kar ni pozitivno. Nasprotno so v državah članicah EU-28 deleži odraslih, ki se udeležujejo izobraževanja, med tujimi državljani v večini časovnih točk večji kot med državljani držav poročevalk. Poleg tega se v proučevanem obdobju kaže rahlo povečevanje deleža odraslih, ki se vključujejo v različne oblike izobraževanja.

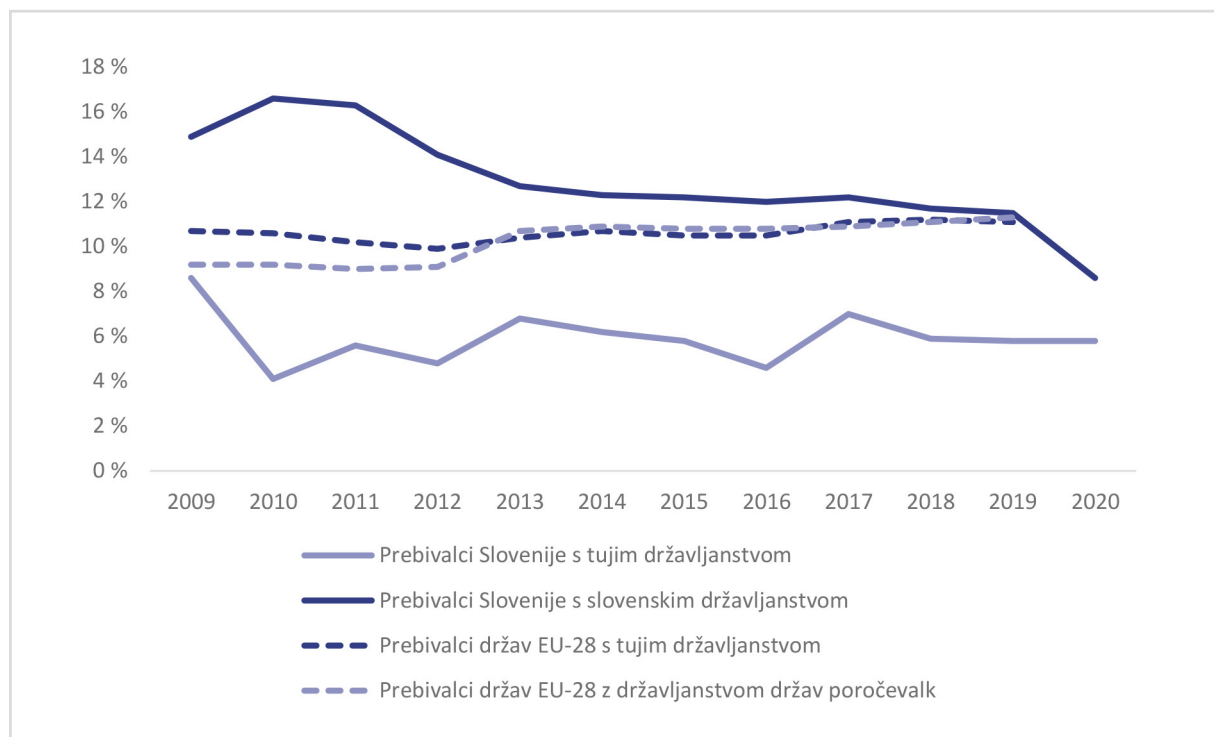
Tabela 61: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu, 2009–2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%											
	Slovenija											
Tuji državljani*	8,6	4,1	5,6	4,8	6,8	6,2	5,8	4,6	7,0	5,9	5,8	5,8
Državljanji Slovenije	14,9	16,6	16,3	14,1	12,7	12,3	12,2	12,0	12,2	11,7	11,5	8,6
Skupaj	14,8	16,4	16,0	13,8	12,5	12,1	11,9	11,6	12,0	11,4	11,2	8,4
	EU-28											
Tuji državljani	10,7	10,6	10,2	9,9	10,4	10,7	10,5	10,5	11,1	11,2	11,1	/
Državljanji držav poročevalk EU-28	9,2	9,2	9,0	9,1	10,7	10,9	10,8	10,8	10,9	11,1	11,3	/
Skupaj	9,3	9,3	9,1	9,2	10,7	10,8	10,8	10,8	10,9	11,1	11,3	/

* Nizka zanesljivost podatkov.

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_12).

Graf 50: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji in državah članicah EU-28, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu, 2009–2020

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_12).

Odrasle ženske s tujim državljanstvom se v večjih deležih vključujejo v formalne in neformalne oblike izobraževanja kot odrasli moški s tujim državljanstvom. V letu 2020 se je razlika v deležih med ženskami in moškimi močno zmanjšala. Tudi za odrasle s slovenskim državljanstvom velja, da se ženske v večjih deležih udeležujejo izobraževanj kot moški.

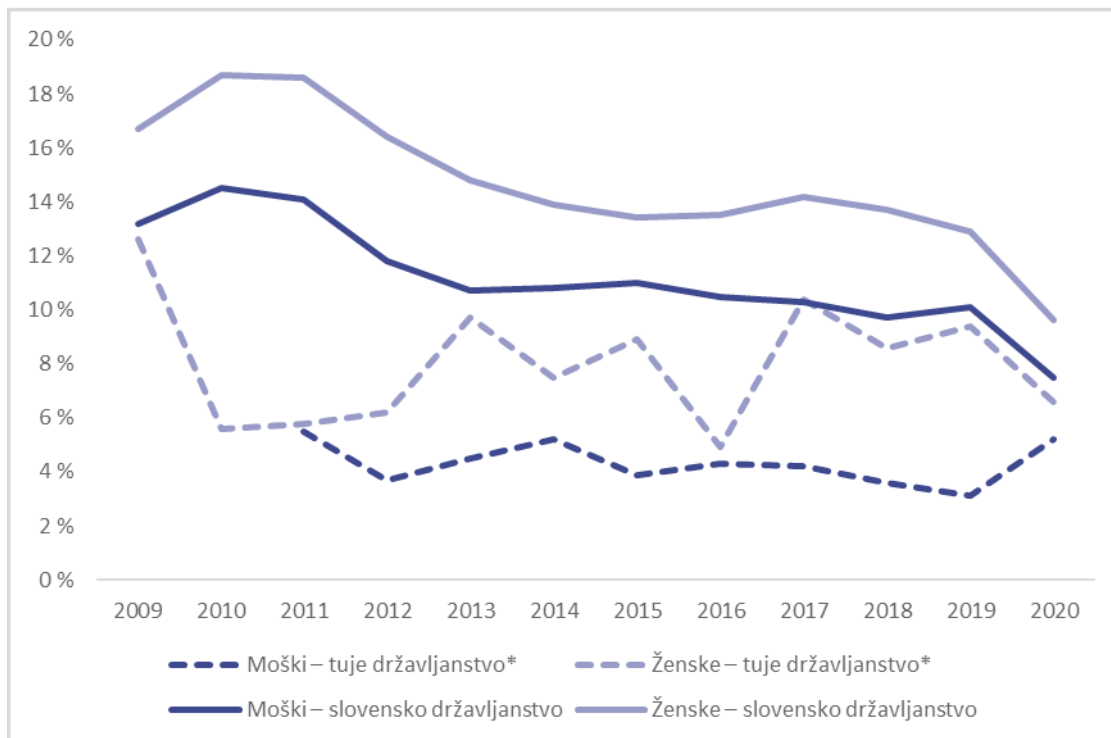
Tabela 62: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Državljanstvo	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Državljanstvo tuje države*	Moški	/	/	5,5	3,7	4,5	5,2	4,0	4,3	4,2	3,6	3,1	5,0
	Ženske	13,0	5,6	5,8	6,0	9,7	7,5	8,9	4,9	10,4	8,6	9,4	6,6
Državljanstvo Slovenije	Moški	13,2	14,5	14,1	11,8	10,7	10,8	11,0	10,5	10,3	9,7	10,1	7,5
	Ženske	16,7	18,7	18,6	16,0	14,8	13,9	13,0	13,5	14,2	13,7	12,9	10,0

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_12).

Graf 51: Delež odraslih (25–64 let) v Sloveniji, ki so vključeni v formalno oziroma neformalno izobraževanje (v obdobju 4 tednov pred anketiranjem), po državljanstvu in spolu, 2009–2020

* Nizka zanesljivost podatkov.

Vir: Eurostat (TRNG_LFS_12).

6.4 Socialna vključenost

6.4.1 Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti²⁸

Podatki za kazalnik tveganja revščine ali socialne izključenosti so pridobljeni iz letne statistične raziskave Življenjski pogoji (*Statistics on Income and Living Conditions – SILC*) in temeljijo na podatkih, pridobljenih z anketnim vprašalnikom, ter administrativnih in registrskih podatkih.²⁹

Kazalnik *tveganje revščine ali socialne izključenosti*³⁰ se nanaša na število oseb, ki:

- jim grozi revščina – to so osebe, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine se izračuna kot 60 % mediane ekvivalentnega (neto) razpoložljivega dohodka vseh gospodinjstev, pri čemer se upošteva tako imenovana prilagojena ekvivalenčna lestvica OECD-ja (SURS 2020c);
- so resno materialno prikrajšane pri vsaj štirih elementih od devetih (plačilo najemnine, hipoteke ali stroškov stanovanja in posojil, ogrevanje stanovanja v zadostni meri, soočanje z nepričakovanimi izdatki, redni obrok mesa ali beljakovin, enotedenske počitnice, nakup televizorja, pralnega stroja, avtomobila ali telefona);
- živijo v gospodinjstvu z zelo nizko delovno intenzivnostjo³¹ (prag za delovno intenzivnost je 0,20).

Osebe se štejejo samo enkrat, tudi če so prisotne v več naštetih podkazalnikih. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti označuje delež prebivalstva, ki mu grozita revščina ali socialna izključenost, med celotnim prebivalstvom države (SURS 2020c).

Podatki kažejo, da je v Sloveniji stopnja tveganja revščine oziroma socialne izključenosti v vseh letih opazovanja (2009–2020) precej višja med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. Prav tako je stopnja tveganja revščine oziroma socialne izključenosti višja med ženskami kot med moškimi. To velja tako za priseljsko populacijo kot za populacijo oseb, rojenih v Sloveniji, pri čemer so razlike med spoloma v povprečju večje znotraj nepriseljene populacije. V Sloveniji se je delež prebivalcev, rojenih v tujini, ki jim grozita revščina in socialna izključenost, povečeval vse do leta 2014. Po letu 2014 se je delež prebivalcev, rojenih v tujini, ki jim grozita revščina in socialna izključenost, zmanjševal vse do vključno leta 2019, v letu

28 SURS zaradi pojavljanja zamenjave kazalnika »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti« s kazalnikom »stopnja tveganja revščine« uporablja od objave podatkov za leto 2013 dalje v vseh objavah krajše ime tega kazalnika: »stopnja tveganja socialne izključenosti« (Intihar 2022a).

29 Podatki so zbrani v okviru raziskave Življenjski pogoji (SILC), ki se izvaja v vseh državah članicah EU. V Sloveniji je neto velikost vzorca približno 8.500 gospodinjstev ali 25.000 posameznikov (Intihar 2022b).

30 Kazalnik »stopnja tveganja socialne izključenosti« se je uporabljal za spremljanje doseganja ciljev strategije EU do leta 2020. Od leta 2021 dalje bo kazalnik za vse države članice EU izračunan po nekoliko spremenjeni metodologiji, uporabljal pa se bo za spremljanje doseganja ciljev strategije EU do leta 2030 (Intihar 2022a).

31 Delovna intenzivnost gospodinjstva se izračuna kot razmerje med številom mesecev v referenčnem letu, v katerih so bili za delo sposobni člani gospodinjstva (torej osebe, stare 18–64 let, razen vzdrževanih otrok) dejansko delovno aktivni (tj. zaposleni ali samozaposleni), in številom mesecev, v katerih bi bili za delo spodobni člani lahko delovno aktivni. Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti je odstotek oseb, starih 0–59 let, ki živijo v gospodinjstvih, katerih odrasli člani (tj. stari 18–59 let) so v referenčnem letu za dohodek delali manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih (delovna intenzivnost teh gospodinjstev je bila od 0 do 0,2) (SURS 2020c).

2020 pa se je spet povečal. Tudi med rojenimi v Sloveniji je bil pred letom 2019 opazen trend počasnega zmanjševanja tega deleža, leta 2020 pa je prišlo do rahlega povečanja. To povečanje je bilo manj izrazito kot v populaciji rojenih v tujini.

Povprečni deleži prebivalcev držav članic EU-28, rojenih v tujini, ki jim grozita revščina in socialna izključenost, so večinoma večji od deležev prebivalcev Slovenije, rojenih v tujini, ki jim grozita revščina in socialna izključenost. Tudi deleži prebivalcev držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v državah poročevalkah, ki jim grozita revščina in socialna izključenost, so večji od tovrstnih deležev med prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji.

Tabela 63: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020

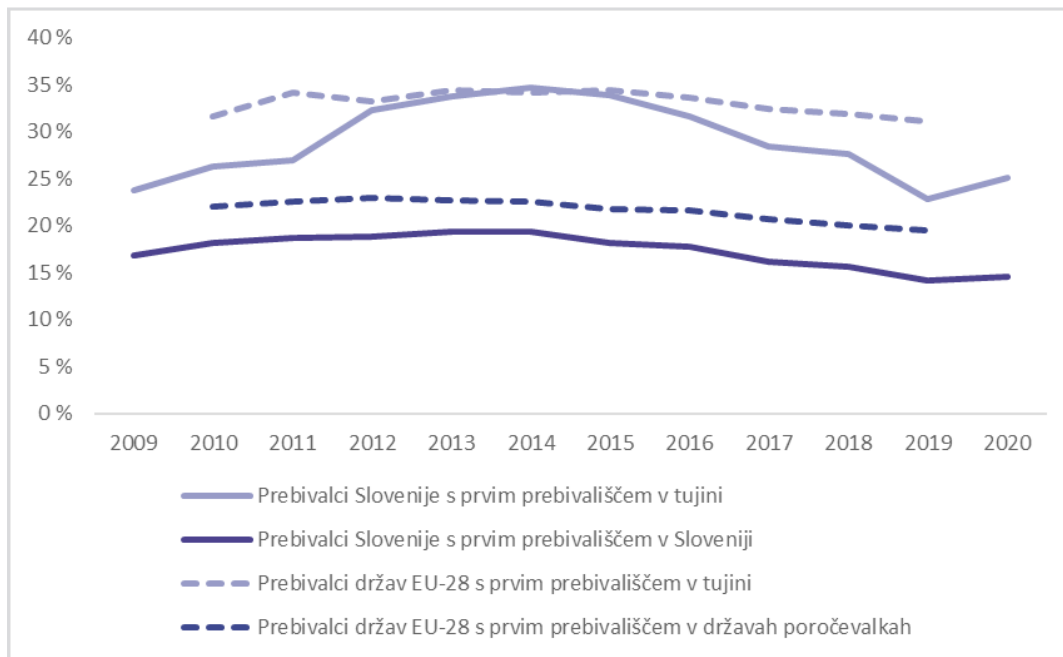
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	Slovenija											
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v tujini	23,8	26,3	27,0	32,3	33,8	34,7	33,9	31,7	28,4	27,7	22,8	25,1
Prebivalci Slovenije s prvim prebivališčem v Sloveniji	16,8	18,1	18,7	18,8	19,4	19,4	18,1	17,8	16,2	15,6	14,2	14,6
	EU-28											
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v tujini	/	31,6	34,2	33,3	34,5	34,2	34,4	33,6	32,5	31,9	31,1	/
Prebivalci držav članic EU-28 s prvim prebivališčem v državah poročevalkah	/	22,0	22,5	23,0	22,7	22,5	21,8	21,6	20,7	20,0	19,5*	/

/ – ni podatka.

* Ocena.

Vir: Eurostat (ILC_PEPS06).

Graf 52: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po območju rojstva, 2009–2020

Vir: Eurostat (ILC_PEPS06).

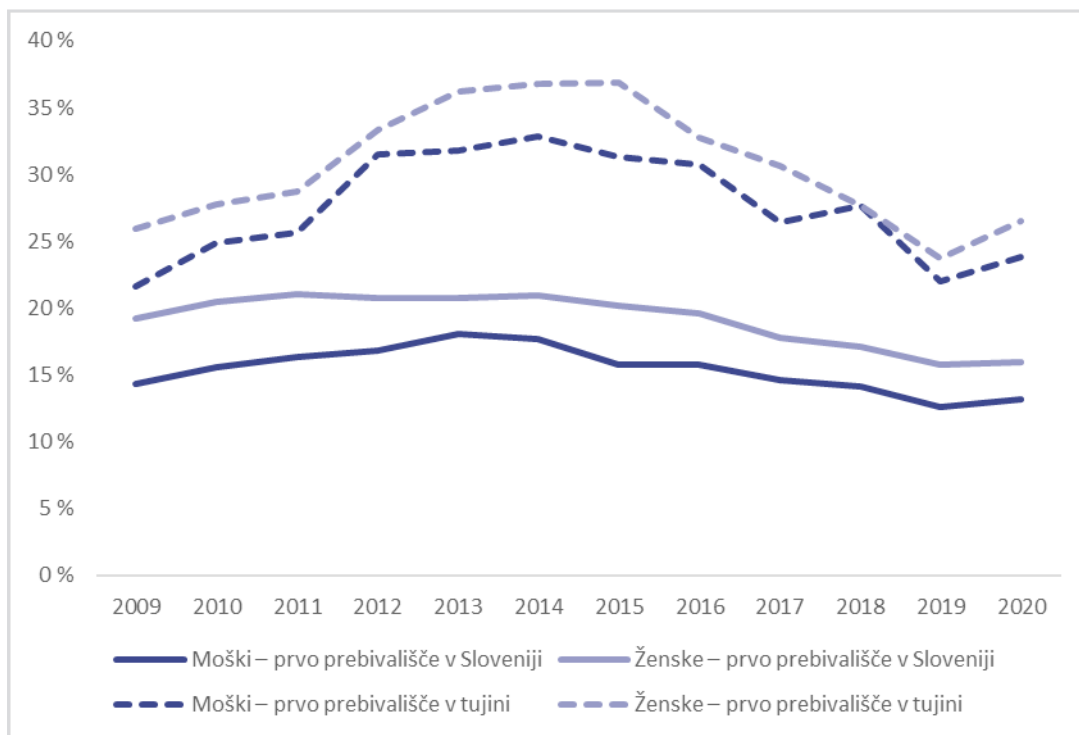
Tabela 64: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020

Območje prvega prebivališča	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Moški	14,3	15,6	16,3	16,8	18,1	17,7	15,8	15,8	14,6	14,1	12,6	13,2
	Ženske	19,2	20,5	21,0	20,7	20,7	20,9	20,2	19,6	17,8	17,1	15,8	15,9
Tujina	Moški	21,6	24,9	25,6	31,5	31,8	32,8	31,3	30,7	26,4	27,7	22,0	23,8
	Ženske	25,9	27,8	28,7	33,3	36,2	36,8	36,9	32,7	30,6	27,7	23,7	26,5

Vir: Eurostat (ILC_PEPS06).

Med obravnavanimi kategorijami prebivalcev Slovenije imajo najvišje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti ženske, rojene v tujini. Sledijo jim moški, rojeni v tujini. Med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, so ponovno ženske tiste, ki imajo višje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti. Najnižje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti pa imajo moški, rojeni v Sloveniji.

Graf 53: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020

Vir: Eurostat (ILC_PEPS06).

Tudi če primerjamo stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti v Sloveniji po skupinah glede na državljanstvo, se pokaže, da so te med tujimi državljani precej višje kot med državljani Slovenije. Ob postopnem upadanju stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti po letu 2013 pri obeh omenjenih skupinah je opazno tudi zmanjševanje razlik med skupinama, kar je bilo zlasti izrazito po letu 2016. Leta 2020 pa je spet prišlo do rahlega povečanja tako razlik med skupinama kot same stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti pri obeh skupinah.

V letih 2009–2016 je bila stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti tujih državljanov v Sloveniji višja od povprečne stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci držav članic EU-28 s tujim državljanstvom. Od leta 2017 naprej se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti tujih državljanov v Sloveniji precej znižala in je bila nižja od povprečne stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti prebivalcev držav članic EU-28 s tujim državljanstvom. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije s slovenskim državljanstvom pa je bila v obdobju 2010–2019 nižja od povprečne stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti prebivalcev držav članic EU-28 z državljanstvom držav poročevalk.

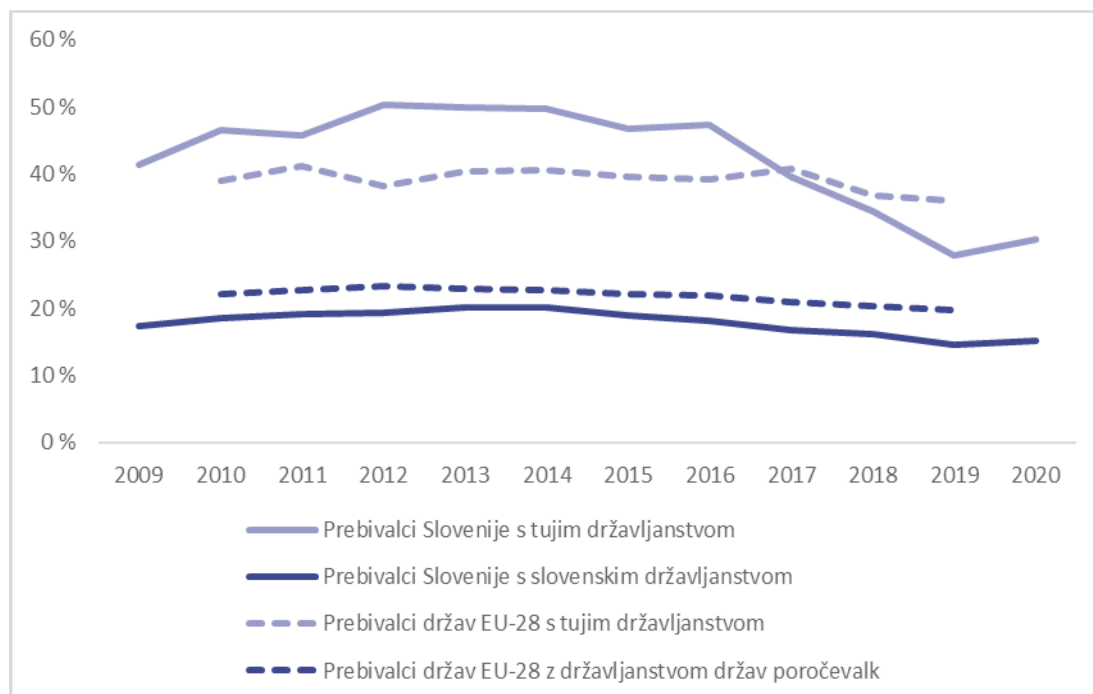
Tabela 65: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	Slovenija											
Tuji državljani	41,3	46,6	45,7	50,4	50,0	49,7	46,7	47,4	39,6	34,4	27,8	30,2
Slovenski državljani	17,3	18,6	19,1	19,4	20,1	20,1	18,9	18,2	16,7	16,2	14,5	15,1
	EU-28											
Prebivalci držav članic EU-28 s tujim državljanstvom	/	39,0*	41,1*	38,2*	40,4*	40,6*	39,6*	39,2*	40,7*	36,9*	36,0*	/
Prebivalci držav članic EU-28 z državljanstvom držav poročevalk	/	22,1	22,7	23,2	22,9	22,7	22,1	21,8	21,0*	20,4*	19,8*	/

/ – ni podatka.

* Ocena.

Vir: Eurostat (ILC_PEPS05).

Graf 54: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije in prebivalci držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020

Vir: Eurostat (ILC_PEPS05).

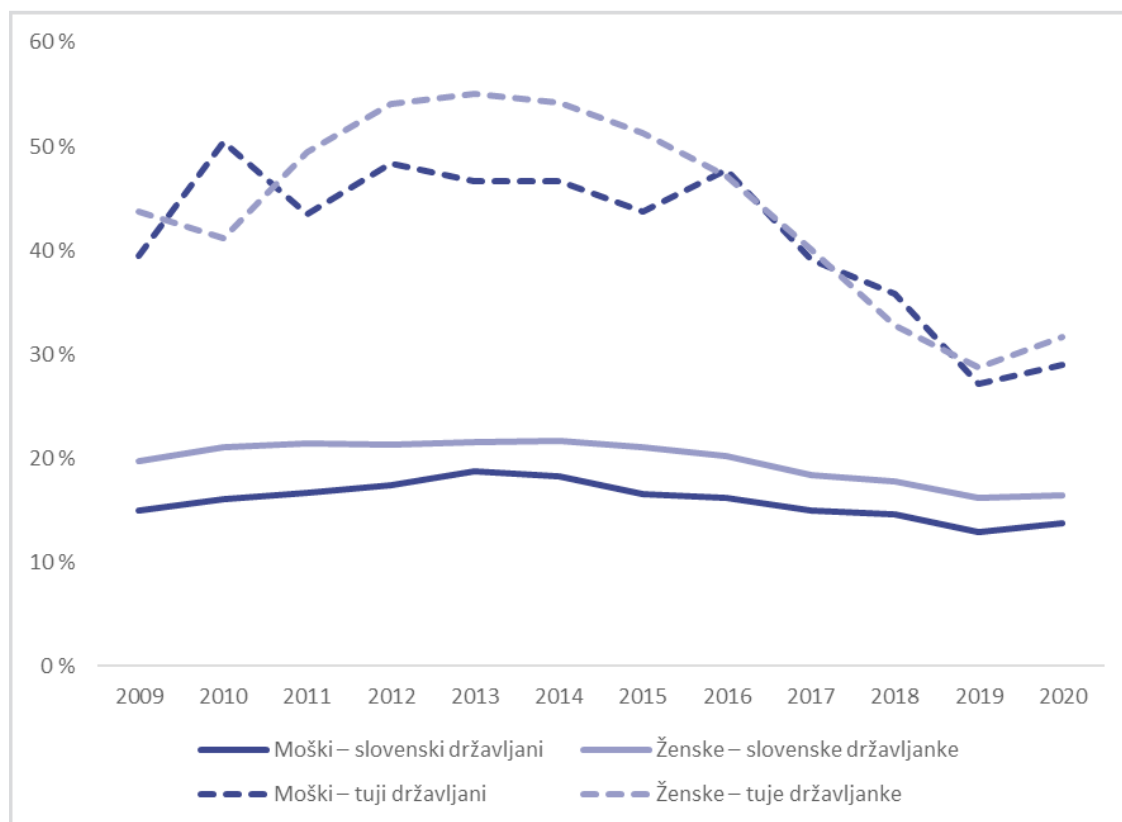
Ženske s slovenskim državljanstvom imajo v celotnem opazovanem obdobju višjo stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti v primerjavi z moškimi s slovenskim državljanstvom. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med tujimi državljani pa je glede na spolno strukturo veliko bolj dinamična. V obdobju 2011–2015 je bila višja med ženskami, tujimi državljankami v Sloveniji. Od leta 2016 dalje pa se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med spoloma precej izenačila.

Tabela 66: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Državljanstvo	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovensko državljanstvo	Moški	14,9	16,0	16,7	17,4	18,7	18,3	16,5	16,2	14,9	14,6	12,9	13,7
	Ženske	19,7	21,1	21,4	21,3	21,5	21,7	21,1	20,2	18,4	17,7	16,2	16,4
Tuje državljanstvo	Moški	39,4	50,4	43,5	48,3	46,7	46,7	43,7	47,7	39,1	35,8	27,1	29,0
	Ženske	43,7	41,1	49,4	54,1	55,0	54,2	51,3	47,1	40,1	32,7	28,7	31,7

Vir: Eurostat (ILC_PEPS05).

Graf 55: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Vir: Eurostat (ILC_PEPS05).

6.4.2 Mediana ekvivalentnega dohodka

Vir za izračun kazalnika dohodka so podatki iz letne statistične raziskave SILC.³² Za izračun mediane ekvivalentnega³³ dohodka razvrstimo osebe v posameznem časovnem prerezu glede na ekvivalentni dohodek od najnižjega do najvišjega. Mediana ekvivalentnega dohodka je ekvivalenten dohodek osebe na sredini porazdelitve (SURS 2020c, 10).

V Sloveniji je mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki je rojen v tujini, nižja od mediane ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki je rojen v Sloveniji. Od leta 2010 do leta 2020 se je ta razlika povečala.

Tabela 67: Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020, v evrih

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Slovenija											
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini	10.048	10.488	10.780	10.347	9.999	9.774	10.103	10.314	10.783	11.213	11.883	12.267
Prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji	12.100	11.957	12.278	12.378	12.047	12.167	12.580	12.551	12.981	13.465	14.335	15.157
	EU-28											
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini	/	14.502	14.677	15.303	15.375	15.871	16.099	16.490	16.763	17.321	17.635	/
Prebivalci s prvim prebivališčem v državah poročevalkah	/	15.291	15.363	15.860	15.820	16.165	16.556	16.929	17.346	17.871	18.313	/

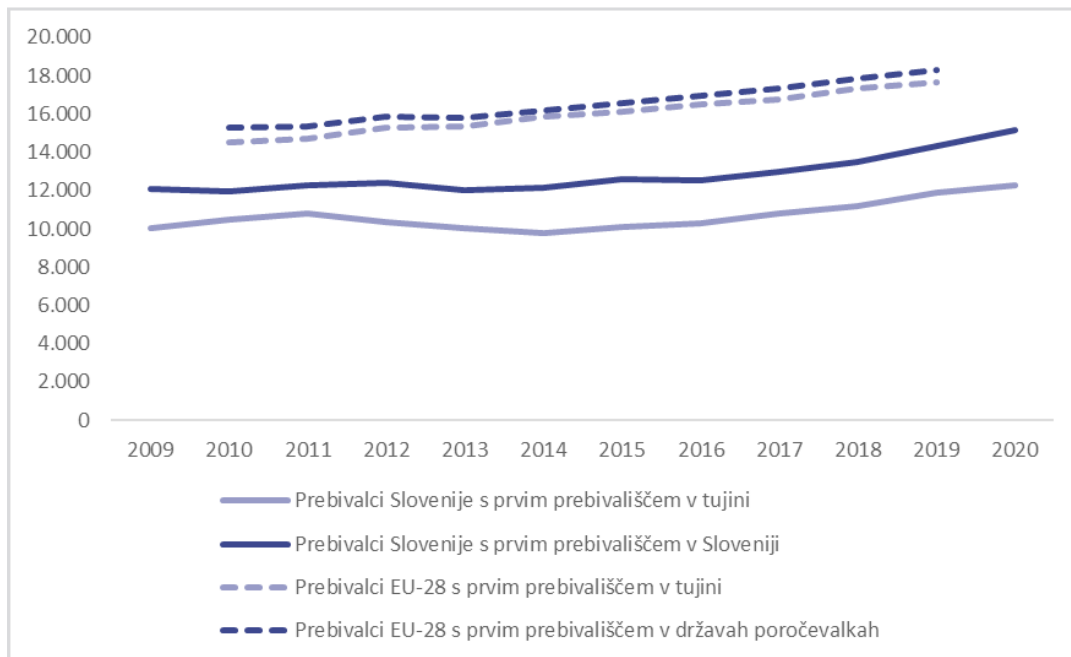
/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (ILC_D116).

Tudi v državah članicah EU-28 so imeli v celotnem obdobju 2009–2020 prebivalci, rojeni v tujini, nižje mediane ekvivalentnega dohodka kot prebivalci, rojeni v državah poročevalkah EU-28, vendar pa razlike med njimi niso tako velike kot v Sloveniji.

32 Podatki so zbrani v okviru raziskave SILC, ki se izvaja v vseh državah članicah EU. V Sloveniji je neto velikost vzorca približno 8.500 gospodinjstev ali 25.000 posameznikov (Intihar 2022b).

33 Za ustrezno primerjavo življenjskih ravni gospodinjstev je treba upoštevati njihovo velikost in sestavo. Vsi člani gospodinjstva nimajo enakih potreb, zato se pri izračunu dohodka, pripisanega posameznemu članu gospodinjstva, uporabljajo ekvivalenčne lestvice. Eurostat za izračun dohodka na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva uporablja prilagojeno ekvivalenčno lestvico OECD-ja, ki daje prvemu članu gospodinjstva, staremu 14 ali več let, utež 1, otrokom in drugim članom, starim 14 ali več let, utež 0,5, otrokom, mlajšim od 14 let, pa utež 0,3. Dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva se izračuna tako, da se dohodki vseh članov gospodinjstva seštejejo in nato delijo s številom ekvivalentnih odraslih članov v gospodinjstvu (Eurostat 2020b; SURS 2020c, 9).

Graf 56: Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, 2009–2020, v evrih

Vir: Eurostat (ILC_DI16).

V Sloveniji je mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki ima tuje državljanstvo, nižja od mediane ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki ima slovensko državljanstvo. Med tujimi državljani imajo državljani držav članic EU višjo mediano ekvivalentnega neto dohodka kot državljani držav zunaj EU.

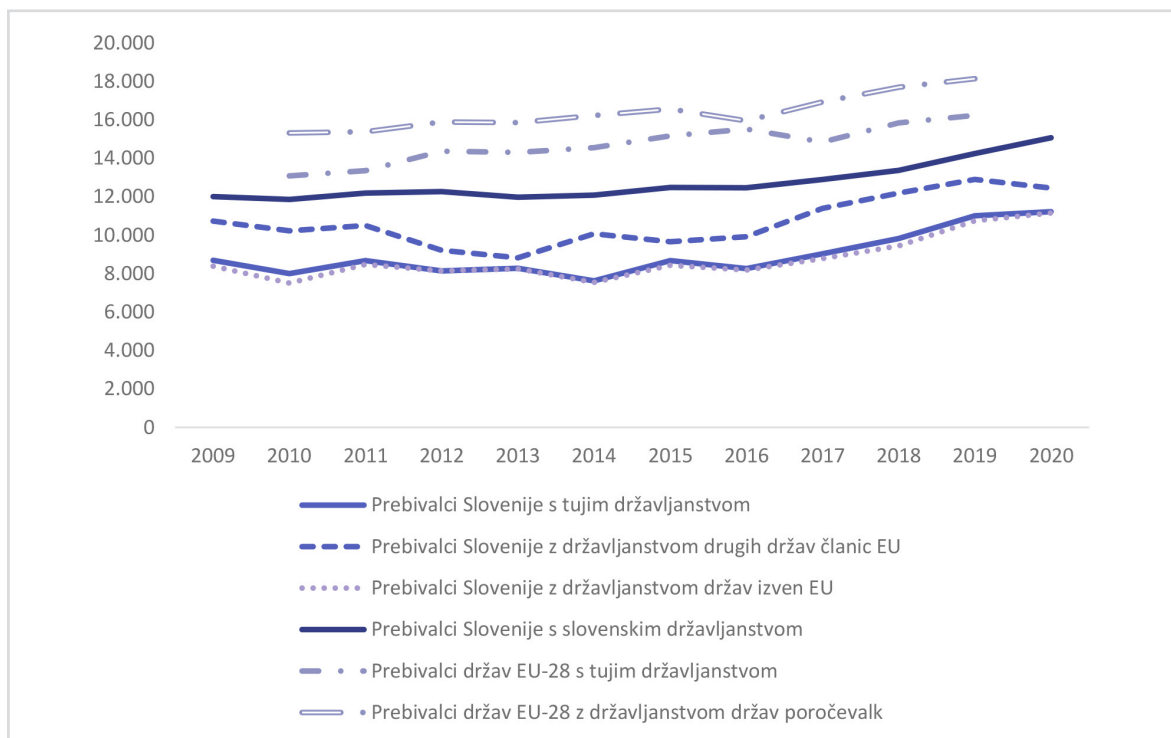
Tabela 68: Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020, v evrih

Državljanstvo	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Slovenija											
Tuje državljanstvo	8.695	8.007	8.679	8.142	8.281	7.624	8.680	8.256	9.024	9.824	11.008	11.222
... Državljanstvo drugih držav članic EU	10.737	10.230	10.503	9.211	8.823	10.077	9.661	9.923	11.399	12.191	12.901	12.453
... Državljanstvo držav izven EU	8.381	7.507	8.478	8.142	8.241	7.540	8.439	8.180	8.786	9.438	10.753	11.154
Slovensko državljanstvo	12.006	11.859	12.185	12.259	11.978	12.078	12.475	12.465	12.891	13.378	14.243	15.067
	EU-28											
Tuje državljanstvo	/	13.083	13.349	14.363	14.305	14.559	15.170	15.515	14.846	15.841	16.234	/
Državljanstvo držav poročevalk	/	15.318	15.384	15.889	15.863	16.218	16.565	15.946	16.935	17.701	18.140	/

/ – ni podatka.

Vir: Eurostat (ILC_DI15).

Graf 57: Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020, v evrih

Vir: Eurostat (ILC_DI15).

Podatki kažejo, da je mediana ekvivalentnega letnega dohodka prebivalcev držav članic EU-28 ne glede na to, ali so državljani države, v kateri prebivajo, ali imajo tuje državljanstvo, višja od mediane ekvivalentnega letnega dohodka prebivalcev Slovenije.

6.4.3 Stopnja resne materialne prikrajšanosti

Stopnja resne materialne prikrajšanosti je odstotek oseb, katerih življenjski pogoji so močno omejeni zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva in ne zaradi lastne izbire oziroma navad. Gre za osebe, ki so materialno prikrajšane za vsaj štiri od devetih elementov materialne prikrajšanosti – ne morejo si privoščiti: 1) rednega plačila hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov, 2) primerne ogrevanja stanovanja, 3) poravnave nepričakovanih izdatkov, 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijanskega obroka vsaj vsak drug dan, 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva, 6) osebnega avtomobila, 7) pralnega stroja, 8) barvnega televizorja, 9) telefona.

Pri prebivalcih, rojenih v tujini, starejših od 18 let, beležimo veliko višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot pri prebivalcih, rojenih v Sloveniji. Po letu 2016 se je stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije, ne glede na območje njihovega rojstva, začela zmanjševati, po letu 2019 pa spet narašča, in sicer pri prebivalcih, rojenih v tujini, močnejše kot pri prebivalcih, rojenih v Sloveniji.

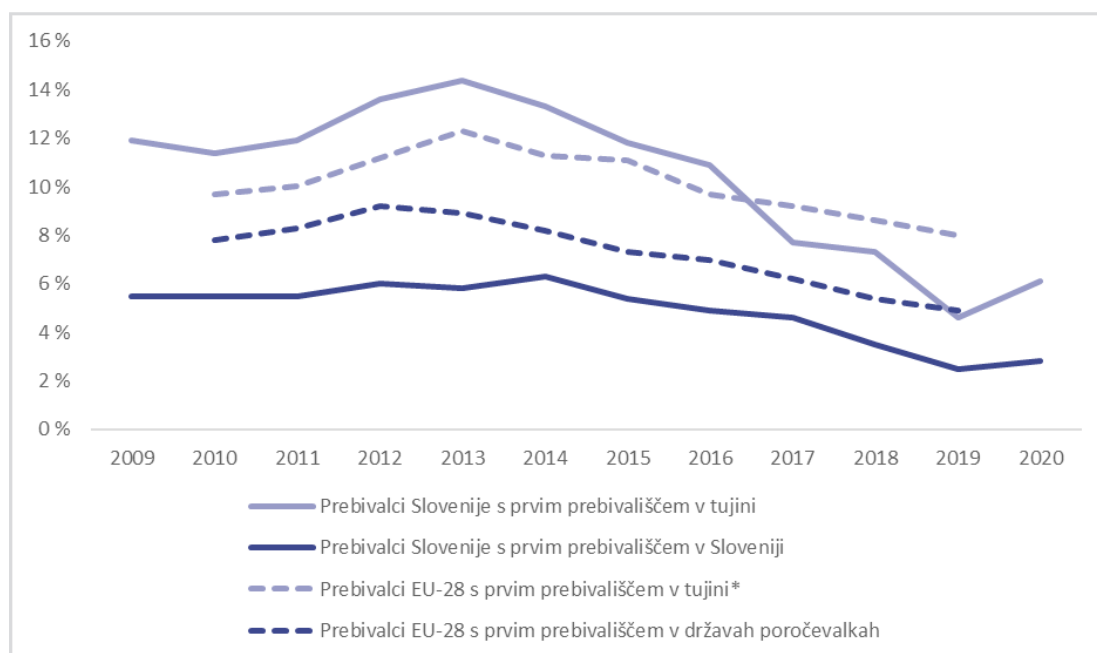
Tabela 69: Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020

Območje prvega prebivališča	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	Slovenija											
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini	11,9	11,4	11,9	13,6	14,4	13,3	11,8	10,9	7,7	7,3	4,6	6,1
Prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji	5,5	5,5	5,5	6,0	5,8	6,3	5,4	4,9	4,6	3,5	2,5	2,8
	EU-28											
Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini*	/	9,7	10,0	11,2	12,3	11,3	11,1	9,7	9,2	8,6	8,0	/
Prebivalci s prvim prebivališčem v državah poročevalkah	/	7,8	8,3	9,2	8,9	8,2	7,3	7,0	6,2	5,4	4,9	/

* Ocene.

Vir: Eurostat (ILC_MDDD16).

Prebivalci Slovenije, rojeni v tujini, so imeli do leta 2017 visoko stopnjo resne materialne prikrajšanosti, ki je bila višja od povprečne stopnje resne materialne prikrajšanosti prebivalcev držav članic EU-28, rojenih v tujini. V letih 2018 in 2019 se je stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije, rojenih v tujini, močno znižala. Podatki za leto 2020 pa ponovno kažejo poslabšanje in dvig stopnje resne materialne prikrajšanosti.

Graf 58: Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po območju prvega prebivališča, 2009–2020

* Ocene.

Vir: Eurostat (ILC_MDDD16).

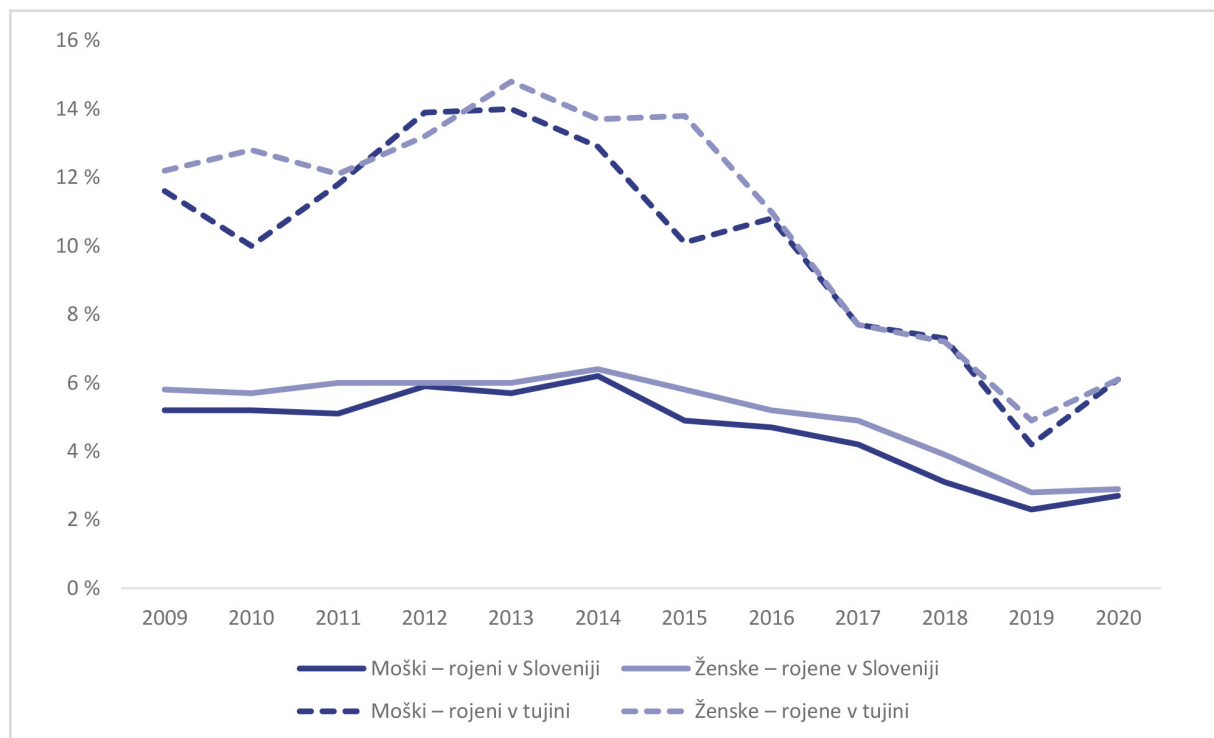
Večino časa (osem časovnih točk) imajo ženske, rojene v tujini, višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot moški, rojeni v tujini. Ženske, rojene v Sloveniji, pa imajo v celotnem proučevanem obdobju višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti v primerjavi z moškimi, rojenimi v Sloveniji.

Tabela 70: Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020

Območje prvega prebivališča	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Moški	5,2	5,2	5,1	5,9	5,7	6,2	4,9	4,7	4,2	3,1	2,3	2,7
	Ženske	5,8	5,7	6,0	6,0	6,0	6,4	5,8	5,2	4,9	3,9	2,8	2,9
Tujina	Moški	11,6	10,0	11,8	13,9	14	12,9	10,1	10,8	7,7	7,3	4,2	6,1
	Ženske	12,2	12,8	12,1	13,2	14,8	13,7	13,8	11,0	7,7	7,2	4,9	6,1

Vir: Eurostat (ILC_MDDD16).

Graf 59: Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po območju prvega prebivališča in spolu, 2009–2020

Vir: Eurostat (ILC_MDDD16).

Med prebivalci Slovenije s tujim državljanstvom beležimo precej višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti v primerjavi s prebivalci, ki imajo slovensko državljanstvo. Se je pa stopnja resne materialne prikrajšanosti po letu 2013 med prebivalci s tujim državljanstvom občutno zmanjšala. V letu 2020 je pri obeh skupinah stopnja resne materialne prikrajšanosti ponovno nekoliko narasla. Vse do vključno leta 2016 je bila v obdobju 2009–2020 stopnja

resne materialne prikrajšanosti za tuje državljane, živeče v Sloveniji, višja od te stopnje za tuje državljane, živeče v državah članicah EU-28. Celotno omenjeno obdobje je bila stopnja resne materialne prikrajšanosti nižja za slovenske državljane v Sloveniji v primerjavi z državljani držav poročevalk, živečimi v državah članicah EU-28.

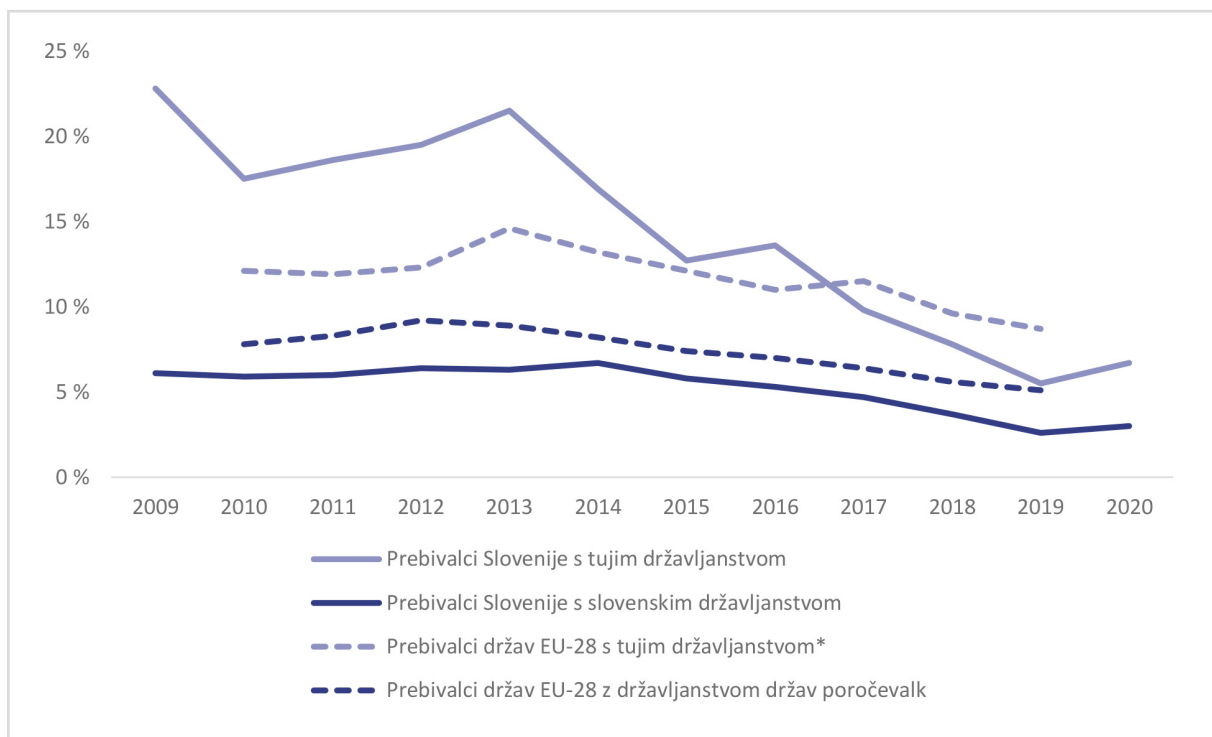
Tabela 71: Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starimi 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020

Državljanstvo	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	Slovenija											
Tuje državljanstvo	22,8	17,5	18,6	19,5	21,5	16,9	12,7	13,6	9,8	7,8	5,5	6,7
Slovensko državljanstvo	6,1	5,9	6,0	6,4	6,3	6,7	5,8	5,3	4,7	3,7	2,6	3,0
	EU-28											
Tuje državljanstvo*	/	12,1	11,9	12,3	14,6	13,2	12,1	11,0	11,5	9,6	8,7	/
Državljanstvo držav poročevalk	/	7,8	8,3	9,2	8,9	8,2	7,4	7,0	6,4	5,6	5,1	/

* Ocena.

Vir: Eurostat (ILC_MDDD15).

Graf 60: Stopnja resne materialne prikrajšanosti prebivalcev Slovenije in prebivalcev držav članic EU-28, starih 18 let ali več, po državljanstvu, 2009–2020

* Ocena.

Vir: Eurostat (ILC_MDDD15).

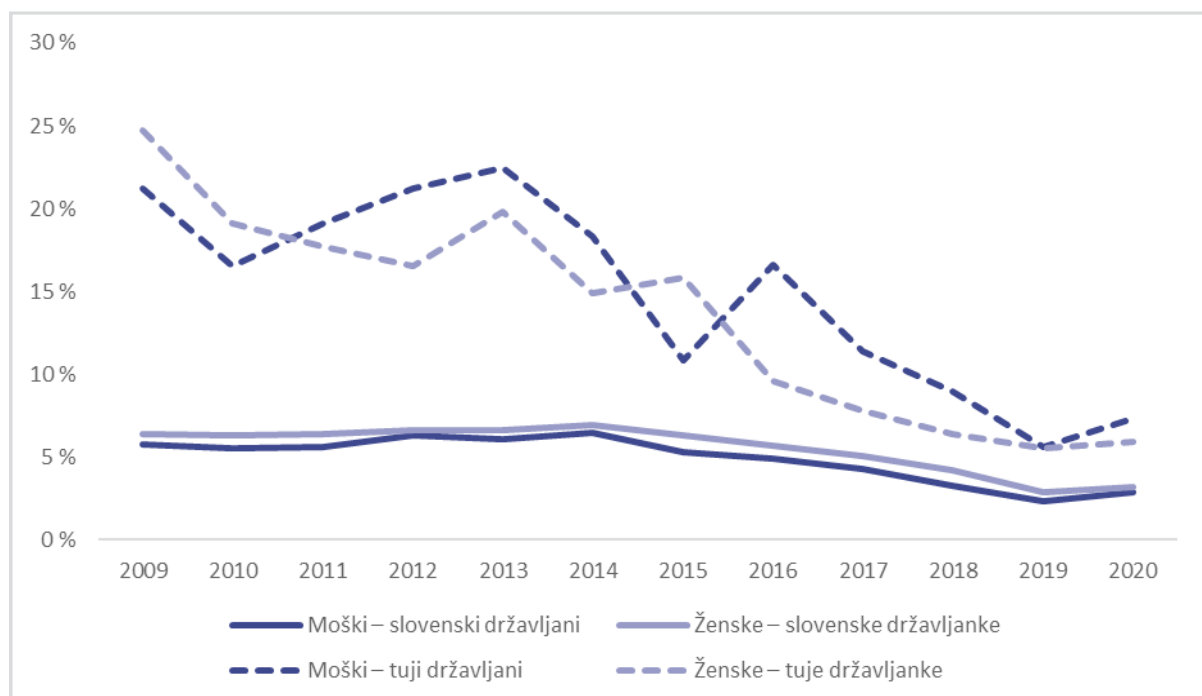
Moški, tuji državljani, imajo v Sloveniji v časovnem obdobju 2011–2020 večinoma višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot ženske, tuje državljanke. V letu 2019 se je stopnja resne materialne prikrajšanosti tujih državljanov močno zmanjšala in izenačila med spoloma, v letu 2020 pa je spet narasla, občutno bolj med moškimi. Med slovenskimi državljani pa imajo v celotnem časovnem obdobju ženske v primerjavi z moškimi višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti.

Tabela 72: Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Državljanstvo	Spol	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Državljanstvo Slovenije	Moški	5,8	5,5	5,6	6,3	6,1	6,5	5,3	4,9	4,3	3,3	2,3	2,9
	Ženske	6,4	6,3	6,4	6,6	6,6	6,9	6,3	5,7	5,1	4,2	2,9	3,2
Državljanstvo tuje države	Moški	21,2	16,5	19,1	21,2	22,5	18,3	10,8	16,6	11,4	9,0	5,6	7,3
	Ženske	24,7	19,1	17,7	16,5	19,8	14,9	15,8	9,6	7,8	6,4	5,5	5,9

Vir: Eurostat (ILC_MDDD15).

Graf 61: Stopnja resne materialne prikrajšanosti med prebivalci Slovenije, starimi 18 let ali več, po državljanstvu in spolu, 2009–2020

Vir: Eurostat (ILC_MDDD15).

6.4.4 Stališča večinske družbe do priseljencev

Kazalnik »stališča večinske družbe do priseljencev« nakazuje odnos večinske družbe do priseljencev. Bolj pozitivna stališča večinske družbe prispevajo k lažji integraciji priseljencev in so povezana z njihovo boljšo socialno vključenostjo. V tabeli je prikazan zajem stališč večinske družbe do priseljencev v letih 2006 in 2016.

Tabela 73: Srednja vrednost (na lestvici 0–10) odgovorov prebivalcev, starih 15 let ali več, ki imajo prvo prebivališče v državi poročanja, na vprašanje: »Ali menite, da je država X zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljša ali slabša dežela za bivanje?«, 2006 in 2016

	2006	2016
Avstrija	4,4	4,2
Belgija	4,4	5,0
Bolgarija	5,8	/
Ciper	4,4	/
Češka	4,2	3,7
Danska	5,5	5,6
Estonija	3,9	4,3
EU skupaj (19)*	4,7	4,9
Finska	5,4	5,6
Francija	4,5	4,8
Grčija	3,2	/
Irska	5,5	5,8
Islandija	6,5	7,1
Italija	4,5	3,4
Izrael	4,6	4,7
Litva	/	4,8
Luksemburg	5,3	/
Madžarska	4,0	3,5
Nemčija	4,6	5,2
Nizozemska	4,8	5,4
Norveška	4,8	5,6
Poljska	5,5	5,5
Portugalska	3,9	5,0
Rusija	3,2	3,4
Slovaška	4,6	/
Slovenija	4,5	4,3
Španija	4,8	5,3
Švedska	6,0	6,2
Švica	5,1	5,3
Turčija	3,6	/
Velika Britanija	4,4	5,3

/ – ni podatka.

* EU skupaj (19) ne vključuje naslednjih držav: Bolgarije, Hrvaške, Cipra, Grčije, Latvije, Luksemburga, Romunije in Slovaške.

Vir: OECD/EU 2018, 128–129.

Srednje vrednosti odgovorov lahko razvrstimo v tri kategorije: vrednosti 0–3 vključujejo negativna stališča, vrednosti 4–6 nevtralna stališča in vrednosti 7–10 pozitivna stališča. Odgovori prebivalcev Slovenije, ki imajo prvo prebivališče v Sloveniji, na vprašanje: »Ali menite, da je Slovenija zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljša ali slabša dežela za bivanje?«, so pokazali nevtralno stališče do priseljencev. Najbolj pozitivna stališča do priseljencev so pokazali prebivalci nordijskih držav in Irske, najbolj negativna stališča do priseljencev pa so pokazali prebivalci Madžarske, Italije, Češke in Rusije. Po letu 2016 so stališča prebivalcev evropskih držav do priseljencev precej stabilna, se pa je pri večini držav v letu 2016 pokazal nekoliko bolj naklonjen odnos do priseljencev. Slovenija je ena redkih držav, kjer se to ni zgodilo (OECD/EU 2018, 128).

6.4.5 Zadovoljstvo z življenjem

Na zadovoljstvo z življenjem priseljencev vpliva več dejavnikov, predvsem gre za to, v kolikšni meri so se njihova pričakovanja pred priselitvijo uresničila v državi sprejema in na kakšen način oziroma v kakšnih okoliščinah se njihove ambicije uresničujejo. Na njihovo zadovoljstvo z življenjem vplivajo dosežena izobrazba, zaposlitveni status, razlog priselitve, stanovanjske razmere itd.

V neevropskih državah članicah OECD se ne kaže pomembna razlika med zadovoljstvom z življenjem prebivalcev, ki so rojeni v tujini, in prebivalcev, ki so rojeni v državah poročanja. V večini držav EU so priseljenci manj zadovoljni z življenjem nasploh kot prebivalci, rojeni v državah poročanja. Razlika v zadovoljstvu z življenjem med priseljenci in večinskim prebivalstvom je še posebej velika v baltških državah (Estoniji, Latviji in Litvi) ter v Belgiji, na Nizozemskem in v Švici. V Sloveniji prebivalci na splošno niso izkazali visokega zadovoljstva z življenjem, so pa priseljenci nekoliko manj zadovoljni z življenjem kot prebivalci, ki so rojeni v Sloveniji.

Tabela 74: Samoporočanje o zadovoljstvu z življenjem, srednja vrednost odgovorov na lestvici 0–10, prebivalci, stari 16 let ali več, 2008–2015

	Rojeni v tujini	Rojeni v državi poročanja
Avstralija	7,3	7,3
Avstrija	6,9	7,3
Belgija	6,5	7,1
Ciper	6,3	6,1
Češka	6,0	6,4
Čile	6,6	6,5
Danska	7,5	7,7
Estonija	4,9	5,5
EU skupaj (28)	6,2	6,3
Finska	7,6	7,4
Francija	6,4	6,7
Grčija	5,2	5,4
Hrvaška	5,4	5,6
Irska	6,9	7,1

	Rojeni v tujini	Rojeni v državi poročanja
Italija	5,8	6,1
Izrael	7,0	7,4
Japonska	6,5	6,0
Kanada	7,3	7,5
Kostarika	6,8	7,2
Latvija	4,7	5,4
Litva	5,1	5,6
Luksemburg	6,7	7,0
Madžarska	5,1	4,9
Malta	6,3	6,2
Nemčija	6,3	6,8
Nizozemska	6,8	7,5
Norveška	7,4	7,6
Nova Zelandija	7,3	7,3
OECD skupaj (35)	6,6	6,5
Portugalska	5,6	5,2
Rusija	5,6	5,6
Slovenija	5,6	5,9
Španija	6,1	6,4
Švedska	7,1	7,4
Švica	7,2	7,7
Velika Britanija	6,7	6,9
ZDA	7,0	7,1

Vir: OECD/EU 2018, 138.

6.5 Stanovanjsko področje

Ugodna rešitev stanovanjskega vprašanja je pomemben element kakovosti življenja vsakega posameznika. Podatki o možnostih ureditve stanovanjskega vprašanja, kakovosti in velikosti stanovanja so pomembni za ugotavljanje življenjskega standarda in družbene vključenosti.

6.5.1 Lastniška struktura stanovanj

Ključni pojmi v zvezi z lastniško strukturo stanovanj so (Dolenc in Miklič 2019, 9):

- **lastniška stanovanja** so tista stanovanja, v katerih je najmanj en stanovalec lastnik delov ali celotnega stanovanja;
- **najemna stanovanja** so tista, v katerih najmanj en stanovalec plačuje najemnino za uporabo stanovanja in v katerih noben stanovalec ni lastnik delov ali celotnega stanovanja;
- **stanovanja z drugim tipom lastništva** ali tako imenovana uporabniška stanovanja so stanovanja, v katerih nihče od stanovalcev, ki stanovanje uporabljajo, ni lastnik, hkrati pa stanovanje ni najemno; lastniki takih stanovanj so lahko sorodniki, prijatelji ali druge osebe. Lastniki so lahko tudi pokojni sorodniki, kjer dedni postopki in vpisi v uradne evidence še niso zaključeni.

Podatki v tem poglavju se, če ni drugače omenjeno, nanašajo samo na tako imenovana običajna stanovanja. To so strukturno ločeni in neodvisni prostori na fiksnih lokacijah, namenjeni za trajno prebivanje ljudi, ter se na referenčni dan: (a) uporabljajo kot prebivališče, (b) so prazni ali (c) rezervirani za sezonsko ali sekundarno rabo (Dolenc in Miklič 2019, 8). Poleg teh poznamo še naslednje tipe stanovanjskih enot:³⁴

- *skupinska stanovanja* so skupine prostorov, namenjene prebivanju večjega števila oseb. V njih lahko prebivajo: člani skupinskega gospodinjstva, člani zasebnega gospodinjstva ali osebe, ki niso člani gospodinjstva. Primeri skupinskega stanovanja so dom za starostnike, samostan, azilni dom, dijaški, študentski in samski dom, begunski center ipd. (Popis 2002);
- *druge bivalne (stanovanjske) enote* so kočice, barake, kolibe, bivalne prikolice, plovila za bivanje, skednji, mlini, jame ali druga zatočišča, v katerih med popisom prebivajo ljudje, ne glede na to, ali so namenjena za prebivanje ljudi ali ne (Dolenc in Miklič 2019, 8).

34 Kot to beleži SURS.

Tabela 75: Stanovanja v Sloveniji po tipu lastništva in naseljenosti, popisi 2011, 2015, 2018

Tip lastništva stanovanja	Popis 2011				Popis 2015				Popis 2018			
	Naseljena stanovanja		Prebivalstvo v stanovanjih		Naseljena stanovanja		Prebivalstvo v stanovanjih		Naseljena stanovanja		Prebivalstvo v stanovanjih	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
Skupaj	670.127	100	1.989.341	100	674.463	100	1.995.511	100	680.005	100	1.992.810	100
Lastniška	522.672	78,0	1.656.525	83,3	547.799	81,2	1.706.170	85,5	549.449	80,8	1.691.687	84,9
Najeta	62.152	9,3	148.432	7,5	55.213	8,2	135.201	6,8	52.586	7,7	128.155	6,4
Drugi tipi lastništva	85.303	12,7	184.384	9,3	71.451	10,6	154.140	7,7	77.970	11,5	172.968	8,7

Vir: SURS.

Za Slovenijo je značilen zelo velik delež lastniških stanovanj. Ta je v obdobju 2011–2018 še porastel za okoli 3 odstotne točke in je tvoril skoraj 81 % vseh stanovanj. Medtem je sočasno še nekoliko upadel delež najetih stanovanj in je znašal leta 2018 samo 7,7 %. Enako velja tudi za stanovanja z drugimi tipi lastništva – teh je bilo leta 2018 11,5 %. Skladno z velikim deležem lastniških stanovanj je tudi delež prebivalstva, živečega v (običajnih) stanovanjih, v Sloveniji največji v lastniških stanovanjih. Leta 2018 je v njih živelo že skoraj 85 % prebivalcev Slovenije. Ob tem je treba še dodati, da je skupno število vseh (običajnih) stanovanj v državi v omenjenem obdobju naraslo za slabih 10.000.

Po podatkih Eurostata, ki sicer temeljijo na populacijskih vzorcih, spada delež prebivalstva, živečega v lastniških stanovanjih, v Sloveniji (75,1 % leta 2018) med nadpovprečne v EU. Ta delež je v EU meril 70 %.³⁵ Še večje deleže od slovenskega so imele vse države, ki so postale nove članice EU od leta 2004 naprej, razen Cipra, med starimi članicami pa samo Španija (Eurostat, ilc_lvh002).

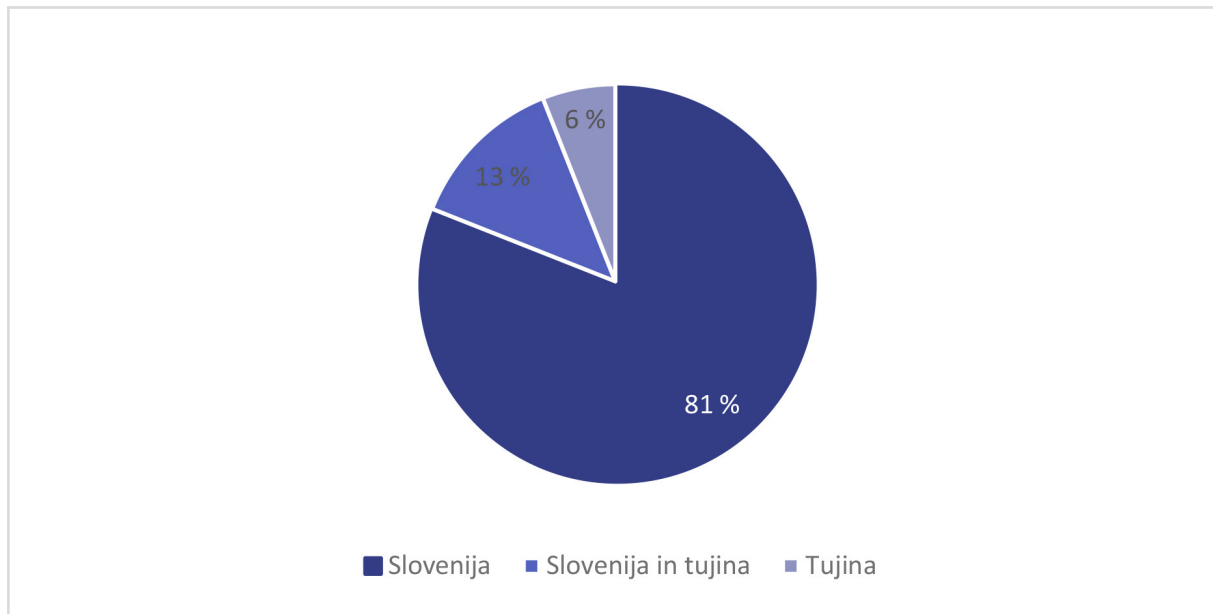
Stanovanja po tipu lastništva glede na prvo prebivališče lastnikov, najemnikov ali uporabnikov

Daleč največ običajnih stanovanj v državi je takšnih, kjer je njihov lastnik, najemnik ali uporabnik³⁶ imel prvo prebivališče v Sloveniji. Ta delež ostaja v celotnem obdobju 2011–2018 na približno 81 %. Stanovanj, kjer je (vsaj) eden od lastnikov, najemnikov ali uporabnikov imel prvo prebivališče v Sloveniji, drugi pa v tujini, je bilo v omenjenem obdobju okoli 13 %, medtem ko je bilo stanovanj, kjer je lastnik, najemnik ali uporabnik imel prvo prebivališče v tujini, do 6 %.

35 Povprečje brez upoštevanja Velike Britanije.

36 Tu gre lahko tudi za dve ali več oseb, ki imajo status lastnikov, najemnikov ali uporabnikov enega stanovanja.

Graf 62: Deleži stanovanj glede na prvo prebivališče njihovih lastnikov, najemnikov ali uporabnikov, 2018

Vir: SURS.

Tabela 76: Stanovanja v Sloveniji po lastništvu glede na prvo prebivališče njihovih lastnikov, najemnikov ali uporabnikov, popisi 2011, 2015, 2018, v %³⁷

Lastništvo stanovanja	Popis 2011				Popis 2015				Popis 2018			
	Prvo prebivališče				Prvo prebivališče				Prvo prebivališče			
	Skupaj	SLO	SLO in tujina	Tujina	Skupaj	SLO	SLO in tujina	Tujina	Skupaj	SLO	SLO in tujina	Tujina
Lastniško stanovanje	78,0	80,3	77,4	44,3	81,2	83,7	79,1	49,6	80,8	83,6	77,7	49,1
Najeto stanovanje	9,3	7,8	12,4	24,2	8,2	6,7	11,6	22,0	7,7	6,3	11,0	20,2
Drug tip lastništva	12,7	11,9	10,2	31,5	10,6	9,6	9,3	28,3	11,5	10,1	11,3	30,7

Vir: SURS.

Leta 2018 je bilo v populaciji oseb s prvim prebivališčem v Sloveniji, živečih v običajnih stanovanjih, 83,6 % lastniških stanovanj, le za nekaj odstotkov nižja vrednost (77,7 %) lastniških stanovanj se beleži, kjer je eden od lastnikov imel prvo prebivališče v Sloveniji, drugi v tujini. Najmanj (49,1 %) lastniških stanovanj je v populaciji, kjer ima lastnik, najemnik ali uporabnik prvo prebivališče v tujini. V obdobju 2011–2018 je najbolj porastel delež lastniških stanovanj med lastniki, najemniki ali uporabniki stanovanj, ki so imeli prvo prebivališče v tujini – za skoraj 5 odstotnih točk.

³⁷ Tabela 76 prikazuje stanovanja glede na njihovo lastništvo, tako da je – v primeru lastniških stanovanj – vsaj ena oseba, ki prebiva v stanovanju, tudi njegov lastnik, ne glede na lastniški status ostalih stanovalcev. Enako velja tudi v primeru najetih stanovanj, kjer je vsaj eden od stanovalcev tudi najemnik. V primeru drugega tipa lastništva pa nihče od stanovalcev ni lastnik ali najemnik stanovanja.

V Sloveniji ima zelo velik delež tujih državljanov najeto stanovanje. Leta 2015 je imela Slovenija na ravni držav članic EU-28 največji delež najemnikov med tujimi državljani (79,7 %), sledijo Italija (78,9 %), Avstrija (77,6 %), Grčija (77,5 %) in Irska (76,7 %). Na drugi strani imajo največje deleže lastnikov med tujimi državljani Estonija (85,3 %), Latvija (80 %) in Hrvaška (75,3 %) (Juchno in Agafitei 2017, 40).

Tej vrsti prikaza podatkov v nadaljevanju za okvirno primerjavo dodajamo še kazalnik, ki kaže na *celotno* prebivalstvo, ki živi v običajnih stanovanjih, glede na državo njihovega prvega prebivališča. Leta 2018 je bilo 80,9 % vsega prebivalstva, živečega v običajnih stanovanjih, iz gospodinjestev, ki so jih sestavljali samo člani, ki so imeli prvo prebivališče v Sloveniji, 13,8 % prebivalstva je bilo iz gospodinjestev, ki so jih sestavljali tako priseljenci kot osebe s prvim prebivališčem v Sloveniji, 5,3 % prebivalstva pa je bilo iz gospodinjestev, ki so jih sestavljali samo priseljenci.

Tabela 77: Prebivalci običajnih stanovanj v Sloveniji po tipu priseljenosti članov gospodinjstva, popisi 2011, 2015, 2018

	2011				2015				2018			
	Skupaj	1	2	3	Skupaj	1	2	3	Skupaj	1	2	3
Število (v 000)	1.989,4	1.616,2	286,9	86,3	1.995,5	1.622,0	278,9	94,6	1.992,8	1.612,6	275,2	105,0
%	100	81,2	14,4	4,3	100,0	81,3	14,0	4,7	100	80,9	13,8	5,3

1 = samo osebe s prvim prebivališčem v Sloveniji; 2 = priseljenci in osebe s prvim prebivališčem v Sloveniji; 3 = samo priseljenci.

Vir: SURS.

Prebivalci po prvem prebivališču, tipu stanovanjske enote in lastništvu stanovanja

Lastniško strukturo stanovanj v Sloveniji lahko prikažemo tudi širše in nekoliko drugače, tako da v statistike zajamemo celoten nabor stanovanj oziroma bivalnih enot, ki poleg zgoraj analiziranih običajnih stanovanj zajemajo še skupinska stanovanja in druge bivalne enote. S tem zajamemo vse prebivalstvo Slovenije, čeprav velika večina – več kot 96 % – živi v običajnih stanovanjih (tabeli 76 in 77). Iz tovrstnih statistik je v celotnem proučevanem obdobju razviden razkorak glede deleža prebivalstva, ki živi v običajnih stanovanjih, med prebivalstvom s prvim prebivališčem v Sloveniji in med prebivalstvom s prvim prebivališčem v tujini. Leta 2018 sta bila ta deleža 97,5 % oziroma 88,5 %. Relativno manjši delež prebivalstva s prvim prebivališčem v tujini, ki živi v običajnih stanovanjih, pa pomeni, da jih večji delež živi zlasti v skupinskih stanovanjih – predvsem v samskih domovih, v manjši meri pa tudi v drugih bivalnih enotah kot tretjem tipu bivališč.

Ob tem pa je iz proučevanega obdobja 2011–2018 razviden tudi trend počasnega upadanja deleža prebivalstva, ki živi v običajnih stanovanjih, pri obeh populacijah. Ta trend je nekoliko izrazitejši pri populaciji, katere prvo prebivališče je bilo v tujini. Leta 2011 je v običajnih stanovanjih živelo 90,3 % oseb iz te populacije, leta 2018 pa 88,5 %.

Tabela 78: Prebivalci Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popis 2011 (v tisočih)

Tip stanovanjske enote	Popis 2011					
	Prvo prebivališče					
	Skupaj		Slovenija		Tujina	
	Število	%	Število	%	Število	%
Skupaj	2.050	100,0	1.822	100,0	228	100,0
Običajno stanovanje (skupaj)*	1.989	97,0	1.783	97,9	206	90,3
Lastnik, solastnik	737	37,0	669	37,5	68	33,1
Najemnik	148	7,5	112	6,3	36	17,4
Druga oblika stanovanjskega razmerja	1.104	55,5	1.002	56,2	102	49,5
Skupinsko stanovanje	57	2,8	35	1,9	21	9,3
Druga bivalna enota	4	0,2	3	0,2	1	0,4

* Številke in deleži v spodnjih treh kategorijah se seštejejo in tvorijo skupno število oziroma delež prebivalstva, živečega v običajnih stanovanjih.

Vir: SURS.

Tabela 79: Prebivalci Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popis 2015 (v tisočih)

Tip stanovanjske enote	Popis 2015					
	Prvo prebivališče					
	Skupaj		Slovenija		Tujina	
	Število	%	Število	%	Število	%
Skupaj	2.063	100	1.825	100	238	100
Običajno stanovanje (skupaj)*	1.996	96,7	1.783	97,7	212	89,3
Lastnik, solastnik	762	38,2	692	38,8	70	33,2
Najemnik	135	6,8	100	5,6	35	16,4
Druga oblika stanovanjskega razmerja	1.098	55,0	992	55,6	107	50,4
Skupinsko stanovanje	64	3,1	40	2,1	25	10,5
Druga bivalna enota	3	0,2	3	0,2	1	0,3

* Številke in deleži v spodnjih treh kategorijah se seštejejo in tvorijo skupno število oziroma delež prebivalstva, živečega v običajnih stanovanjih.

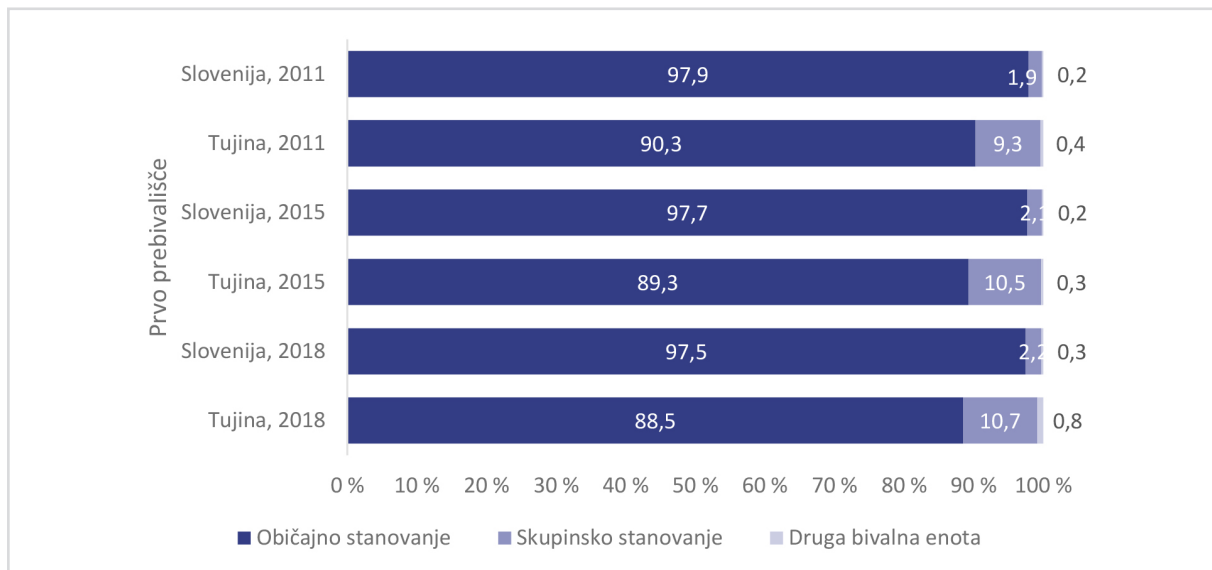
Vir: SURS.

Tabela 80: Prebivalci Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popis 2018 (v tisočih)

Tip stanovanjske enote	Popis 2018					
	Prvo prebivališče					
	Skupaj		Slovenija		Tujina	
	Število	%	Število	%	Število	%
Skupaj	2.067	100	1.817	100	250	100
Običajno stanovanje (skupaj)*	1.993	96,4	1.771	97,5	221	88,5
Lastnik, solastnik	756	37,9	686	38,7	70	31,4
Najemnik	128	6,4	94	5,3	34	15,4
Druga oblika stanovanjskega razmerja	1.109	55,6	991	55,9	118	53,2
Skupinsko stanovanje	67	3,2	41	2,2	27	10,7
Druga bivalna enota	7	0,3	5	0,3	2	0,8

* Številke in deleži v spodnjih treh kategorijah se seštejejo in tvorijo skupno število oziroma delež prebivalstva, živečega v običajnih stanovanjih.

Vir: SURS.

Graf 63: Deleži prebivalstva Slovenije po prvem prebivališču in tipu stanovanjske enote, popisi 2011, 2015 in 2018, v %

Vir: SURS.

Prebivalstvo samskih domov

Za prebivalce, živeče v skupinskem tipu stanovanj, ki so imeli prvo prebivališče v tujini, je značilno, da v Sloveniji v veliki večini živijo v samskih domovih. Od vsega prebivalstva, živečega v samskih domovih v letu 2018, je bilo 85 % takšnih, ki so imeli prvo prebivališče v tuji državi.

Tabela 81: Prebivalstvo samskih domov v Sloveniji po prvem prebivališču, popisi 2011, 2015 in 2018³⁸

	Popis 2011						Popis 2015						Popis 2018					
	Prvo prebivališče						Prvo prebivališče						Prvo prebivališče					
	Skupaj		Slovenija		Tujina		Skupaj		Slovenija		Tujina		Skupaj		Slovenija		Tujina	
	Št.	Št.	%	Št.	%	Št.	Št.	Št.	%	Št.	%	Št.	Št.	%	Št.	%		
Skupaj	21.473	1.999	9	19.474	91	23.665	2.745	12	20.920	88	26.741	3.882	15	22.859	85			

Vir: SURS.

Delež populacije iz skupinskih stanovanj s prvim prebivališčem v tujini, ki živi v Sloveniji v samskih domovih, se je v zadnjih letih gibal okoli 85 %. Medtem ko je bilo pri tej populaciji v obdobju od leta 2011 naprej zaznati manjši upad deleža, pa je istočasno absolutno število živečih v samskih domovih iz te populacije poraslo.

³⁸ Podatki se nanašajo na zasebna gospodinjstva. Zasebno gospodinjstvo je (v nasprotju s skupnimi gospodinjstvi) skupnost prebivalcev (ali prebivalec, ki živi sam), ki prebivajo v istem stanovanju in imajo opredeljeno isto številko gospodinjstva (Dolenc in Miklič 2019, 5).

Precej drugačen je položaj pri populaciji iz skupinskih stanovanj s prvim prebivališčem v Sloveniji, ki živi v samskih domovih – v manjši meri je pri tej populaciji prišlo do porasta deleža (in absolutnega števila prebivalcev), a tudi leta 2018 je več kot 90 % te populacije živelo v drugih vrstah skupinskih stanovanj, kot so domovi za starostnike, dijaški in študentski domovi itd.

Tabela 82: Delež prebivalstva skupinskih stanovanj v Sloveniji, ki živi v samskih domovih, glede na prvo prebivališče, 2011, 2015 in 2018

Prvo prebivališče	Popis 2011	Popis 2015	Popis 2018
	%	%	%
Slovenija	5,7	7,0	9,6
Tujina	91,6	84,2	85,7

Vir: SURS.

6.5.2 Delež oseb, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih

Delež oseb, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih,³⁹ je odstotek oseb, ki živijo v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število članov gospodinjstva. Pogoj, da je stanovanje prenaseljeno, je, da nima vsaj ene sobe na gospodinjstvo in hkrati še ene sobe za vsak par, ene sobe za vsako polnoletno samsko osebo, ene sobe za dva otroka istega spola, stara 12–17 let, ene sobe za vsakega otroka različnega spola, starega 12–17 let, in ene sobe za dva otroka, mlajša od 12 let (SURS 2020a).

V obdobju 2011–2018 je bil v državah članicah EU v povprečju delež oseb, živečih v prenaseljenih stanovanjih, večji med priseljenci kot med osebami s prvim prebivališčem v državi poročevalki. To velja tudi za Slovenijo. V primerjavi s povprečnimi vrednostmi, ki veljajo za raven EU, je razlika med vrednostma kazalnika za ti dve skupini prebivalstva v Sloveniji zelo velika – delež priseljencev s prvim prebivališčem v tujini, ki živi v prenaseljenih stanovanjih, je več kot še enkrat večji od deleža pri populaciji s prvim prebivališčem v Sloveniji. Vseeno pa je v Sloveniji v obdobju od leta 2011 dalje delež priseljencev, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih, padel za skoraj 3 odstotne točke, medtem ko je na ravni EU porastel za enak delež. V tem obdobju je upadel tudi delež prebivalstva, rojenega v državi poročevalki, ki živi v prenaseljenih stanovanjih, in sicer tako v EU kot v Sloveniji: na ravni EU za dobri 2 odstotni točki, v Sloveniji pa za dobre 4 odstotne točke.

Na področju stopnje prenaseljenosti za prebivalce, katerih prvo prebivališče je v tujini, so imele še višje (tj. slabše) vrednosti nekatere nove države članice EU (Bolgarija, Hrvaška, Latvija, Madžarska, Poljska, Slovaška), med starimi pa sta bili to državi Sredozemlja – Grčija in Italija, poleg njiju pa še Avstrija (z deležem, ki je malenkost večji od tistega v Sloveniji). Večina teh držav je v obdobju 2011–2018 beležila porast vrednosti tega kazalnika. Leta 2018 je imela višjo vrednost tega kazalnika od Slovenije poleg prej omenjenih držav še Švedska.

³⁹ Za ta kazalnik ima SURS v rabi poimenovanje *stopnja prenaseljenosti stanovanja*. A ker kazalnik prikazuje delež oseb, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih, smo ga ustrezneje preimenovali.

Skoraj identičen seznam držav velja v obdobju 2011–2018 tudi za stopnjo prenaseljenosti za prebivalstvo, katerega prvo prebivališče je v državi poročevalki. Te države imajo višje vrednosti od Slovenije, na seznamu pa ni Avstrije, pojavljata pa se še Litva in Češka. Večina teh držav beleži upad vrednosti (Eurostat, ilc_ilh016).

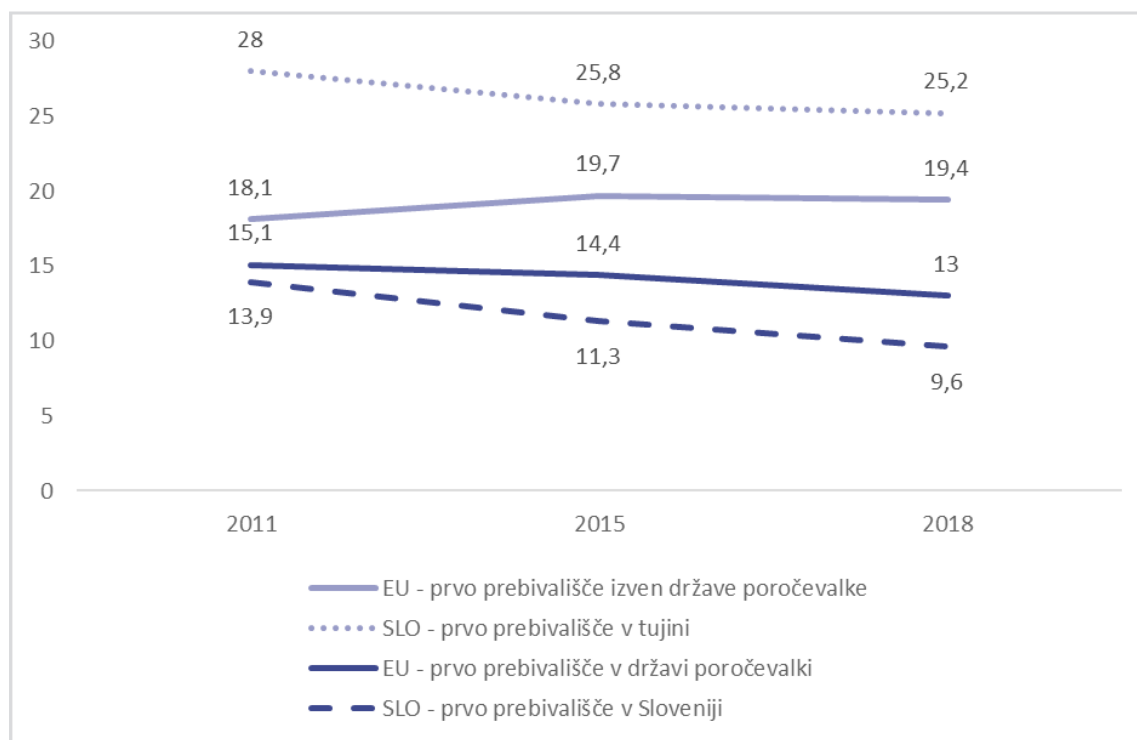
Pri tej mednarodni primerjavi, ki temelji na bazi Eurostata, podatki temeljijo na vzorcih populacije, kar verjetno lahko obrazloži tudi mestoma opazna večja nihanja vrednosti pri posamezni državi v krajšem obdobju.

Tabela 83: Delež oseb, starih 18 let ali več, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih v Sloveniji, po prvem prebivališču, 2011, 2015 in 2018, v %

Leto	2011				2015				2018			
	Povprečje držav članic v EU		Slovenija		Povprečje držav članic v EU		Slovenija		Povprečje držav članic v EU		Slovenija	
Prvo prebivališče	Država poročevalka	Izven države poročevalke	SLO	Tujina	Država poročevalka	Izven države poročevalke	SLO	Tujina	Država poročevalka	Izven države poročevalke	SLO	Tujina
Vrednost	15,1	18,1	13,9	28,0	14,4	19,7	11,3	25,8	13,0	19,4	9,6	25,2

Vir: Eurostat (ILC_ILH016).

Graf 64: Delež oseb, starih 18 let ali več, ki živijo v prenaseljenih stanovanjih, po prvem prebivališču, podatki za EU (povprečje) in Slovenijo, 2011, 2015 in 2018, v %

Vir: Eurostat (ILC_ILH016).

6.5.3 Povprečna uporabna površina stanovanja na prebivalca

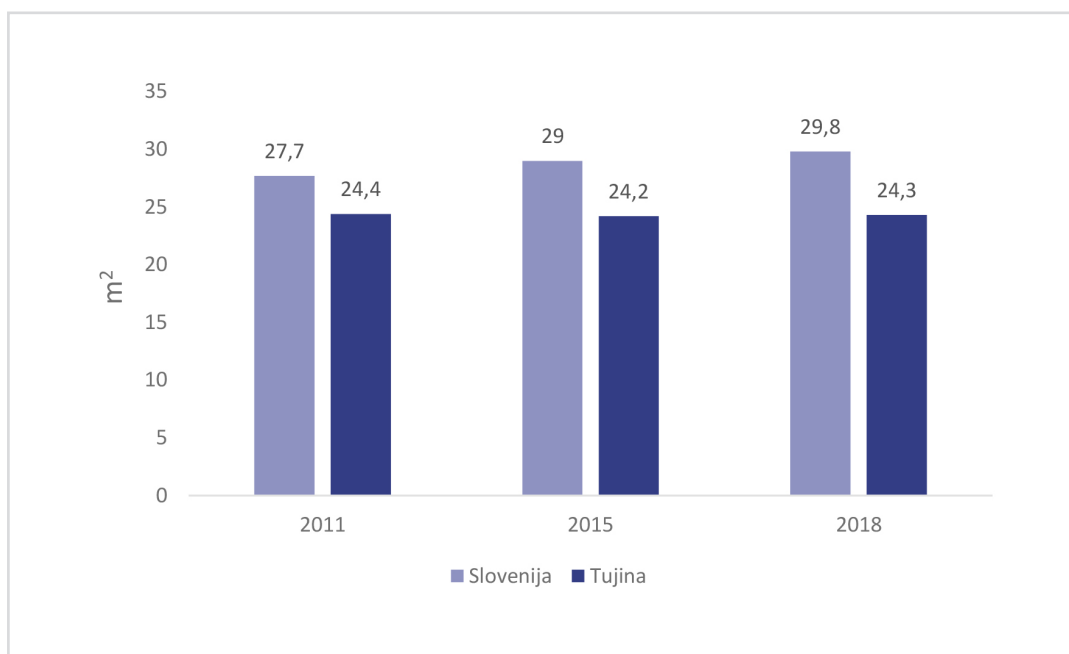
Iz podatkov SURS o **uporabni površini stanovanja na prebivalca** izhaja, da je za vse prebivalstvo Slovenije v zadnjem desetletju značilen trend postopnega povečevanja vrednosti, tako da je ta leta 2018 znašala povprečno 29,2 m². A podrobnejši vpogled v strukturo prebivalstva glede na državo prvega prebivališča kaže, da do omenjene rasti prihaja samo zaradi rasti vrednosti, ki velja za prebivalstvo s prvim prebivališčem v Sloveniji, medtem ko se je za priseljence omenjena vrednost v obdobju 2011–2018 celo minimalno zmanjšala. Razlika med vrednostma uporabne površine stanovanja na prebivalca se je tako med obema populacijama v obdobju 2011–2018 povečala in je znašala že 5,5 m² v škodo priseljencev.

Tabela 84: Povprečna uporabna površina stanovanja na stanovalca v običajnih stanovanjih glede na prvo prebivališče stanovalcev v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018, v m²

Popis 2011			Popis 2015			Popis 2018		
Prvo prebivališče			Prvo prebivališče			Prvo prebivališče		
Skupaj	Slovenija	Tujina	Skupaj	Slovenija	Tujina	Skupaj	Slovenija	Tujina
27,4	27,7	24,4	28,5	29	24,2	29,2	29,8	24,3

Vir: SURS.

Graf 65: Povprečna uporabna površina na stanovalca za običajna stanovanja glede na prvo prebivališče stanovalcev v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018, v m²

Vir: SURS.

6.5.4 Povprečno število oseb v stanovanju

Vrednost kazalnika o **povprečnem številu oseb v stanovanju** je leta 2018 v Sloveniji znašala 2,93. V primeru stanovanj, kjer so imeli njihovi prebivalci prvo prebivališče v Sloveniji, je bila vrednost prav tako 2,93 osebe, za stanovanja s prebivalci s prvim prebivališčem v Sloveniji in tujini 3,12 osebe in za stanovanja s prebivalci s prvim prebivališčem v tujini 2,58 osebe v stanovanju (tabela 85). Ob tem je treba dodati, da osebe s prvim prebivališčem v tujini živijo v Sloveniji v stanovanjih, kjer imajo v primerjavi z osebami, rojenimi v Sloveniji, manjšo uporabno površino na prebivalca oziroma jih večji delež živi v prenaseljenih stanovanjih, imajo manj sob v stanovanju in v primerjavi z osebami s prvim prebivališčem v Sloveniji v večjem deležu živijo v stanovanjih slabše kakovosti oziroma slabšega standarda.

Splošni trend za skupno vrednost kazalnika o povprečnem številu oseb v stanovanju se za obdobje 2011–2018 kaže v minimalnem upadu vrednosti (za 0,04 osebe oziroma 1,3 %). V tem obdobju pa je število prebivalcev v običajnih stanovanjih v omenjenem obdobju naraslo za 0,2 %, število stanovanj pa za 1,5 %. Podroben vpogled v analizirane podatke pa kaže naslednje:

- Pri skupini prebivalstva, živečega v stanovanjih, v katerih prebivajo samo posamezniki s prvim prebivališčem v Sloveniji, je v obdobju 2011–2018 vrednost kazalnika o povprečnem številu oseb v stanovanju enaka povprečni vrednosti tega kazalnika za celotno prebivalstvo Slovenije, in to ne glede na prvo prebivališče. Pri tej skupini prebivalstva pa smo zabeležili majhno rast števila stanovanj in minimalni padec absolutnega števila prebivalcev v teh stanovanjih v obdobju 2011–2018. Pri tem se najvišja vrednost kazalnika o povprečnem številu oseb v stanovanju tudi v letu 2018 kaže pri lastniških stanovanjih – to je 3,08 prebivalca na stanovanje.
- Pri skupini prebivalstva, živečega v stanovanjih, v katerih prebivajo posamezniki s prvim prebivališčem v Sloveniji in posamezniki s prvim prebivališčem v tujini, gre v celotnem obdobju za najvišje vrednosti kazalnika med vsemi tu omenjenimi tremi populacijami, a hkrati se tu beleži največji padec, to je za 0,09 osebe na stanovanje (oziroma za –3,1 % vrednosti). Leta 2018 je bila najvišja vrednost kazalnika pri tej populaciji v najetih stanovanjih, to je 3,16 osebe na stanovanje. V populaciji je prišlo do upada absolutnega števila te skupine prebivalstva, živečega v običajnih stanovanjih, v omenjenem obdobju za 4,1 %, upadlo pa je tudi število stanovanj, v katerih živi ta populacija, in sicer za 1,1 %.
- Populacija oseb, ki živijo v stanovanjih, katerih vsi stanovalci imajo prvo prebivališče v tujini, beleži sicer v celotnem obdobju najnižje vrednosti, a hkrati tudi najvišjo rast vrednosti kazalnika o povprečnem številu oseb v stanovanju, to je za 0,21 osebe na stanovanje (8,9 %). Porast pa je bil zaznan tudi v absolutnem številu prebivalstva v stanovanjih te populacije, za 21,7 %, in v številu stanovanj, za 11,9 %.

Tabela 85: Povprečno število oseb v stanovanju⁴⁰ glede na prvo prebivališče stanovalcev in lastništvo stanovanj v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018

Lastništvo stanovanja	Popis 2011				Popis 2015				Popis 2018			
	Prvo prebivališče				Prvo prebivališče				Prvo prebivališče			
	Skupaj	SLO	SLO in tujina	Tujina	Skupaj	SLO	SLO in tujina	Tujina	Skupaj	SLO	SLO in tujina	Tujina
Skupaj	2,97	2,97	3,22	2,37	2,96	2,96	3,14	2,55	2,93	2,93	3,12	2,58
Lastniško stanovanje	3,17	3,18	3,23	2,67	3,11	3,12	3,17	2,76	3,08	3,08	3,14	2,75
Najeto stanovanje	2,39	2,20	3,23	2,22	2,45	2,25	3,21	2,38	2,44	2,24	3,16	2,40
Drug tip lastništva	2,16	2,04	3,10	2,08	2,16	2,02	2,86	2,31	2,22	2,04	2,94	2,43

Vir: SURS.

6.5.5 Povprečno število sob v stanovanju

Najmanj ugodno strukturo oziroma največjo razliko med populacijo s prvim prebivališčem v Sloveniji in tisto s prvim prebivališčem v tujini je bilo v obdobju 2011–2018 zaznati pri kazalniku o **povprečnem številu sob v stanovanju** (tabela 86). V desetletju od leta 2011 dalje se povprečna vrednost tega kazalnika na ravni države nekoliko večja, a ostaja za priseljenca enaka. Razpon med vrednostjo kazalnika za prebivalstvo, katerega prvo prebivališče je bilo v Sloveniji, na eni strani in za priseljenca na drugi strani se večja v škodo slednjih. Leta 2018 so imeli priseljenci kar 0,90 sobe v stanovanju manj od preostalega prebivalstva (graf 58).

Tabela 86: Povprečno število sob v stanovanju⁴¹ glede na prvo prebivališče stanovalcev v Sloveniji, popisi 2011, 2015 in 2018

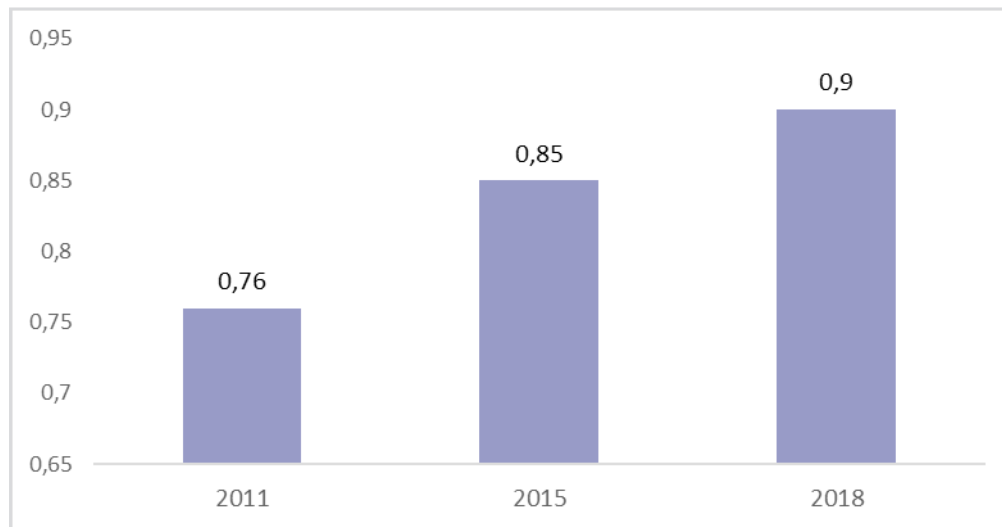
	Popis 2011			Popis 2015			Popis 2018		
	Prvo prebivališče			Prvo prebivališče			Prvo prebivališče		
	Skupaj	Slovenija	Tujina	Skupaj	Slovenija	Tujina	Skupaj	Slovenija	Tujina
Slovenija	3,04	3,12	2,36	3,11	3,20	2,35	3,16	3,26	2,36

Vir: SURS.

40 Podatki se nanašajo na običajna stanovanja.

41 Podatki se nanašajo na običajna stanovanja.

Graf 66: Razlika v povprečnem številu sob v stanovanju med populacijo s prvim prebivališčem v Sloveniji in populacijo s prvim prebivališčem v tujini, 2011, 2015 in 2018

Vir: SURS.

6.5.6 Delež oseb, ki živijo v podstandardnih stanovanjih

Delež oseb, ki živijo v podstandardnih stanovanjih (OECD/EU 2018, 110–111), je odstotek oseb, ki bivajo v stanovanjih s posameznimi elementi stanovanjske prikrajsanosti: slabo stanje stanovanja, odsotnost kadi ali prhe v stanovanju, odsotnost stranišča na izplakovanje za lastno uporabo in pretemno stanovanje.

Po podatkih OECD/EU (2018) je delež prebivalstva, ki živi v podstandardnih stanovanjih, med priseljenci povprečno večji tako na ravni cele EU kot na ravni Slovenije. Na ravni EU skoraj četrtina (24,5 %) priseljencev živi v podstandardnih stanovanjih. V Sloveniji je ta delež večji še za 4 odstotne točke, poleg tega pa je večji tudi delež prebivalstva, rojenega v Sloveniji, živečega v takšnih stanovanjih (tabela 87). Le šest držav članic EU (večinoma najstarejše članice) ima še višje tovrstne vrednosti za priseljeno prebivalstvo. Enako število držav članic ima višje vrednosti tudi za prebivalstvo, rojeno v državi poročevalki, pri čemer gre večinoma za nove članice EU. Slovenija pa ima, kot je razvidno tudi iz tabele 87, podpovprečno razliko med vrednostma pri obeh populacijah, podobno kot velja še za manjše število držav EU – večinoma novih članic EU.

Tabela 87: Delež prebivalstva, ki živi v podstandardnih stanovanjih, leta 2016 – podatki se nanašajo na populacijo, staro 16 let ali več, po območju rojstva, v %

Območje rojstva	Prvo prebivališče	
	Država poročevalka	Izven države poročevalke
EU-28 (povprečje)	19,4	24,5
Slovenija	26,5	28,5

Vir: OECD/EU, 2018.

Kombiniran kazalnik, ki se nanaša na področji stanovanjske (pre)naseljenosti in podstandardnih stanovanj, je razlika v deležu med populacijama najemnikov s prvim prebivališčem v tujini, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih, in najemnikov s prvim prebivališčem v državi poročevalki, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih. Leta 2016 je vrednost tega kazalnika v Sloveniji znašala -2,4 odstotne točke, kar pomeni, da je večji delež najemnikov s prvim prebivališčem v Sloveniji bival v stanovanjih slabše kakovosti. Večina držav članic EU ima na tem področju v nasprotju s Slovenijo pozitivne vrednosti kazalnika in večje razlike med populacijama priseljenih in nepriseljenih najemnikov. K večjim razlikam med populacijama na ravni EU prispevajo zlasti nekatere sredozemske države članice z najvišjimi vrednostmi kazalnika.

Tabela 88: Razlika v deležu (v odstotnih točkah) med populacijo najemnikov s prvim prebivališčem v tujini, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih, in populacijo najemnikov s prvim prebivališčem v državi poročevalki, ki živijo v podstandardnih in prenaseljenih stanovanjih – podatki se nanašajo na populacijo, staro 16 let ali več, po območju rojstva

Območje rojstva	Razlika
EU-28	5,6
Slovenija	-2,4

Vir: OECD/EU, 2018.

Na področju infrastrukturne opremljenosti stanovanj beleži SURS pet tipov običajnih stanovanj. Daleč najpogostejša vrsta infrastrukturne opremljenosti in s trendom rasti deleža prebivalstva, ki živi v takšnih običajnih stanovanjih, so stanovanja, ki imajo vodo, stranišče in kopalnico. Takšnih je bilo leta 2011 vsaj 96 %, stanje pa se postopoma še izboljšuje, in to tako pri populaciji oseb s prvim prebivališčem v Sloveniji kot pri populaciji priseljencev. Malce počasnejše izboljševanje stanja je beleženo pri stanovanjih priseljencev, ki tudi naprej ostajajo malce slabše infrastrukturno opremljena. To pomeni, da v priseljski populaciji večji delež prebivalstva živi v ostalih štirih tipih infrastrukturno pomanjkljivo opremljenih stanovanj, zlasti gre tu za stanovanja, ki sicer imajo vodo, a nimajo kopalnice in stranišča. V tovrstnih stanovanjih je leta 2018 še vedno živelo 1,6 % posameznikov, ki so imeli prvo prebivališče v tujini (tabela 89).⁴²

42 Med vrstami stanovanj s pomanjkljivo infrastrukturno opremljenostjo pa SURS ne beleži (več) takšnih, ki beležijo odsotnost priklopa na električno omrežje, saj je bilo takšnih stanovanj v državi že v času registrskega popisa 2011 manj kot odstotek vseh (Dolenc et al. 2013, 46).

Tabela 89: Prebivalci običajnih stanovanj po prvem prebivališču in infrastrukturi v stanovanju, Slovenija, popisi 2011, 2015 in 2018, v %

Infrastruktura v stanovanju	Popis 2011		Popis 2015		Popis 2018	
	Prvo prebivališče		Prvo prebivališče		Prvo prebivališče	
	Slovenija	Tujina	Slovenija	Tujina	Slovenija	Tujina
Stanovanje ima vodo, stranišče in kopalnico.	96,3	96,0	96,9	96,3	97,1	96,5
Stanovanje ima vodo in stranišče, nima kopalnice.	0,6	0,7	0,5	0,7	0,5	0,7
Stanovanje ima vodo in kopalnico, nima stranišča.	0,6	0,7	0,6	0,8	0,6	0,8
Stanovanje ima vodo, nima kopalnice in stranišča.	1,5	2,1	1,2	1,7	1,1	1,6
Stanovanje nima vode, stranišča in kopalnice.	1,0	0,5	0,8	0,5	0,7	0,4

Vir: SURS.

6.6 Zdravje in zdravstveno varstvo

Večina podatkov o zdravju in zdravstvenem varstvu, ki so predstavljeni v nadaljevanju, izhaja iz dveh raziskav, ki se v Sloveniji periodično izvajata od leta 2005 (*European Union Survey on Income and Living Conditions – EU-SILC*) oziroma od leta 2007 (*European Health Interview Survey – EHIS*).

Raziskava o zdravju in zdravstvenem varstvu (*European Health Interview Survey – EHIS*) vključuje štiri module: 1) demografske spremenljivke glede socialno-ekonomskega statusa: spol, starost, izobrazba, delovni status itd., 2) zdravstveno stanje: samoocena zdravja, kronična obolenja, omejitve pri običajnih dejavnostih, specifična obolevnost za boleznijo, telesne in senzorične funkcionalne omejitve itd., 3) uporaba zdravstvenih storitev: hospitalizacija, posvetovanja, neizpolnjene potrebe, uporaba zdravil, preventivni ukrepi itd., 4) determinante zdravja (življenjski slog, povezan z zdravjem): višina in teža, uživanje sadja in zelenjave, kajenje, uživanje alkohola itd.

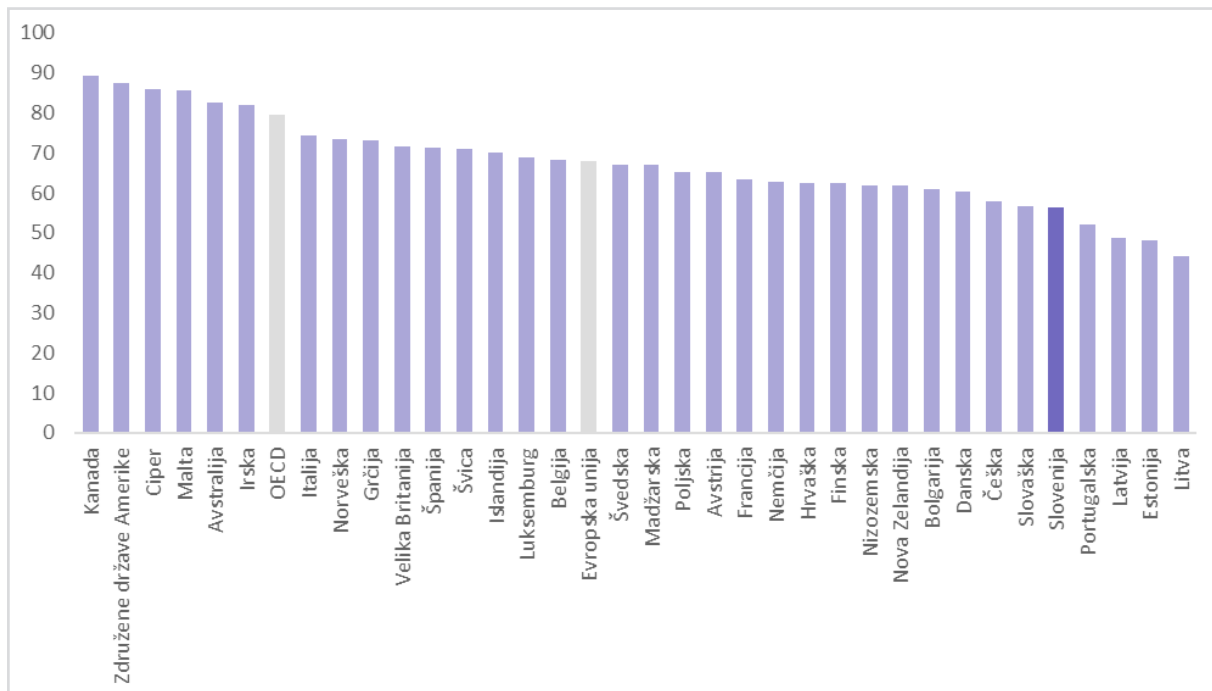
V Sloveniji se je raziskava EHIS izvedla trikrat; prva je bila izvedena leta 2007, druga leta 2014, zadnja pa leta 2019. Enako raziskavo so tako v letih 2014–2015 kot tudi v letu 2019 v skladu z zakonom in po enotni metodologiji Eurostata izvedle vse države članice EU, zato so njihovi izsledki mednarodno primerljivi (NIJZ 2020). Za Slovenijo podatke v okviru te raziskave zbira Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), dostopni pa so tudi prek Eurostatovega portala. Rezultati zadnje raziskave, ki je bila opravljena leta 2019, v času priprave tega poročila še niso bili objavljeni. Na Eurostatu pa so dostopni podatki iz prejšnje raziskave, ki jo je NIJZ v Sloveniji opravil leta 2014.

Anketa o življenjskih pogojih (EU-SILC) pa je mednarodna raziskava, za katero podatke v Sloveniji pridobiva SURS. Raziskava vsebuje majhen modul o zdravju, sestavljen iz treh spremenljivk o zdravstvenem stanju in štirih spremenljivk o nezadovoljenih potrebah po zdravstvenem varstvu. Spremenljivke zdravstvenega stanja predstavlja tako imenovani minimalni evropski zdravstveni modul (MEHM), ki meri tri različne koncepte zdravja: 1) samoocena zdravja, 2) kronične bolezni (ljudje z dolgotrajno boleznijo ali zdravstvenimi težavami), 3) omejitev dejavnosti – invalidnost (samozaznane dolgotrajne omejitve pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav). Spremenljivke o nezadovoljenih potrebah po zdravstvenem varstvu ciljajo na dve široki vrsti storitev: zdravstveno in zobozdravstveno oskrbo. Spremenljivke se nanašajo na lastno oceno anketiranca, ali je potreboval določeno vrsto pregleda ali zdravljenja, vendar je ni imel, in če je ni imel, kaj je bil glavni razlog, da je ni imel. Eurostat trenutno za neizpolnjene potrebe beleži naslednje kazalnike: 1) neizpolnjene potrebe po zdravstvenem pregledu zaradi oviranega dostopa, 2) neizpolnjene potrebe po zdravstvenem pregledu glede na razlog, 3) neizpolnjene potrebe po zobozdravstvenem pregledu glede na razlog.

6.6.1 Samoocena zdravja in psihičnega blagostanja

Glede na podatke OECD je leta 2017 56,5 % priseljencev v Sloveniji svoje zdravje ocenilo kot dobro ali zelo dobro. To je Slovenijo uvrščalo na trideseto mesto med 34 državami člani-cami OECD.

Graf 67: Delež odraslih priseljencev, ki so svoje zdravstveno stanje opisali kot dobro ali zelo dobro, 2017, v %

Vir: Compare your country 2017.

Primerjava med priseljenci in ostalim prebivalstvom kaže, da je delež tistih, ki so svoje zdravje ocenili kot dobro ali zelo dobro, med priseljenci za 5,1 odstotne točke manjši kot med ostalim prebivalstvom. Se je pa ta delež med priseljenci v obdobju 2006–2017 povečal za 7,7 odstotne točke. V tem pogledu je Slovenija napredovala bolj kot večina drugih držav EU. Boljši rezultat sta zabeležili le Latvija (izboljšanje za 12,8 odstotne točke) in Madžarska (izboljšanje za 12,7 odstotne točke).

Tabela 90: Samoocena zdravja priseljencev – delež odraslih priseljencev, ki so svoje zdravje opisali kot »dobro« ali »zelo dobro«, 2017

Država	Priseljenci, 2017, vrednosti v %	Primerjava med priseljenci in ostalim prebivalstvom, vrednosti v % točkah	Sprememba samoocene zdravstvenega stanja priseljencev v obdobju 2006–2017, vrednosti v % točkah
Kanada	89,3	0,3	0,3
ZDA	87,6	-0,6	-0,6
Ciper	85,8	9,2	1,2
Malta	85,7	13,6	2,8
Avstralija	82,5	0	–
Irska	82	-0,2	-2,8
OECD – povprečje	79,4	3,4	1,4
Italija	74,4	5	6,7
Norveška	73,4	-1,7	2,9
Grčija	73	-0,4	-0,4
Velika Britanija	71,7	4,5	-2,7
Španija	71,2	-0,4	2,2
Švica	71,1	-8,8	-4,7
Islandija	70,1	-3,5	-14,1
Luksemburg	68,8	-0,6	-1,6
Belgija	68,3	-5,6	2,8
Evropska unija – povprečje	68,1	1	2,1
Švedska	67,1	-6,3	2,2
Madžarska	66,9	7,4	12,7
Poljska	65,3	6,6	5,7
Avstrija	65,2	-5,4	-3,5
Francija	63,4	-3,9	-3,5
Nemčija	62,8	-4	3,1
Hrvaška	62,4	2,5	–
Finska	62,4	-4,6	-1,6
Nizozemska	61,8	-13,3	-5,4
Nova Zelandija	61,8	–	–
Bolgarija	60,9	-4,9	-3,5
Danska	60,4	-8,2	-0,8
Češka	57,9	-2,5	-0,3
Slovaška	56,7	-10	3,8
Slovenija	56,5	-5,1	7,7
Portugalska	52	5,3	-7,9
Latvija	48,7	-2,1	12,8
Estonija	48,2	-9,8	-3,4
Litva	44,2	-0,4	-3,5

Vir: Compare your country 2017.

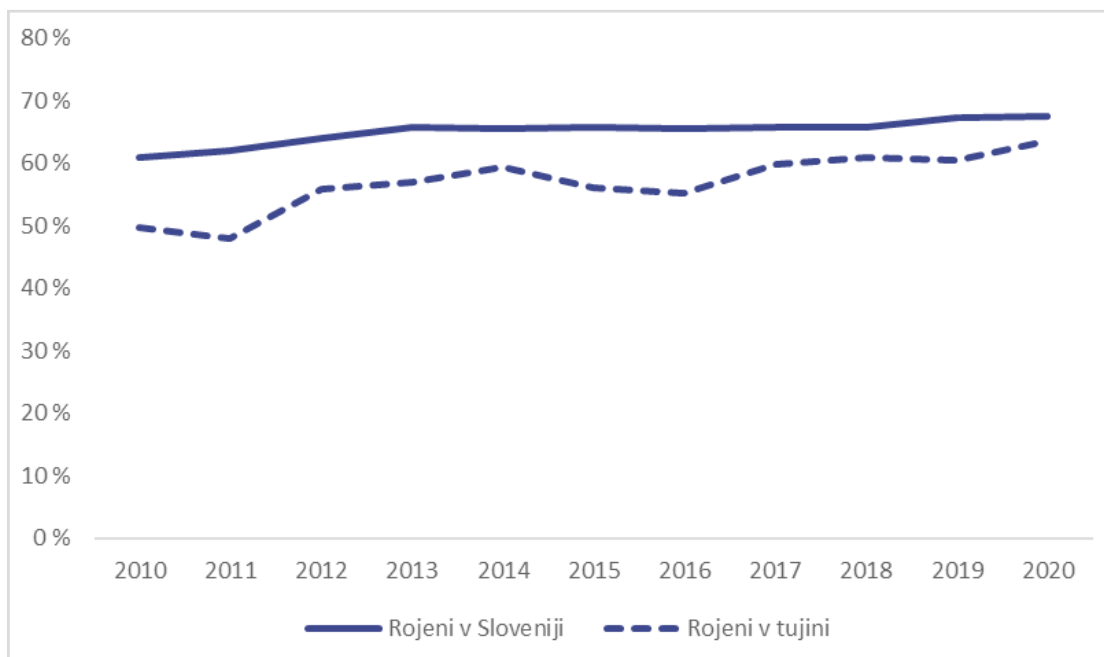
V nadaljevanju predstavljamo podatke o samooceni zdravja iz ankete SILC, ki so dostopni na Eurostatovem portalu, in sicer za obdobje enajstih let (2010–2020). Če primerjamo samoocene zdravja priseljencev s samoocenami zdravja nepriseljenih prebivalcev Slovenije, lahko opazimo, da je delež oseb, ki so svoje zdravje ocenile kot »dobro« ali »zelo dobro«, med priseljenci večinoma kar nekaj odstotkov manjši kot med nepriseljenim prebivalstvom. To velja za vsa leta opazovanja, od leta 2010 do leta 2020. Prav tako to velja tako za moške kot za ženske. Nasprotno velja za ocene »slabo« ali »zelo slabo«. V tem primeru je delež priseljencev, ki negativno ocenjujejo svoje zdravje, v vseh letih opazovanja za nekaj odstotkov večji kot je ta delež pri nepriseljenem prebivalstvu. Glede na to lahko rečemo, da priseljenci v Sloveniji svoje zdravje percipirajo slabše kot prebivalci, rojeni v Sloveniji.

Tabela 91: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	60,9	62	64	65,8	65,5	65,8	65,6	65,9	65,9	67,3	67,5
Tujina	49,8	48	55,9	56,9	59,3	56,2	55,3	59,8	60,9	60,6	63,6

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

Graf 68: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva, 2010–2020

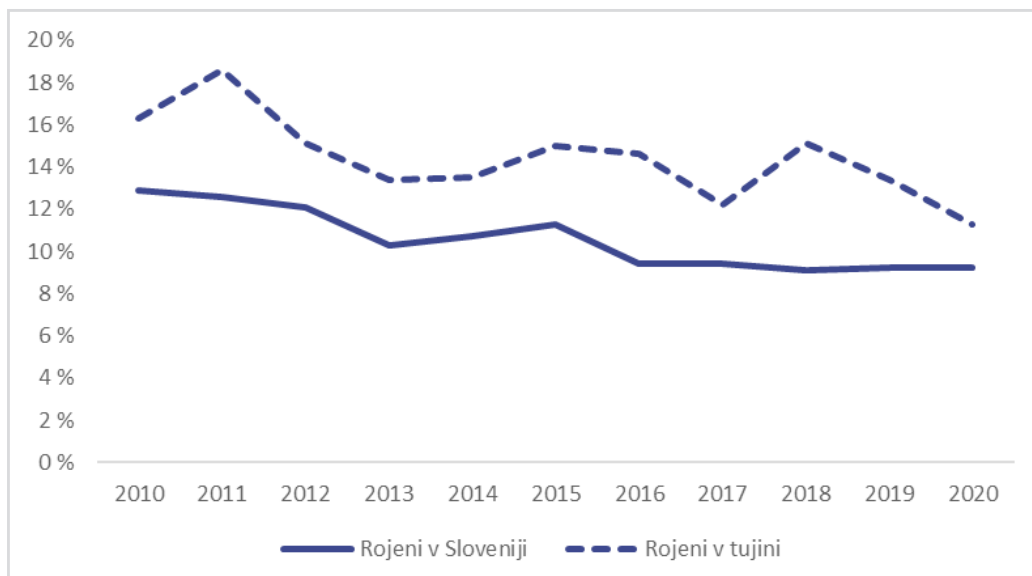
Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

Tabela 92: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	12,9	12,6	12,1	10,3	10,7	11,3	9,4	9,4	9,1	9,2	9,2
Tujina	16,3	18,6	15,1	13,4	13,5	15	14,6	12,2	15,1	13,4	11,3

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

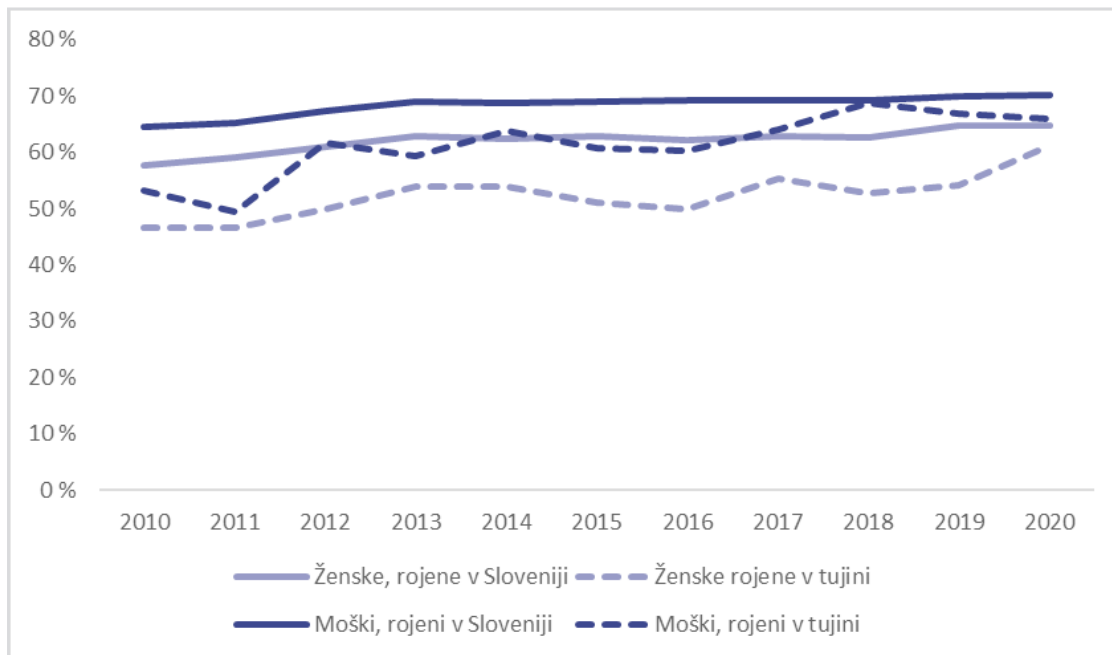
Graf 69: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

Tabela 93: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	57,6	59	60,9	62,9	62,4	62,8	62,1	62,8	62,7	64,8	64,8
	Moški	64,5	65,3	67,3	69,0	68,7	69,0	69,2	69,2	69,3	70,0	70,3
Tujina	Ženske	46,6	46,6	49,9	54	53,9	51	50	55,4	52,7	54,2	61,3
	Moški	53,2	49,4	61,8	59,4	63,8	60,8	60,20	64	68,7	67,0	65,9

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

Graf 70: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »dobro« ali »zelo dobro«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

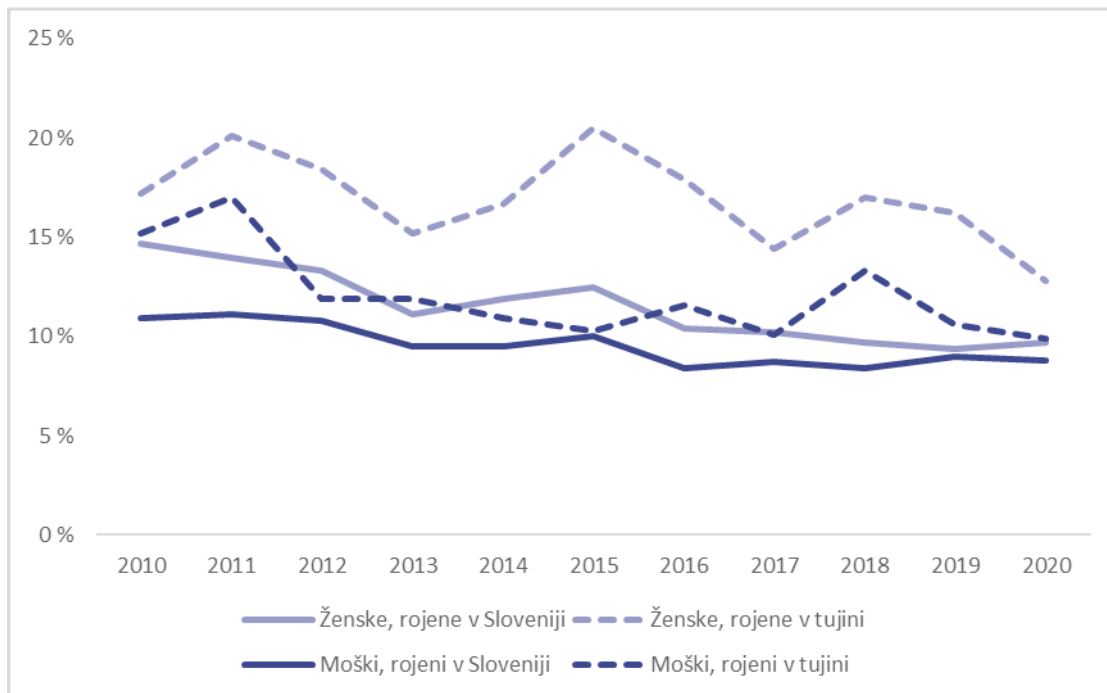
Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23)

Tabela 94: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	14,7	14,0	13,3	11,1	11,9	12,5	10,4	10,2	9,7	9,4	9,7
	Moški	10,9	11,1	10,8	9,5	9,5	10	8,4	8,7	8,4	9	8,8
Tujina	Ženske	17,2	20,1	18,4	15,2	16,7	20,5	17,9	14,4	17,0	16,2	12,8
	Moški	15,2	17	11,9	11,9	10,9	10,3	11,6	10,1	13,3	10,6	9,9

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

Graf 71: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki so svoje zdravje ocenili kot »slabo« ali »zelo slabo«, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_23).

6.6.2 Telesne bolečine

V Anketi o zdravju in zdravstvenem varstvu (EHIS) je pri vprašanju o telesni bolečini bolečina opredeljena kot »neprijeten občutek, ki je najpogosteje povezan z dejanskimi ali potencialnimi poškodbami tkiva. Včasih je bolečino zelo težko opisati z besedami, posamezniki jo tudi zelo različno zaznamo. Lahko je ostra ali topa, občasna ali trajna, utripajoča ali enakomerna, pojavi se lahko na enem mestu ali vsepovsod« (NIJZ 2019, 4).

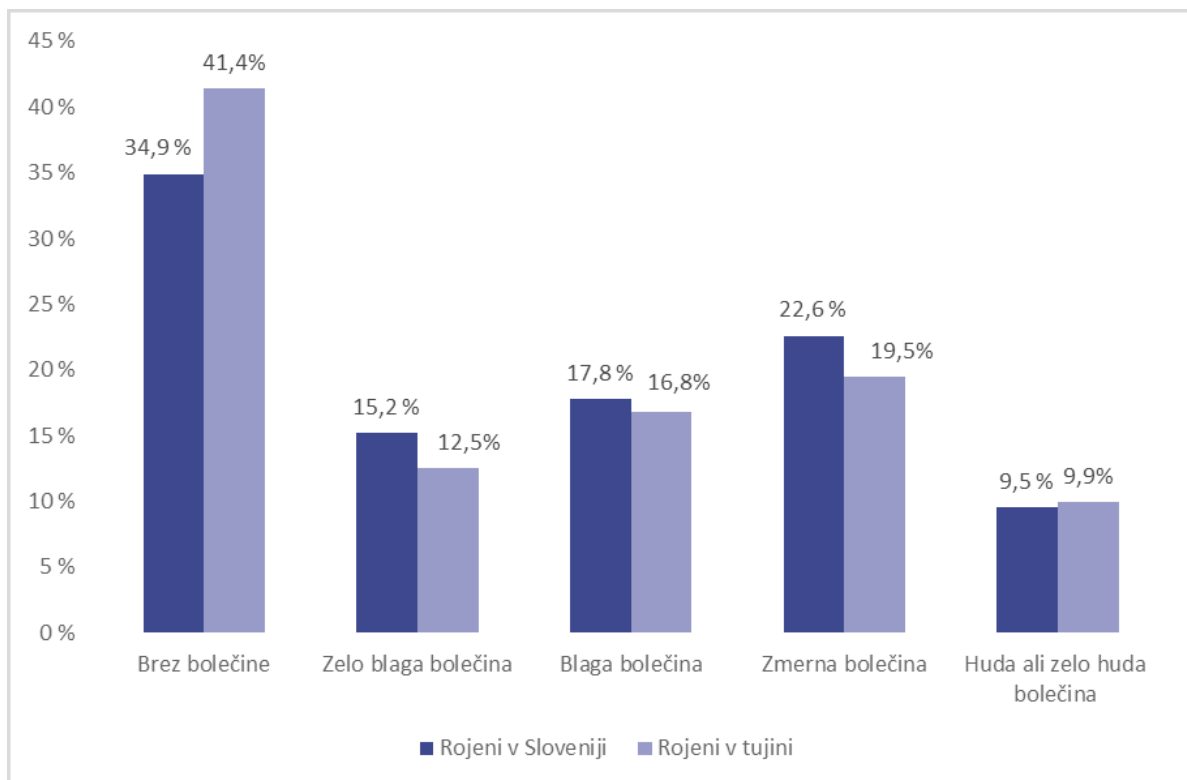
V nadaljevanju bodo predstavljeni podatki iz ankete, izvedene leta 2014. Podatki kažejo, da je bilo med priseljenci več takih, ki so bili brez bolečin (41,4 %), kot med nepriseljenim prebivalstvom (34,9 %). Hkrati pa je bilo med priseljenci tudi nekoliko več takih, ki so poročali o hudih ali zelo hudih bolečinah – 9,9 % v primerjavi z 9,5 % med rojenimi v Sloveniji.

Tako med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji so o več oziroma o močnejših telesnih bolečinah poročale ženske. Med ženskami je bil delež tistih brez bolečin večji med priseljenkami (33,6 %) kot med rojenimi v Sloveniji (29,1 %). Hkrati je bil večji tudi delež priseljenk, ki so poročale o hudih ali zelo hudih bolečinah – 13,6 % v primerjavi z 11,8 % žensk, rojenih v Sloveniji. Med moškimi pa so o vseh stopnjah bolečine v večjem deležu poročali tisti, ki so bili rojeni v Sloveniji. Priseljeni moški so prevladovali le v skupini, ki je bila brez bolečin.

Tabela 95: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po območju rojstva, 2014

Območje rojstva	Brez bolečine	Zelo blaga bolečina	Blaga bolečina	Zmerna bolečina	Huda ali zelo huda bolečina
	%	%	%	%	%
Slovenija	34,9	15,2	17,8	22,6	9,5
Tujina	41,4	12,5	16,8	19,5	9,9

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_PN1B).

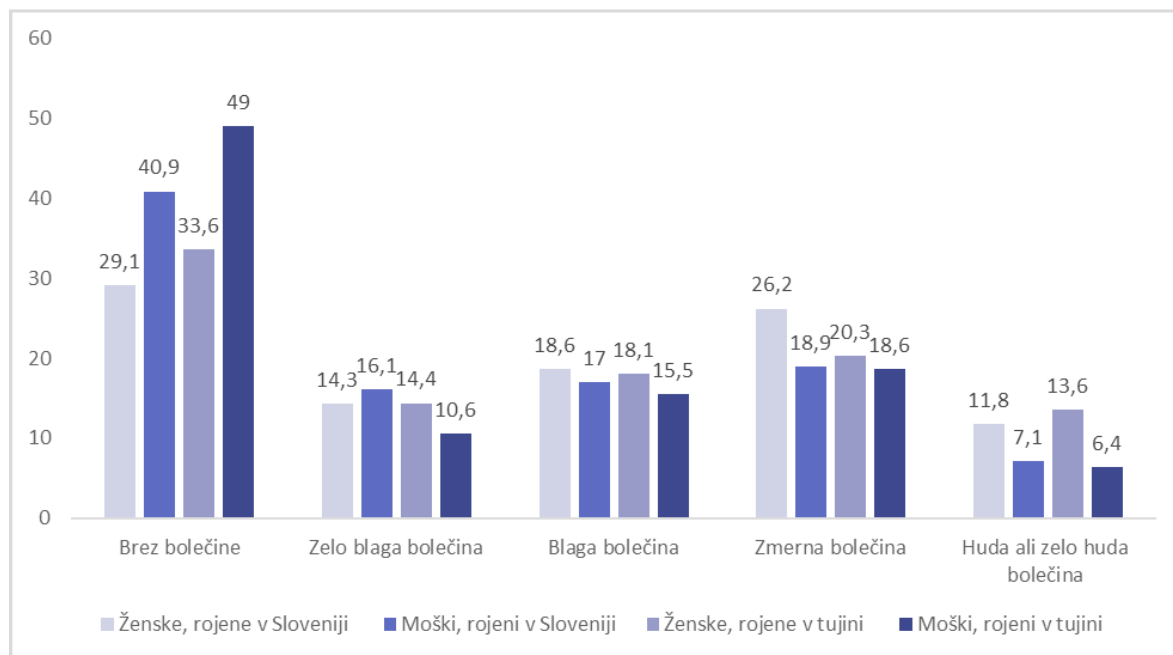
Graf 72: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po območju rojstva, 2014

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_PN1B).

Tabela 96: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po območju rojstva in spolu, 2014

Območje rojstva	Spol	Brez bolečine	Zelo blaga bolečina	Blaga bolečina	Zmerna bolečina	Huda ali zelo huda bolečina
		%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	29,1	14,3	18,6	26,2	11,8
	Moški	40,9	16,1	17	18,9	7,1
Tujina	Ženske	33,6	14,4	18,1	20,3	13,6
	Moški	49	10,6	15,5	18,6	6,4

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_MH2C).

Graf 73: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki poročajo, da so imeli v zadnjih 4 tednih telesne bolečine, po spolu, 2014, v %

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_MH2C).

6.6.3 Simptomi depresije

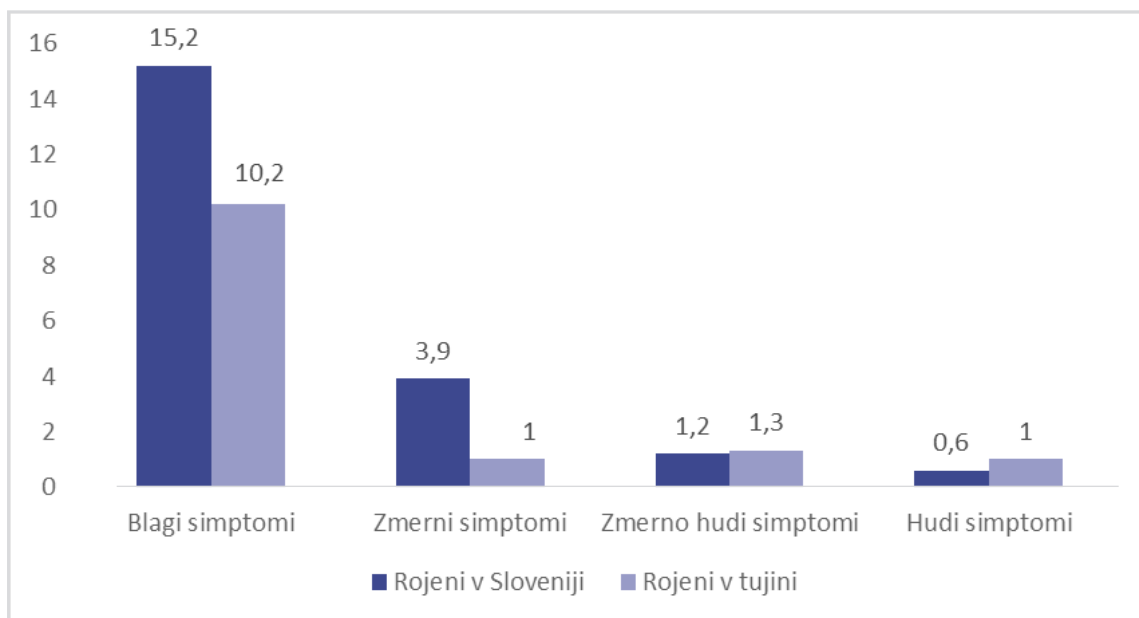
»Depresija je duševna motnja, bolezen, za katero so značilni simptomi, ki se kažejo v razpoloženju, mišljenju in vedenju, tem pa se pridružijo tudi raznovrstni telesni simptomi. Najznačilnejši so dolgotrajna in globoka potrtnost, nizko samovrednotenje, izguba motivacije, zanimanja in veselja, izguba upanja in celo samomorilne misli. Vsi ti simptomi povzročijo klinično pomembno neugodje in zelo poslabšajo kakovost življenja (tako na delovnem kot socialnem področju), trajajo pa najmanj dva tedna. /.../ Depresija je lahko blaga, srednja ali močna – odvisno od števila, intenzivnosti in trajanja simptomov« (Inštitut za razvoj človeških virov 2020).

Kot kažejo podatki iz raziskave EHIS za leto 2014, se je med prebivalci Slovenije v tem letu s simptomi depresije soočalo več oseb, ki so bile rojene v Sloveniji, kot oseb, ki so bile rojene v tujini. Večji delež oseb, rojenih v Sloveniji, se je soočal tako z blagimi, zmernimi kot tudi zmerno hudimi simptomi, pri hudih simptomih pa je bil delež večji med osebami, ki so bile rojene v tujini. Pri tem velja opozoriti, da so bile med osebami, rojenimi v tujini, ki so se soočale s hudimi simptomi depresije, zgolj ženske. Ravno obratno pa med tistimi, ki so se soočali z zmerno hudimi simptomi, med priseljenci ni bilo nobene ženske, je bil pa toliko večji delež moških (večji tudi v primerjavi z moškimi iz nepriseljene populacije).

Tabela 97: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva, 2014

Območje rojstva	Prisotnost simptomov depresije				
	Blagi	Zmerni	Zmerno hudi	Hudi	Brez simptomov
	%	%	%	%	%
Slovenija	15,2	3,9	1,2	0,6	79,2
Tujina	10,2	1	1,3	1	86,6

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_MH2C).

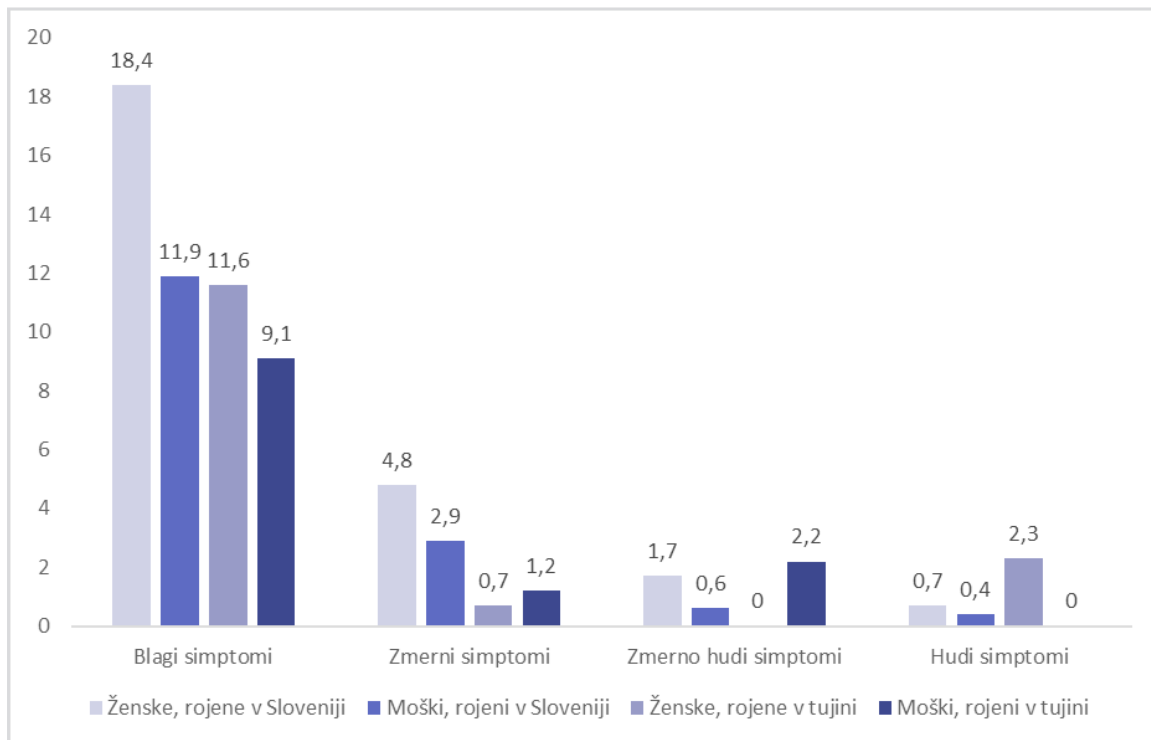
Graf 74: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva, 2014, v %

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_MH2C).

Tabela 98: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva in spolu, 2014

Območje rojstva	Spol	Prisotnost simptomov depresije				
		Blagi	Zmerni	Zmerno hudi	Hudi	Brez simptomov
		%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	18,4	4,8	1,7	0,7	74,3
	Moški	11,9	2,9	0,6	0,4	84,2
Tujina	Ženske	11,6	0,7	0	2,3	85,4
	Moški	9,1	1,2	2,2	0	87,5

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_MH2C).

Graf 75: Delež prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, ki se soočajo s simptomi depresije, po območju rojstva in spolu, 2014, v %

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_MH2C).

6.6.4 Dolgotrajna bolezen ali zdravstvena težava

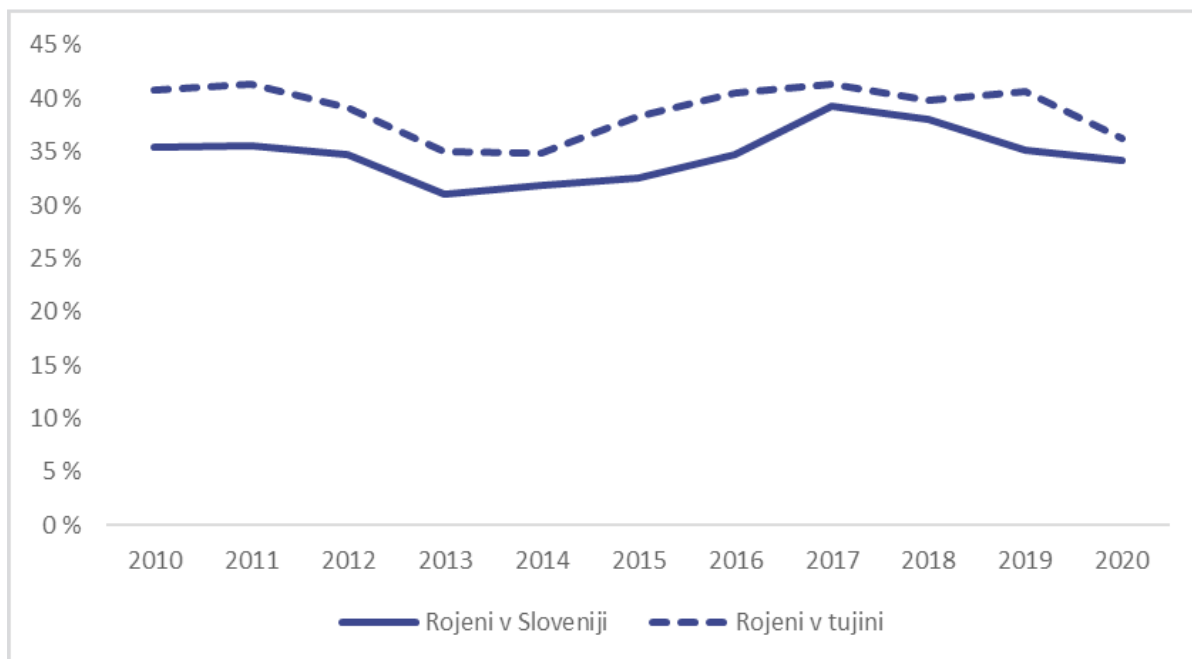
Za dolgotrajno bolezen ali dolgotrajno zdravstveno težavo se šteje taka bolezen/zdravstvena težava, ki traja ali se pričakuje, da bo trajala, 6 mesecev ali več (NIJZ 2019, 5).

Iz podatkov raziskave SILC za obdobje enajstih let (2010–2020) lahko razberemo, da je v Sloveniji delež oseb z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo večji med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. To velja za vsa leta opazovanja. Prav tako je v vseh letih opazovanja ta delež večji med ženskami kot med moškimi. Razlike med spoloma so večje v populaciji priseljenih kot v populaciji rojenih v Sloveniji. Pri ženskah so dolgotrajne bolezni ali zdravstvene težave pogostejše med priseljenkami kot med rojenimi v Sloveniji, pri moških pa v zadnjih letih ni bistvenih razlik med populacijo priseljenih in populacijo rojenih v Sloveniji.

Tabela 99: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	35,4	35,6	34,8	31,1	31,8	32,5	34,8	39,3	38,0	35,2	34,2
Tujina	40,8	41,3	39,1	35,0	34,9	38,3	40,5	41,4	39,8	40,6	36,2

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_25).

Graf 76: Delež prebivalcev Slovenije z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po območju rojstva, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_25).

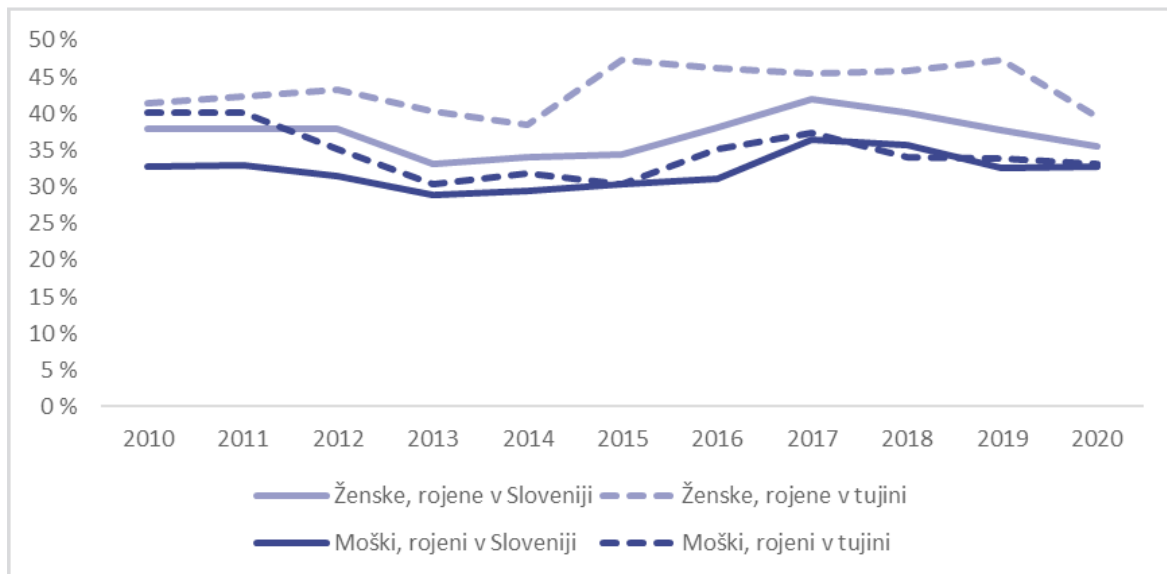
Tabela 100: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samoocena), po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	37,9	38,0	37,9	33,1	34,1	34,4	38,2	42,0	40,1	37,8	35,6
	Moški	32,7	33,0	31,4	28,9	29,5	30,4	31,2	36,4	35,7	32,6	32,7
Tujina	Ženske	41,5	42,4	43,3	40,4	38,5	47,4	46,3	45,5	45,8	47,3	39,6
	Moški	40,1	40,2	35,1	30,4	31,8	30,4	35,14	37,3	34,1	33,9	33,2

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_25).

Graf 77: Delež prebivalcev v Sloveniji, starih 16 let ali več, z dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo (samocena), po spolu, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_25).

6.6.5 Bolezni in bolezenska stanja

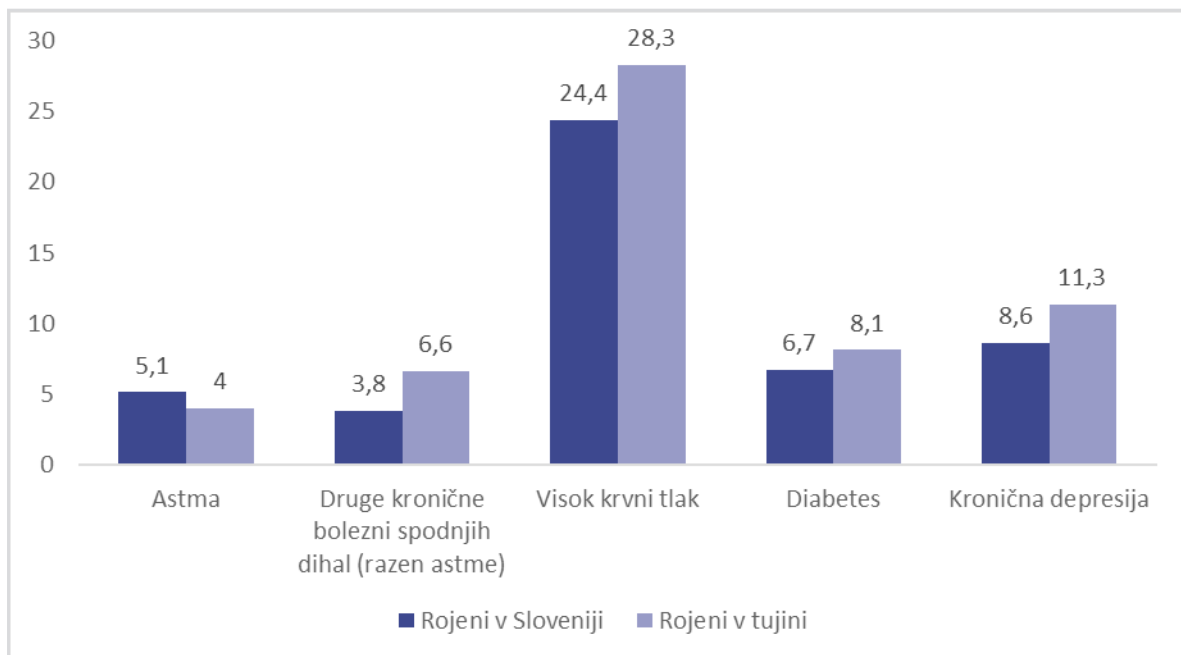
Razlike med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in prebivalci, rojenimi v tujini, so opazne tudi pri poročanju o kroničnih boleznih, kot so astma in druge kronične bolezni spodnjih dihal, visok krvni tlak, diabetes in kronična depresija. Razen pri astmi so pri vseh ostalih omenjenih boleznih deleži priseljenih oseb, ki trpijo za temi boleznimi, večji od deležev oseb, ki so bile rojene v Sloveniji. Pri priseljencih so bolezni dihal in kronična depresija pogostejše med ženskami kot med moškimi, obratno pa velja za visok krvni tlak in diabetes. Pri osebah, rojenih v Sloveniji, nekoliko izstopa večji delež žensk s kronično depresijo, pri drugih boleznih pa so deleži pri obeh spolih precej izenačeni.

Primerjava med ženskami, rojenimi v Sloveniji, in tistimi, rojenimi v tujini, pokaže, da je kronična depresija pogostejša med ženskami, ki so bile rojene v tujini. Enako velja za druge kronične bolezni dihal, razen astme. Tudi visok krvni tlak je nekoliko pogostejši med priseljenkami, pri astmi in diabetesu pa so deleži obolelih v obeh populacijah približno enaki. Primerjava med moškimi, rojenimi v Sloveniji, in tistimi, rojenimi v tujini, pa pokaže, da je pri vseh boleznih, razen pri astmi, delež obolelih za posamezno boleznijo večji med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji.

Tabela 101: Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoočena), po tipu bolezni in območju rojstva, 2014

Območje rojstva	Astma	Druge kronične bolezni spodnjih dihal (razen astme)	Visok krvni tlak	Diabetes	Kronična depresija
	%	%	%	%	%
Slovenija	5,1	3,8	24,4	6,7	8,6
Tujina	4	6,6	28,3	8,1	11,3

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_CD1B).

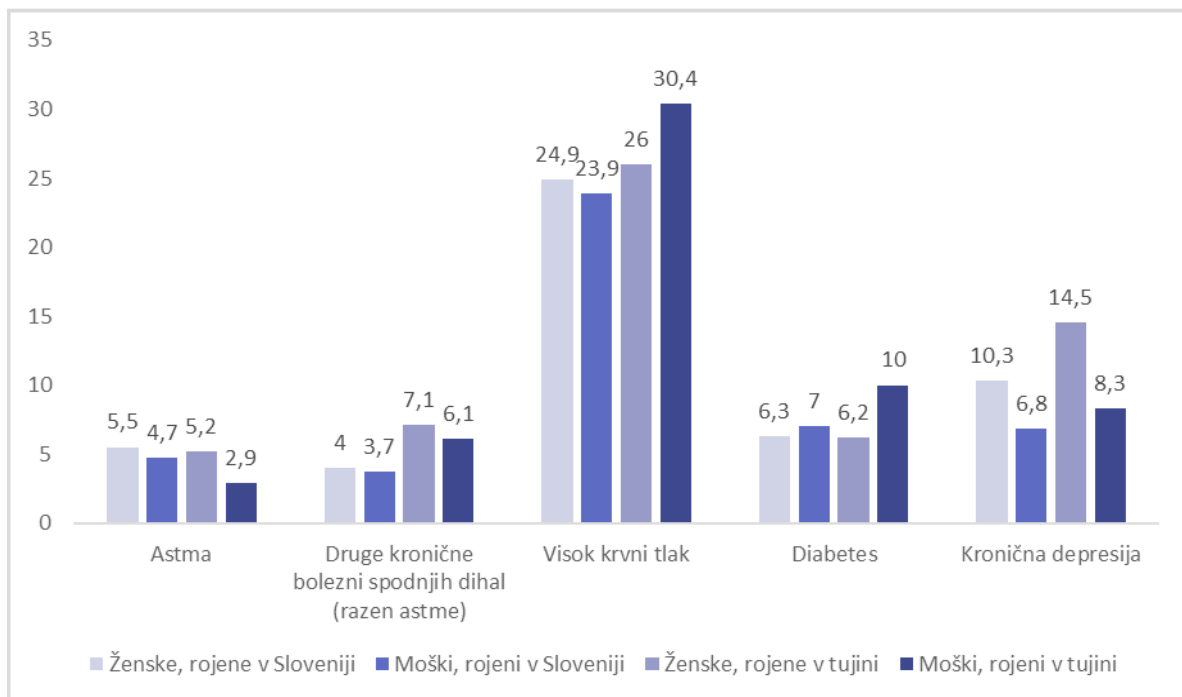
Graf 78: Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoočena), po tipu bolezni in območju rojstva, 2014, v %

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_CD1B).

Tabela 102: Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoocena), po območju rojstva in spolu, 2014

Območje rojstva	Spol	Astma	Druge kronične bolezni spodnjih dihal (razen astme)	Visok krvni tlak	Diabetes	Kronična depresija
		%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	5,5	4	24,9	6,3	10,3
	Moški	4,7	3,7	23,9	7	6,8
Tujina	Ženske	5,2	7,1	26	6,2	14,5
	Moški	2,9	6,1	30,4	10	8,3

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_CD1B).

Graf 79: Delež prebivalcev Slovenije s kroničnimi boleznimi (samoocena), po območju rojstva in spolu, 2014

Vir: Eurostat (HLTH_EHIS_CD1B).

6.6.6 Dolgotrajne omejitve pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav

Koncept »omejitev dejavnosti« je v raziskavi SILC operacionaliziran z uporabo globalnega kazalnika omejitve dejavnosti (*Global Activity Limitation Indicator – GALI*) za opazovanje omejitev pri dejavnostih, ki jih ljudje običajno opravljajo, zaradi ene ali več zdravstvenih težav. Omejitve mora trajati vsaj zadnjih šest mesecev (Eurostat 2020a).

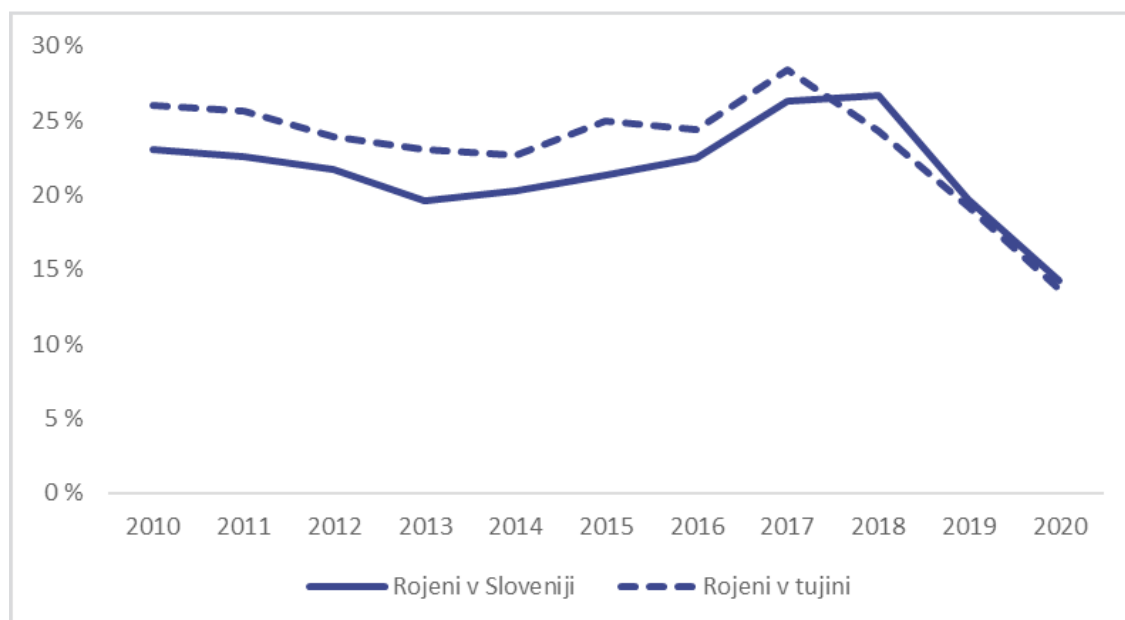
Rezultati anket v obdobju 2010–2020 kažejo, da se z dolgotrajnimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav pogosteje soočajo priseljenci kot osebe, rojene v Sloveniji. Pri tem velja omeniti, da do razlik prihaja predvsem v ženski populaciji, pri moških so deleži med priseljenimi in rojenimi v Sloveniji dokaj izenačeni. Tako med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji, se z omejitvami pogosteje srečujejo ženske kot moški.

Tabela 103: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi ali hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva, 2010–2020

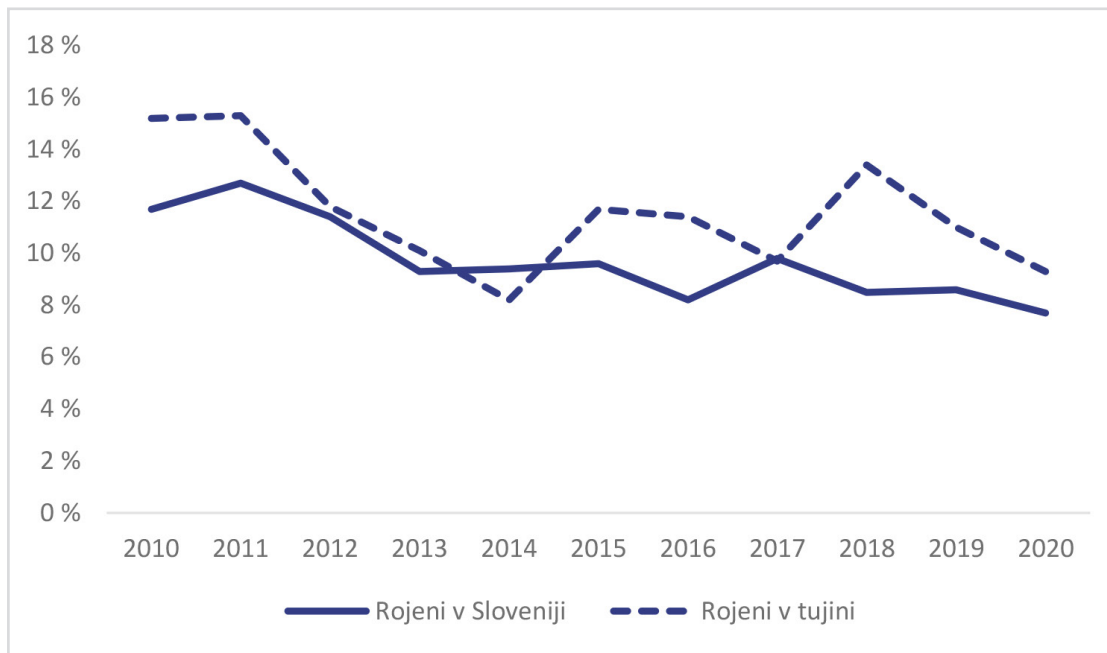
Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Delne omejitve											
Slovenija	23,1	22,6	21,7	19,6	20,3	21,3	22,5	26,3	26,7	19,7	14,3
Tujina	26	25,6	23,9	23,1	22,7	25	24,4	28,4	24,3	19,2	13,7
Hude omejitve											
Slovenija	11,7	12,7	11,4	9,3	9,4	9,6	8,2	9,8	8,5	8,6	7,7
Tujina	15,2	15,3	11,8	10,1	8,2	11,7	11,4	9,7	13,4	11	9,3

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_27).

Graf 80: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_27).

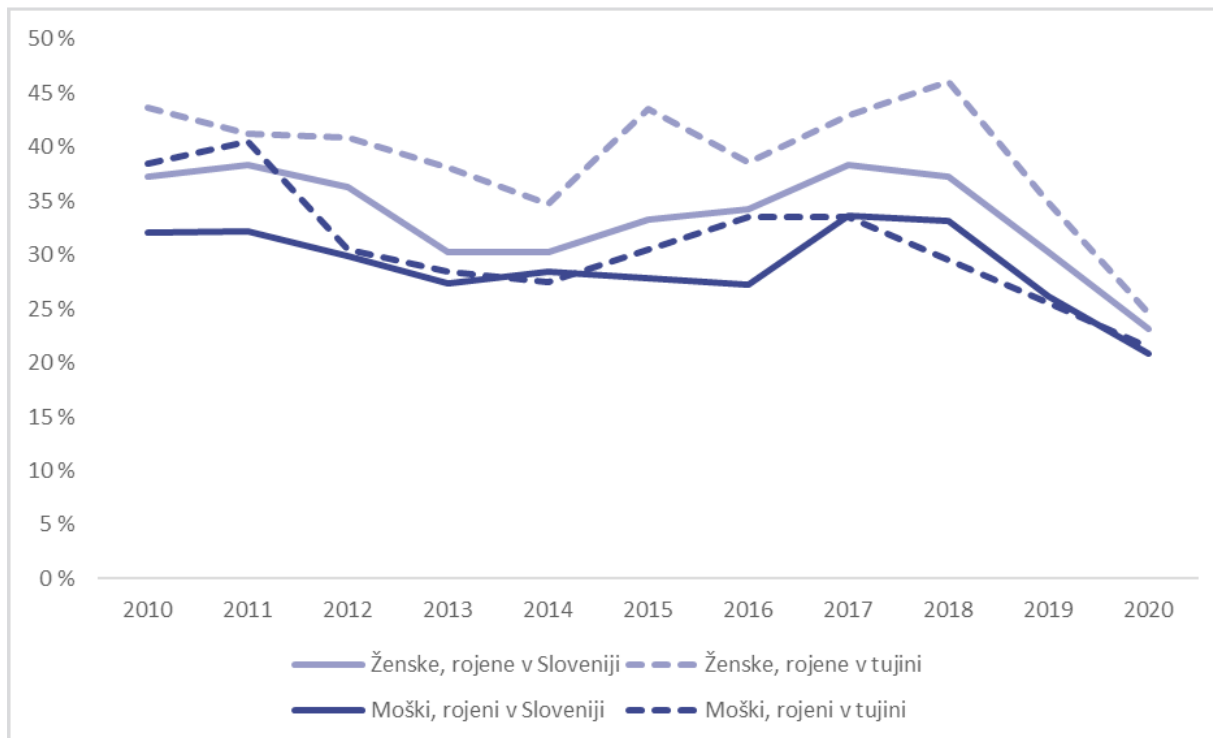
Graf 81: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_27).

Tabela 104: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi ali hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	37,3	38,3	36,3	30,3	30,3	33,3	34,3	38,3	37,3	30,3	23,2
	Moški	32,1	32,2	29,9	27,4	28,4	27,8	27,3	33,7	33,1	26,2	20,8
Tujina	Ženske	43,7	41,3	40,9	38,1	34,7	43,5	38,6	42,9	46,1	34,8	24,6
	Moški	38,5	40,5	30,5	28,5	27,5	30,5	33,5	33,5	29,5	25,5	21,5

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_27).

Graf 82: Delež prebivalcev Slovenije, starih 16 let ali več, ki se soočajo z dolgotrajnimi delnimi ali hudimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_27).

6.6.7 Neizpolnjene potrebe po zdravstvenem varstvu

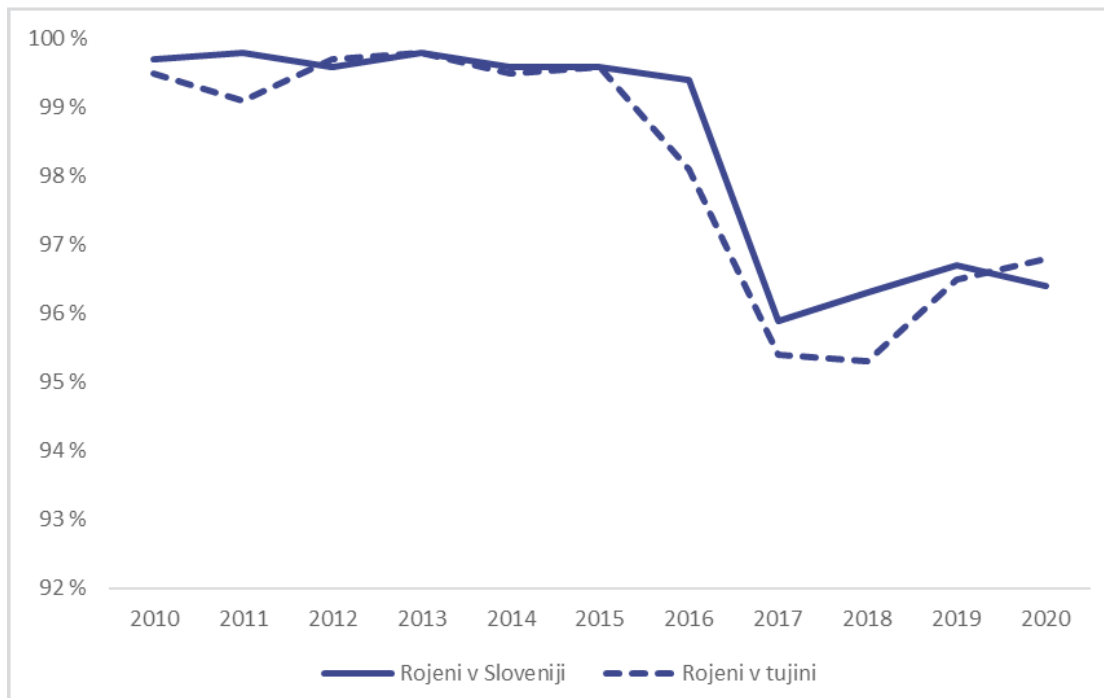
Od leta 2010 do leta 2016 je bil delež prebivalcev Slovenije, ki niso imeli težav z dostopom do zdravnika oziroma zdravstvenega pregleda, če so ga potrebovali, dokaj visok, večinoma se je gibal nad 99,5 %. V letu 2017 je ta delež začel padati, na začetku izraziteje med priseljenci, od leta 2017 dalje pa je prišlo do nekoliko večjega padca tako med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji (za približno 4 odstotne točke v primerjavi z letom 2015). V naslednjih letih je delež oseb brez neizpoljenih potreb po zdravstvenem varstvu pri obeh skupinah ponovno nekoliko narasel.

Tabela 105: Delež oseb brez neizpoljenih potreb po zdravstvenem varstvu, prebivalci Slovenije, stari 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	99,7	99,8	99,6	99,8	99,6	99,6	99,4	95,9	96,3	96,7	96,4
Tujina	99,5	99,1	99,7	99,8	99,5	99,6	98,1	95,4	95,3	96,5	96,8

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_29).

Graf 83: Delež oseb brez neizpoljenih potreb po zdravstvenem varstvu, prebivalci Slovenije, stari 16 let ali več, po območju rojstva in letih, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_29).

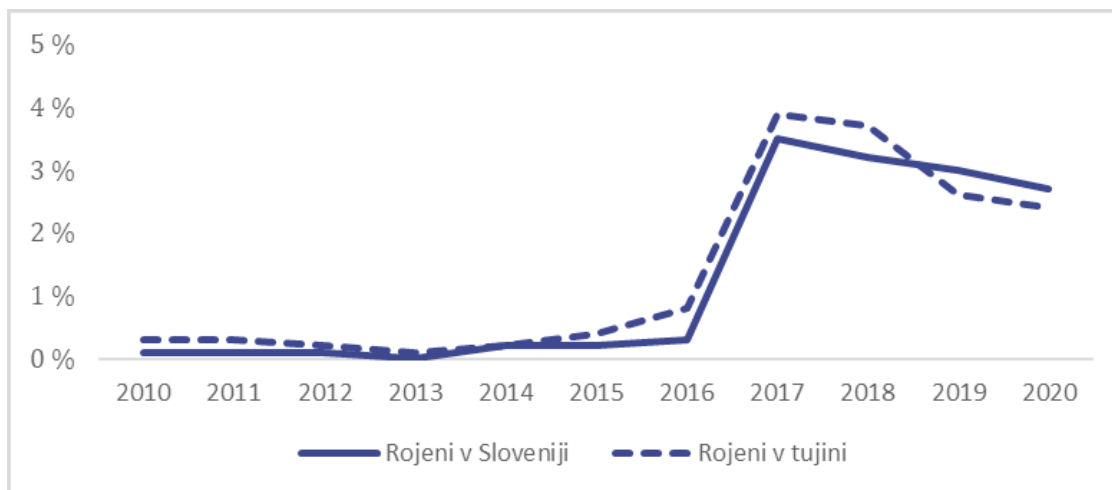
V raziskavi SILC so anketiranci lahko navedli različne razloge, zakaj niso mogli zadovoljiti svojih potreb po zdravstvenem varstvu. Med razlogi so bili naslednji: pregled/poseg je bil predrag, pregled/poseg je bil predaleč, ni bilo časa, nisem poznal nobenega dobrega zdravnika ali specialista, dolge čakalne vrste, strah pred zdravnikom/bolnišnico/pregledom/posegom, upanje, da bo težava izginila sama, in drugo. V nadaljevanju bodo prikazani odgovori anketirancev, v katerih so združeni trije od omenjenih razlogov: predrago, predaleč in čakalne vrste.

Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zdravstvenem varstvu zaradi previsoke cene, oddaljenosti zdravnika/specialista ali dolgih čakalnih vrst je bil tako med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji od leta 2010 do leta 2016 dokaj majhen in brez večjih razlik med obema skupinama (rahlo večji je bil med priseljenci). V letu 2017 je prišlo do precejšnjega povečanja pri obeh skupinah, glavni razlog za to pa so bile daljše čakalne vrste. Po letu 2017 je ta delež zopet začel padati.

Tabela 106: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	0,1	0,1	0,1	0	0,2	0,2	0,3	3,5	3,2	3	2,7
Tujina	0,3	0,3	0,2	0,1	0,2	0,4	0,8	3,9	3,7	2,6	2,4

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_29).

Graf 84: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_29).

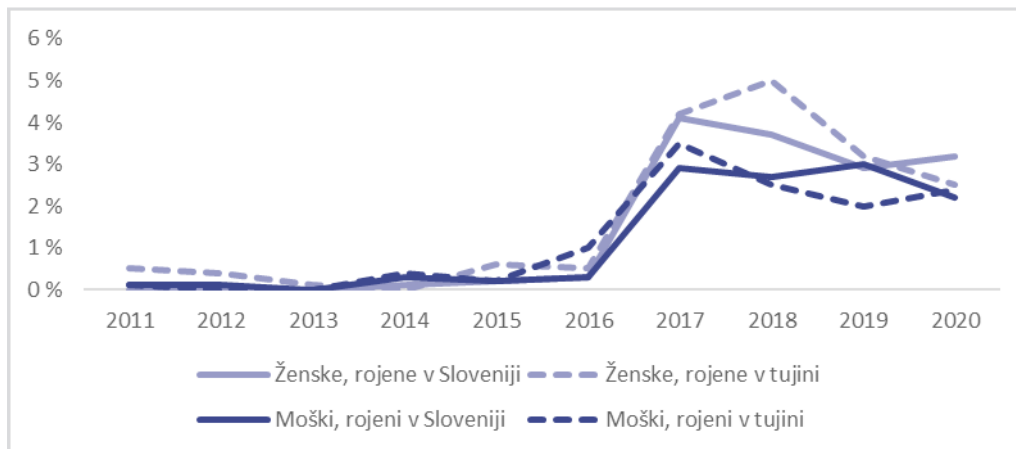
Tabela 107: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	0,1	0	0	0	0,1	0,2	0,3	4,1	3,7	2,9	3,2
	Moški	0,1	0,1	0,1	0	0,3	0,2	0,3	2,9	2,7	3	2,2
Tujina	Ženske	0,3	0,5	0,4	0,1	0	0,6	0,5	4,2	5	3,2	2,5
	Moški	0,2	0,1	0	0	0,4	0,2	1	3,5	2,5	2	2,4

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_29).

Graf 85: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zdravstvenem varstvu (razlogi: predrago, predaleč, čakalna vrsta) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_29).

6.6.8 Neizpolnjene potrebe po zobozdravstvenem varstvu

V raziskavi SILC so anketiranci pri odgovoru na vprašanje, zakaj niso mogli zadovoljiti svojih potreb po zdravstvenem varstvu, lahko izbirali med različnimi odgovori, ki so zajemali naslednje glavne razloge: pregled/poseg je bil predrag pregled/poseg je bil predaleč, ni bilo časa, nisem poznal nobenega dobrega zdravnika ali specialista, dolge čakalne vrste, strah pred zdravnikom/bolnišnico/ pregledom/posegom, upanje, da bo težava izginila sama, in drugo. V tem poglavju bomo obravnavali neizpolnjene potrebe prebivalcev Slovenije po zobozdravstvenem varstvu zaradi dveh razlogov, ki sta se najpogosteje pojavila med odgovori anketirancev: prvi so dolge čakalne vrste, drugi pa preveliki stroški (predrag pregled/poseg).

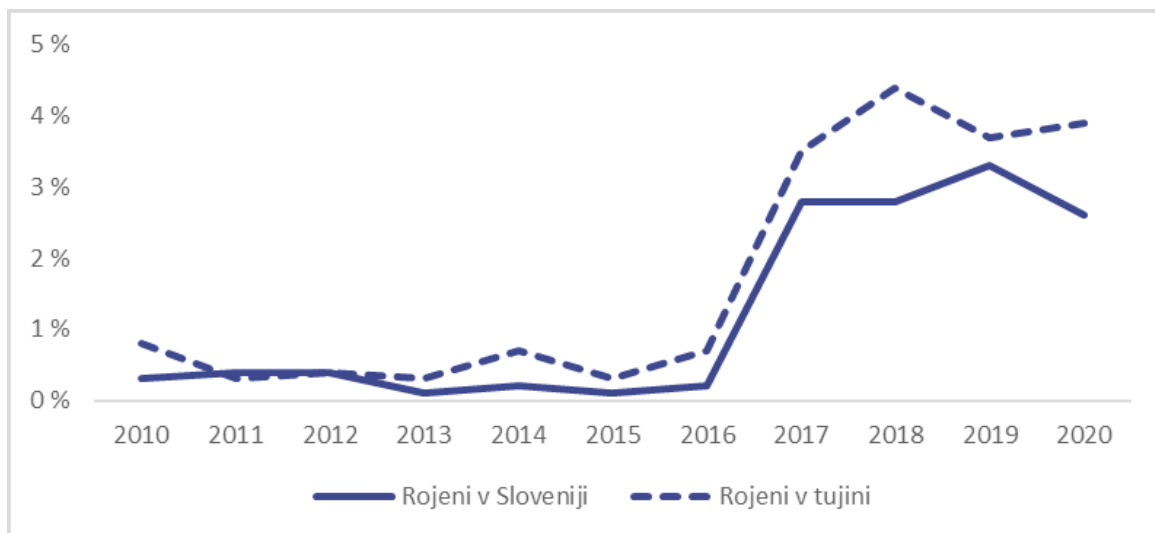
Dolge čakalne vrste

Od leta 2010 do leta 2016 je bil delež prebivalcev Slovenije, ki so imeli težave z dostopom do zobozdravnika oziroma zobozdravstvenega posega zaradi dolgih čakalnih vrst, dokaj majhen, večinoma se je gibal pod 0,7 % med priseljenci in ni presegel 0,4 % med rojenimi v Sloveniji. V letu 2017 pa je ta delež začel naraščati, in sicer močneje med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji. Leta 2020 je ta delež znašal 3,9 % med priseljenci in 2,6 % med rojenimi v Sloveniji. Rezultati anket ne kažejo na to, da bi obstajale bistvene razlike med spoloma, niti znotraj priseljske populacije niti znotraj populacije rojenih v Sloveniji. Se pa kažejo rahle razlike v populaciji moških in populaciji žensk, če znotraj vsake od njiju primerjamo priseljene in rojene v Sloveniji. Tako med moškimi kot med ženskami so bili deleži tistih, ki so poročali o neizpolnjenih potrebah po zobozdravstvenem varstvu, običajno nekoliko večji med priseljenimi.

Tabela 108: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	0,3	0,4	0,4	0,1	0,2	0,1	0,2	2,8	2,8	3,3	2,6
Tujina	0,8	0,3	0,4	0,3	0,7	0,3	0,7	3,5	4,4	3,7	3,9

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

Graf 86: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

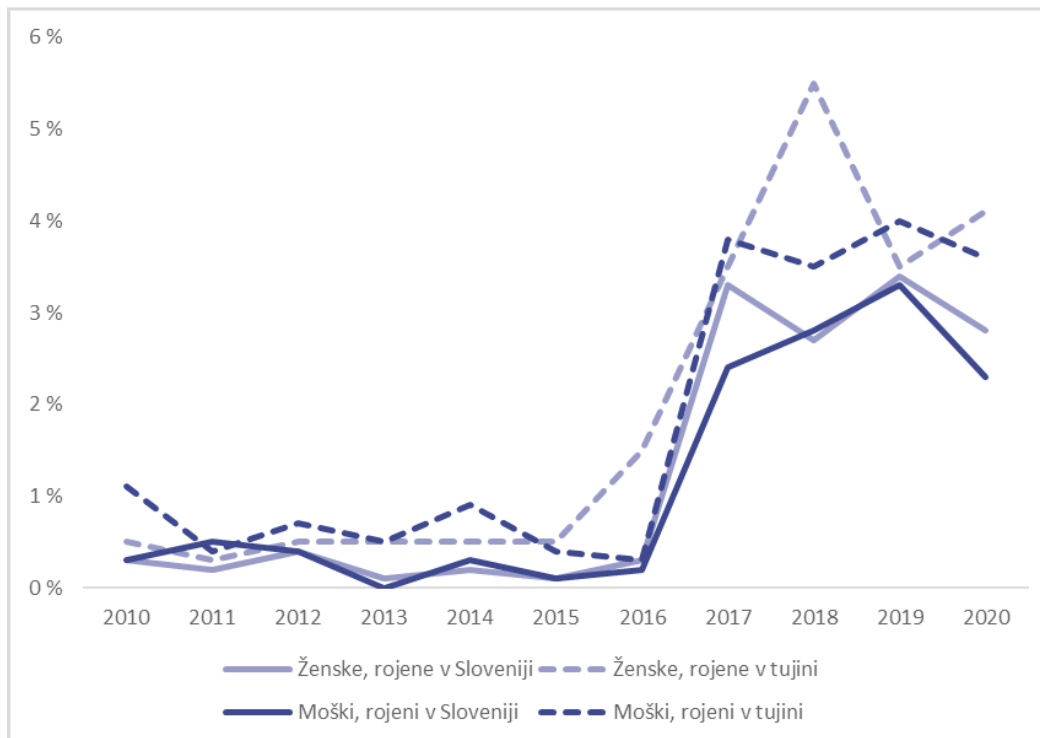
Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

Tabela 109: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	0,3	0,2	0,4	0,1	0,2	0,1	0,3	3,3	2,7	3,4	2,8
	Moški	0,3	0,5	0,4	0	0,3	0,1	0,2	2,4	2,8	3,3	2,3
Tujina	Ženske	0,5	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	1,5	3,5	5,5	3,5	4,1
	Moški	1,1	0,4	0,7	0,5	0,9	0,4	0,3	3,8	3,5	4	3,6

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

Graf 87: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: dolge čakalne vrste) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

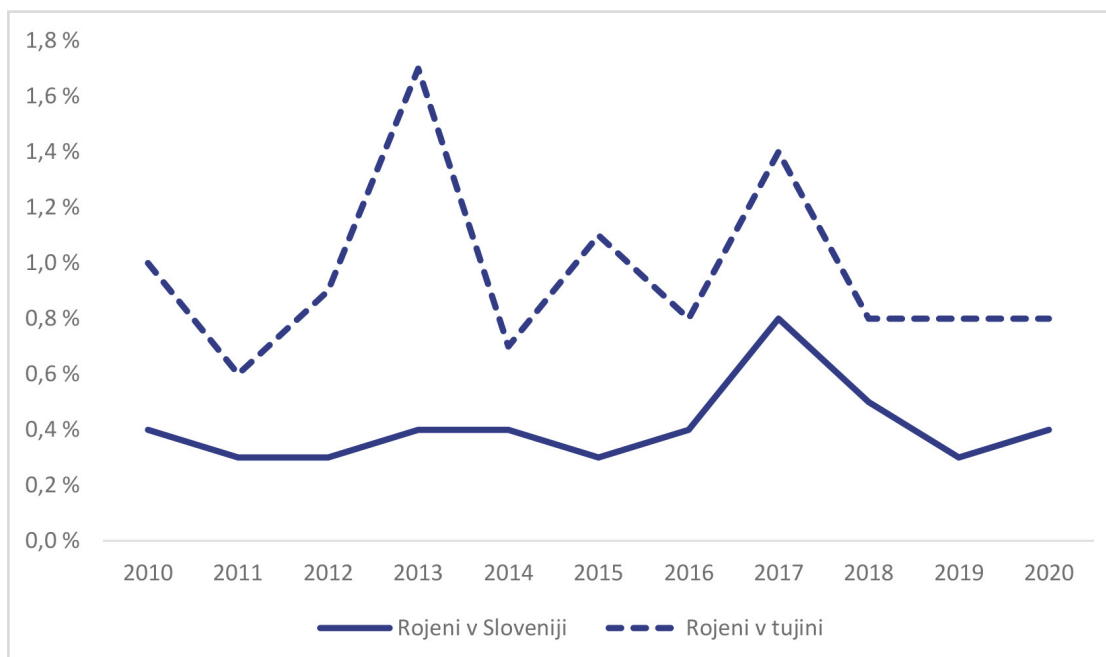
Predrag zobozdravstveni pregled/poseg

Drugi razlog, ki so ga anketiranci v raziskavi SILC najpogosteje navajali kot glavni razlog za njihove neizpolnjene potrebe po zobozdravstvenem varstvu, so bili preveliki stroški pregleda/posega, se pravi, da je bil pregled/poseg zanje predrag. Pri tem odgovoru se kažejo občutnejše razlike med priseljenci in osebami, rojenimi v Sloveniji. Med priseljenci je bil delež oseb, ki zaradi predragega pregleda/posega niso uspeli zadovoljiti svoje potrebe po zobozdravstvenem varstvu, v vseh letih opazovanja večji kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. Pri priseljencih je bil v večini let ta delež večji med ženskami kot med moškimi, pri rojenih v Sloveniji pa ni konstantnega vzorca razlik med spoloma. Je pa ponovno opazna razlika med priseljenimi in rojenimi v Sloveniji znotraj populacije moških in populacije žensk. V obeh populacijah je delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu večji med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji.

Tabela 110: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

Območje rojstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,8	0,5	0,3	0,4
Tujina	1	0,6	0,9	1,7	0,7	1,1	0,8	1,4	0,8	0,8	0,8

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

Graf 88: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva, 2010–2020

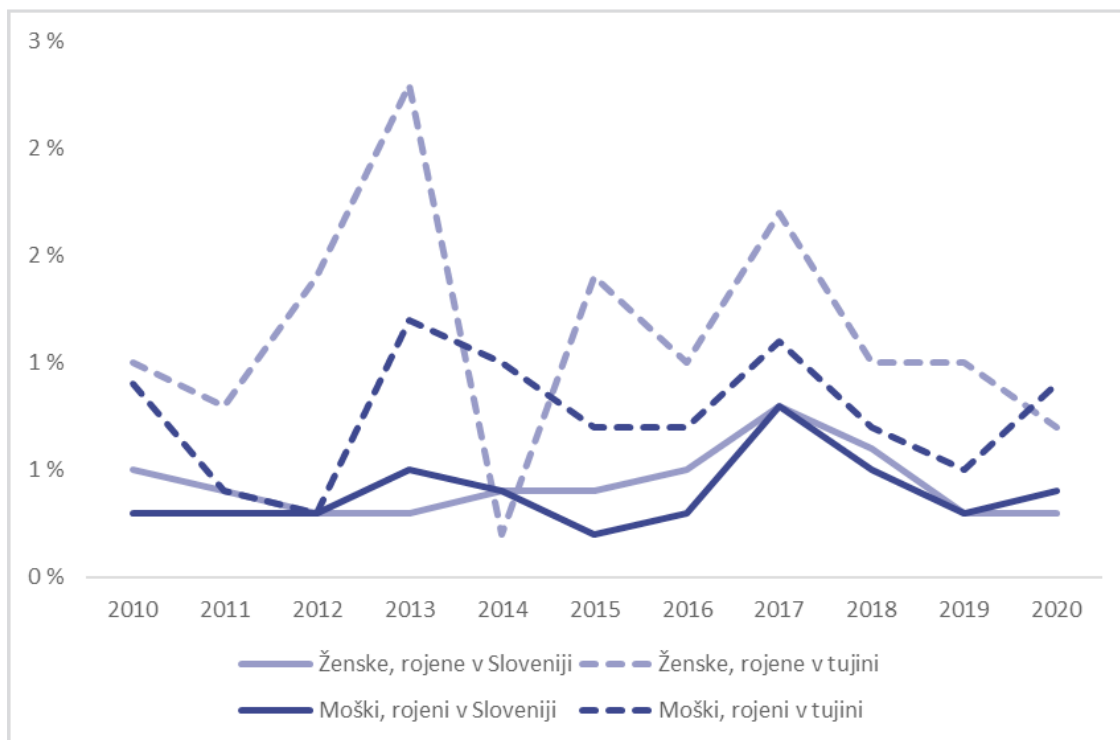
Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

Tabela 111: Delež oseb z neizpolnjenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Območje rojstva	Spol	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Slovenija	Ženske	0,5	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,8	0,6	0,3	0,3
	Moški	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,2	0,3	0,8	0,5	0,3	0,4
Tujina	Ženske	1	0,8	1,4	2,3	0,2	1,4	1	1,7	1	1	0,7
	Moški	0,9	0,4	0,3	1,2	1	0,7	0,7	1,1	0,7	0,5	0,9

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

Graf 89: Delež oseb z neizpoljenimi potrebami po zobozdravstvenem varstvu (razlog: predrago) med prebivalci Slovenije, starimi 16 let ali več, po območju rojstva in spolu, 2010–2020

Vir: Eurostat (HLTH_SILC_31).

6.7 Socialno varstvo

V okviru sistema socialnega varstva se zagotavljajo različne dajatve v denarju ter storitvene in stvarne dajatve, ki imajo naravo socialnih pomoči. Te so namenjene posameznikom, družinam in skupinam prebivalstva, ki potrebujejo socialno pomoč v denarju, ker nimajo zadostnih sredstev za življenje, ali socialno pomoč v naravi (na primer svetovanje, institucionalno varstvo, drugo pomoč) ali stvarne dajatve (na primer hrano, obleko, medicinske pripomočke) (Bubnov Škoberne in Strban 2010, 43–44). Do določenih socialnih prejemkov so upravičeni le državljani Republike Slovenije, določeni pa so na voljo tudi tujim državljanom.

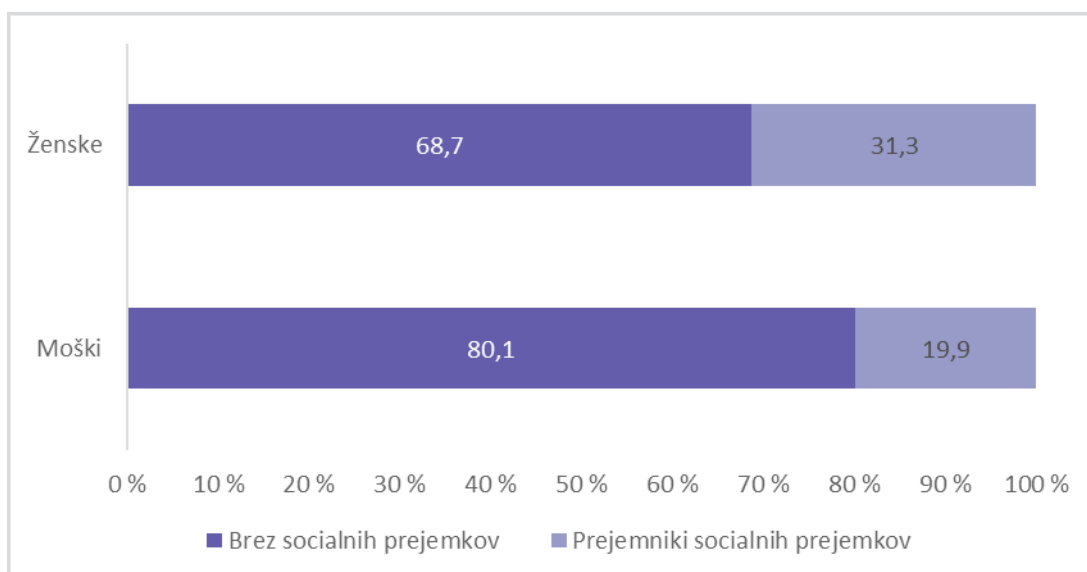
6.7.1 Prejemniki socialnih prejemkov

Med socialnimi prejemki, ki so vključeni v prikazane podatke, so:

- starševski in družinski prejemki: starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, plačilo prispevkov za krajši delovni čas in plačilo prispevkov v primeru štirih ali več otrok;
- socialna pomoč: denarna socialna pomoč in varstveni dodatek;
- dva prejemka iz sistema socialnega zavarovanja: nadomestilo za brezposelnost in invalidska pokojnina.

V spodnjem grafu je prikazan delež prebivalcev Slovenije, ki so v letu 2018 prejeli kateregakoli od zgoraj omenjenih socialnih prejemkov. Kot lahko razberemo, je med ženskami delež prejemnic socialnih prejemkov večji od deleža prejemnikov med moškimi. Med ženskami je bilo prejemnic socialnih prejemkov dobrih 30 %, med moškimi pa slabih 20 %.

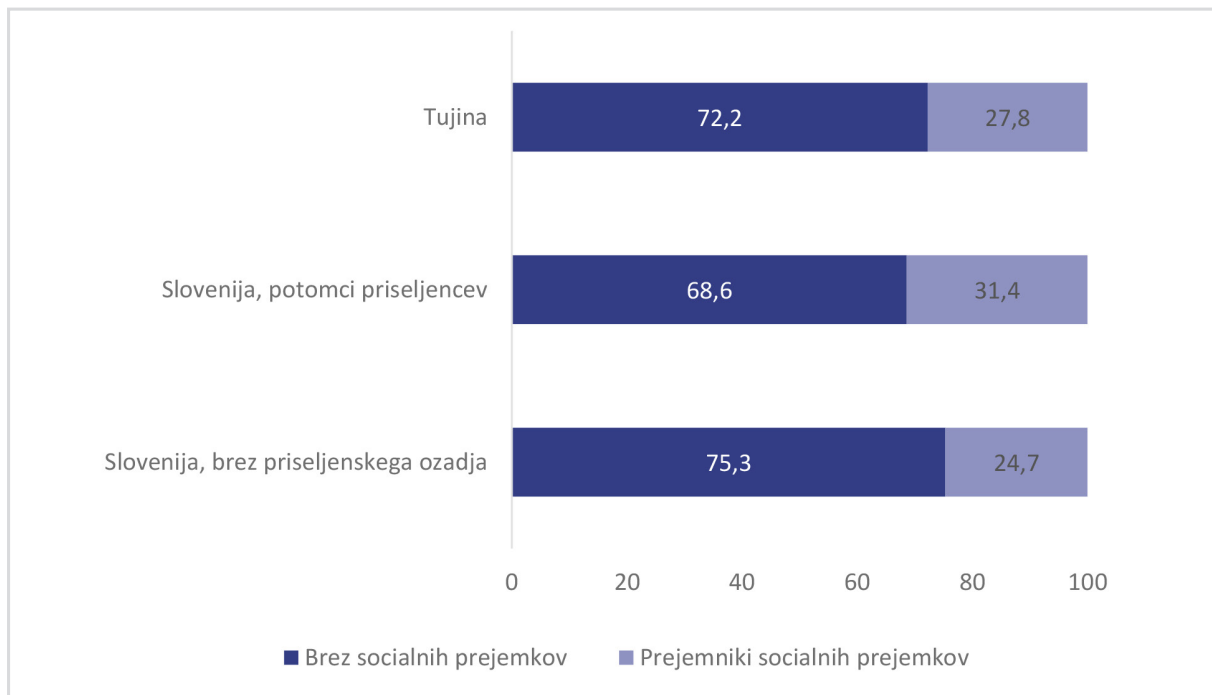
Graf 90: Prebivalci Slovenije, stari 18 ali več let, glede na prejemanje/neprejemanje socialnih prejemkov, po spolu, popis 2018

Vir: SURS.

Če primerjamo podatke o prejemnikih socialnih prejemkov po tipu priseljenosti in območju prvega prebivališča, vidimo, da je delež tistih, ki prejemajo socialne prejemke, največji v skupini potomcev priseljencev, torej oseb, rojenih v Sloveniji, katerih vsaj eden izmed staršev je imel prvo prebivališče v tujini. Nekoliko manjši je ta delež med priseljenci, še manjši pa med osebami, rojenimi v Sloveniji, brez priseljenkega ozadja.

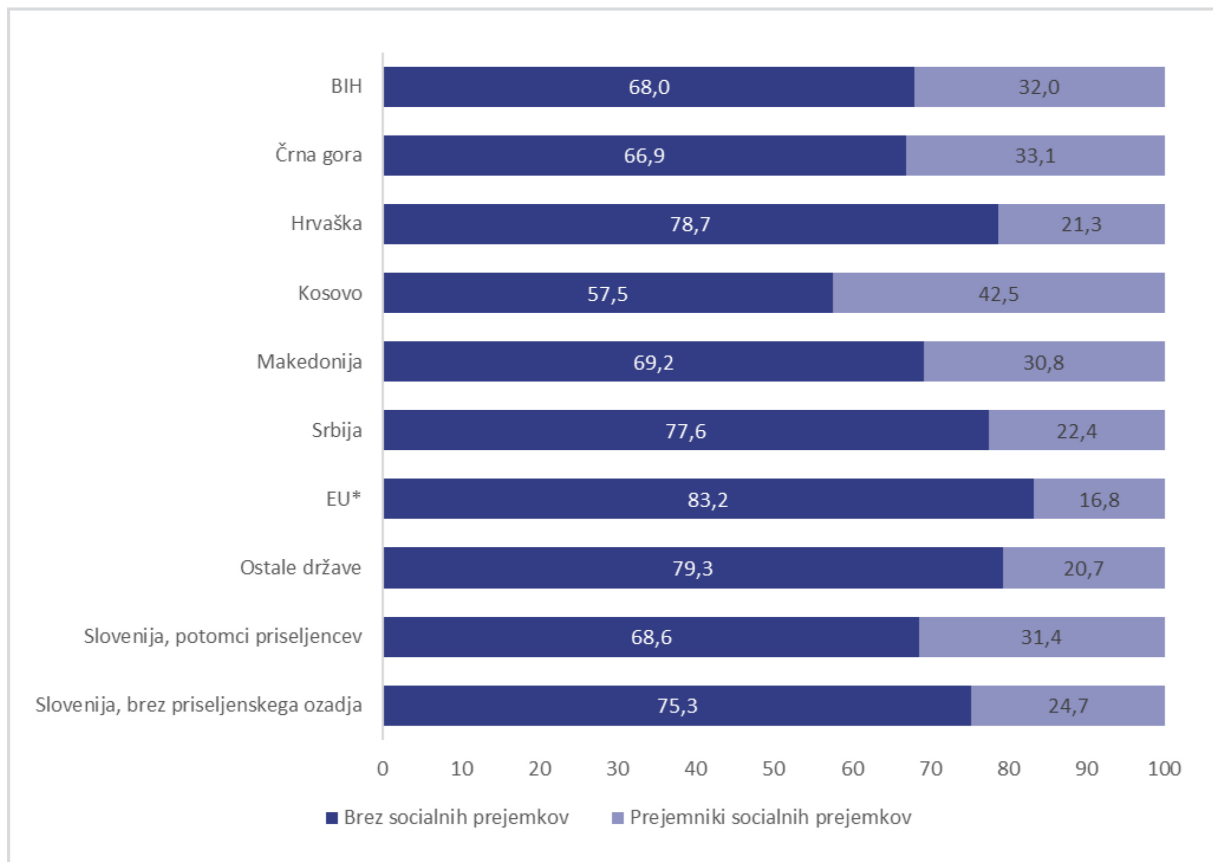
Graf 91: Prebivalci Slovenije, stari 18 let ali več, glede na prejemanje/neprejemanje socialnih prejemkov, po območju prvega prebivališča in tipu priseljenosti, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Če populacijo s prvim prebivališčem v tujini razdelimo podrobneje po državah, se pokaže, da je delež tistih, ki so v letu 2018 prejeli socialne prejemke, največji med osebami s prvim prebivališčem na Kosovu. Sledijo jim osebe s prvim prebivališčem v Bosni in Hercegovini, Črni gori in Severni Makedoniji, podoben delež prejemnikov pa je tudi med potomci priseljencev. Najmanjši je delež prejemnikov med osebami s prvim prebivališčem v državah članicah EU in ostalih državah izven območja nekdanje SFRJ.

Graf 92: Prebivalci Slovenije, stari 18 let ali več, glede na prejetje/neprejetje socialnih prejemkov, po prvem prebivališču (podrobnejša delitev po državah/območjih) in tipu priseljenosti, popis 2018, v %

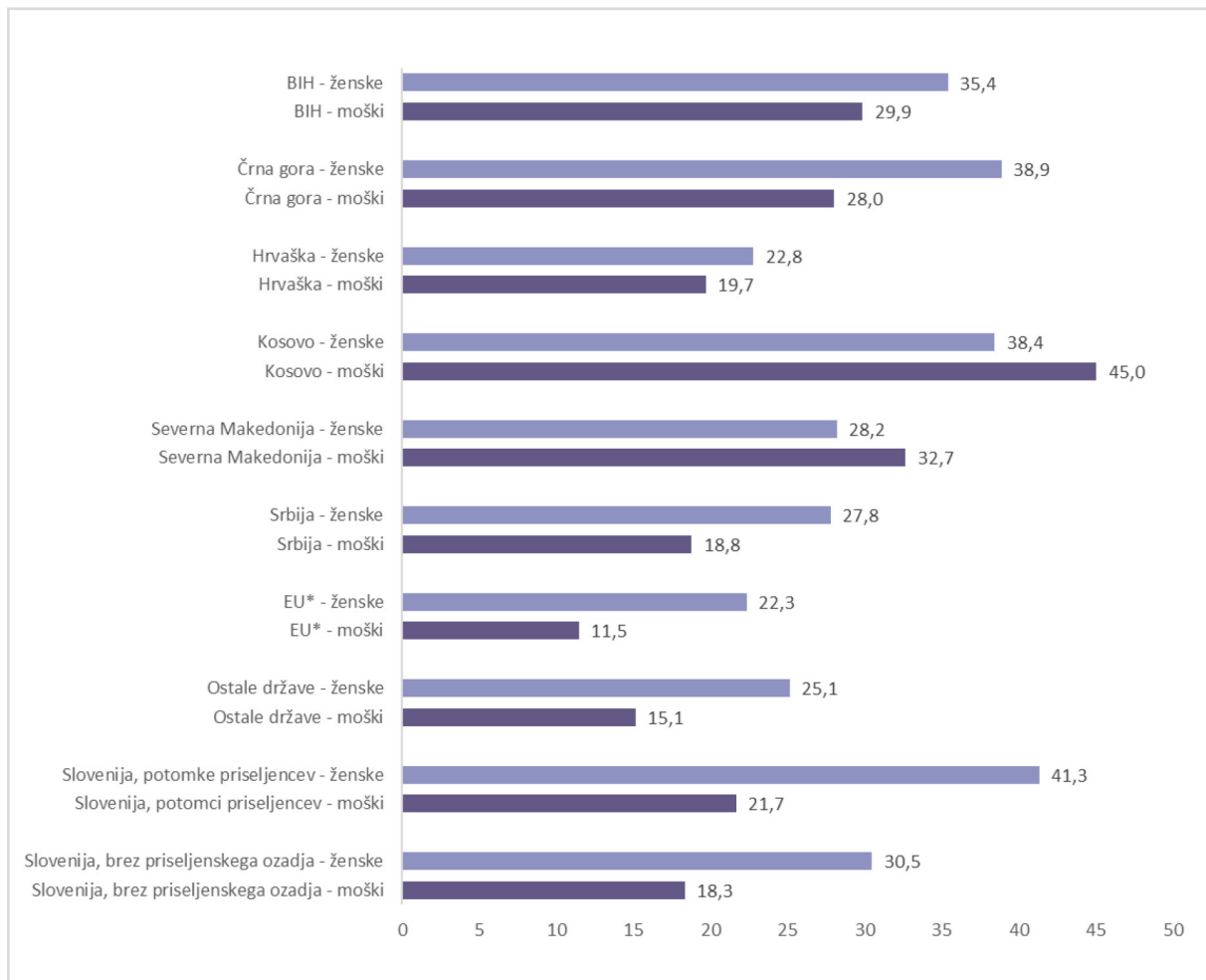

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Če primerjamo podatke o prejemnikih socialnih prejemkov po tipu priseljenosti, državi prvega prebivališča in spolu, lahko opazimo, da je pri večini obravnavanih skupin delež prejemnikov socialnih prejemkov med moškimi manjši kot med ženskami. Obratno razmerje je le pri priseljencih s Kosova in priseljencih iz Severne Makedonije – v teh dveh skupinah je delež prejemnikov socialnih prejemkov med moškimi večji kot med ženskami.

Graf 93: Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, popis 2018, v %

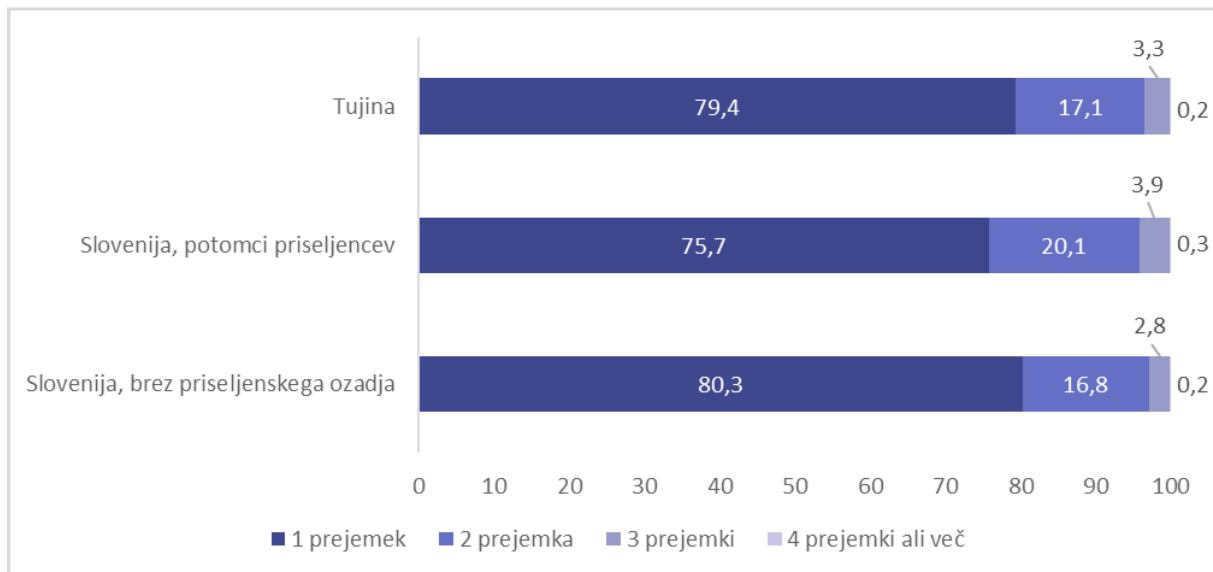
* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.7.2 Prejemniki socialnih prejemkov glede na število različnih socialnih prejemkov

Največji delež prebivalcev Slovenije, ki so v letu 2018 preje(ma)li socialne prejemke, je preje(ma)l po en socialni prejemek. Sledijo osebe s po dvema socialnima prejemkoma, manjši delež oseb je prejemal po tri in še manjši delež štiri ali več različnih socialnih prejemkov. To velja tako za priseljence kot za osebe, rojene v Sloveniji.

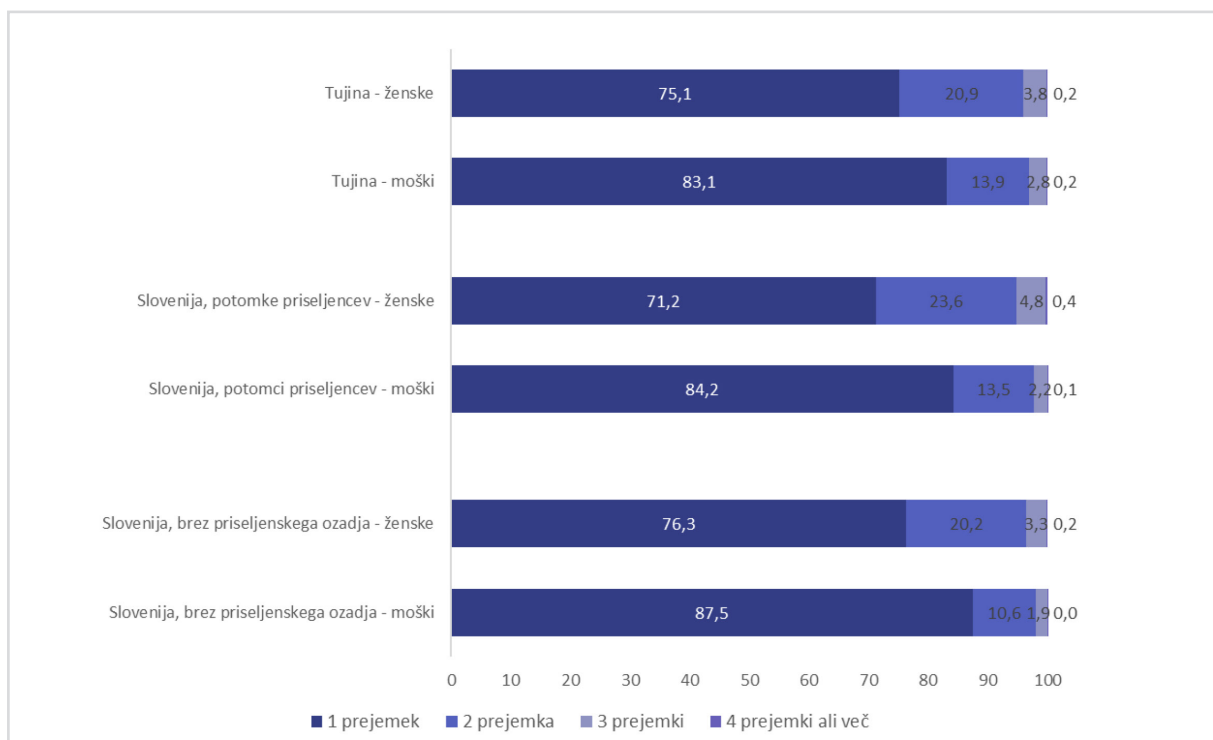
Graf 94: Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Največji delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, je med potomci priseljencev. Pri tem se kaže, da k večjemu deležu med potomci priseljencev prispevajo predvsem ženske, se pravi potomke priseljencev.

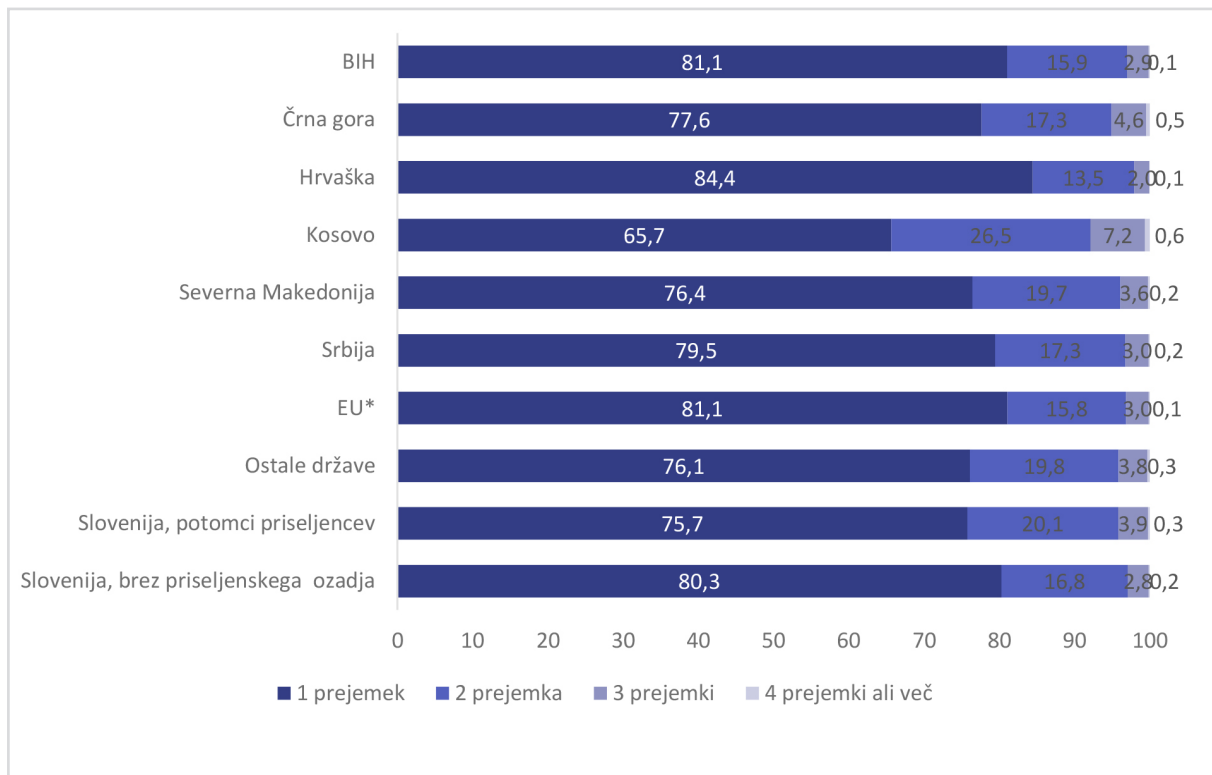
Graf 95: Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Če kategorijo rojenih v tujini razdelimo na posamezne države, iz katerih prihajajo priseljenci, ki živijo v Sloveniji, se pokaže, da je največji delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, med osebami, rojenimi na Kosovu. Tudi delež oseb, ki so prejemale tri ali več vrst socialnih prejemkov, je največji med osebami, rojenimi na Kosovu, sledijo jim osebe, rojene v Črni gori.

Graf 96: Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

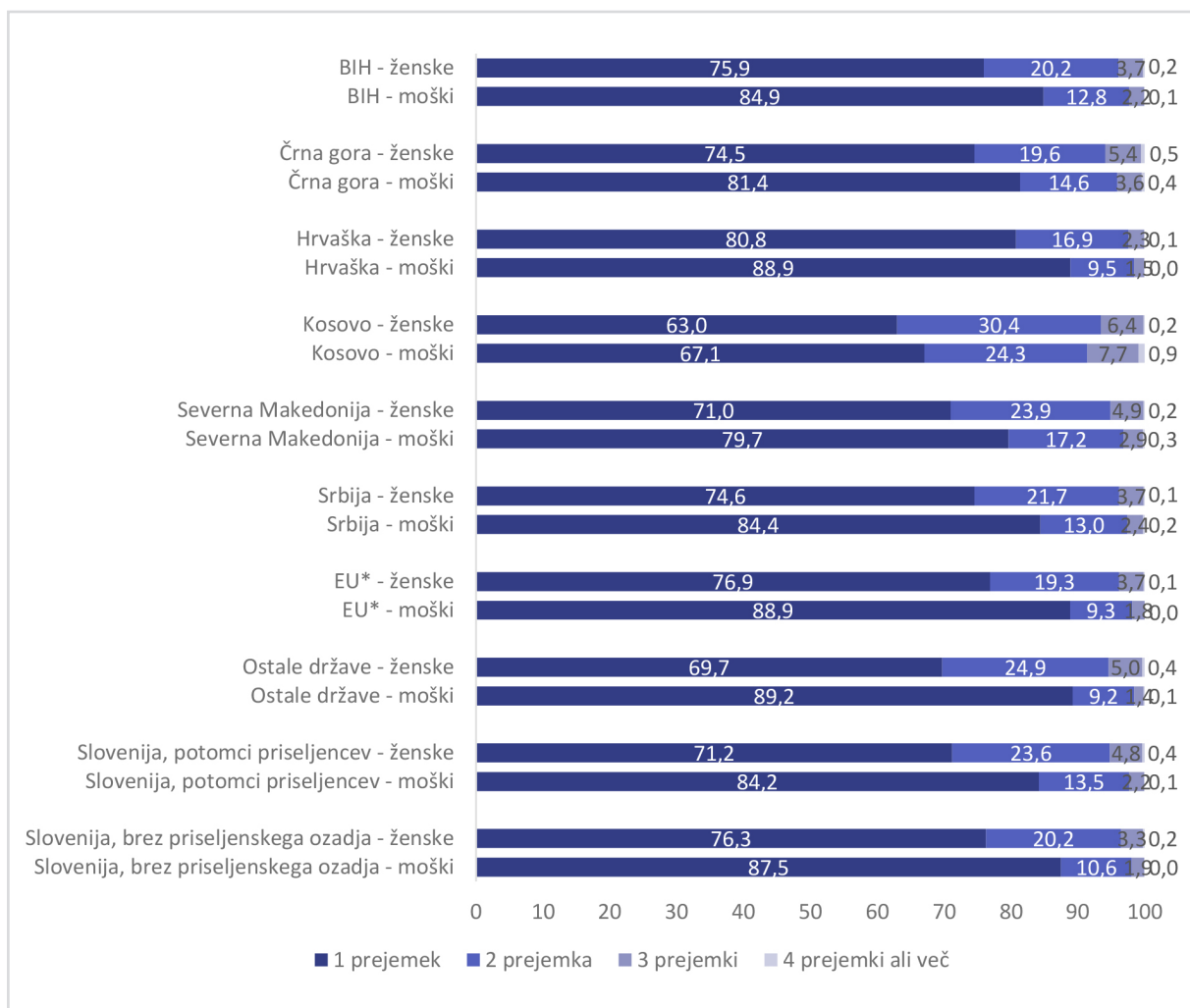
Vir: SURS.

Če primerjamo podatke znotraj posameznih skupin po spolu, se pokaže, da je med moškimi največji delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, med tistimi s prvim prebivališčem na Kosovu. Sledijo jim moški s prvim prebivališčem v Severni Makedoniji, najmanjši delež prejemnikov več kot ene vrste socialnih prejemkov pa je med moškimi s prvim prebivališčem na Hrvaškem, v državah članicah EU, ostalih tretjih državah (brez držav z območja nekdanje SFRJ) in Sloveniji (brez priseljskega ozadja).

Tudi pri ženskah je delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, največji med osebami s prvim prebivališčem na Kosovu. Sledijo jim ženske s prvim prebivališčem v Severni Makedoniji in ostalih tretjih državah ter ženske, rojene v Sloveniji, ki so potomke priseljencev. Najmanjši delež prejemnic več kot ene vrste socialnih prejemkov je med ženskami s prvim prebivališčem na Hrvaškem.

Pri vseh skupinah glede na območje prvega prebivališča je delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, večji med ženskami kot med moškimi.

Graf 97: Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 let ali več, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.7.3 Starševski dodatek in pomoč ob rojstvu otroka

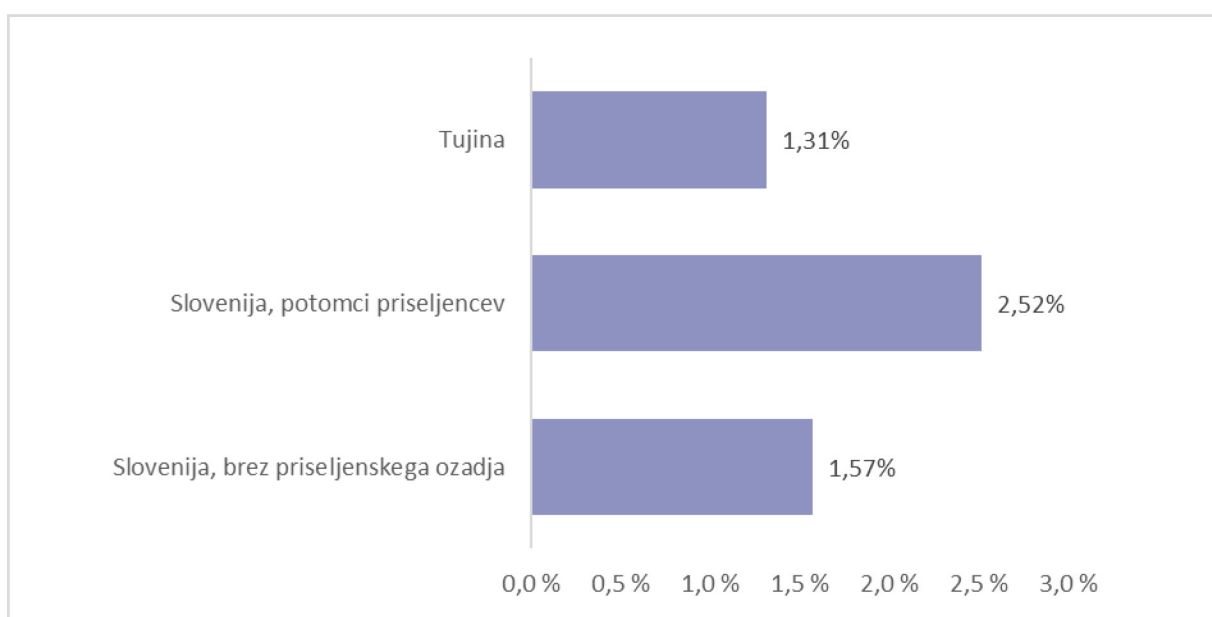
Starševski dodatek je denarna pomoč staršem, kadar po rojstvu otroka ti niso upravičeni do materinskega, očetovskega oziroma starševskega nadomestila, ker niso zavarovani za starševsko varstvo oziroma niso bili zavarovani za starševsko varstvo v zadnjih 3 letih vsaj 12 mesecev. Starševski dodatek je namenjen materam (ali očetom po 77 dnevih od rojstva otroka), ki niso zavarovane za starševsko varstvo (študentke, nezaposlene), upravičenka je za čas trajanja pravice vključena v pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Mati (oziroma oče, če je on koristnik) in otrok morata imeti stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko prebivati v Republiki Sloveniji. Pravica traja 365 dni od rojstva otroka, v primeru rojstva dvojčkov ali več otrok, nedonošenčka, otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, se podaljša (MDDSZ 2020a).

Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni denarni prejemek, namenjen nakupu opreme za otroka. Pravico do pomoči ob rojstvu otroka imata mati ali oče s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki dejansko živita v Republiki Sloveniji (69. člen ZSDP-1).

Med prejemniki je veliko večje število prejemnikov pomoči ob rojstvu otroka kot starševskega dodatka. Po podatkih Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) je bilo v letu 2018 3.070 prejemnikov starševskega dodatka in 21.257 prejemnikov pomoči ob rojstvu otroka (MDDSZ 2020b, 2020c).

Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka je bil v letu 2018 največji med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji, najmanjši pa med priseljenci.

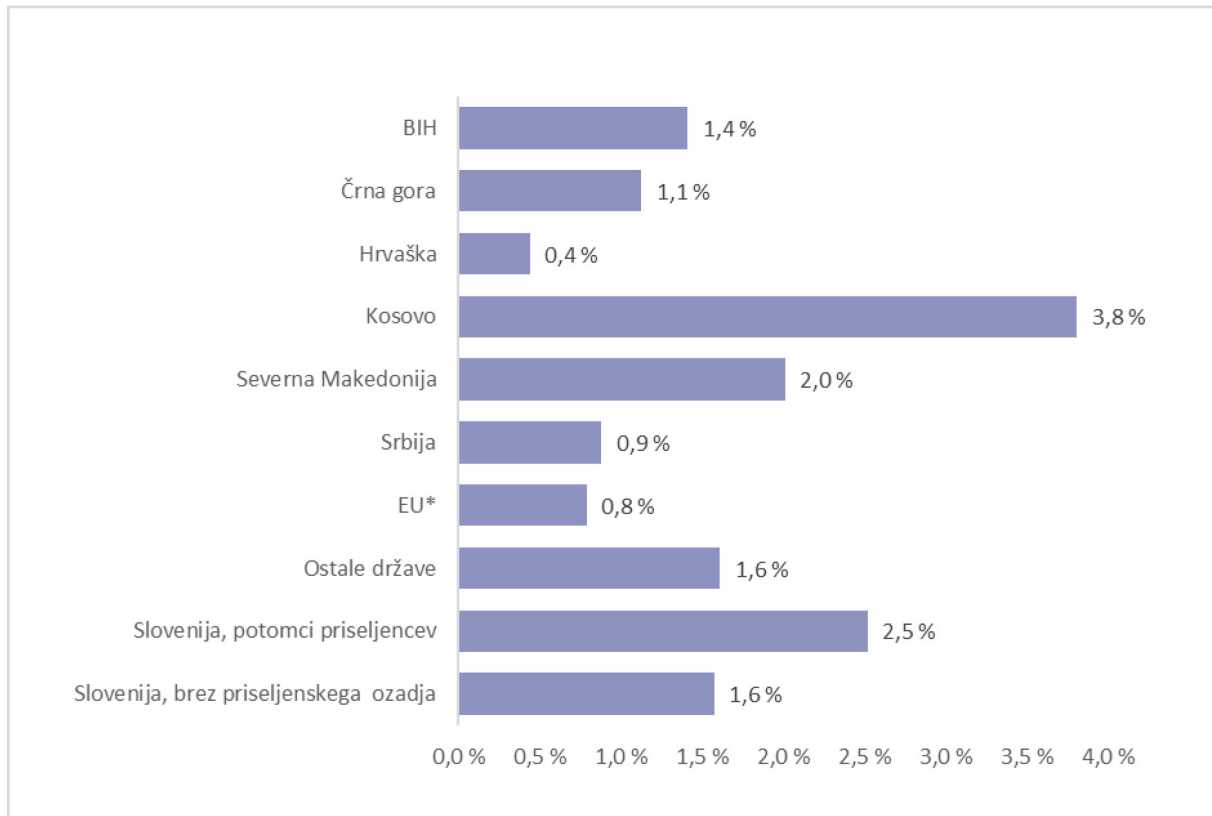
Graf 98: Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018

Vir: SURS.

Če prebivalce Slovenije razvrstimo glede na območje oziroma državo prvega prebivališča, se pokaže, da je delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka največji znotraj populacije, ki je imela prvo prebivališče na Kosovu, sledijo jim potomci priseljen-
cev, rojeni v Sloveniji, nato pa osebe s prvim prebivališčem v Severni Makedoniji. Najmanjši je ta delež med osebami s prvim prebivališčem na Hrvaškem.

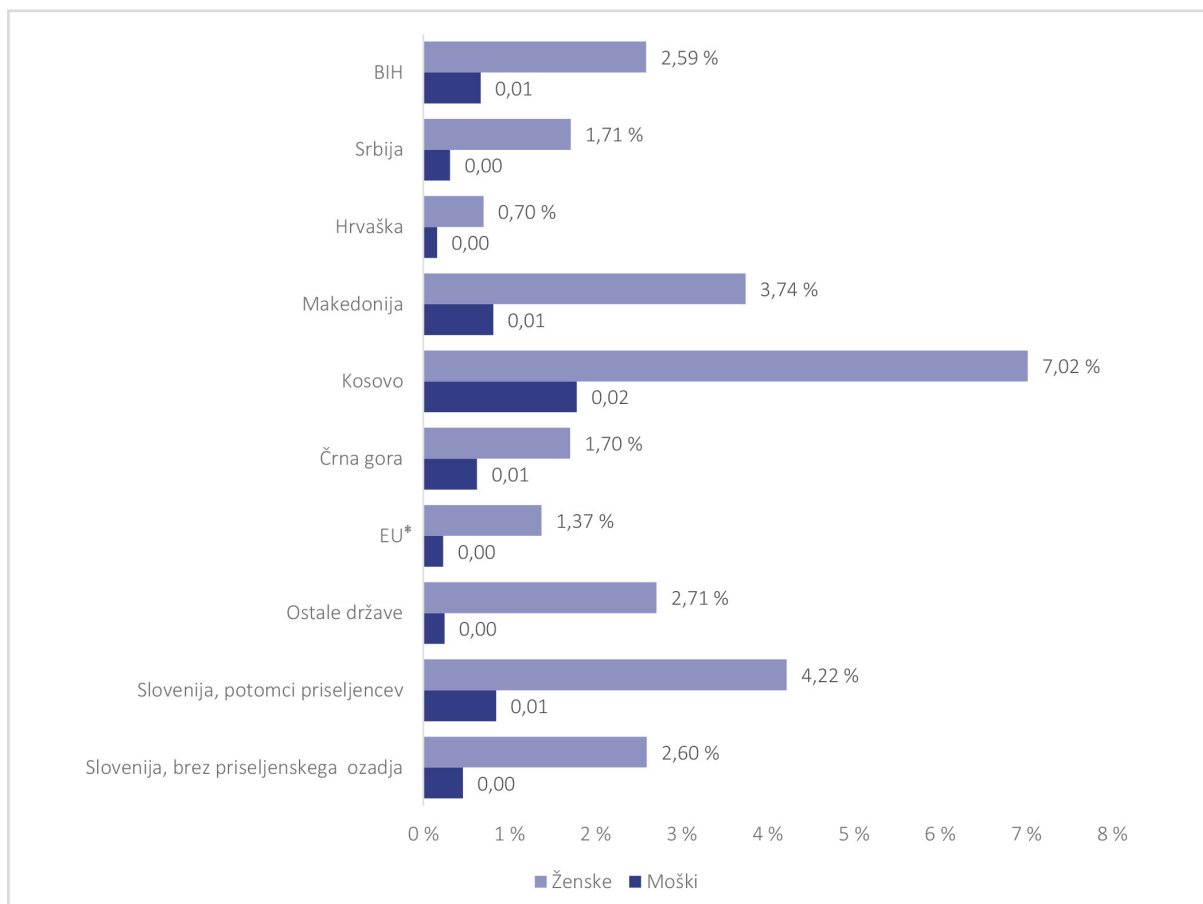
Graf 99: Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Iz analize posameznih populacij (glede na prvo prebivališče in tip priseljenosti) po spolu je razvidno, da je delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka pri vseh skupinah precej večji med ženskami kot med moškimi.

Graf 100: Delež prejemnikov starševskega dodatka in/ali pomoči ob rojstvu otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.7.4 Otroški dodatek, dodatek za veliko družino in dodatek za nego in varstvo otroka

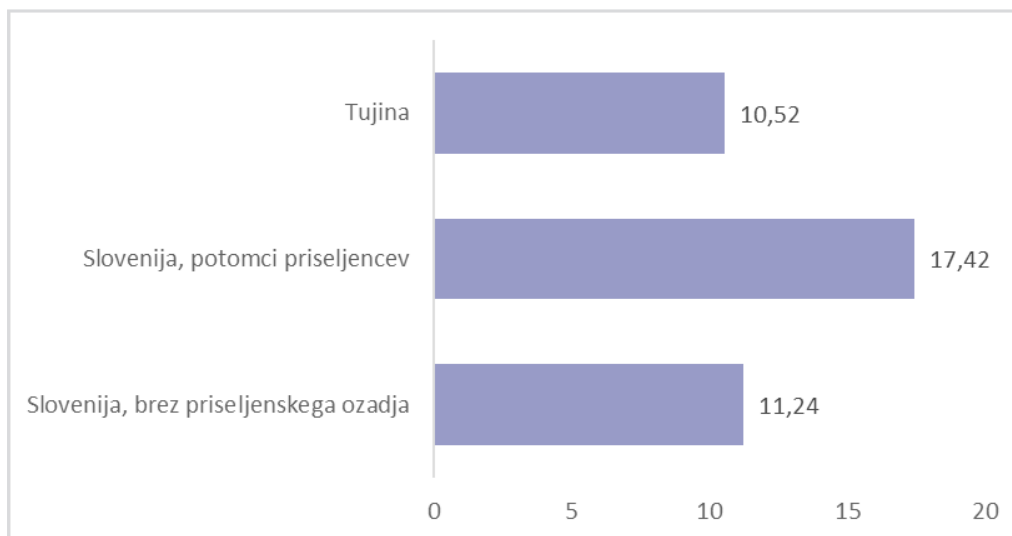
Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Pravica do otroškega dodatka lahko pripada enemu od staršev oziroma drugi osebi za otroka s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji, in sicer do dopolnjenega 18. leta starosti otroka, če izpolnjuje tudi druge pogoje po zakonu, ki ureja družinske prejemke. Dodatni pogoj, določen v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, je dejansko bivanje v Sloveniji. Višina otroškega dodatka se določi glede na uvrstitev družine v dohodkovni razred (MDDSZ 2020d).

Dodatek za veliko družino je letni prejemek, namenjen družini, ki ima v koledarskem letu vsaj en dan tri ali več otrok do starosti 18 let, po 18. letu pa, če ima otrok status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do njegovega 26. leta starosti. Eden od staršev in otroci morajo imeti skupno stalno ali začasno prebivališče in morajo dejansko prebivati v Republiki Sloveniji (MDDSZ 2020e).

Dodatek za nego otroka je pravica, ki jo lahko uveljavlja eden od staršev ali druga oseba za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, če ima otrok stalno ali začasno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko živi v Republiki Sloveniji. Do dodatka je upravičen, dokler trajajo razlogi oziroma do otrokovega 18. leta starosti, po 18. letu pa, če ima otrok status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do njegovega 26. leta starosti (MDDSZ 2020f).

V spodnjih grafih so prikazani združeni podatki za vse tri zgoraj omenjene prejemke skupaj. Pri tem velja opozoriti, da je med prejemniki največ tistih, ki prejemajo otroški dodatek, sledijo prejemniki dodatka za veliko družino, najmanj pa je prejemnikov dodatka za nego otroka. Po podatkih za leto 2017 je bilo v Sloveniji v povprečju mesečno 252.871 otrok, za katere so starši prejemali otroški dodatek (Inštitut RS za socialno varstvo 2020a). V istem letu je bilo število prejemnikov dodatka za veliko družino 26.787, število prejemnikov dodatka za nego in varstvo otroka pa 6.680 (Inštitut RS za socialno varstvo 2020b, 2020c). Največji delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka je bil v letu 2018 med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji, sledijo osebe, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, najmanjši pa je ta delež med priseljenci.

Graf 101: Delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

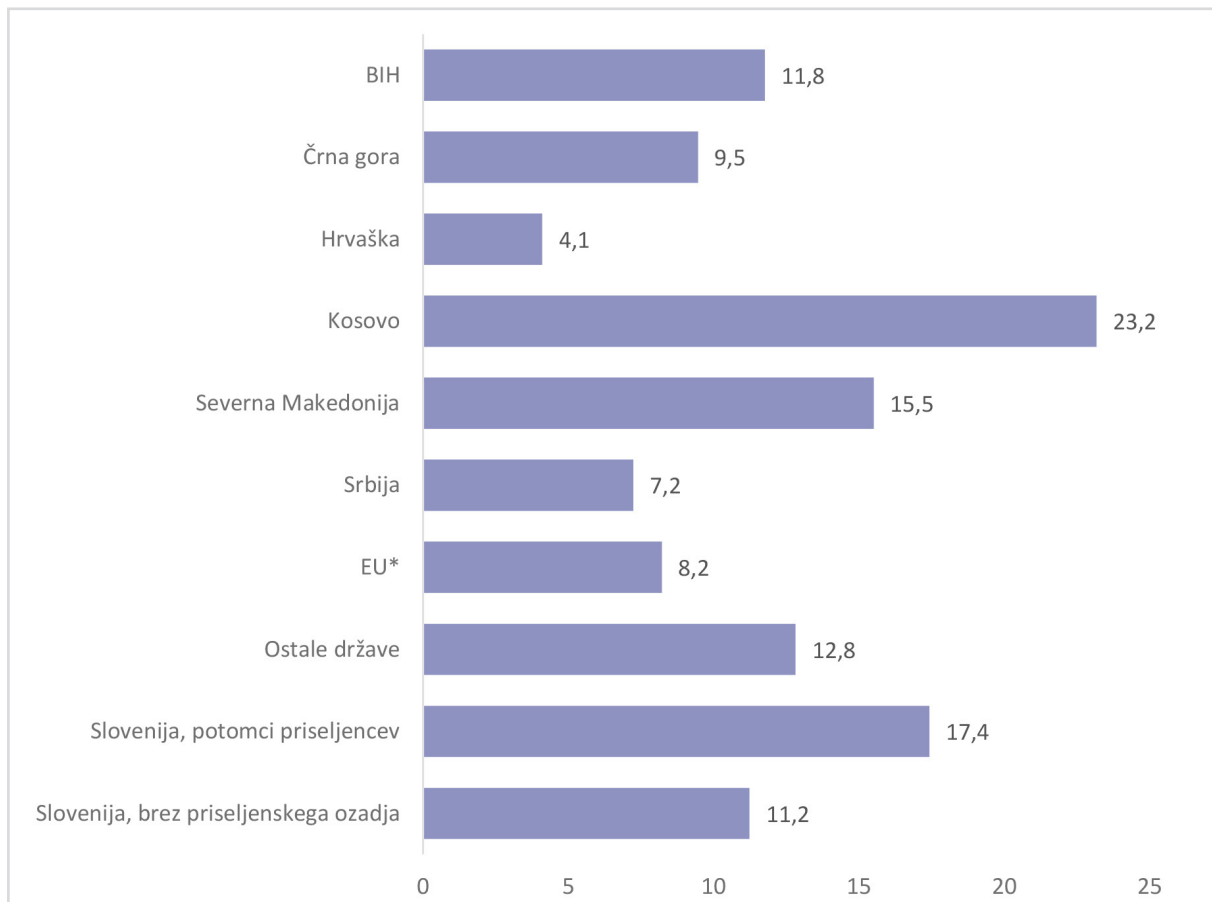

Vir: SURS.

Delitev prebivalcev Slovenije po državah/območjih prvega prebivališča pokaže, da je delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka največji med osebami, rojenimi na Kosovu. Sledijo potomci priseljencev, rojeni v Sloveniji, in osebe, rojene v Severni Makedoniji. Najmanjši delež prejemnikov omenjenih treh prejemkov je med osebami, rojenimi na Hrvaškem.

Graf 102: Delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

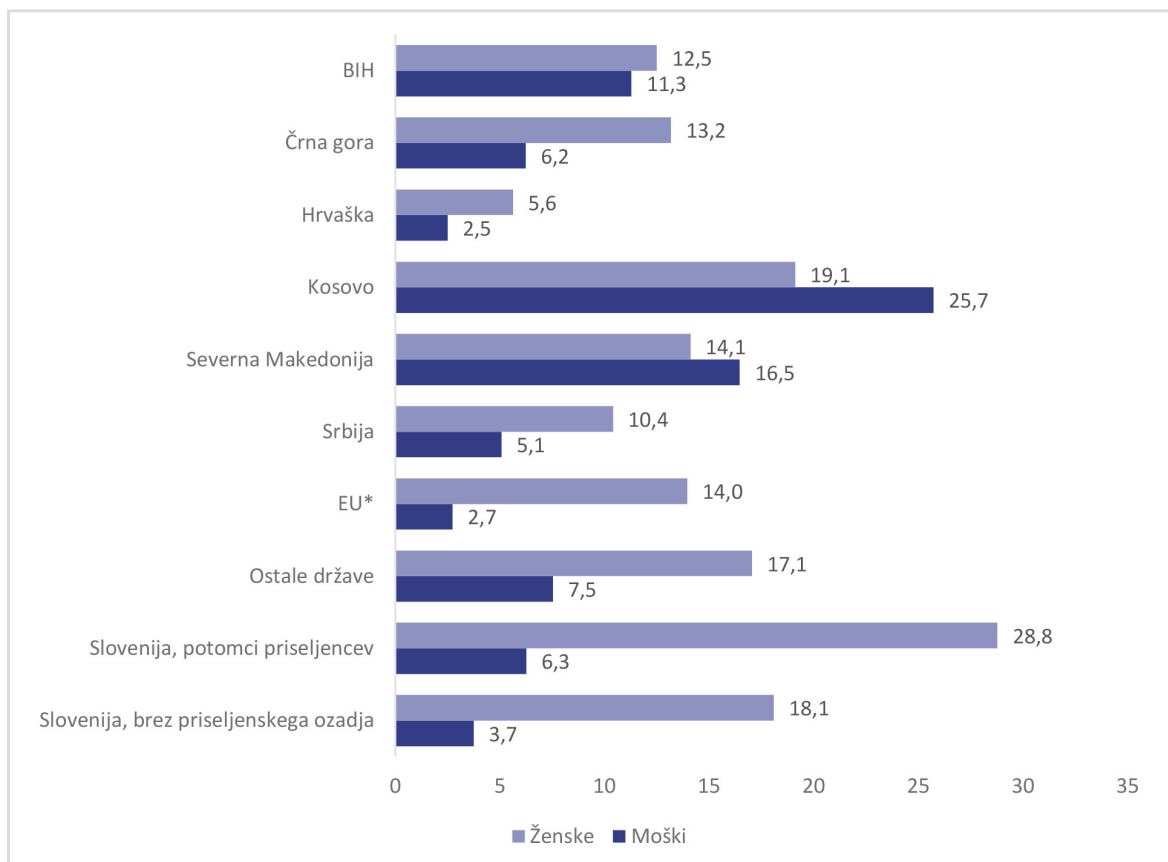

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Primerjava med deležem moških in deležem žensk, ki prejemajo otroški dodatek, dodatek za veliko družino in/ali dodatek za nego in varstvo otroka, pokaže, da je pri večini obravnavanih skupin delež prejemnikov večji med ženskami kot med moškimi. Razlike med spoloma so precej izrazite pri potomcih priseljencev, rojenih v Sloveniji, pri osebah, rojenih v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, pri rojenih v državah članicah EU ali v ostalih državah z izjemo držav z območja nekdanje SFRJ. Pri osebah, rojenih v državah z območja nekdanje SFRJ, so te razlike med spoloma precej manjše. Pri dveh skupinah, tj. pri osebah, rojenih na Kosovu in v Severni Makedoniji, je razmerje med spoloma celo obrnjeno, kar pomeni, da je delež prejemnikov večji med moškimi kot med ženskami.

Graf 103: Delež prejemnikov otroškega dodatka, dodatka za veliko družino in/ali dodatka za nego in varstvo otroka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.7.5 Plačilo prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke

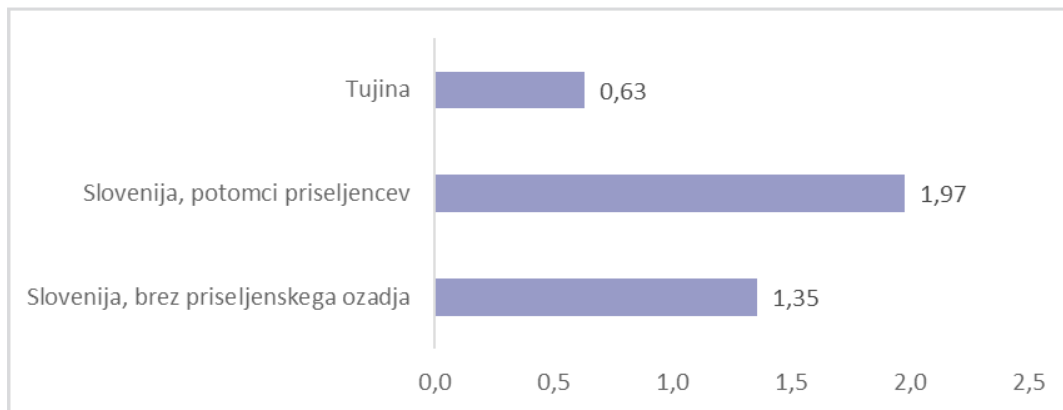
Pravica do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva je opredeljena v 50. členu Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1). To pravico ima eden od staršev, ki neguje in varuje otroka, in sicer do tretjega leta starosti otroka; eden od staršev, ki neguje in varuje najmanj dva otroke, do končanega prvega razreda osnovne šole najmlajšega otroka, pri čemer je eno leto izrabe pravice neprenosljivo za vsakega od staršev; eden od staršev, ki neguje in varuje zmerno ali težje gibalno oviranega otroka ali otroka z zmerno ali težjo motnjo v duševnem razvoju, največ do 18. leta starosti otroka.

Pravica do plačila prispevkov v primeru štirih ali več otrok pripada enemu od staršev, ki zapusti trg dela zaradi nege in varstva štirih ali več otrok, s katerimi ima skupno stalno ali začasno prebivališče v Republiki Sloveniji ter je bil zavarovan za starševsko varstvo vsaj 12 mesecev v zadnjih 3 letih ali je bil aktivni iskalec zaposlitve vsaj 12 mesecev v zadnjih 3 letih. Upravičencu pravica pripada do končanega prvega razreda osnovne šole najmlajšega otroka (52. člen ZSDP-1).

Delež prejemnikov plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke

je največji v populaciji potomcev priseljencev, rojenih v Sloveniji, sledijo jim osebe, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, najmanjši pa je ta delež med priseljenci.

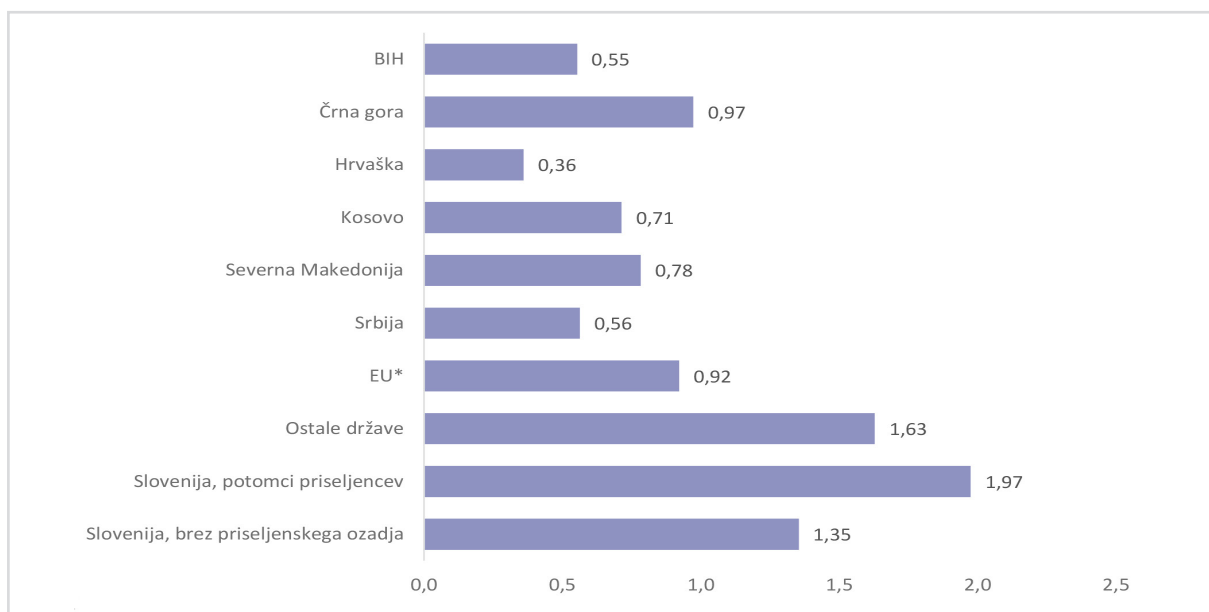
Graf 104: Delež prejemnikov plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Delež prejemnikov plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke je največji v populaciji potomcev priseljencev, rojenih v Sloveniji, sledijo jim osebe, rojene v državah nečlanicah EU (z izjemo držav z območja nekdanje SFRJ), nato pa osebe, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Manjši je delež prejemnikov teh prejemkov med osebami, rojenimi v državah z območja nekdanje SFRJ; najmanjši je v populaciji oseb, rojenih na Hrvaškem.

Graf 105: Prejemniki plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke, stari 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

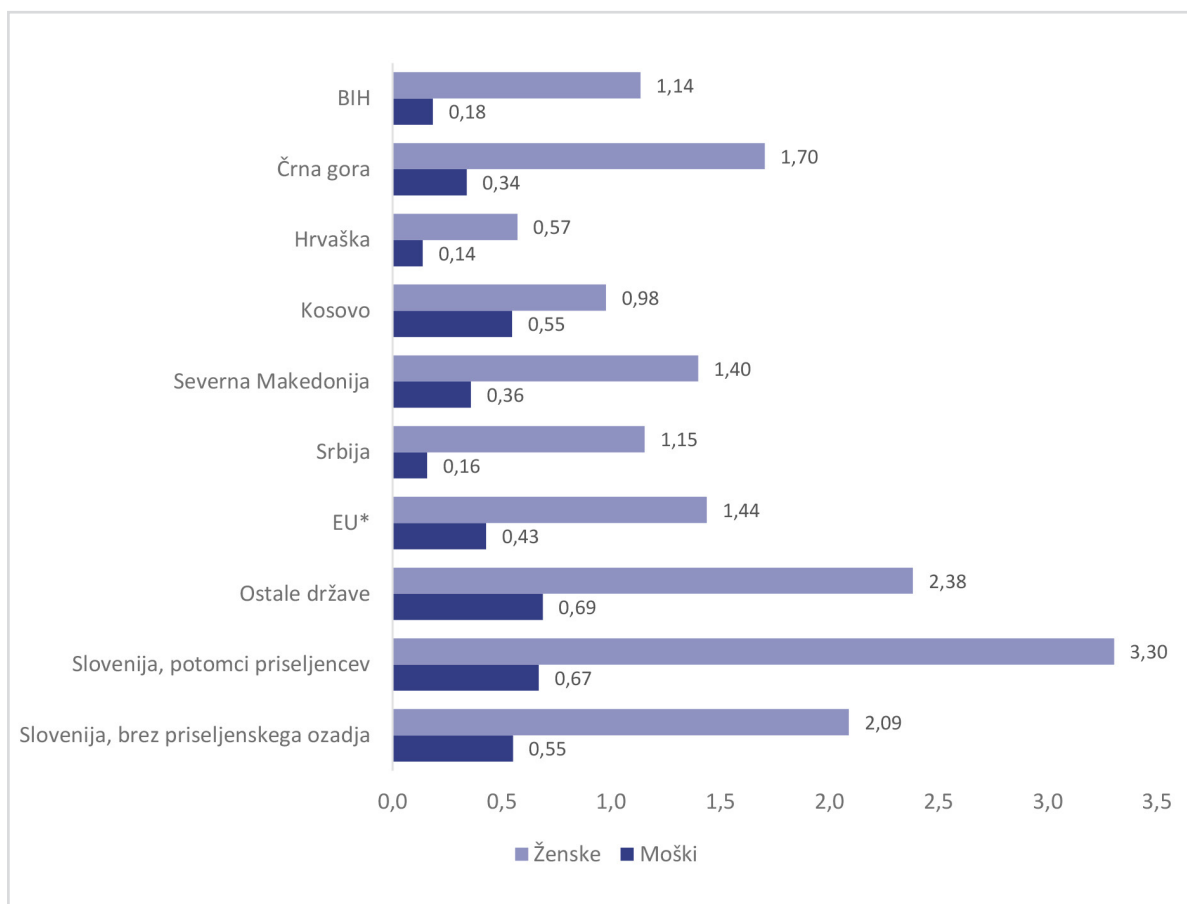

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Če primerjamo prejemnike plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke po spolu, ugotovimo, da je v vseh proučevanih populacijah med ženskami delež prejemnic precej večji od deleža prejemnikov med moškimi.

Graf 106: Prejemniki plačila prispevkov za krajši delovni čas oziroma za vsaj štiri otroke, stari 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.7.6 Denarna socialna pomoč

Denarna socialna pomoč je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Uveljavlja jo lahko posameznik, če njegov dohodek (na osebo) ne dosega meje dohodkov, ki je zakonsko predpisana, in so hkrati izpolnjeni tudi drugi z zakonom določeni pogoji (gov.si 2020). Do denarne socialne pomoči je upravičen posameznik, ki je (gov.si 2020):

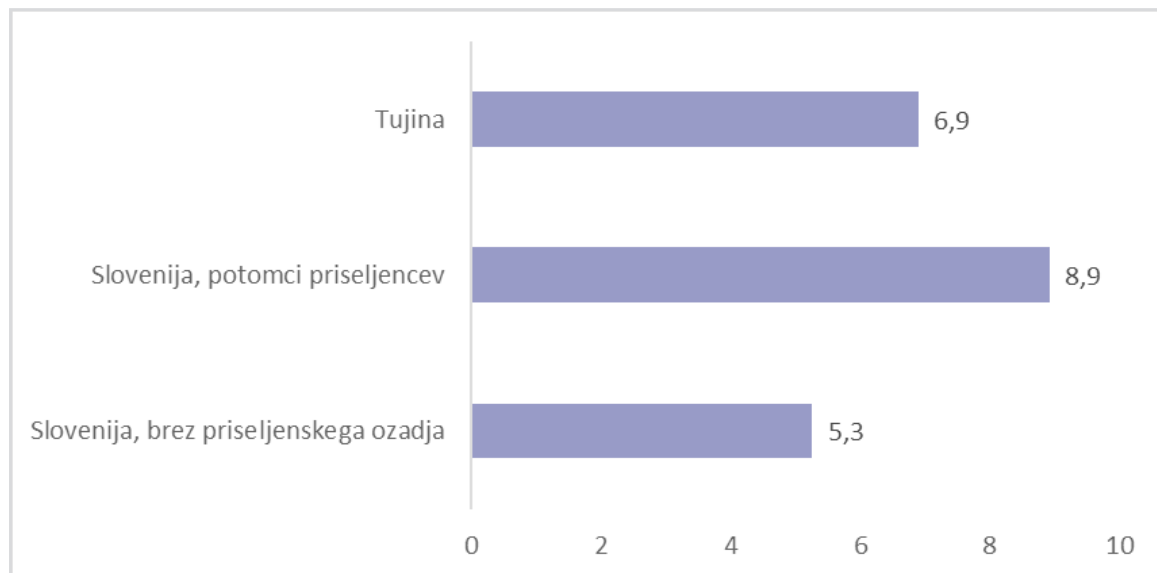
- državljan Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji;
- tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji in stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji;

- oseba, ki lahko uveljavlja denarno socialno pomoč in varstveni dodatek na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo Republiko Slovenijo, hkrati pa nima dovolj sredstev za preživetje, nima premoženja in prihrankov, ki bi ji omogočali preživetje, si ne more zagotoviti preživetja sama z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanjem, z dohodki iz premoženja in iz drugih virov oziroma z nadomestili (npr. denarnim nadomestilo za primer brezposelnosti) ali s pomočjo tistih, ki so jo dolžni preživljati. Pogoj je tudi, da posameznik aktivno rešuje svojo socialno problematiko (npr. je kot brezposelna oseba prijavljen pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje).

Višina denarne socialne pomoči je odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov ter zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga (na primer neprijavljenost pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje, prestajanje zaporne kazni itd.). Dodeli se jo za določen čas, odvisno od okoliščin, ki so podlaga za dodelitev in višino denarne socialne pomoči (gov.si 2020).

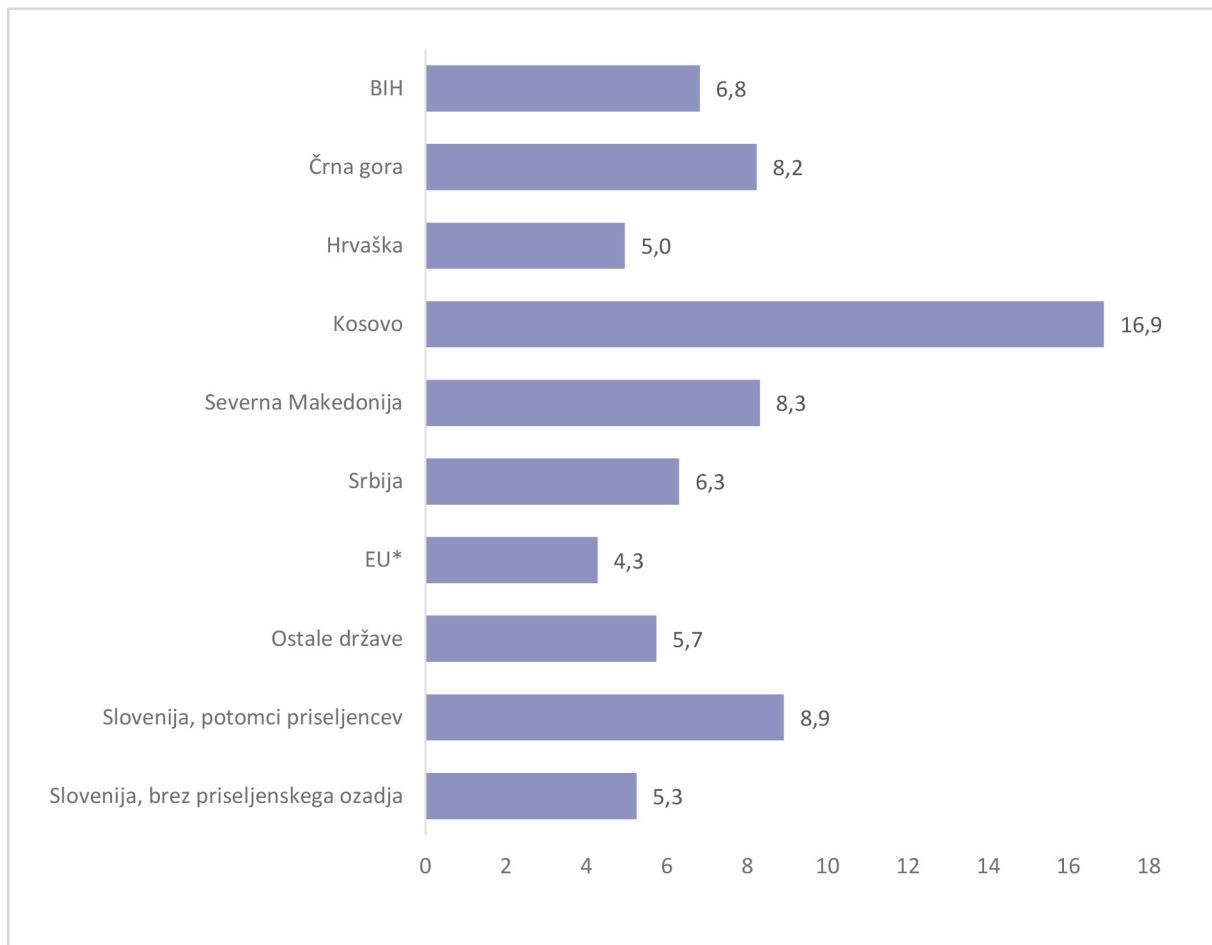
V letu 2018 je bil delež prejemnikov denarne socialne pomoči največji med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji. Sledili so jim priseljenci, najmanjši pa je bil ta delež v populaciji oseb, rojenih v Sloveniji, brez priseljskega ozadja.

Graf 107: Delež prejemnikov denarne socialne pomoči, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Če kategorijo »tujina« razdelimo na posamezne države, iz katerih prihaja največ priseljencev, ki danes živijo v Sloveniji, se pokaže, da med posameznimi priseljskimi skupinami obstajajo precejšnje razlike glede deleža prejemnikov denarne socialne pomoči. Največji je delež prejemnikov med priseljenci s Kosova, najmanjši pa med priseljenci iz držav članic EU.

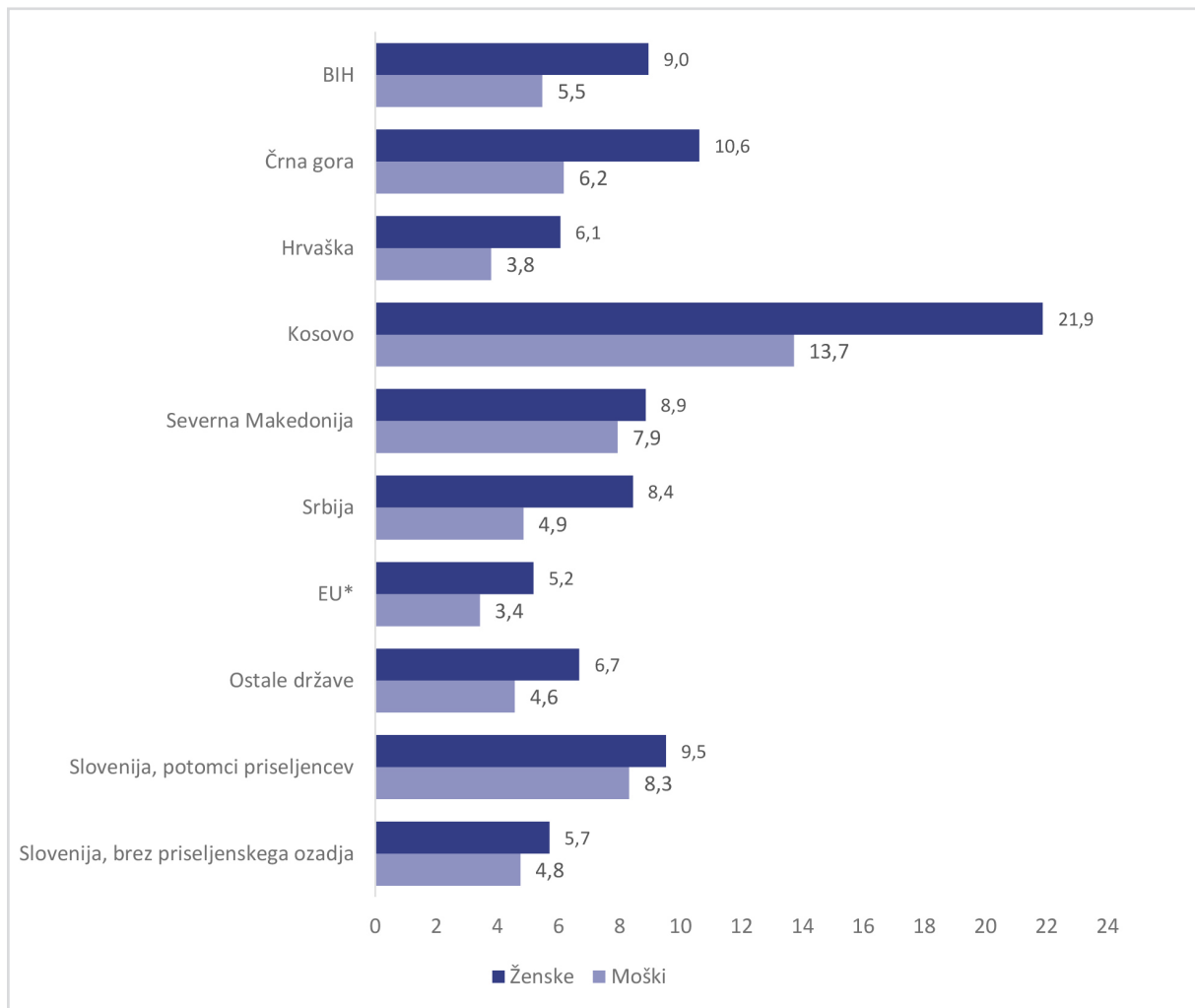
Graf 108: Delež prejemnikov denarne socialne pomoči, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Primerjava prejemnikov denarne socialne pomoči po spolu pokaže, da je v vseh skupinah delež prejemnic med ženskami večji od deleža prejemnikov med moškimi. Najizrazitejše so te razlike v populaciji oseb, rojenih na Kosovu in v Črni gori.

Graf 109: Delež prejemnikov denarne socialne pomoči, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

6.7.7 Varstveni dodatek

Varstveni dodatek je namenjen osebam, ki si materialne socialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere nimajo vpliva. Z varstvenim dodatkom se upravičencu zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ipd.) in niso stroški za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb (4. člen ZSVarPre).

Varstveni dodatek lahko oseba pridobi, če biva v Republiki Sloveniji in je:

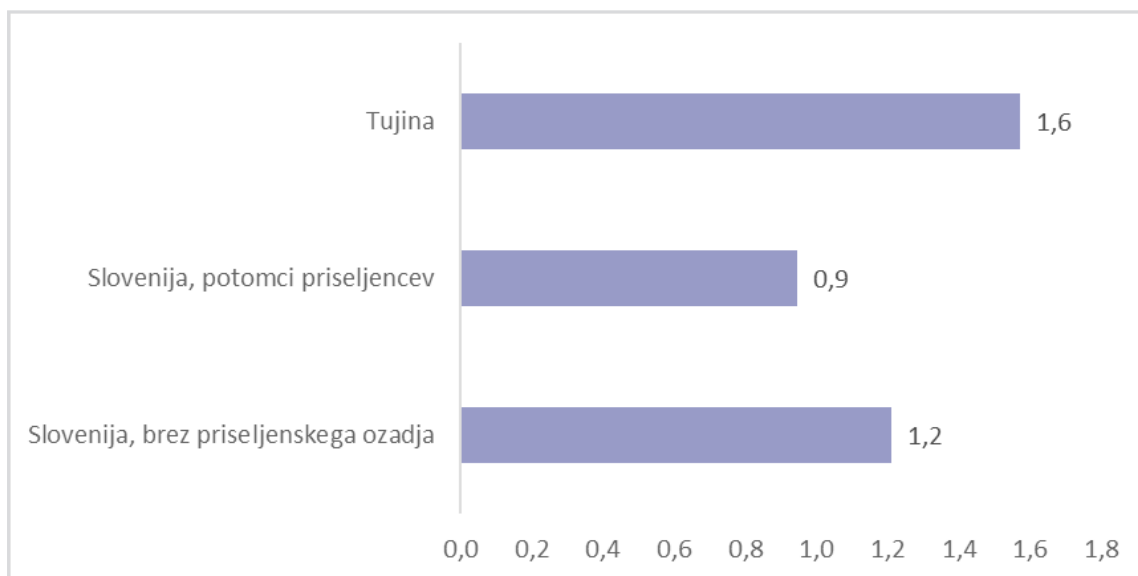
- državljan Republike Slovenije s prijavljenim stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji;
- tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje in stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji;
- oseba, ki lahko uveljavlja varstveni dodatek na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo Republiko Slovenijo.

Ob tem pa mora izpolnjevati tudi naslednje pogoje (eUprava 2020):

- je trajno nezaposljiva, trajno nezmožna za delo, starejša od 63 (ženske) ali 65 let (moški) in ni delovno aktivna oziroma zaposlena;
- je upravičena do denarne socialne pomoči;
- njen dohodek ali dohodek družine presega mejo za pridobitev denarne socialne pomoči, ne presega pa meje za varstveni dodatek.

Največji delež prejemnikov varstvenega dodatka je bil v letu 2018 zabeležen med tistimi prebivalci Slovenije, ki so bili rojeni v tujini, najmanjši pa med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji.

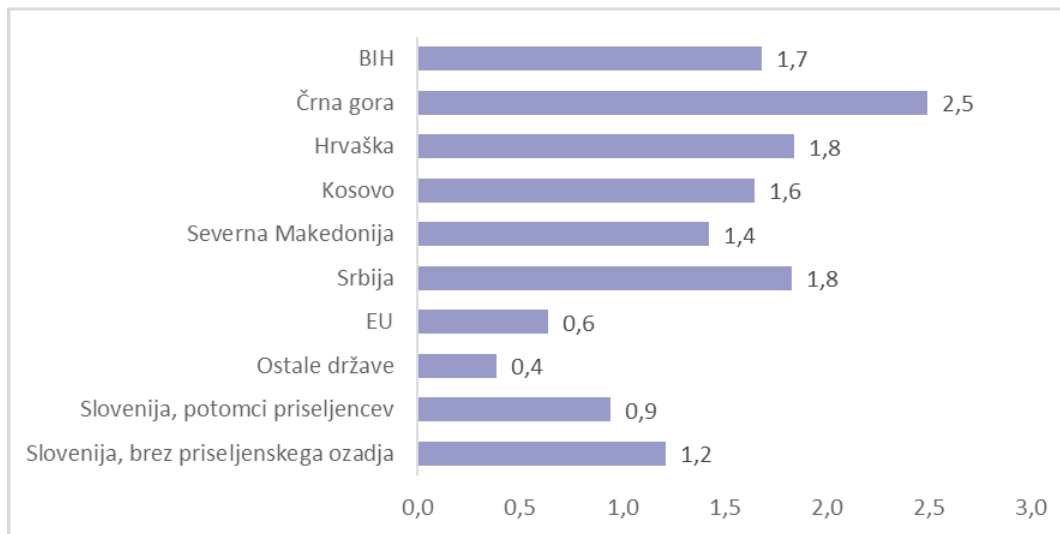
Graf 110: Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

Vir: SURS.

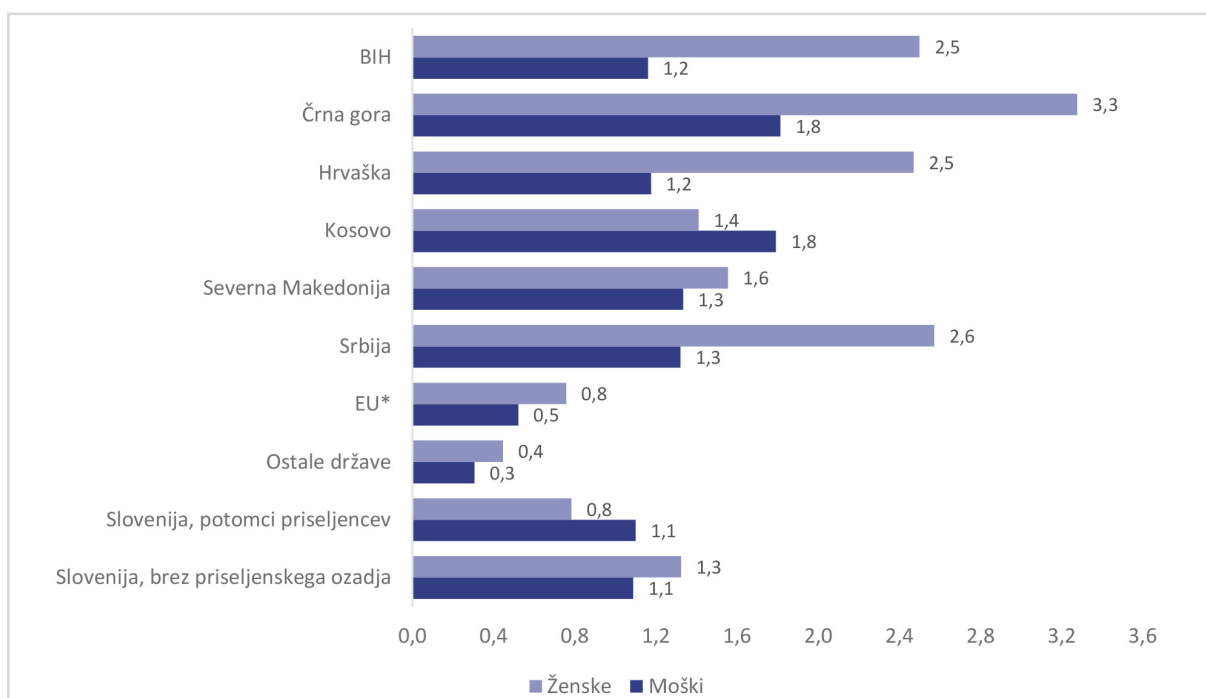
Delež prejemnikov varstvenega dodatka je bil občutno večji med priseljenci iz držav nekdanje SFRJ kot med ostalim prebivalstvom. Med priseljenci iz ostalih tretjih držav in držav članic EU pa je bil delež prejemnikov najmanjši.

Graf 111: Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Primerjava po spolu pokaže, da je med ženskami delež prejemnic varstvenega dodatka v večini skupin precej večji od deleža prejemnikov med moškimi. V letu 2018 je bilo to razmerje obrnjeno le pri potomcih priseljencev, osebah, rojenih v državah nečlanicah EU, z izjemo držav z območja nekdanje SFRJ, pa tudi pri potomcih priseljencev in osebah, rojenih na Kosovu.

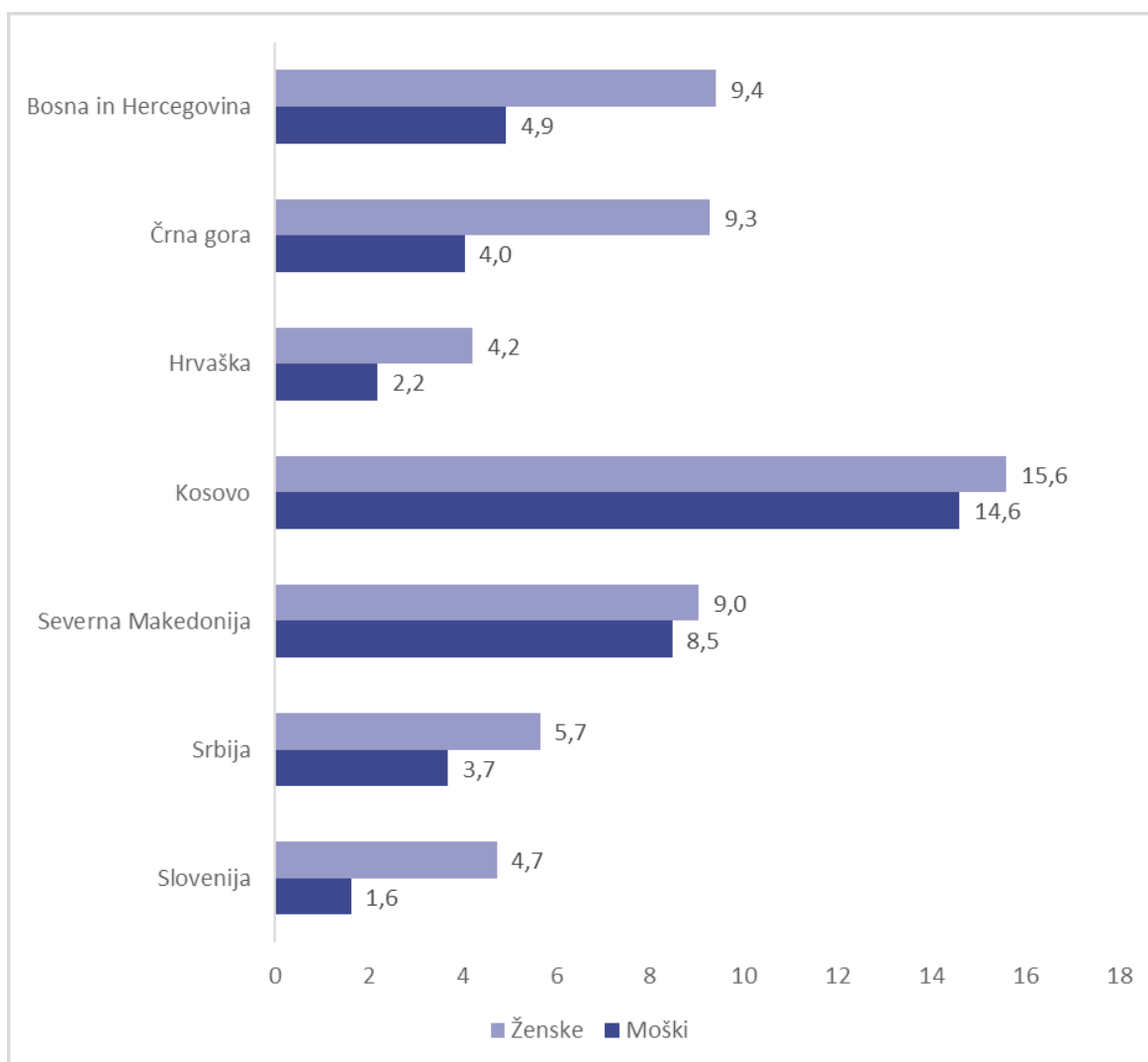
Graf 112: Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Ker varstveni dodatek lahko prejema le osebe, ki so starejše od 63 (ženske) ali 65 let (moški), je seveda smiselno prikazati podatke le za starostno skupino 63 let ali več za ženske ter 65 let ali več za moške. Ker pa nam v času priprave tega poročila niso bili na razpolago tako natančni podatki o prejemnikih varstvenega dodatka po starostnih skupinah, smo izračunali, kolikšen je delež prejemnikov in prejemnic tega dodatka v starostni skupini od 60 let naprej. Glede na dostopne podatke smo te deleže izračunali za prebivalce s prvim prebivališčem v Sloveniji (ne glede na to, ali so potomci priseljencev ali osebe brez priseljskega ozadja) in za osebe, ki imajo prvo prebivališče v državah, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ. Podatki kažejo, da je delež prejemnikov daleč največji med priseljenci s Kosova, sledijo priseljenci iz Severne Makedonije. V obeh skupinah je za razliko od drugih skupin precej izenačen delež prejemnikov med spoloma. V drugih skupinah je delež prejemnikov običajno precej večji med ženskami.

Graf 113: Delež prejemnikov varstvenega dodatka, starih 60 let ali več, po prvem prebivališču in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

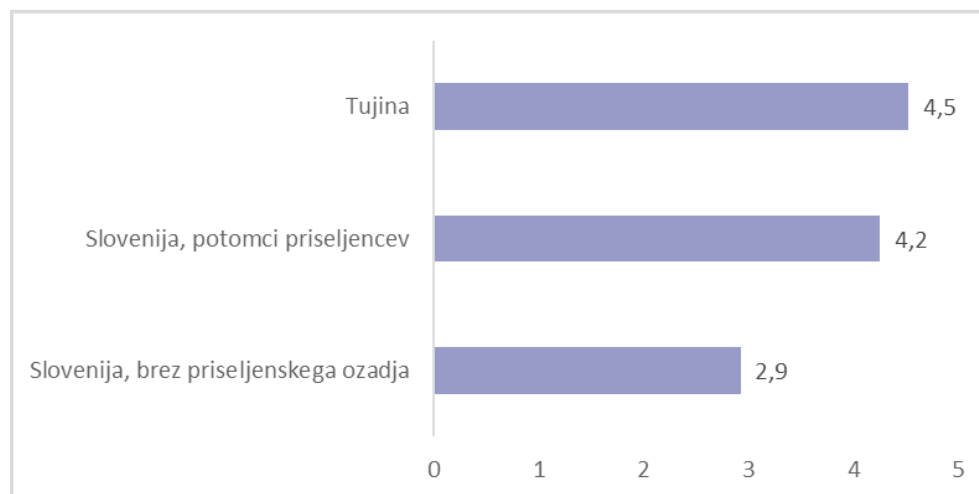
Vir: SURS.

6.7.8 Nadomestilo za brezposelnost

Denarno nadomestilo za brezposelnost je nadomestilo izgube plače oziroma dohodka, ki se zagotavlja na podlagi zavarovanja za primer brezposelnosti po Zakonu o urejanju trga dela (ZUTD). Pravico do denarnega nadomestila za brezposelnost imajo osebe, ki so bile pred nastankom brezposelnosti zavarovane za brezposelnost najmanj 9 mesecev v zadnjih 24 mesecih, ali so mlajše od 30 let in so bile pred nastankom brezposelnosti zavarovane najmanj 6 mesecev v zadnjih 24 mesecih, ali imajo plačane prispevke za zavarovanje za primer brezposelnosti (izjema so osebe, ki so bile v zavarovanje vključene na podlagi delovnega razmerja, delodajalec kot zavezanec za plačilo pa prispevkov ni plačal). Nadomestilo pripada samo tistim brezposelnim osebam, ki jim delovno razmerje ni prenehalo po njihovi krivdi ali volji in izpolnjujejo druge, z zakonom določene pogoje. Pogoj za pridobitev nadomestila je tudi to, da se oseba prijavi pri zavodu za zaposlovanje in vloži zahtevo za uveljavitev pravice do denarnega nadomestila v 30 dneh po prenehanju obveznega zavarovanja. Novela zakona iz leta 2019 je za tuje državljanke uvedla še dodaten pogoj, in sicer osnovno znanje slovenskega jezika (raven zahtevnosti A1). Ta pogoj morajo izpolnjevati vsi tujci, ki se želijo vpisati v evidenco brezposelnih.

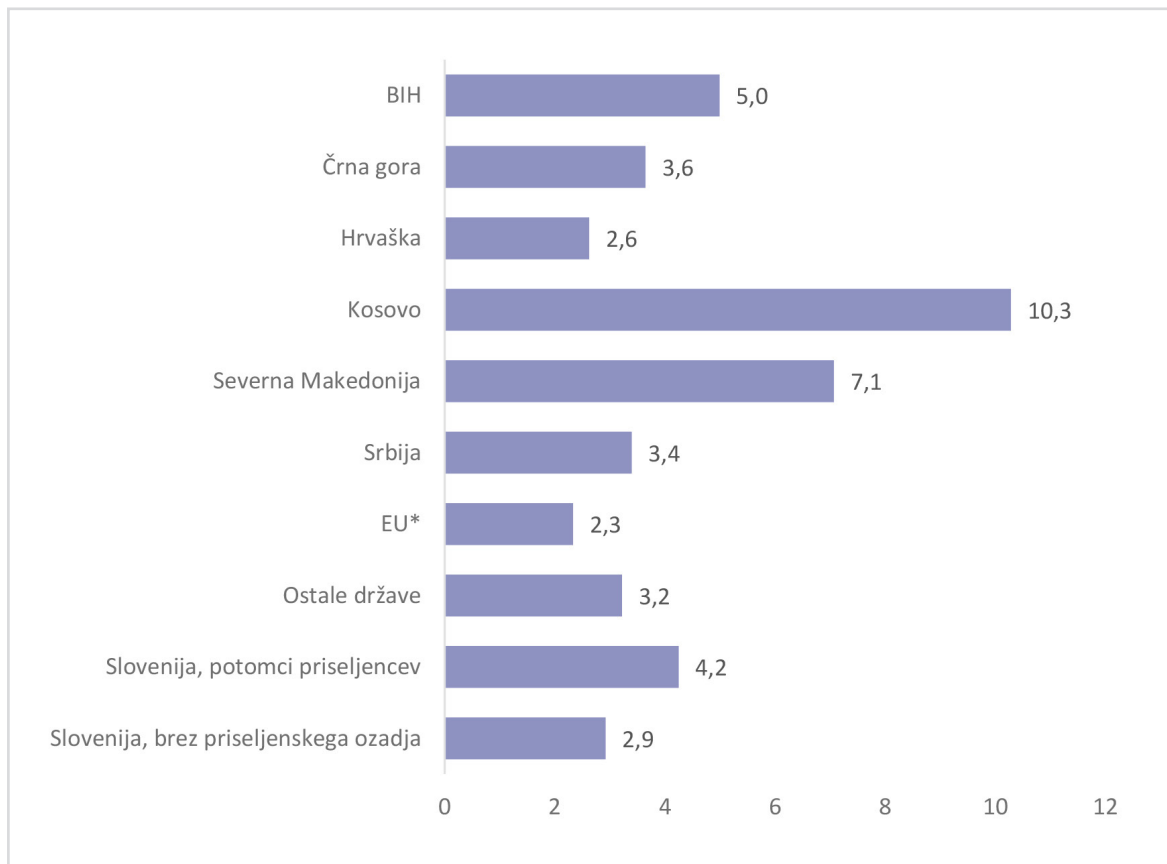
Delež oseb, ki so v letu 2018 prejemale nadomestilo za brezposelnost, je bil največji med osebami, rojenimi v tujini, najmanjši pa med osebami, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja.

Graf 114: Delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Znotraj populacije oseb, rojenih v tujini, je bil delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost največji med osebami, rojenimi na Kosovu, sledile so jim osebe, rojene v Severni Makedoniji, nato pa osebe, rojene v Bosni in Hercegovini.

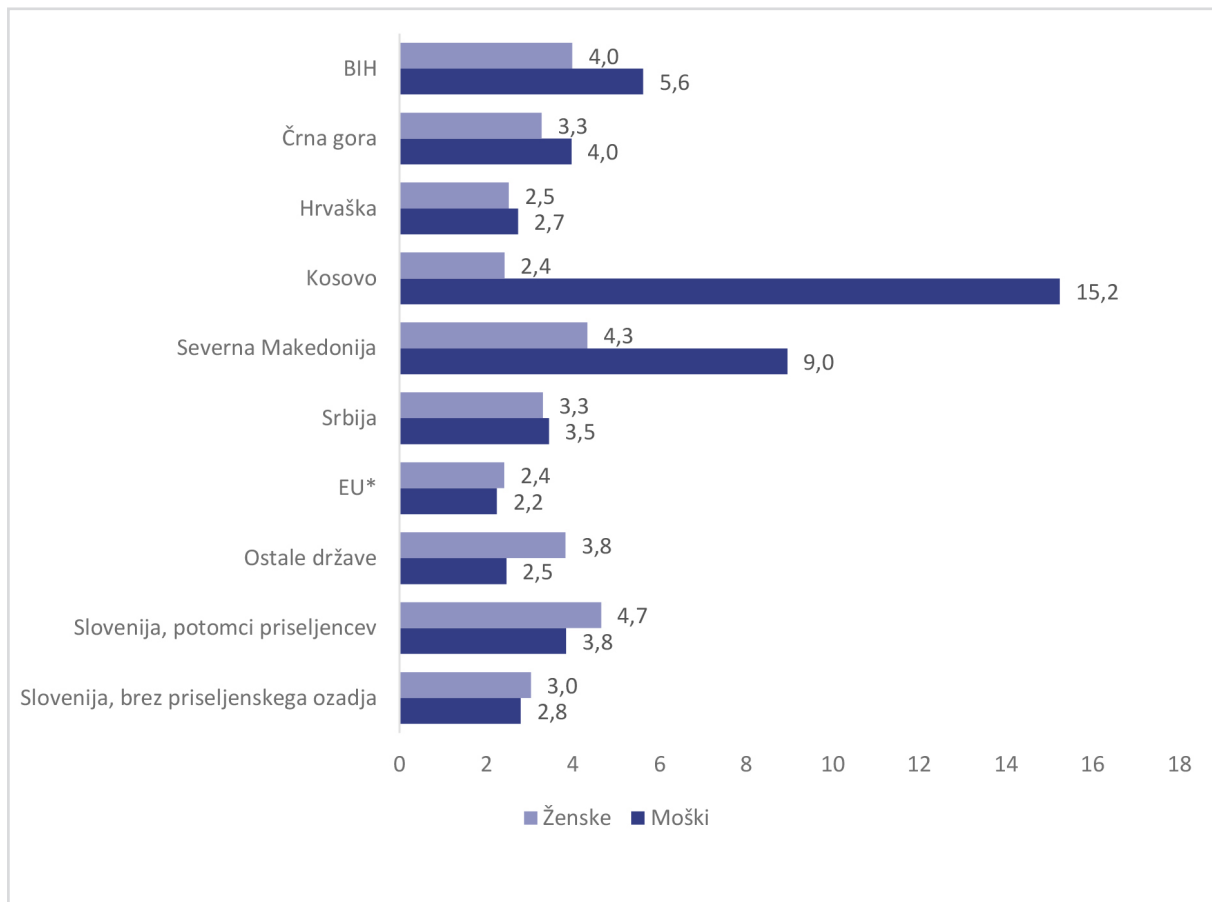
Graf 115: Delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Primerjava deleža prejemnikov nadomestila za brezposelnost med spoloma pokaže izrazite razlike med posameznimi priseljenjskimi skupinami. V letu 2018 je bil med moškimi s Kosova in iz Severne Makedonije delež tistih, ki so prejeli nadomestilo za brezposelnost, znatno večji kot med ženskami, ki so imele prvo prebivališče v omenjenih dveh državah. Med moškimi s Kosova je bilo kar 15,4 % takih, ki so prejeli nadomestilo za brezposelnost. Med ženskami je bilo takih le 2,4 %. Deleži prejemnikov nadomestila za brezposelnost so bili večji med moškimi kot med ženskami tudi znotraj populacij, katerih prvo prebivališče je bilo v Bosni in Hercegovini, Črni gori, na Hrvaškem in v Srbiji, vendar so bile v teh skupinah razlike med spoloma veliko manjše. Obratno razmerje pa velja pri populacijah oseb, rojenih v Sloveniji (tako pri potomcih priseljencev kot pri osebah brez priseljenkega ozadja), in pri tistih, ki so imele prvo prebivališče v državah članicah EU ali ostalih državah (brez držav nekdanje SFRJ). V teh skupinah je bil delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost večji med ženskami kot med moškimi, vendar tudi pri teh skupinah razlike med spoloma niso bile velike.

Graf 116: Delež prejemnikov nadomestila za brezposelnost, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

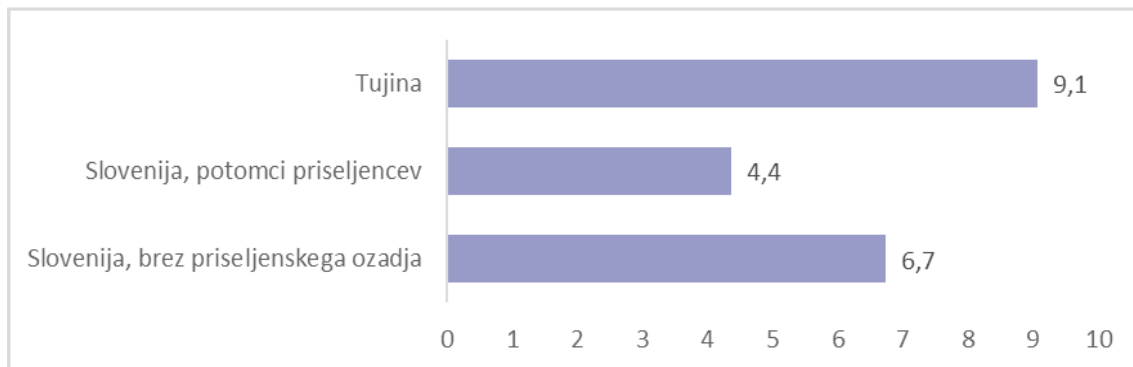
Vir: SURS.

6.7.9 Invalidska pokojnina

Invalidska pokojnina je pokojninski prejemek, ki ob nastanku invalidnosti pripada osebi, ki je zavarovana v skladu z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) in izpolnjuje s tem zakonom predpisane pogoje.

V Sloveniji je bil leta 2018 delež prejemnikov invalidske pokojnine največji v populaciji oseb, katerih prvo prebivališče je bilo v tujini, najmanjši pa med potomci priseljencev, rojenimi v Sloveniji.

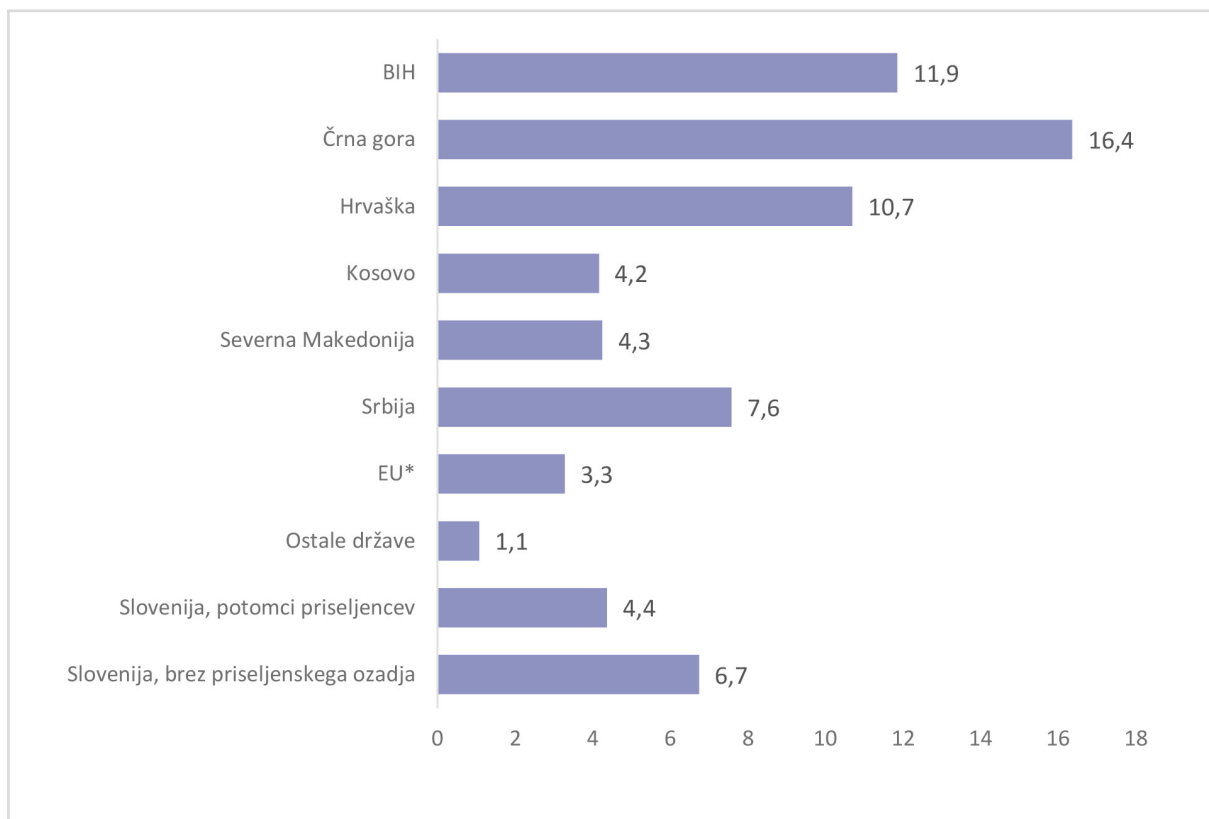
Graf 117: Delež prejemnikov invalidske pokojnine, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Znotraj populacije priseljencev je bil v letu 2018 delež prejemnikov invalidske pokojnine največji v populaciji oseb, rojenih v Črni gori. Sledile so jim osebe, rojene v Bosni in Hercegovini, nato pa osebe, rojene na Hrvaškem, in osebe, rojene v Srbiji. Najmanjši je bil delež prejemnikov invalidske pokojnine med osebami, rojenimi v ostalih tretjih državah (brez držav nekdanje SFRJ).

Graf 118: Delež prejemnikov invalidske pokojnine, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, Slovenija, popis 2018, v %

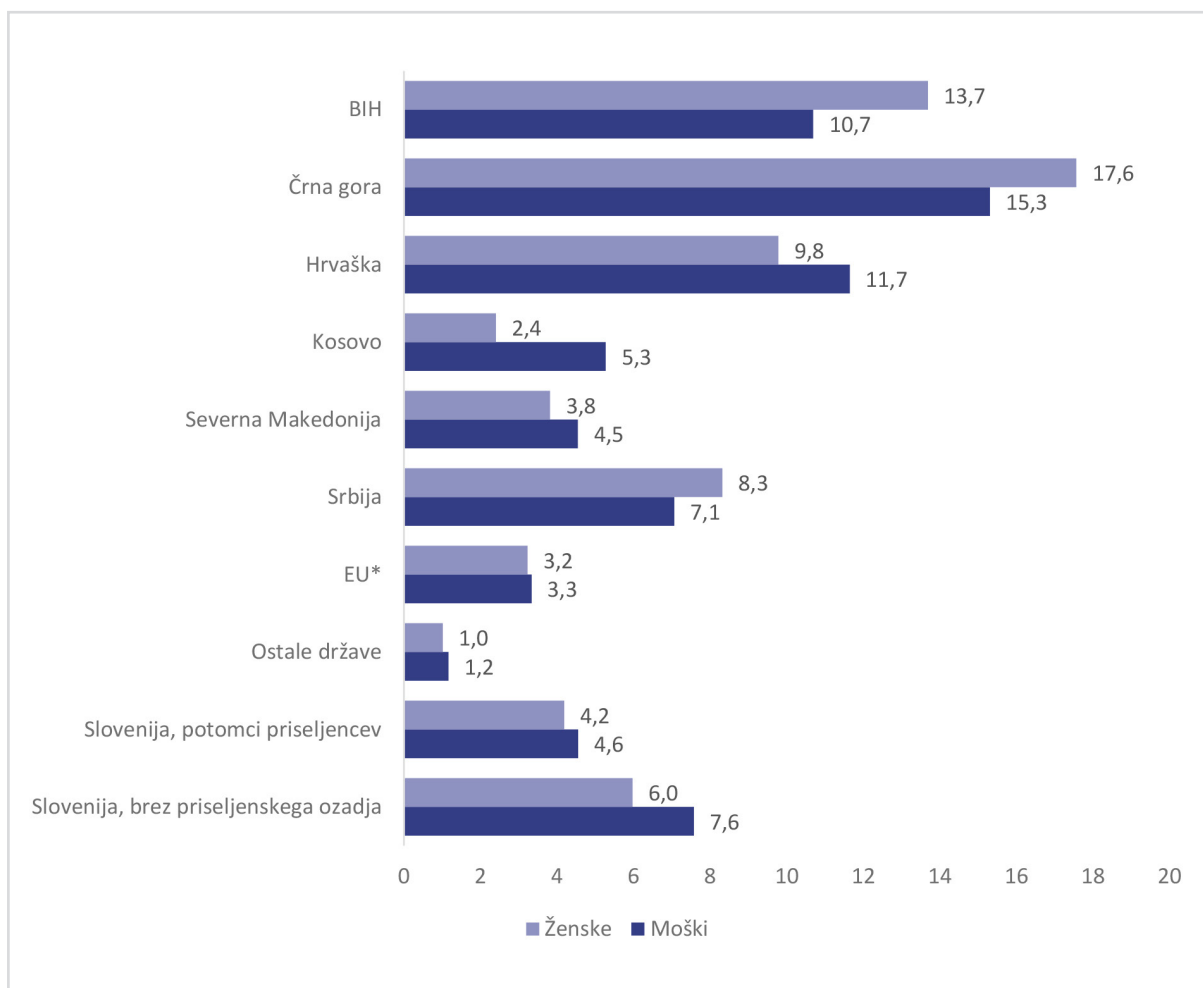

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

Pri večini skupin je bil v letu 2018 delež prejemnikov invalidske pokojnine med moškimi večji od deleža prejemnic med ženskami. Izjeme so populacije oseb s prvim prebivališčem v Bosni in Hercegovini, Črni gori in Srbiji.

Graf 119: Delež prejemnikov invalidske pokojnine, starih 18 let ali več, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, Slovenija, popis 2018, v %

* Brez Slovenije in Hrvaške.

Vir: SURS.

7 Zaključek

Statistični podatki o priseljevanju in številu priseljencev kažejo, da Slovenija vse bolj postaja država priseljevanja. V Slovenijo se v največjem številu priseljujejo državljani držav, nastalih na območju nekdanje SFRJ. Nekoliko večji delež priseljenih državljanov drugih držav članic EU po letu 2013 je v veliki meri posledica vstopa Hrvaške v EU.

V okviru projekta *Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji* smo želeli preveriti, kako uspešna je integracija priseljencev in potomcev priseljencev v Sloveniji. Uspešnost integracije smo ugotavljali na več načinov: od preverjanja tako imenovanih objektivnih kazalnikov položaja priseljencev in potomcev priseljencev do raziskovanja percepcij omenjenih populacij ter proučevanja percepcij večinskega prebivalstva. V tej publikaciji smo predstavili ugotovitve, do katerih smo prišli predvsem na podlagi analize objektivnih kazalnikov integracije.

Podatki o tem, ali priseljenci in potomci priseljencev na izbranih področjih dosegajo enake oziroma primerljive rezultate kot prebivalci Slovenije brez priseljskega ozadja, razkrivajo določeno sliko o uspešnosti integracije. Ta slika seveda ni popolna in niti celostna ter ima vrsto omejitev (na primer neprimerljivost različnih zbirk podatkov, nepopolni podatki ipd.), je pa dobro izhodišče za nadaljnje raziskovanje. Kot največja omejitev analize kazalnikov integracije se je pokazalo pomanjkanje dostopnih statističnih in drugih podatkov, ki bi omogočali primerjavo v različnih časovnih točkah med priseljenci, potomci priseljencev in prebivalci Slovenije brez priseljskega ozadja. Pri večini kazalnikov smo zato izvedli zgolj primerjavo med različnimi populacijami glede na državo rojstva (rojeni v Sloveniji/rojeni v tujini) in primerjavo glede na državljanstvo (slovenski državljani/tuji državljani). Na podlagi razpoložljivih podatkov se je pokazalo, da znotraj nekaterih dimenzij integracije obstajajo večje, znotraj drugih pa manjše razlike med obravnavanimi populacijami.

Na področju *aktivnega državljanstva*, ki zajema različne politične in civilnodružbene aktivnosti, je ključnega pomena pravni status posameznika, ki določa obseg njegovih pravic. Na tem področju imajo največ pravic državljani Republike Slovenije, nekoliko manj pravic imajo priseljenci, ki so državljani EU (na nekaterih področjih tudi državljani EGP in Švice), sledijo jim državljani tretjih držav, ki imajo v Sloveniji dovoljenje za stalno prebivanje. Najozži nabor pravic imajo priseljenci, državljani tretjih držav, ki imajo dovoljenje le za začasno prebivanje. V Sloveniji ima velik delež prebivalcev, rojenih v tujini, slovensko državljanstvo, kar je zlasti posledica poenostavljenih postopkov pridobitve slovenskega državljanstva ob osamosvojitvi Slovenije, ne pa trenutne naturalizacijske politike. Leta 2018 je ta delež znašal 54,7 %. To pomeni, da ima tudi velik delež priseljencev na področju politične participacije enake pravice kot državljani Slovenije, rojeni v Sloveniji. Še večji (97,2 % v letu 2015) je delež potomcev priseljencev, ki imajo slovensko državljanstvo. Delež državljanov Slovenije med priseljenci se je v letu 2020 zmanjšal na 46 %. Zmanjšal se je tudi delež slovenskih državljanov med priseljenci, ki živijo v Sloveniji 10 let ali več, in sicer za 8,1 odstotne točke v obdobju 2007–2017.

To zmanjšanje je po eni strani posledica visoke starostne strukture in posledičnega umiranja določenega števila oseb znotraj skupine priseljencev s slovenskim državljanstvom, po drugi strani pa posledica večanja števila priseljencev v obdobju po vstopu Slovenije v EU in relativno nizke stopnje pridobitve slovenskega državljanstva med priseljenci v tem obdobju. Primerjava Slovenije z drugimi državami EU pokaže, da ima Slovenija dokaj nizko *stopnjo pridobitve državljanstva*, kar nakazuje, da politika naturalizacije ni preveč odprta.

Glede *politične participacije* priseljencev razpolagamo zgolj s podatki o samoprijavljeni udeležbi na volitvah na državni ravni (konkretno na volitvah v državni zbor leta 2014) in ti kažejo, da se prebivalci, rojeni v tujini, manj udeležujejo volitev kot prebivalci, rojeni v Sloveniji. Tako je v veliki meri tudi v drugih državah članicah EU in OECD, vendar pa je v Sloveniji samoprijavljena volilna udeležba obeh populacij na parlamentarnih volitvah podpovprečna v primerjavi s povprečno samoprijavljeno volilno udeležbo v državah članicah EU oziroma OECD. Omeniti velja, da se je v Sloveniji pokazala manjša razlika med samoprijavljeno volilno udeležbo priseljencev in prebivalcev, rojenih v Sloveniji, od povprečja držav članic OECD in EU. In še v nečem je politična participacija priseljencev v Sloveniji drugačna od povprečne politične participacije v EU. Samoprijavljena volilna udeležba na volitvah v Državni zbor leta 2014 je pokazala največjo volilno udeležbo med prebivalci, rojenimi v drugih državah članicah EU, sledijo prebivalci, rojeni v Sloveniji, in nato prebivalci, rojeni v državah nečlanicah EU. Povprečne vrednosti za EU pa v nasprotju s tem kažejo, da je najvišja volilna udeležba med prebivalci, rojenimi v državah poročevalkah. Pod povprečjem držav EU in OECD pa je samoprijavljena udeležba mladih na državnih volitvah v Sloveniji – to velja za vse mlade, rojene v Sloveniji, ne glede na njihovo priseljsko ozadje, še posebej nizka pa je volilna udeležba med mladimi, katerih starši so bili rojeni v tujini. Tudi v drugih državah članicah EU in OECD je običajno volilna udeležba mladih s priseljskim ozadjem nižja od volilne udeležbe mladih brez priseljskega ozadja, pri čemer je razlika med tema dvema skupinama v Sloveniji večja kot v povprečju držav EU in OECD.

Za proučevanje položaja priseljencev in potomcev priseljencev *na trgu dela* smo uporabili sedem kazalnikov. Prvi med njimi je stopnja delovne aktivnosti. Podatki kažejo, da so imeli v obdobju 2010–2020 priseljenci v Sloveniji primerljivo *stopnjo delovne aktivnosti* kot prebivalci, rojeni v Sloveniji, pri čemer nam podatki za leto 2019 razkrivajo, da obstajajo znatne razlike v stopnji delovne aktivnosti med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, ki imajo priseljsko ozadje (potomci priseljencev), in tistimi, ki nimajo priseljskega ozadja. Med potomci priseljencev je stopnja delovne aktivnosti znašala 63,3 %, med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, pa le 49,1 %. Te razlike med priseljenci, potomci priseljencev in prebivalci brez priseljskega ozadja so v precejšnji meri pogojene tudi s starostno strukturo omenjenih populacij. V vseh treh populacijah je bil delež delovno aktivnih večji med moškimi kot med ženskami.

Drugi kazalnik, ki smo ga uporabili, je bil *stopnja samozaposlenosti*, ki predstavlja odstotni delež samozaposlenih znotraj delovno aktivnega prebivalstva. Ta stopnja je v Sloveniji nižja med priseljenci kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji. Vendar razlike v deležu samozaposlenih med tema dvema skupinama v obdobju 2011–2020 niso velike in variirajo med 0,9 in 3,1 odstotne točke.

Tretji kazalnik je *stopnja brezposelnosti*. Podatki o stopnji anketne brezposelnosti za obdobje 2009–2020 kažejo, da je v celotnem obdobju brezposelnost večja med priseljenci kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji. Najmanjše razlike med omenjenima skupinama so bile v letih 2009, 2018 in 2019, in sicer med 1,4 in 1,6 odstotne točke, največja razlika v stopnji anketne brezposelnosti pa je bila leta 2013, in sicer za 5,7 odstotne točke. Po podatkih za leto 2019 se Slovenija glede stopnje anketne brezposelnosti med priseljenci (5,9 %) uvršča pod povprečje držav članic EU, kjer je znašala 9,7 %, in pod povprečje držav članic OECD, kjer je ta stopnja znašala 8 %. Primerjava stopnje (registrirane) brezposelnosti med priseljenci, potomci priseljencev in ostalim prebivalstvom kaže, da je bila na začetku leta 2019 brezposelnost v Sloveniji najvišja med priseljenci (10,9 %), sledili so potomci priseljencev (9,7 %) in nato ostali prebivalci (7,5 %). Če primerjamo te skupine še po spolu, je razvidno, da je bila stopnja registrirane brezposelnosti v vseh skupinah višja med ženskami kot med moškimi, pri čemer je bila pri potomcih priseljencev in pri rojenih v Sloveniji brez priseljenskega ozadja razlika med spoloma majhna, znašala je manj kot 1 odstotno točko, pri priseljencih pa precej večja, skoraj 5 odstotnih točk. Stopnja registrirane brezposelnosti je izrazito visoka zlasti med priseljenci s Kosova.

Četrty kazalnik, s katerim smo preverjali položaj priseljencev na trgu dela v Sloveniji, je *stopnja prevelike kvalifikacije*. Ta kazalnik nam pokaže, koliko oseb s terciarno ravno izobrazbo opravlja dela, za katera so previsoko izobraženi, se pravi, da se za njihovo delovno mesto ne zahteva tako visoke izobrazbe, kot so jo sami dosegli. Razlogi, zakaj posamezniki sprejmejo delovno mesto, ki ne ustreza njihovi izobrazbi, so sicer lahko različni, vsekakor pa je med njimi lahko tudi ta, da določene skupine oseb (npr. priseljenci) nimajo enakih možnosti pri zaposlovanju in zato ne morejo enakovredno kandidirati za višje kvalificirana in praviloma bolje plačana delovna mesta. V Sloveniji je razlika med *stopnjo prevelike kvalifikacije* priseljenih delavcev in *stopnjo prevelike kvalifikacije* v Sloveniji rojenih delavcev leta 2007 znašala 2,1 odstotne točke, leta 2018 pa 3,3 odstotne točke (višja je bila med priseljenimi delavci). To Slovenijo uvršča med države OECD z najmanjšimi razlikami v stopnji prevelike kvalifikacije med priseljenimi in nepriseljenimi delavci. Slovenija v tem pogledu spada tudi med manjšino držav članic EU, kjer je stopnja prevelike kvalifikacije višja med priseljenimi delavci, ki so državljani držav EU, kot med priseljenimi delavci, ki so državljani drugih držav.

Peti kazalnik položaja priseljencev na trgu dela je *delež delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas*. Ta delež je v Sloveniji večji med priseljenci kot med rojenimi v Sloveniji. V obdobju 2011–2019 so se razlike med omenjenima skupinama gibale med 1 in 3,9 odstotne točke, kar Slovenijo uvršča pod povprečje držav članic EU, kjer so razlike med deleži priseljenih in nepriseljenih delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas praviloma večje.

Vključevanje priseljencev na trg dela v Sloveniji bi na podlagi zgoraj predstavljenih kazalnikov lahko ocenili kot relativno dobro. Marsikateri kazalnik ne kaže velikih razlik med priseljenci in prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in tudi primerjava s povprečnimi vrednostmi nekaterih kazalnikov v državah članicah OECD ali EU kaže dokaj pozitivno sliko vključevanja priseljencev na trg dela v Sloveniji. Vendar pa ti objektivni kazalniki ne razkrivajo v celoti kompleksne slike vključevanja priseljencev na trg dela. Ne kažejo na primer morebitnih pojavov izkoriščanja delavcev in kršitev delovnopravne zakonodaje s strani delodajalcev (kot so

slabi delovni pogoji, neizplačevanje plač, nadur ali socialnih prispevkov, neprimerne bivanjske namestitve delavcev, odvisnost delavcev od delodajalca zaradi vezanosti dovoljenja za bivanje v Sloveniji na pogodbo o delu itd.) ter konkretnih pojavov neenake obravnave in diskriminacije na trgu dela, s čimer se sooča precejšnje število priseljencev in tudi potomcev priseljencev. Analizirani kazalniki kot bolj kritično kažejo ohranjanje velikih razlik na področju zaposlovanja med spoloma v populaciji priseljencev. Podrobnejši pregled položaja priseljencev na trgu dela glede na državo rojstva pa razkriva tudi izrazito slabšo vključenost priseljencev, rojenih na Kosovu, v primerjavi s priseljenci iz drugih držav. Na podlagi tega lahko zaključimo, da je pri vključevanju na trg dela nujno spremljati ne le kazalnike za celotno populacijo priseljencev (ali potomcev priseljencev), temveč kazalnike ločeno po posameznih skupinah znotraj priseljske populacije (na primer po spolu, državljanstvu, državi rojstva). Kljub relativno dobri splošni sliki položaja priseljencev na trgu dela v Sloveniji so namreč določene skupine v izrazito slabšem položaju.

Eno od področij, ki bi jim glede na vrednosti analiziranih kazalnikov veljalo nameniti večjo pozornost, je področje *izobraževanja*. Priseljenci imajo v primerjavi s prebivalci, rojenimi v Sloveniji, precej manjši delež visoko izobraženih. Delež visoko izobraženih med populacijo priseljencev v Sloveniji je hkrati tudi precej manjši od deleža visoko izobraženih v populacijah priseljencev v mnogih drugih državah in je pod povprečjem držav članic OECD in EU. Obstajajo tudi precejšnje razlike v izobrazbeni strukturi med populacijami priseljencev, potomcev priseljencev in prebivalcev, rojenih v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Največje deleže visoko izobraženih imajo potomci priseljencev in prebivalci, rojeni v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Precej manjše deleže pa imajo priseljenci, še zlasti tisti, ki so bili ob priselitvi stari 15 let ali več. V starostni skupini 30–34 let imajo največji delež visoko izobraženi prebivalci, rojeni v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Tem sledijo potomci priseljencev, bistveno manjši delež pa imajo priseljenci, ki so bili ob priselitvi stari 15 let ali več. Čeprav so na področju vključevanja na trg dela kazalniki pokazali slabši položaj žensk, pa imajo ženske v primerjavi z moškimi večje deleže visoko izobraženih tako med priseljenci in potomci priseljencev kot med večinskim prebivalstvom. Ob tem imajo potomke priseljencev večje deleže visoko izobraženih kot priseljenke in tudi kot prebivalke, rojene v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Primerjava znotraj moške populacije pa pokaže, da imajo največji delež visoko izobraženih potomci priseljencev z enim staršem priseljencem, sledijo prebivalci, rojeni v Sloveniji, brez priseljskega ozadja, nato potomci priseljencev z obema staršema priseljencema in nazadnje priseljenci.

Deleži visoko izobraženih se razlikujejo tudi glede na to, ali so osebe rojene v državah članicah EU ali drugih državah. Največji delež visoko izobraženih ima populacija prebivalcev, rojenih v Sloveniji, sledijo prebivalci, rojeni v državah članicah EU, in nato prebivalci, rojeni v državah nečlanicah EU. Za priseljence, ki so se v Slovenijo priselili kot odrasli, raven izobrazbe, pridobljene v državi izvora, ni tako relevanten kazalnik integracije kot za priseljence, ki so se priselili kot otroci, oziroma za potomce priseljencev, ki so bili vključeni v izobraževalni sistem države sprejema. Podatki raziskave PISA iz leta 2018 kažejo, da so v Sloveniji na področju *bralne, matematične in naravoslovne pismenosti* v povprečju učenci s priseljskim ozadjem manj uspešni kot učenci brez priseljskega ozadja. Te razlike v uspešnosti med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja se nekoliko zmanjšajo ob upoštevanju socialno-ekonomskega profila učencev. Rezultati na področju bralne in matematične

pismenosti so leta 2018 pokazali večje razlike med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja kot leta 2015, na področju naravoslovne pismenosti pa se je razlika v uspešnosti med učenci s priseljskim ozadjem in učenci brez priseljskega ozadja leta 2018 zmanjšala. Na vseh treh področjih so razlike med uspešnostjo učencev brez priseljskega ozadja in uspešnostjo učencev s priseljskim ozadjem v Sloveniji večje od povprečja razlik na ravni OECD, pri čemer učenci s priseljskim ozadjem glede uspešnosti povsod zaostajajo za učenci brez priseljskega ozadja.

Delež mladih, ki zgodaj (v starosti 18–24 let) opustijo izobraževanje in usposabljanje, in delež mladih (15–29 let), ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, sta še dva kazalnika, ki opozarjata na razlike med prebivalci glede na območje rojstva in državljanstvo. Prebivalci, rojeni v tujini, in tuji državljani imajo precej večje deleže mladih, ki so opustili izobraževanje in usposabljanje, ter večje deleže mladih, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje, v primerjavi s prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in prebivalci s slovenskim državljanstvom. So se pa po letu 2018 deleži mladih, rojenih v tujini ali s tujim državljanstvom, ki so opustili izobraževanje oziroma ki niso ne zaposleni ne vključeni v izobraževanje, zmanjšali.

K uspešnejši integraciji priseljencev lahko prispeva tudi vključenost odraslih (25–64 let) v formalno ali neformalno izobraževanje. Podatki, s katerimi razpolagamo, kažejo, da se v Sloveniji odrasli, rojeni v tujini, in odrasli s tujim državljanstvom v manjših deležih udeležujejo različnih oblik izobraževanja kot odrasli, rojeni v Sloveniji, oziroma odrasli s slovenskim državljanstvom.

Socialna vključenost je naslednja dimenzija integracije priseljencev in potomcev priseljencev, ki smo jo osvetlili z analizo izbranih kazalnikov. Podatki kažejo, da je bila v Sloveniji *stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti* v vseh letih opazovanja (2009–2020) precej višja med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. Tako med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji, je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti višja med ženskami kot med moškimi. Precej višja je stopnja tveganja revščine oziroma socialne izključenosti tudi med tujimi državljani kot med državljani Slovenije. Kazalnik *mediane ekvivalentnega neto dohodka* kaže, da je mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki je rojen v tujini, nižja od mediane ekvivalentnega letnega neto dohodka člana gospodinjstva, ki je rojen v Sloveniji. Od leta 2010 do leta 2020 se je ta razlika povečala. Mediana ekvivalentnega letnega neto dohodka osebe, ki ima tuje državljanstvo, je nižja od mediane ekvivalentnega letnega neto dohodka osebe, ki ima slovensko državljanstvo. Pomemben je tudi kazalnik *stopnje resne materialne prikrajšanosti*. Prebivalci, rojeni v tujini in starejši od 18 let, imajo veliko višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot prebivalci, rojeni v Sloveniji. Ženske, rojene v tujini, so imele večino proučevanih let (2011–2020) višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti kot moški, rojeni v tujini. Podobno tudi med prebivalci Slovenije s tujim državljanstvom beležimo precej višjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti v primerjavi s prebivalci, ki imajo slovensko državljanstvo. V letu 2019 se je stopnja resne materialne prikrajšanosti tujih državljanov močno zmanjšala in izenačila med spoloma, v letu 2020 pa spet narasla, občutno bolj med moškimi. Naslednji kazalnik na področju socialne vključenosti, *zadovoljstvo z življenjem*, ki se navezuje na mnenja prebivalcev v obdobju 2008–2015, je pokazal, da v Sloveniji prebivalci na splošno niso izkazali visokega zadovoljstva z življenjem (srednja vrednost odgovorov na

lestvici 0–10), in to ne glede na območje rojstva. Ob tem so priseljenci nekoliko manj zadovoljni (5,6) z življenjem kot prebivalci, ki so rojeni v Sloveniji (5,9).

Razlike med priseljenci in prebivalci, rojenimi v Sloveniji, kažejo tudi kazalniki na *področju urejanja stanovanjskega vprašanja*. Med prebivalci Slovenije, rojenimi v tujini, je bistveno manjši delež lastnikov ter večji delež najemnikov in uporabnikov stanovanj (stanovalci niso ne lastniki ne najemniki stanovanj) v primerjavi s prebivalci, rojenimi v Sloveniji. Poleg tega je bil *delež oseb v prenaseljenih stanovanjih* v obdobju 2011–2018 večji med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. Analiza podatkov o *povprečnem številu oseb v stanovanju* je pokazala, da je leta 2018 vrednost omenjenega kazalnika v primeru stanovanj, v katerih so bili vsi stanovalci rojeni v Sloveniji, znašala 2,93. Pri stanovanjih, v katerih so živele tako osebe, rojene v Sloveniji, kot osebe, rojene v tujini, je ta vrednost znašala 3,12, pri stanovanjih, v katerih so bili vsi stanovalci rojeni v tujini, pa 2,58. Ob tem je treba dodati, da v povprečju osebe, rojene v tujini, živijo v Sloveniji v stanovanjih, kjer imajo v primerjavi z osebami, rojenimi v Sloveniji, manjšo uporabno površino na prebivalca oziroma jih večji delež živi v prenaseljenih stanovanjih, imajo manj sob v stanovanju in v primerjavi z osebami, rojenimi v Sloveniji, v večjem deležu živijo v stanovanjih slabše kakovosti oziroma slabšega standarda. V zadnjem desetletju v Sloveniji opazamo trend postopnega povečevanja *povprečne uporabne površine na stanovalca v običajnih stanovanjih*, ki je leta 2018 znašala 29,2 m². Podatki kažejo, da do omenjene rasti prihaja samo pri prebivalstvu, rojenemu v Sloveniji, medtem ko se je pri priseljencih omenjena vrednost v obdobju 2011–2018 celo minimalno zmanjšala. Največjo razliko med populacijo rojenih v Sloveniji in populacijo rojenih v tujini je bilo v obdobju 2011–2018 zaznati pri kazalniku o *povprečnem številu sob v stanovanju*. Pri prebivalcih, rojenih v Sloveniji, je leta 2018 vrednost tega kazalnika znašala 3,26, pri prebivalcih, ki so bili rojeni v tujini, pa samo 2,36. Tudi delež prebivalstva, ki živi v *podstandardnih stanovanjih*, je med priseljenci povprečno večji kot med nepriseljenim prebivalstvom.

Kazalniki na področju *zdravja in zdravstvenega varstva* temeljijo na podatkih raziskav, v katerih anketiranci sami podajajo podatke oziroma ocene o svojem zdravstvenem stanju. Kazalnik *samoocene zdravja* kaže, da priseljenci v Sloveniji svoje zdravje percipirajo slabše kot prebivalci, rojeni v Sloveniji. Samoocena zdravja priseljencev v Sloveniji je znatno slabša tudi v primerjavi s samoocenami zdravja priseljencev v drugih državah članicah OECD. Če pogledamo bolj specifične vidike zdravja, je razvidno, da so v nekaterih primerih v boljšem položaju priseljenci, v drugih pa prebivalci, rojeni v Sloveniji. Glede *telesnih bolečin in simptomov depresije* je bilo leta 2014 med priseljenci več takih, ki so bili brez bolečin in brez simptomov depresije, kot med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, po drugi strani pa je bilo med priseljenci več takih, ki so poročali o hudih ali zelo hudih bolečinah. Razlike med prebivalci, rojenimi v Sloveniji, in tistimi, rojenimi v tujini, so opazne tudi pri poročanju o *kroničnih boleznih*, kot so astma in druge kronične bolezni spodnjih dihal, visok krvni tlak, diabetes in kronična depresija. Razen pri astmi so pri vseh ostalih omenjenih boleznih deleži priseljenih oseb, ki trpijo za temi boleznimi, večji od deležev oseb, ki so bile rojene v Sloveniji. V obdobju 2010–2019 je bil delež oseb z *dolgotrajno boleznijo ali zdravstveno težavo* večji med priseljenci kot med osebami, rojenimi v Sloveniji. Prav tako se z *dolgotrajnimi omejitvami pri običajnih dejavnostih zaradi zdravstvenih težav* pogosteje soočajo priseljenci kot osebe, rojene v Sloveniji. Pri večini omenjenih vidikov zdravja se ženske pogosteje soočajo s težavami kot moški. V obdobju

2010–2019 se je *dostop do zdravstvenih in zobozdravstvenih storitev* poslabšal za celotno prebivalstvo Slovenije. Poslabšanje dostopa so nekoliko bolj občutili priseljenci, vendar so razlike med njimi in prebivalci, rojenimi v Sloveniji, majhne.

Socialno varstvo je zadnje področje, za katero smo naredili pregled in analizo različnih kazalnikov. Podatki o *prejemnikih socialnih prejemkov* po tipu priseljenosti kažejo, da je v Sloveniji delež tistih, ki prejemajo socialne prejemke, največji v skupini potomcev priseljencev, torej oseb, rojenih v Sloveniji, katerih vsaj eden izmed staršev je imel prvo prebivališče v tujini. Nekoliko manjši je ta delež med priseljenci, še manjši pa med osebami, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Če populacijo priseljencev razdelimo podrobneje po državah njihovega prvega prebivališča, se pokaže, da je bil delež tistih, ki so v letu 2018 prejeli socialne prejemke, največji med osebami, rojenimi na Kosovu (42,5 %). Najmanjši je bil delež prejemnikov med osebami, rojenimi v državah članicah EU (16,8 %) in ostalih državah izven območja nekdanje SFRJ (20,7 %). Največji delež oseb, ki so prejemale *več kot eno vrsto socialnih prejemkov*, je bil med potomci priseljencev, sledijo priseljenci in nato prebivalci, rojeni v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Če kategorijo rojenih v tujini razdelimo po posameznih državah, iz katerih prihaja največ priseljencev, se pokaže, da je največji delež oseb, ki so prejemale več kot eno vrsto socialnih prejemkov, med osebami, rojenimi na Kosovu. Tudi delež oseb, ki so prejemale največ (tri ali več) vrst socialnih prejemkov, je največji med osebami, rojenimi na Kosovu.

Na podlagi predstavljenih izsledkov lahko ugotovimo, da je pri večini kazalnikov integracije opazen slabši položaj priseljencev in potomcev priseljencev v primerjavi s prebivalci, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Predvsem kazalniki na področju izobraževanja, socialne vključenosti, stanovanjskega vprašanja in socialnega varstva so pokazali slabši položaj priseljencev in potomcev priseljencev. Se pa tudi znotraj populacije priseljencev in potomcev priseljencev kažejo razlike. Velik del kazalnikov kaže na to, da so priseljenci, rojeni v državah nečlanicah EU, v slabšem položaju kot priseljenci, rojeni v državah članicah EU, ter da so ženske (priseljenke in potomke priseljencev) posebej ranljiva skupina. Kot zaskrbljujoč se je v marsikaterem primeru pokazal tudi položaj potomcev priseljencev.

V Sloveniji ni zastavljenih jasnih ciljev in kazalnikov, s katerimi bi lahko ocenjevali stanje integracije in napredek oziroma učinkovitost integracijskih politik. Izziv ugotavljanja uspešnosti integracije priseljencev in potomcev priseljencev je tudi v nedostopnosti relevantnih podatkov za različne dimenzije integracije in za različne kategorije populacij, ki jih proučujemo v enakem časovnem okviru.

Tu analizirani in predstavljeni kazalniki lahko predstavljajo izhodišče za nadaljnje kontinuirano spremljanje položaja priseljencev in potomcev priseljencev na različnih področjih. Na podlagi tega bi bilo možno spremljati in ocenjevati tudi spremembe, ki bi jih prinesle različne (integracijske) politike. Pri tem se je treba zavedati, da tovrstni kazalniki lahko služijo zgolj kot dopolnilo določenim drugim, bolj kvalitativno/kontekstualno naravnanim kazalnikom oziroma ocenam integracije priseljencev in potomcev priseljencev, saj sami po sebi ne nudijo celostne slike glede stanja integracije. Dodati velja tudi to, da je ob analizi kazalnikov po posameznih področjih treba ohraniti širšo perspektivo medsebojne povezanosti področij oziroma posameznikovega položaja na različnih področjih.

8 Literatura

- Apohal Vučkovič, L. in Čelebič, T., 2009. *Socialni razgledi 2008*. UMAR, Ljubljana.
- Bevc, M. in Prevolnik Rupel, V., 2000. Meddržavne selitve prebivalcev Slovenije ter obseg emigrantov in tujcev v Sloveniji – devetdeseta leta. *Dve domovini* 11/12, 147–174.
- Bešter, R., 2007. Socialnoekonomska integracija priseljencev iz prostora nekdanje Jugoslavije in njihovih potomcev v Sloveniji. V M. Komac (ur.), *Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 220–255.
- Bubnov Škoberne, A. in Strban, G., 2010. *Pravo socialne varnosti*. GV Založba, Ljubljana.
- Comparative Political Data Set 1960–2018, 2020, https://www.cpds-data.org/images/Update2020/CPDS_1960-2018_Update_2020.xlsx (dostop 20. 11. 2020).
- Compare Your Country, 2017, <https://www.compareyourcountry.org/indicators-of-immigrant-integration/en/0/all/default/all/SVN> (dostop 27. 11. 2020).
- Declaration of the European Ministerial Conference on Integration*, 2010. Zaragoza, 15. in 16. april 2010, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/declaration-of-the-european-ministerial-conference-on-integration-zaragoza-15-16-april-2010> (dostop 12. 5. 2021).
- Dolenc, D., 2007. Priseljevanje v Slovenijo z območja nekdanje Jugoslavije po drugi svetovni vojni. V M. Komac (ur.), *Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, 70–102.
- Dolenc, D. in Miklič, E., 2019. *Metodološko pojasnilo – Registrski popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj*. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.
- Dolenc, D., Miklič, E., Razpotnik, B., Šter, D. in Žnidaršič, T., 2013. *Ljudje, družine, stanovanja*. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.
- Državna volilna komisija, 2009. *Volitve v Evropski parlament 2009*, https://www.dvk-rs.si/arhivi/ep2009/udel_ve.html (dostop 20. 11. 2020).
- Državna volilna komisija, 2014. *Volitve v Evropski parlament 2014*, http://www.volitve.gov.si/ep2014/udel_ve.html (dostop 20. 11. 2020).
- Državna volilna komisija, 2018. *Statistični podatki o udeležbi po spolu in starosti na predčasnih volitvah v Državni zbor 2018*, [https://www.dvk-rs.si/files/files/Podatki o udeležbi po spolu in starosti_redna volišča_PVDZ 2018.xlsx](https://www.dvk-rs.si/files/files/Podatki%20o%20udeležbi%20po%20spolu%20in%20starosti_redna_volišča_PVDZ_2018.xlsx) (dostop 19. 6. 2020).
- Državna volilna komisija, 2019. *Volitve v Evropski parlament 2019*, <https://dvk-rs.si/arhivi/ep2019/#/udelezba> (dostop 20. 11. 2020).
- Državna volilna komisija, 2020. *Volilna udeležba za pretekle volitve – v Državni zbor*, <https://dvk-rs.si/arhivi/dz2018/#/udelezba> (dostop 19. 6. 2020).
- Entzinger, H., 2000. The Dynamics of Integration Policies: A Multidimensional Model. V R. Koopmans in P. Statham (ur.), *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics: Comparative European Perspectives*. Oxford University Press, Oxford, 97–118.
- eUprava, 2020. *Varstveni dodatek*, <https://e-uprava.gov.si/podrocja/sociala-zdravje-smrt/socialne-pomoci/varstveni-dodatek.html> (dostop 4. 12. 2020).
- European Commission, 2011a. *Indicators of Immigrant Integration — A Pilot Study*. Publications Office of the European Union, Luksemburg, <https://ec.europa.eu/eurostat/>

- documents/3888793/5849845/KS-RA-11-009-EN.PDF/9dcc3b37-e3b6-4ce5-b-910-b59348b7ee0c (dostop 2. 2. 2021).
- European Commission, 2011b. *Migrants in Europe. A statistical portrait of the first and second generation*, 2011. Eurostat, Statistical books. Publications Office of the European Union, Luksemburg, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5727749/KS-31-10-539-EN.PDF/bcf27a60-7016-4fec-98c5-e8488491ebbd> (dostop 20. 11. 2020).
- Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main> (dostop 1. 2. 2022).
- Eurostat, 2020a. *Health variables of EU-SILC*, https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/hlth_silc_01_esms.htm (dostop 18. 11. 2020).
- Eurostat 2020b. *Income and Living Conditions*, https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/ilc_esms.htm (dostop 21. 3. 2022).
- Eurostat, 2020c. *Statistika migracij in migrantskega prebivalstva*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/sl&oldid=494234#Pridobitev_dr.C5.BEavljanstva:_Dr.C5.BEave_.C4.8Dlanice_EU-27_so_leta_2018_podelile_dr.C5.BEavljanstvo_672_000_osebam (dostop 29. 4. 2021).
- Eurostat 2021. *Migrant Integration Statistics 2020*. Publications Office of the European Union, Luksemburg, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12278353/KS-06-20-184-EN-N.pdf/337ecde0-665e-7162-ee96-be56b6e1186e?t=1611320765858> (dostop 18. 11. 2021).
- Eurostat. *Income and Living Conditions*. Evropska komisija, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database> (dostop 18. 6. 2020).
- Eurostat – Statistics Explained, 2021. *Migrant integration statistics – over-qualification*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_over-qualification (dostop 1. 2. 2022).
- Evropska komisija, 2011. *Evropski program za vključevanje državljanov tretjih držav*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, COM(2011) 455 konč., Bruselj.
- Evropska komisija, 2016. *Akcijski načrt za vključevanje državljanov tretjih držav*, Strasbourg, 7. 6. 2016 COM(2016) 377 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0377&from=EN> (dostop 1. 2. 2022).
- Evropska komisija, 2020. *Akcijski načrt za integracijo in vključevanje 2021–2027*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, Bruselj, 24. 11. 2020. COM(2020) 758 final.
- Garcés-Mascareñas, B. in Penninx, R. (ur.), 2016. *Integration Processes and Policies in Europe. Contexts, Levels and Actors*. Springer, Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London.
- Gov.si, 2020. *Denarna socialna pomoč*, <https://www.gov.si/teme/denarna-socialna-pomoc/> (dostop 4. 12. 2020).
- Gril, A., Bijuklič, I. in Autor, S., 2018. *Evroštudent VI, Socialni in ekonomski pogoji življenja študentov v Evropi 2016–2018, Nacionalno poročilo – Slovenija*. Pedagoški inštitut, Ljubljana, https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EVROSTUDENT_VI_Poročilo_SLO.pdf (dostop 21. 11. 2020).
- Hoxhaj, R., Vink, M. in Prokic-Breuer, T., 2019. *Immigrant Naturalisation, Employment and Occupational Status in Western Europe*. Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research Paper No. RSCAS, Vol. 16.
- Huddleston, T., Niessen, J. in Tjaden Jasper, D., 2013. *Using EU Indicators of Immigrant*

- Integration*. Final Report for Directorate-General for Home Affairs. European Commission. Bruselj.
- Hutcheson, D. S. in Russo L., 2019. *Turnout and Registration of Mobile European Union Citizens in European Parliament and Municipal Elections*. FAIREU Analytical Report. Malmö University, Maastricht University, Malmö, Maastricht, <https://faireu.ecas.org/wp-content/uploads/2019/07/D3.7.pdf> (dostop 23. 11. 2020).
- Inštitut RS za socialno varstvo, 2020a. *Število otrok, prejemnikov otroškega dodatka (v povprečju mesečno)*, <https://www.irssv.si/index.php/demografija-2/2013-01-11-18-12-39/stevilo-otrok-prejemnikov-otroskega-dodatka-v-povprecju-mesecno> (dostop 3. 12. 2020).
- Inštitut RS za socialno varstvo, 2020b. *Število prejemnikov dodatka za veliko družino*, <https://www.irssv.si/index.php/demografija-2/2013-01-11-18-12-39/stevilo-prejemnikov-dodatka-za-veliko-druzino> (dostop 3. 12. 2020).
- Inštitut RS za socialno varstvo, 2020c. *Število prejemnikov denarnega dodatka za nego otroka*, <https://www.irssv.si/index.php/demografija-10/2013-01-11-18-12-84/stevilo-prejemnikov-denarnega-dodatka-za-nego-otroka> (dostop 3. 12. 2020).
- Inštitut za razvoj človeških virov, 2020. *Depresija*, <https://www.psihoterapija-ordinacija.si/dusevne-motnje/motnje-razpolozenja/depresija> (dostop 17. 11. 2020).
- Intihar, S., 2022a. *Stopnja tveganja socialne izključenosti po novi metodologiji nekoliko nižja*. SURS, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10180> (dostop 30. 3. 2022).
- Intihar, S., 2022b. *Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, Slovenija*. Metodološko pojasnilo, <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/8141> (dostop 30. 3. 2022).
- JHA Council, 2004. *Council Conclusions*, 14615/04 (Presse 321), Bruselj, 19. 11. 2004.
- Juchno, P. in Agafitei, M., 2017. *Migrant Integration*. Publications Office of the European Union, Luksemburg.
- Kmet Zupančič, R. (ur.), 2020. *Poročilo o razvoju 2020*. UMAR, Ljubljana.
- Kopčić, D., 2020. DVK, e-poštna korespondenca, 18.–20. 11. 2020.
- Koser, K., 2008. Dimensions and Dynamics of Contemporary International Migration. V *Workers Without Borders: Rethinking Economic Migration*. Maastricht, 18. marec 2008. Maastricht Graduate School of Governance, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/0314_migration_koser.pdf (dostop 5. 12. 2021).
- Liebig, T. in Von Haaren, F., 2011. Citizenship and the Socio-economic Integration of Immigrants and their Children: An Overview across European Union and OECD Countries. V *Naturalisation: A Passport for the Better Integration of Immigrants?* OECD, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264099104-en> (dostop 27. 3. 2021).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), 2020a. *Pravice ob rojstvu otroka*, <https://www.gov.si teme/pravice-ob-rojstvu-otroka/> (dostop 3. 12. 2020).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), 2020b. *Starševski dodatek*, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/druzina/STARSEVSKI-DODATEK.pdf> (dostop 3. 12. 2020).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), 2020c. *Pomoč ob rojstvu otroka*, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/druzina/POMOC-OB-ROJSTVU-OTROKA.pdf> (dostop 3. 12. 2020).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), 2020d. *Otroški dodatek*, <https://www.gov.si teme/otroski-dodatek/> (dostop 3. 12. 2020).

- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), 2020e. *Pravice velikih družin*, <https://www.gov.si teme/pravice-velikih-druzin/> (dostop 3. 12. 2020).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), 2020f. *Pravice za otroke, ki potrebujejo posebno nego*, <https://www.gov.si teme/pravice-za-otroke-ki-potrebujejo-osebno-nego/> (dostop 3. 12. 2020).
- MNZ (Ministrstvo za notranje zadeve) – Direktorat za upravne notranje zadeve, Sektor za registracijo prebivalstva in javne listine. Korespondenca v novembru 2020.
- Niessen, J. in Huddleston, T. 2010. *Priročnik o integraciji za oblikovalce politik in strokovne delavce*. Tretja izdaja. Skupina za migracijsko politiko. Urad za publikacije Evropske unije, Luksemburg.
- Niessen, J. in Schibel, Y., 2004. *Priročnik o integraciji za oblikovalce politik in strokovne delavce*. Urad za uradne publikacije Evropske unije, Luksemburg.
- NIJZ (Nacionalni inštitut za javno zdravje), 2019. *Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu*, <https://podatki.nijz.si/docs/EHIS.pdf> (dostop 17. 11. 2020).
- NIJZ (Nacionalni inštitut za javno zdravje), 2020. *Nacionalna raziskava o zdravju in zdravstvenem varstvu* (EHIS 2019), <https://www.nijz.si/sl/podatki/nacionalna-raziskava-o-zdravju-in-zdravstvenem-varstvu-ehis-2019> (dostop 11. 11. 2020).
- OECD, 2010. *Closing the Gap for Immigrant Students: Policies, Practice and Performance*. Summary in English, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264075788-sum-en.pdf?expires=1607000989&id=id&accname=guest&checksum=CDC91D22FDE7EB-DEB852FB6B56459AE7> (dostop 17. 3. 2021).
- OECD, 2013. *PISA 2012 Results: Excellence through Equity (Volume II): Giving Every Student the Chance to Succeed*. OECD Publishing, Pariz, https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2012-results-excellence-through-equity-volume-ii_9789264201132-en (dostop 17. 3. 2021).
- OECD, 2016. *PISA 2015 Results: (Volume I): Excellence and Equity in Education*. OECD Publishing, Pariz. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264266490-en> (dostop 17. 3. 2021).
- OECD, 2018a. *Education at a Glance 2018: OECD Indicators*. OECD Publishing, Pariz, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2018-en> (dostop 18. 3. 2021).
- OECD, 2018b. Program for International Student Assessment (PISA), 2018 Reading, Mathematics and Science Assessment, https://gpseducation.oecd.org/IndicatorExplorer?query=17&indicators=M026*M027*N003*N062*N063*N076*N088*N084*N085*N086*N087*S026*S027*Q028*Q031*Q032*Q035*Q036*Q037*X003*T126*T127 (dostop 18. 3. 2021).
- OECD, 2019a. *International Migration Outlook 2019*, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/cc4bb41d-en/index.html?itemId=/content/component/cc4bb41d-en> (dostop 21. 4. 2021).
- OECD, 2019b. *PISA 2018 Results (Volume II): Where All Students Can Succeed*, PISA, OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/b5fd1b8f-en> (dostop 18. 3. 2021).
- OECD, 2020. *International Migration Outlook 2020*, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/ec98f531-en/index.html?itemId=/content/publication/ec98f531-en> (dostop 18. 9. 2021).
- OECD, 2021. Education GPS, Migrant Background, PISA 2018, https://gpseducation.oecd.org/IndicatorExplorer?query=17&indicators=M026*M027*N003*N062*N063*N076*N088*N084*N085*N086*N087*S026*S027*Q028*Q031*Q032*Q035*Q036*Q037*X003*T126*T127 (dostop 19. 3. 2021).

- OECD/EU, 2015. *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In*. OECD Publishing, Pariz, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264234024-en> (dostop 12. 1. 2021).
- OECD/EU, 2018. *Settling In 2018. Indicators of Immigrant Integration*. OECD Publishing, Evropska unija, Pariz, Bruselj.
- Pirc, J., 2022. Politična participacija priseljencev v Republiki Sloveniji. V M. Medvešek, R. Bešter in J. Pirc, *Integracijske politike in zakonodaja na področju integracije priseljencev v Sloveniji*. Interno poročilo. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
- PISA 2018, 2019. *Program mednarodne primerjave dosežkov učencev in učenk: nacionalno poročilo s primeri nalog iz branja*. V K. Šterman Ivančič (ur.) Pedagoški inštitut, Ljubljana.
- Popis 2002. *Definicije popisnih enot*. Statistični urad Republike Slovenije, https://www.stat.si/popis2002/old_pages/skupinsko_stanovanje_definicije_popisnih_enot.html (dostop 28. 7. 2020).
- Portes, A. (ur.), 1996. *The New Second Generation*. Russell Sage Foundation, New York.
- Razpotnik, B., 2018. *Metodološko pojasnilo – socialno-ekonomske značilnosti prebivalstva in selivcev*. Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/7785> (dostop 28. 7. 2020).
- Razpotnik, B., 2020. *Mednarodni dan moških, Med prebivalci Slovenije več moških kot žensk*. 17. 11. 2020, Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9197> (dostop 22. 6. 2021).
- Razpotnik, B., 2021. *Metodološko pojasnilo. Prebivalstvo*. Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/7808> (dostop 2. 2. 2022).
- Reichel, D., 2011. *Do Legal Regulation Hinder Naturalisation: Citizenship Policies and Naturalisation Rates in Europe*. EUI Working Paper, Robert Schuman Center for Advanced Studies 51.
- Rutar, K. in Tomažič, M., 2020. *Metodološko pojasnilo – aktivno in neaktivno prebivalstvo*. Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/7788> (dostop 2. 2. 2022).
- Rutar, K., Tomažič, M. in Osvald Zaletelj, T., 2021. *Metodološko pojasnilo – aktivno in neaktivno prebivalstvo*. Statistični urad Republike Slovenije, <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/7788> (dostop 6. 5. 2021).
- Scholten, P., Entzinger, H., Penninx, R. in Verbeek, S., 2015. *Integrating Immigrants in Europe. Research-Policy Dialogues*. Springer International Publishing, Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London.
- SiStat (SiStat – Demografsko in socialno področje). Statistični urad Republike Slovenije, https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/ (dostop 21. 7. 2020).
- Sklepi Evropskega sveta z dne 25. in 26. marca 2010, EUCO 7/10, CO EUR 4, CONCL 1, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7-2010-INIT/sl/pdf> (dostop 10. 5. 2020).
- Spajić Vrkaš, V. in Žagar, M., 2012. Civic Education in South-Eastern Europe: Education and Training for Human Rights and Active Democratic Citizenship. V *European yearbook on human rights*. Intersentia, Antwerp in Neuer Wissenschaftlicher Verlag, Dunaj, 401–416.
- Stockholmski program – odprta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje*, 2010. Uradni list Evropske unije C 115/01, 4. 5. 2010, http://publications.europa.eu/resource/ellar/feda3799-4900-4f31-8218-fd9589cd073f.0021.02/DOC_1 (dostop 10. 11. 2021).

- Stražišar, N., Strnad, B. in Štemberger, P., 2015. *Nacionalni računi o gospodarski krizi v Sloveniji*. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, <https://www.stat.si/dokument/8669/nacionalni%20racuni%20o%20gospodarski%20krizi-internet.pdf> (dostop 14. 9. 2020).
- Suárez-Orozco, C. in Suárez-Orozco, M., M., 2001. *Children of Immigration*. Cambridge, Massachusetts in Harvard University Press, London.
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije), 2010. *Statistični letopis*. Letnik 49. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije), 2018. *Mednarodni dan migrantov*, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7830> (dostop 2. 12. 2020).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije), 2020a. *Kazalniki SDG*, <https://www.stat.si/Pages/cilji/> (dostop 2. 12. 2020).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije), 2020b. *Mednarodni dan migrantov*, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/9272> (dostop 2. 1. 2021).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije), 2020c. *Metodološko pojasnilo. Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti*. Ljubljana, <https://www.stat.si/statweb/File/DocSys-File/8141> (dostop 2. 12. 2020).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije, Registrski popis).
- Uredba (ES) št. 862/2007, 2007. Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o statistikah Skupnosti o selitvah in mednarodni zaščiti*. Uradni list Evropske unije L 199, 31. 7. 2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0862> (dostop 29. 11. 2020).
- Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 24/2007 – UPB in 40/2017.
- Zakon o evidenci volilne pravice (ZEVP-2)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 98/2013.
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 96/2012, 39/2013, 99/2013 – ZSVarPre-C, 101/2013 – ZIPRS1415, 44/2014 – ORZPIZ206, 85/2014 – ZUJF-B, 95/2014 – ZUJF-C, 90/2015 – ZIUPTD, 102/2015, 23/2017, 40/2017, 65/2017, 28/2019, 75/2019 in 139/2020.
- Zakon o prijavi prebivališča (ZPPreb-1)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 52/2016, 36/2021 in 3/2022.
- Zakon o socialnovarstvenih prejemkih (ZSVarPre)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 61/2010, 40/2011, 14/2013, 99/2013, 90/2015, 88/2016, 31/2018 in 73/2018.
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 26/2014, 90/2015, 75/2017 – ZUPJS-G, 14/2018 in 81/2019.
- Zakon o urejanju trga dela (ZUTD)*. Uradni list Republike Slovenije, št. 80/2010, 40/2012 – ZUJF, 21/2013, 63/2013, 100/2013, 32/2014 – ZPDZC-1, 47/2015 – ZZSDT, 55/2017, 75/2019 in 11/2020 – odl. US.

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

IZZIVI INTEGRACIJE
priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji

ISBN-13: 978-961-6159-80-7

9 789616 159807

